

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK
HÄLSO- OCH SJUKVÅRD

ALLMÄN
HÄLSO- OCH SJUKVÅRD
1954

KUNGL. MEDICINALSTYRELSEN

STOCKHOLM 1956

INLEDNING

TILL

Allmän hälso- och sjukvård / Socialstyrelsen. – Stockholm, 1913-1982. - (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1911-1979.

1911-1967 utgiven av Kungl. Medicinalstyrelsen.

1911-1950 med innehållsförteckning på franska. 1913-1950 med fransk parallelltitel: Hygiène et service sanitaire en Suède.

1951-1979 med innehållsförteckning och parallelltitel på engelska: 1951-1956: Public health and sick care in Sweden ; 1957-1979: Public health in Sweden . 1960-1979 även med sammanfattning på engelska.

Föregångare:

Bidrag till Sveriges officiella statistik. K, Hälso- och sjukvården. 1, Sundhetskollégii underdåniga berättelse för år ... – Stockholm : Norstedt, 1864-1912. - Sundhetskollégium ersattes 1879 av Medicinalstyrelsen.

Täckningsår: 1861-1910 = Ny följd 1-50.

Sinnessjukvården i riket /Kungl. Medicinalstyrelsen. – Stockholm, 1913-1939. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1911-1939.

Efterföljare:

Hälsan i Sverige: hälsostatistisk årsbok / Statistiska centralbyrån. – Stockholm : 1988–1992. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1987/88-1991/92

Det civila veterinärväsendet / av Kungl. Veterinärstyrelsen. – Stockholm, 1918-1951. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1916-1949.

Översiktspublikation:

Historisk statistik för Sverige. Statistiska översiktstabeller : utöver i del I och del II publicerade t.o.m. år 1950 / Statistiska centralbyrån. – Stockholm, 1960

Allmän hälso- och sjukvård. 1954. – (Sveriges officiella statistik).
Digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB) 2011.

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK
HÄLSO- OCH SJUKVÅRD

ALLMÄN
HÄLSO- OCH SJUKVÅRD
1954

KUNGL. MEDICINALSTYRELSEN

STOCKHOLM 1956

OFFICIAL STATISTICS OF SWEDEN
PUBLIC HEALTH

PUBLIC HEALTH
AND SICK CARE IN SWEDEN
1954
ANNUAL REPORT OF
THE ROYAL MEDICAL BOARD

STOCKHOLM 1956
KUNGL. BOKTRYCKERIET P. A. NORSTEDT & SÖNER

Till

Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Inrikesdepartementet.

Medicinalstyrelsen får härmed överlämna »Allmän hälso- och sjukvård» för år 1954.

Tidigare (kring månadsskiftet maj/juni) har styrelsen till landsting och övriga intressenter utsänt en på fyra tabellblad tryckt detaljerad redogörelse för lasarettens och epidemisjukhusens personal och förvaltningsekonomi. En motsvarande, ehuru icke fullt så omfattande tabell har utarbetats för A-sanatorierna för lungtuberkulos och förvaras i manuskript i medicinalstyrelsen. Liksom tidigare för åren 1947—1953 har avdelningen för sinnessjukhusens ekonomiska förvaltning sammanställt de statliga sinnessjukhusens förvaltningsstatistik för år 1954 i ett särskilt häfte (stencil).

Stockholm den 30 november 1955.

ARTHUR ENGEL

ERIK SOOP

/ Erik Salwén

INNEHÅLL

	Sida
Kap. 1. Organisationen av den hälso- och sjukvårdande verksamheten	1
1.1 Vissa definitioner	1
1.2 Organisationen	2
1.3 Befolkningsstatistik	6
1.4 Meteorologiska förhållanden	7
Kap. 2. Översikt av medicinalpersonalen	8
Kap. 3. Den allmänna hälso- och sjukvårdens organ	15
3.1 Organ för enbart öppen hälso- och sjukvård	15
3.11 Provinsial- och stadsläkarväsendet	15
3.12 Distriktssköterskorna m. fl.	16
3.13 Distriktsbarnmorskorna	16
3.14 Den förebyggande mödra- och barnvården	16
3.15 Den abortförebyggande verksamheten	17
3.16 Tuberkulovården	18
3.17 Karantänsväsendet	19
3.18 Vården av könssjuka	19
3.19 Folktandvården	20
3.2 Anstalter för i huvudsak sluten sjukvård	22
3.21 Översikt av anstalter, vårdplatser m. m.	22
3.22 Kroppssjukvården (patienter, personal och ekonomi)	23
3.23 Sinnessjuk- och sinnesslövrården (patienter, personal, ekonomi, vissa ny- byggnader)	43
3.3 Apoteken	47
Kap. 4. Hälsotillstånd, sjukdomar, förlossningar m. m.	48
4.1 Hälsovårdsförhållandena i allmänhet	48
4.2 Det internationella hälso- och sjukvårdsarbetet	49
4.3 Infektionssjukdomar	49
4.4 Skador genom våld	54
4.5 Den aktuella kariesprocenten	58
4.6 Förlossningar och aborter	60
4.7 Legal aborter, steriliseringar, kastreringar	66
4.8 Sinnessjukdomar	73
Kap. 5. Det allmännas kostnader för hälso- och sjukvården	76
Sammanfattning på engelska språket	81

Tabellavdelningen

Tabeller över medicinalpersonal, vissa befattningar

Antal läkare, tandläkare, apotekare och sjukgymnaster	Tab. 1
Antal civila läkarbefattningar med tjänstårsrätt	• 2
Vissa sjuksköterske- och barnmorsketjänster	• 3

Tabeller tillhörande kroppssjukvården

Den förebyggande mödra- och barnvården	• 4
Tuberkulosdispensärerna	• 5
Antal apotek m. m. och dessas försäljningsbelopp	• 6
Folktandvårdens verksamhet m. m.	• 7
Folktandvårdens utgifter och inkomster	• 8
Översikt av vårdplatserna på kroppssjukhusen	• 9
Specifikation av lasarettens och barnsjukhusens vårdplatser	• 10
Anstalter för kroppssjukvård (sjukhusförteckning)	• 11
Tjänster och vakanser vid vissa kroppssjukhus	• 12
Insjuknade i vissa infektionssjukdomar med anmälningsplikt 1875—1954	• 13
Insjuknade i vissa infektionssjukdomar med anmälningsplikt 1944—1954	• 14
Insjuknade i vissa infektionssjukdomar med anmälningsplikt länsvis 1954	• 15
Fall av venerisk sjukdom fördelade dels efter bostadsort, dels efter smittningsort ..	• 16
Fall av venerisk sjukdom efter ålder och kön	• 17
Medicinalstyrelsens skärmbildsundersökningar	• 18
Tuberkulossjukligheten och -dödligheten	• 19
Förlossningar och födda barn fördelade efter sjukvårdsområden och vårdform	• 20
Fall av skador genom våld intagna på sjukhus	• 21
Verkställda legala aborter	• 22
Verkställda steriliseringar	• 23

Tabeller tillhörande sinnessjukvården

Utgifter och personal vid statens och storstädernas sinnessjukhus	• 24
Anstalter för vård av sinnessjuka, sinnesslöa och epileptiker (sjukhusförteckning)....	• 25
Specifikation av intagna patienter på sinnessjukhus, tillhöriga staten eller storstäderna	• 26
Antal befintliga patienter vid sinnessjukhus, tillhöriga staten eller storstäderna	• 27
Antal avgångna patienter från sinnessjukhus, tillhöriga staten eller storstäderna	• 28
De på statens och storstädernas sinnessjukhus intagna, grupp B, fördelade efter hemort	• 29
Ålder vid första insjuknandet hos de för första gången för vård på statens etc. sinnessjukhus intagna	• 30
Vid slutet av året befintliga vid sinnessjukhus och vårdhem procentuellt fördelade efter sjukdomsform	• 31
Dödsorsaker för de å statens och storstädernas sinnessjukhus avlidna	• 32

CONTENTS

	Page
<i>Chapter 1. Organization of the Public Health and Sick Care</i>	<i>1</i>
<i>1.1 Introduction, definitions</i>	<i>1</i>
<i>1.2 The organization</i>	<i>2</i>
<i>1.3 Vital statistics</i>	<i>6</i>
<i>1.4 Meteorological conditions</i>	<i>7</i>
<i>Chapter 2. Survey of the Medical Personnel</i>	<i>8</i>
<i>Chapter 3. Public Health and Sick Care Institutions</i>	<i>15</i>
<i>3.1 Public Health Services</i>	<i>15</i>
<i>3.11 Medical Officer's Institution</i>	<i>15</i>
<i>3.12 Public Health Nurses</i>	<i>16</i>
<i>3.13 District Midwifery</i>	<i>16</i>
<i>3.14 Maternity and Child Welfare</i>	<i>16</i>
<i>3.15 Consultation bureaus for sexual hygiene and abortion cases</i>	<i>17</i>
<i>3.16 TB-care</i>	<i>18</i>
<i>3.17 Quarantine</i>	<i>19</i>
<i>3.18 Care of Venereally Diseased</i>	<i>19</i>
<i>3.19 Public Dental Care</i>	<i>20</i>
<i>3.2. Hospitals</i>	<i>22</i>
<i>3.21 Survey of establishments, beds etc.</i>	<i>22</i>
<i>3.22 Establishments for somatic diseases</i>	<i>28</i>
<i>3.23 , , mental diseases and mental deficiency</i>	<i>43</i>
<i>3.3. Pharmacies</i>	<i>47</i>
<i>Chapter 4. Sanitary conditions, diseases, deliveries etc. during the year</i>	<i>48</i>
<i>4.1 Sanitary conditions generally</i>	<i>48</i>
<i>4.2 International relations in the field of health and sick care</i>	<i>49</i>
<i>4.3 Infectious diseases</i>	<i>49</i>
<i>4.4 Accidents, poisonings, violence</i>	<i>54</i>
<i>4.5 Dental caries</i>	<i>58</i>
<i>4.6 Deliveries and abortions</i>	<i>60</i>
<i>4.7 Abortions, sterilizations and castrations for medical or legal indications</i>	<i>66</i>
<i>4.8 Mental diseases</i>	<i>73</i>
<i>Chapter 5. Expenses out of Public funds for Health and Sick Care</i>	<i>76</i>
<i>Summary in English</i>	<i>81</i>

Tables

Medical personnel, certain posts

<i>Physicians, dental surgeons, pharmacists and physiotherapists</i>	Table 1
<i>Number of posts for physicians</i>	2
<i>Certain posts for nurses and midwives</i>	3

Somatic care

<i>Maternity and child welfare</i>	4
<i>TB dispensaries</i>	5
<i>Pharmacies</i>	6
<i>Public dental care. Activity etc.</i>	7
<i>Public dental care, running cost and receipts</i>	8
<i>Survey of beds at hospitals for somatic diseases</i>	9
<i>Survey of beds at general hospitals and children's hospitals</i>	10
<i>Hospitals for somatic diseases</i>	11
<i>Posts and vacancies at certain hospitals for somatic diseases</i>	12
<i>Cases of notifiable infectious diseases 1875—1954</i>	13
<i>Cases of notifiable infectious diseases reported during 1944—1954</i>	14
<i>Cases of notifiable infectious diseases reported in each county (county borough)</i>	15
<i>Cases of venereal diseases according to place of domicile and place of infection</i>	16
<i>Cases of venereal diseases by age and sex</i>	17
<i>Massradiofluorography of the Royal Medical Board</i>	18
<i>Tuberculosis morbidity and mortality</i>	19
<i>Deliveries and newborn according to regions and type of care</i>	20
<i>Cases of accident, poisoning and violence admitted into hospitals</i>	21
<i>Number of abortions induced for medical or legal indications</i>	22
<i>Number of sterilizations induced for medical or legal indications</i>	23

Mental care

<i>Running cost and personnel at mental hospitals of the State and the three largest cities</i>	24
<i>Hospitals for mental diseases and deficiency</i>	25
<i>Admissions into mental hospitals of the State and the three largest cities</i>	26
<i>Number of patients at the mental hospitals of the State and the three largest cities on December 31st</i>	27
<i>Discharges from mental hospitals of the State and the three largest cities</i>	28
<i>Admissions, group B, into mental hospitals of the State and the three largest cities, according to the patients' domicile</i>	29
<i>Patients admitted for the first time into mental hospitals of the State etc. according to age when disease started</i>	30
<i>Number of patients at mental hospitals and nursing homes at end of year according to type of disease (per cent)</i>	31
<i>Causes of death of deceased at mental hospitals of the State and the three largest cities</i>	32

HÄLSO- OCH SJUKVÅRDSOMRÅDEN

Principal districts for health and sick care

Gräns för landstingsområde

Border of County council's dist. —

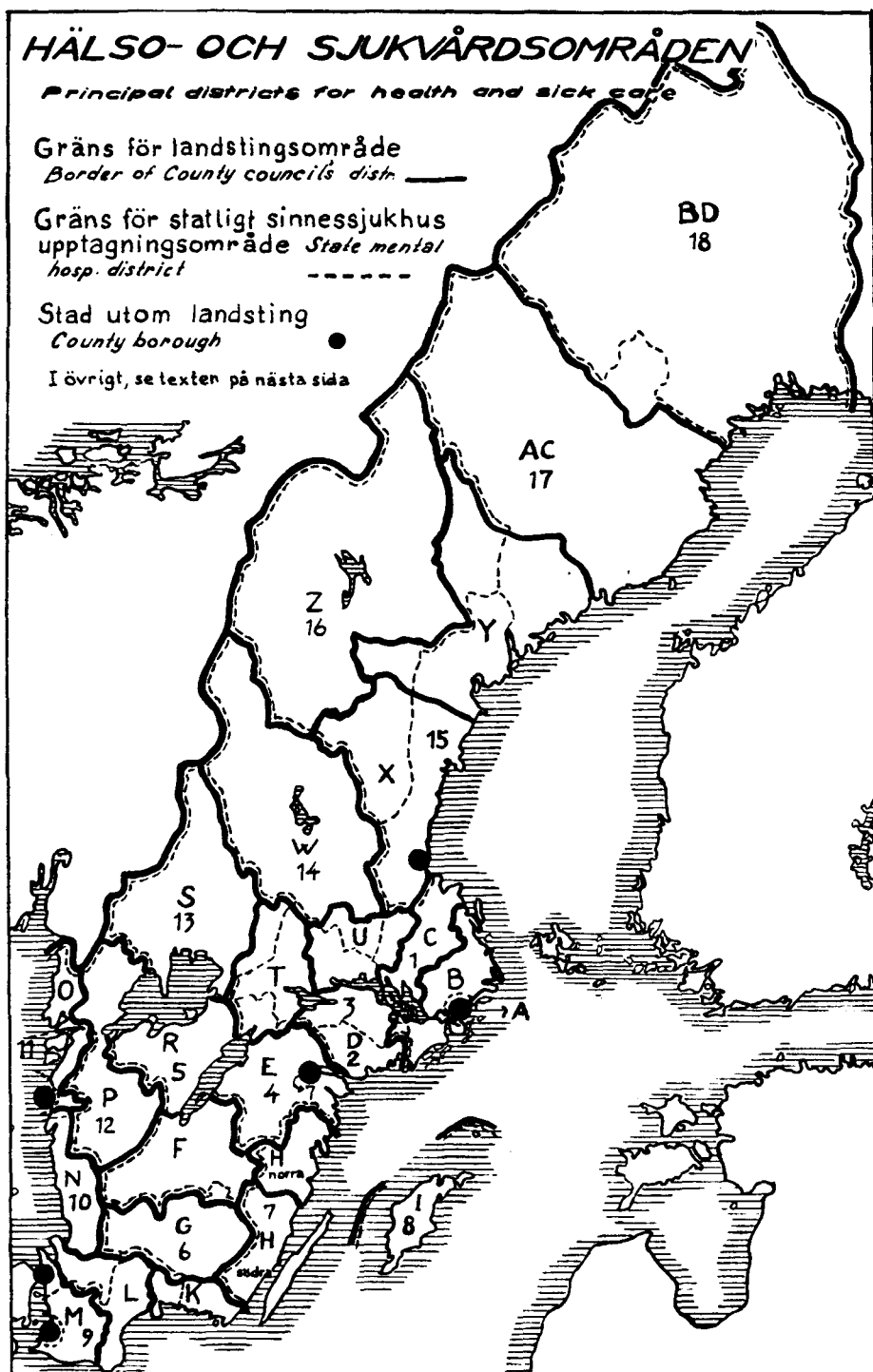
Gräns för statligt sinnessjukhus

upptagningsområde *State mental hosp. district* - - - - -

Stad utom landsting

County borough ●

I övrigt, se texten på nästa sida

Teckenförklaring Codes

— = Intet finns att redovisa *Magnitude nil*

0 eller 0,0 = Mindre än 0,5 (el. 0,05) av enheten *Magnitude less than half of unit*

.. = Uppgift saknas *Data not available*

Länsbokstäverna *The counties (and city of Stockholm)*

A = Stockholms stad <i>city</i>	N = Hallands	län <i>county</i>
B = Stockholms län <i>county</i>	O = Göteborgs o. Bohus	» »
C = Uppsala	P = Älvsborgs	» »
D = Södermanlands län	R = Skaraborgs	» »
E = Östergötlands	S = Värmlands	» »
F = Jönköpings	T = Örebro	» »
G = Kronobergs	U = Västmanlands	» »
Hn = Kalmar läns norra landstingsomr.	W = Kopparbergs	» »
Hs = » » södra	X = Gävleborgs	» »
I = Gotlands län <i>county</i>	Y = Västernorrlands	» »
K = Blekinge	Z = Jämtlands	» »
L = Kristianstads	AC = Västerbottens	» »
M = Malmöhus	BD = Norrbottens	» »

Städer, som ej deltagar i landsting¹ *List of county boroughs*

Stockholm	Malmö	Hälsingborg
Göteborg	Norrköping	Gävle

De statliga sinnessjukhusens upptagningsområden (se kartan)

State mental hospitals (numbers refer to map)

1 = Ulleråkers	7 = S:ta Gertruds	13 = Mariebergs
2 = S:ta Annas	8 = S:t Olofs	14 = Säters
3 = Sundby	9 = S:t Lars	15 = Sidsjöns
4 = Birgittas	10 = S:ta Maria	16 = Frösö
5 = Ryhovs	11 = S:t Jörgens	17 = Umedalens
6 = S:t Sigfrids	12 = Restads	18 = Furunäsets

Kategorier av huvudmän

Categories of authorities responsible for the health and sick care

S = Staten *The State*

L = Landsting *County council*

U = Stad utom landsting *County borough*

K = Kommun (annan) *Local commune*

Kf = Kommunalförbund *Union of communes*

F = Förening, fond eller stiftelse, i vars styrelse det allmänna är företrätt genom av offentlig myndighet tillsatt representant. *Fund, association etc. in collaboration with organ of the Community*

P = Privat företag (även fond, förening etc. annan än F) *Private other than F*

Rikspatser

† = Anstalten är rikssjukhus. Se vidare kap. 1.1. *Treatment available to all citizens on same terms*

(†) = Rikspatser ingår bland vårdplatserna. *Including beds available to all citizens on same terms*

¹ Jfr texten sid. 2.

KAP. I

ORGANISATIONEN AV DEN HÄLSO- OCH SJUKVÅRDANDE VERKSAMHETEN

I.1. Vissa definitioner

Till *allmän hälso- och sjukvård* räknas i denna publikation av det allmänna bedriven eller sanktionerad verksamhet för att förebygga sjukdomar och förbättra medborgarnas hälsotillstånd ävensom förlossningsvård, allt under förutsättning, att verksamheten är tillgänglig för allmänheten. Hit hör sjukdomsdiagnostik, även om den icke åtföljes av terapi (såsom visst laboratoriearbete, rättsmedicin och rättspsykiatri). Som organ för den hälso- och sjukvårdande verksamheten räknas i detta sammanhang icke anstalter med huvudsaklig uppgift att bereda vila eller rekreation. Till följd härav kommer en del konvalescenthem, som drives i kombination med vilohem, att falla utanför gränsen för sjukvården. Icke heller räknas dit anstalter, som har huvudkaraktären av skola, såsom institut för blinda och döva. De militära truppförbandssjukhusen såsom huvudsakligen avsedda för militärpersonal, hör — till skillnad mot garnisonssjukhusen — icke till den allmänna sjukvården sålunda fattad, ej heller sjukavdelningar inom anstalter för fångvård, ungdomsvård o. dyl.

Som *sluten sjukvård* räknas vård på sjukvårdsanstalt av inneliggande patienter för sjukdomar av det slag, för vilken anstalten är inrättad. Den sista bestämningen medför, att t. ex. vård av epidemiska sjukdomar hos interner på sinnesslöanstalt icke räknas som sluten epidemivård, därför att anstalten icke är in-

rättad härför. *Sjukvårdsanstalt* återigen är anstalt, som åsyftas i sjukhuslagen, stadgan angående enskilda sjukhem och förlossningshem, reglementena för statens och vissa städers sjukhus, stadgan angående sinnessjukvården i riket, lagen om undervisning och vård av vissa psykiskt efterblivna, diverse statsbidragskungörelser m. m. (I tab. 11 I har undantagsvis dessutom medtagits ett antal kronikeranstalter anordnade vid fattigvårdsanstalter och utan statsbidrag, vilkas tillvaro som sjukvårdsanstalter icke har täckning i antydda författningar. Se noterna 20, 21 och 24 till tab. 11.)

Öppen sjukvård är till skillnad här emot sjukvård i hemmet, på läkares mottagning, poliklinik o. dyl. En mellanform mellan sluten och öppen vård betecknar de avdelningar för akutsjukvård, som inrättats på en del ålderdomshem. Då dessa är avsedda för fall, som normalt skulle kunnat vårdas i vederbörandes hem, har de här räknats som tillhörande den öppna sjukvården och redovisas alltså icke bland sjukvårdsanstalterna.

Med *rikssjukhus eller riksplatser* menas sjukhus resp. vårdplatser, på vilka patienterna lämnas vård mot samma avgift, oavsett deras hemort inom landet, och vars huvudman icke är enskilt företag. Dessa sjukhus eller platser har i tabellavdelningen betecknats med ett kors (†). Rikssjukhus är enligt denna definition Karolinska sjukhuset, Serafimerla-

sarettet, pensionsstyrelsens fristående anstalter, vanförestalterna, anstalterna för kirurgisk tuberkulos (kustsanatorierna) och jubileumssanatorierna. Alla platser på ett rikssjukhus är icke med nödvändighet riksplatser, enär genom avtal med annan huvudman (t. ex. landsting) en del platser kan ha reserverats för dennes räkning.

1.2. Organisationen

All för allmänheten öppen hälso- och sjukvårdande verksamhet i Sverige är underkastad statlig kontroll. Övervägande delen bedrivs av eller understödes av det allmänna (stat eller kommun).

Medicinalstyrelsen, som sorterar under inrikesdepartementet, är landets högsta administrativa organ på området. Dess uppgift är främst att utöva högsta överinseendet över medicinalpersonalens, sjukvårdsorganens och apotekens verksamhet och ha högsta ledningen av de statliga sinnessjukhusen m. fl. institutioner (se nedan). Den är organiserad på nio byråer: Medicinalbyrån, hälsovårdsbyrån, sjukhusbyrån, sinnessjukvårdsbyrån, byrån för social- och rättspsykiatri, tandvårdsbyrån, apoteksbyrån, lag- och utredningsbyrån samt kameralbyrån med särskild avdelning för sinnessjukhusens ekonomiska förvaltning. Vid sin sida har medicinalstyrelsen diverse rådgivande organ och nämnder för speciella frågor. (Se härom den av styrelsen utgivna »Förteckning över svenska läkare och tandläkare», t. ex. årg. 1955 s. 489 ff.)

Direkt under medicinalstyrelsen sorterar: De statliga sinnessjukhusen, statens anstalt för fallandesjuka, barnmorskeläroanstalten i Stockholm, centralanstalten för specialutbildning av barnsjuksköterskor, statens rättskemiska laboratorium, statens farmaceutiska laborato-

rium, rättsläkarstationerna, provinsialläkarna (i ordinarie distrikt), medicinalstyrelsens skärmbildscentral och i visst hänseende radiofysiska institutionen.

Jämsides med medicinalstyrelsen på den allmänna hälso- och sjukvårdens område verkar vissa andra centrala institutioner. En är *Statens institut för folkhälsan* med huvudsaklig uppgift att utföra vetenskapligt-praktiska undersökningar på den allmänna hygienens, födoämneshygienens och yrkeshygienens områden och att meddela undervisning i dessa och liknande ämnen. En annan är *Centrala sjukvårdsberedningen*, som har till uppgift att ge råd vid planläggning av sjukhusbyggnader och deras utrustning och att verka för standardisering och rationalisering av sjukhusens utensilier och drift. En tredje är *Statens bakteriologiska laboratorium* med uppgift att inom den humana medicinens bakteriologiska, virologiska och epidemiska områden utreda, forska, framställa sera, ympännen m. m.

Slutligen må nämnas, att *universitetssjukhusen* intager en i förhållande till medicinalstyrelsen relativt självständig ställning.

Den lokala organisationen av hälso- och sjukvården ansluter sig till de 25 landstingsområdena och de 6 städer, som icke tillhör landsting (Stockholm, Göte-

borg, Malmö, Norrköping, Hälsingborg och Gävle). Landstingens områden sammanfaller i regel med länens. Undantag utgör Kalmar län, som delats på två landstingsområden (Kalmar läns norra och Kalmar läns södra landstingsområde), och naturligt de län, ur vilka de uppräknade städerna utbrutits. Varje landstingsområde (utom de båda områdena i Kalmar län) har en förste provinsialläkare med huvudsaklig uppgift att övervaka hälsovården och den öppna sjukvården och städerna utanför landsting (utom Gävle) en med förste provinsialläkare jämställd förste stadsläkare. Landstingsområdena i Kalmar län har en gemensam förste provinsialläkare och Gävle stad hör i berört avseende under förste provinsialläkaren i Gävleborgs län.

Ansvaret för att vård på sjukvårdsanstalt skall kunna beredas den, som är i behov därav, vilar ytterst på landstingen och städerna utom landsting. (Jfr sjukhuslagen och lag om undervisning och vård av bildbara sinnesslöa, fr. o. m. 1955 ersatt med lag om undervisning och vård av vissa psykiskt efterblivna.) För den mera kvalificerade sinnessjukvården och vården av svårskötta sinnesslöa svarar dock i allt väsentligt staten, utom vad angår sinnessjukvården i städerna Stockholm, Göteborg och Malmö, som själva handhar huvudparten härav mot erhållande av statsbidrag. För den statliga sinnessjukvården har 18 geografiska regioner inrättats (se kartan i början av boken).

Att landstingen och de städer, som ej deltar i landsting, ålagts huvudmannaskapet för den slutna vården och faktiskt är huvudmän också för betydande delar av den öppna vården, hindrar icke, att även andra — samfälligheter lika väl

som enskilda personer — svarar för viktiga delar av hälso- och sjukvården. Att staten åtagit sig huvudparten av sinnessjukvården har redan nämnts.

Huru huvudmannaskapet för hälso- och sjukvården i detalj fördelar sig, framgår av följande tablå. Denna har för överskådlighetens skull fått omfatta även verksamhetsgrenar, som icke tillhör den allmänna hälso- och sjukvården, såsom fängelseläkarväsendet, skolhälsovården, industrihälsovården och den militära sjukvården.

I tablåen har öppen sjukvård utövad av privatpraktiserande läkare särskilt angivits. Att huvudmännen för denna är privata företagare, säger sig självt. En betydande öppen läkarvård bedrivs också i anslutning till sjukhusen, men även denna skötes i de flesta fall i läkarnas egen regi. Vid en del sjukhus, särskilt i storstäderna, bedrivs dock denna öppna vård helt i sjukhusens regi (vid s. k. polikliniker), något som emellertid icke markerats i tablåen.

Som komplettering till uppgiften om huvudmännen må nämnas, att stat, landsting och primärkommuner i viss utsträckning understödjer vård, för vilken de själva icke är huvudmän. *Statsbidrag* till driften och i allmänhet också till anläggningen utgår sålunda på vissa villkor till sjukvårdsanstalter, som bedriver förlossningsvård (upphörde med 1954 års utgång), medicinsk barnsjukvård, neurokirurgi, radioterapi, tuberkulosvård, epidemivård, vanförevård, kronikervård, sinnessjukvård, epileptikervård och sinnesslövård. *Landstingsbidrag* utgår till primärkommuner och enskilda, som driver kronikervård, förlossningsvård, sinnessjukvård m. m. Även bidrag till allmän kroppssjukvård förekommer, liksom till konvalescentvård.

»Vem gör vad inom hälso- och sjukvården?» Tablå över hälso- och sjukvårdens huvudmän och organ

Vårdform	Huvudman ¹ och organ					
	Staten (S)	Landsting (L)	Städer utom lands- ting (U)	Andra kommuner (K, Kf)	Vissa föreningar, stiftelser o. dyl. (F) ²	Privata före- tag (P)
Hälsovård och öppen sjukvård Allmänt. Sanitär övervakning m. m. a) allmän eller ospecificerad	Statens institut för folkhälsan Statens bakteriologi- ska laboratorium 1:e provinsialläkare, provinsialläkare i ordinarie distrikt	Provinsialläkare i extra distrikt (är dock underställda 1:e provinsialläkaren) Distriktssköterskor	Hälsovårdsnämnder (ev. kommunalnämnder) och deras tjänstemän (Hälsovårdsförbund) 1:e stadsläkare (är jämfäst med 1:e provinsialläkare), stadsläkare, stads- distriktsläkare, soci- alläkare Fristående poliklin. Kommunsköterskor (stadssköterskor), för- samlingsysstrar, diakonissor	Stadsläkare (även 1:e d:o), köpings-, muni- cipal-, socialläkare (är underställda 1:e provinsialläkaren)		Privatpraktise- rande läkare Diverse riks- föreningar för personer drab- bade av vissa sjukdomar
b) för speciella grupper	Militärläkare Verksläkare, järnvägs- läkare Fängelseläkare		Skolhälsovård (läkare och sjuksköterskor)			Industriläkare Industrisköter- skor
Förlossningsvård Förebyggande mödra- och barnavård m. m.		Distriktsbarnmorskor Mödra- och (el.) barnavårdscentraler, -statio- ner och -filialer Abortförebyggande verksamhet Allmänna skärmbildsundersökningar Central- och distriktsdispensärer			Nationalföreningen mot tuberkulos	
Tuberkulovård	Medicinalstyrelsens skärmbildscentral		Polikliniker för könssjuka (i 21 städer)			
Könssjukvård Tandvård	Militär tandvård	Folktandvårdspolikliniker (central-, distrikts-, annex- och anstalts-) (utom i Stockholm)	Kommunal skoltand- vård (annan än folk- tandvård)			Privatpraktise- rande tand- läkare Industritand- vård
Sinnessjukvård	Hjälpverksamhet ge- nom särskilda läkare	Länspsykiatriker	Kommunal tandvård (Stockholm) Öppen vård och fa- miljevård (Stock- holm, Göteborg)			
		Psykisk barna- och ungdomsvård				

Sluten (och därtill knuten öppen) sjukvård						
Sjukvård i allmänhet (huvudsakligen kroppssjukvård)	Serafimerlasarettet, Karolinska sjukhuset o. Akademiska sjukhuset	Sjukstugor	Lasarett Barnsjukhus		Barnsjukhus Reumatikersjukhus	Ensk. sjukhem Läkares mottagning vid landstings lasarett m. m.
	Garnisonssjukhus Militära sjukstugor Pensionsstyrelsens fristående anstalter					
A n s t a l t e r f ö r k r o n i s k t s j u k a						
Förlossningsvård	Karolinska sjukhuset Akademiska sjukhuset Garnisonssjukhus	Barnbördshus, förlossningshem, förlossningsrum hos barnmorska, förlossningsavdelningar vid lasarett och sjukstugor		Förlossningshem	Barnbördshus	Förlossningshem
Epidemivård		Epidemisjukhus, epidemisjukstugor				
Tuberkulosvård		Sanatorier, tuberkulosjukstugor, tbc-avdelningar vid lasarett och sjukstugor			Jubileumssanatorier Anstalter för kirurgisk tuberkulos (kustsanatorier)	
Vanförevård		Ortopediska kliniker på lasarett			Vanföreanstalter	
Sinnessjukvård	Sinnessjukhus (utom i Stockholm, Göteborg och Malmö)	Vårdhem för lätt-skötta sinnessjuka	Sinnessjukhus och vårdhem (Stockholm, Göteborg, Malmö)	Mindre kommunala sinnessjukhus		Mindre sinnessjukhus Vårdhem
		Psykiatriska lasarettskliniker				
			Anstalter för psykopatiska o. nervösa barn		Anstalter för psykopatiska o. nervösa barn	
Sinnesslövärd	Vissa sinnessjukhus					Sinnesslövanstalter
		Sinnesslövanstalter				
Epileptikervård	Epileptikeranstalter				Epileptikeranstalter	
Rättsläkarväsendet	Statens rättskemiska lab. Rättsläkarstationer. Rättspsykiatriska avdelningar					
Apoteksväsendet	Statens farm. lab. Militärapotek					Apotek ¹

¹ Jfr förteckningen vid kartan i bokens början. — ² I vilkas styrelse det allmänna är representerat genom särskilt insatt representant. — I detta sammanhang må även Svenska vanförevårdens centralkommitté, som verkar på gränsområdet mellan sjuk- och socialvård och är en privat sammanlutning, ehuru i visst avseende kontrollerad av det allmänna, nämnas. — ³ Apotekens ställning som privata företag är starkare reglerad genom bestämmelser av offentligrättslig karaktär än övriga i denna kolumn upptagna organ.

1.3. Befolkningsstatistik

Sveriges *folkmängd* uppgick vid slutet av år 1954 till 7 234 664 personer. Fördelningen på män och kvinnor, landstingsområden m. m. framgår av tab. 1 i tabellavdelningen. Kön- och åldersfördelningen år 1953 (det senaste året med åldersuppgifter) framgår av följande:

Ålder, år	Män	Kvinnor	Summa	%
0..	55 756	52 487	108 243	1,5
1—4..	229 768	216 858	446 626	6,2
5—9..	326 988	310 833	637 821	8,9
10—14..	264 077	253 682	517 759	7,2
15—19..	217 241	211 070	428 311	5,9
20—24..	218 935	219 635	438 570	6,1
25—34..	527 753	520 038	1 047 791	14,6
35—44..	543 638	532 418	1 076 056	14,9
45—54..	483 664	492 244	975 908	13,6
55—64..	358 335	387 086	745 421	10,4
65—74..	239 071	270 064	509 135	7,1
75—84..	102 888	120 258	223 146	3,1
85— ..	15 484	22 045	37 529	0,5
Summa	3 583 598	3 608 718	7 192 316	100,0

Under år 1954 föddes 106 898 barn, varav 105 084 levande, avled 69 078 personer, varav 1946 i första levnadsåret, ingicks 52 233 äktenskap, noterades ett överskott av levande födda över döda på ca 36 400 och en total folkökning, inklusive invandringsöverskott, på 42 348 personer. (Alla dessa tal är preliminära). Vissa relationstal, som kan beräknas på dessa tal eller eljest har samband med dem, ställer sig för 1954, några år i det förflutna och för en del utländska stater sålunda:

På 1 000 av medelfolkmängden, år	Vigda par	Levande födda	Döda (utom dödfödda)	Överskott av födda
Sverige				
1901/05	5,90	26,12	15,48	10,64
1921/25	6,34	19,14	12,06	7,08
1931/35	7,31	14,10	11,64	2,46
1941/45	9,64	18,75	10,64	8,11
1950	7,73	16,45	10,02	6,43
1953	7,41	15,36	9,70	5,66
1954 (prel.)	7,24	14,61	9,57	5,04
Danmark (1953)	8,1	17,9	9,0	8,9
Finland (*)	7,7	21,7	9,6	12,1
Island (1951)	..	27,5	7,8	19,7
Norge (1953)	7,9	18,8	8,3	10,5
Frankrike (1953)	7,1	18,6	12,8	5,8
Schweiz (*)	7,6	17,0	10,6	6,4
Storbritannien (1953)	7,8	15,9	11,4	4,5
Tyskl. (Väst-) (*)	8,9	15,5	11,0	4,5
U. S. A. (1953)	9,9	24,7	9,6	15,1
Nya Zeeland (1953) ..	8,4	24,1	8,8	15,3

Följande uppgifter kan lämnas om de nyfödda och spädbarnen:

På 1 000 levande födda, år	Utom-äktenskap-liga	Döda-födda	Döda i första levnads-året	-månaden
1901/05	119,1	..	91,0	..
1940	117,6	28,6	39,2	23,5
1950	97,6	19,9	21,0	15,3
1953	94,4	17,9	18,7	13,7
1954 (prel.) ...	94,4	16,9	18,5	13,8

Som jämförelse må nämnas, att promilletalet döda i första levnadsåret var 27 i Danmark (1953), 34 i Finland (1953), 26 på Island (1951), 24 i Norge (1952) och 29 i U. S. A. (1952).

Den återstående medellivslängden vid födelsen var i Sverige för män resp. kvinnor under perioden 1751/90 33,72 och 36,64, 1901/10 54,53 och 56,98 och 1946/50 69,04 och 71,58. Sistnämnda tal hör till de högsta noterade i något land, vilket framgår av följande uppgifter, som dock endast avser männen: Danmark (1946/50) 67,8, Norge (1946/50) 69,2, England (1950) 66,5, Tyskland (1949/51) 64,6 och U. S. A. (vita 1950) 66,6.

Dödsorsakerna enligt senast tillgänglig statistik framgår av följande tablå, som visar dödligheten på 100 000 invånare.

Dödsorsaker (huvudgrupper enligt 1948 års internationella klassifikation)	År-ligen 1936/40	År-ligen 1941/45	År-ligen 1946/50	År 1953
Tuberkulos	81	69	39	14
Andra infektionssjukdomar; parasitära sjukdomar	26	19	10	8
Tumörer	156	160	164	171
Allergiska sjukdomar, endokrina systemets sjukdomar, ämnesomsättningsjukdomar, nutritionssjukdomar	15	11	10	17
Blodbildande organens och blodets sjukdomar	6	6	6	4
Sinnessjukdomar, mentala defekter m. m. .	3	3	3	4
Nervsystemets och sinnesorganens sjukdomar	125	121	128	144

Dödsorsaker (huvud- grupper enligt 1948 års internationella klassifikation)	År ligen 1936/ 40	År- ligen 1941/ 45	År- ligen 1946/ 50	År 1953	Dödsorsaker (huvud- grupper enligt 1948 års internationella klassifikation)	År- ligen 1936/ 40	År- ligen 1941/ 45	År- ligen 1946/ 50	År 1953
Cirkulationsorganens sjukdomar	305	303	355	346	Medfödda missbild- ningar	5	8	9	7
Respirationsorganens sjukdomar	114	75	53	52	Sjukdomar hos nyfödda och spädbarn	32	30	24	18
Matsmältningsorganens sjukdomar	51	43	37	40	Senilitet. Ofullständigt preciserade fall	137	109	91	52
Uro-genitalorganens sjukdomar	46	40	35	25	Skador genom yttre våld och förgiftning (utom självmord) ...	42	44	38	42
Havandeskapets, för- lossningens och barn- sängstidens sjukdomar	4	3	1	1	Självmord och självtill- fogad skada	16	15	15	19
Hudens och underhu- dens sjukdomar	1	1	1	1	Summa	1169	1064	1023	970
Skelettets och rörelse- organens sjukdomar.	4	4	4	5					

1.4. Meteorologiska förhållanden

Medeltemperaturen inom olika delar av landet belyses av följande tablå
(talen avser grader Celsius):

	Lund		Stockholm		Karesuando	
	1901—30	1954	1901—30	1954	1901—30	1954
Januari	— 0,3	— 1,6	— 2,5	— 4,2	— 13,8	— 12,5
Februari	— 0,6	— 3,2	— 2,6	— 5,2	— 14,2	— 17,7
Mars	+ 1,7	+ 1,6	— 0,4	+ 0,8	— 10,3	— 8,1
April	+ 5,3	+ 5,3	+ 3,6	+ 3,1	— 4,2	— 3,1
Maj	+ 10,6	+ 12,5	+ 9,2	+ 11,5	+ 2,1	+ 5,6
Juni	+ 14,1	+ 16,0	+ 13,8	+ 14,8	+ 9,2	+ 8,7
Juli	+ 16,6	+ 15,2	+ 16,9	+ 16,5	+ 13,0	+ 14,4
Augusti	+ 15,3	+ 15,1	+ 15,2	+ 15,6	+ 10,3	+ 10,8
September	+ 12,2	+ 13,2	+ 11,2	+ 11,7	+ 4,9	+ 5,5
Oktober	+ 7,9	+ 9,0	+ 6,4	+ 6,8	— 2,5	— 3,0
November	+ 3,4	+ 3,9	+ 1,6	+ 2,0	— 9,5	— 8,4
December	+ 0,9	+ 3,3	— 1,3	+ 2,1	— 12,6	— 7,3
Året	+ 7,3	+ 7,5	+ 5,9	+ 6,3	— 2,3	— 1,3

Nederbörden i Lund, Stockholm och Karesuando var i summa för 1954 resp. 817, 637 och 358 mm mot resp. 616, 570 och 324 under perioden 1901—1930. För sommarhalvåret 1954 var talen 425, 350 och 260 mot resp. 331, 329 och 223 under perioden 1901—1930.

Material till kap. 1 (1.3 och 1.4)

Statistisk årsbok 1954 s. 2 o. 369 ff och 1943 s. 61, *Historisk statistik för Sverige* s. 37 ff, *Statistisk Tidskrift* 1955: 9 och 1954: 3, *SOS Dödlighets- och Livslängds- tabeller 1941/50* s. 25 ff, *Folkmängden inom administrativa områden 1954* s. 51 och *Befolkningsrörelsen 1953* (i manu- skript), samtliga utgivna av Statistiska Centralbyrån.

KAP. 2

ÖVERSIKT AV MEDICINALPERSONALEN

Ett överslag av den i slutet av åren 1953 och 1954 yrkesverksamma medicinalpersonalen ger följande resultat (avrundade tal).

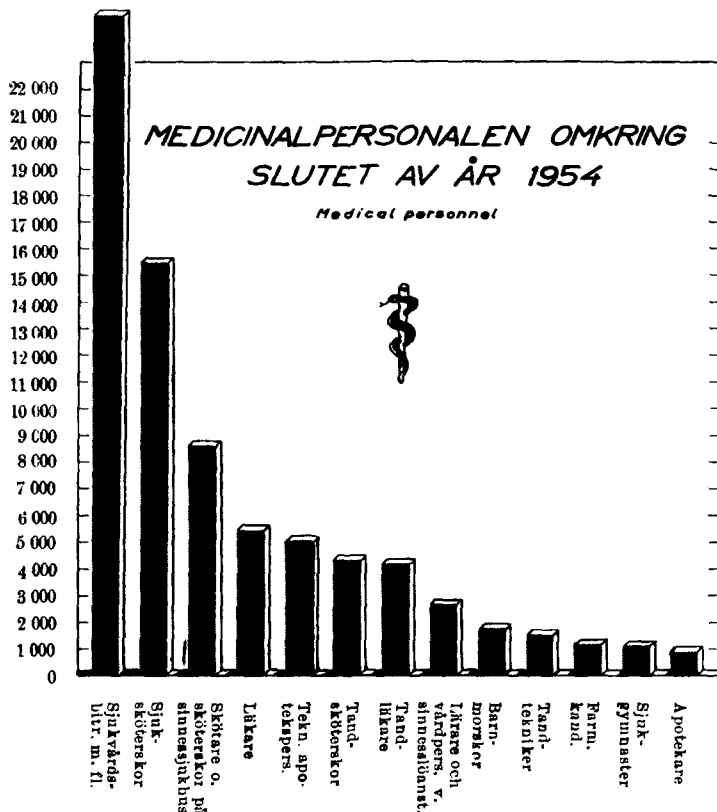
Tab. A. Medicinalpersonal

Medical personnel	1953	1954
Läkare <i>Physicians</i>	5 280	5 430
Sjuksköterskor ¹ <i>Nurses</i>	14 840	15 450
Barnmorskor <i>Midwives</i>	1 710	1 740
Sjukgymnaster (kvinnliga) <i>Physiotherapists (female)</i>	1 050	1 100
Sjukvårdsbiträden m. fl. vid kroppssjukhus <i>Auxiliary nursing personnel</i>	23 830	24 690
Skötare och sköterskor på anstalter f. sinnessjuka, (exkl. sjuksköterskor) <i>Nursing personnel at mental hospitals etc.</i>	8 340	8 610

	1953	1954
Lärare och vårdpersonal vid sinnesslö- och epileptikeranstalter <i>Ditto at homes for mentally deficient</i>	2 520	2 620
Tandläkare <i>Dental surgeons</i> ...	3 980	4 140
Tandtekniker ² <i>Dental mechanics</i>	1 500	1 500
Tandsköterskor ³ <i>Dental chair-side assistants</i>	4 250	4 300
Apotekare <i>Pharmaceutists</i>	890	880
Farmacie kandidater <i>Bachelors of pharmacy</i>	1 070	1 130
Teknisk och annan apotekspersonal <i>Technical and other personnel in pharmacies</i>	4 840	5 050
Summa Total	74 100	76 640

¹ Härtill kommer 1953 och 1954 resp. 415 sjuksköterskor, som samtidigt är barnmorskor och inräknats bland dessa. — ² Reviderat tal. —

³ Uppgifterna, som är relativt osäkra uppskattningar motsvarar det sannolika minimiantalet.

Beträffande sjukvårdsanstalternas personal hänvisas i övrigt till kap. 3.22 och 3.23.

Läkarnas antal i slutet av år 1954 beräknas sålunda:

a) Legitimerade läkare	5 257
b) Utländska läkare, som jämlikt Kungl. Maj:ts resolution fått allmän behörighet att utöva läkarkonsten i riket	318
c) Utländska läkare, som saknar allmän behörighet, förordnade av medicinalstyrelsen som vakansvikarier på sjukvårdsanstalter m. m.	181
d) Härifrån avgår ett beräknat antal icke yrkesverksamma (5 %) av förstnämnda två grupper jämte 44, som tillika är tandläkare	323
Nettosumma	5 433

Läkare enligt grupp b är jämställda med legitimerade läkare (grupp a), utom då det gäller uppgift, för vilken i lag kräves legitimation som läkare (gäller endast ett fåtal uppgifter), vidare att utfärda vissa intyg och att som ordinarie inneha läkartjänst. Från de båda sist-

nämnda inskränkningarna kan dock dispens meddelas. — Bland de legitimerade läkarna befann sig ca 40, som tidigare hört till grupp b. För att en läkare skall föras över från grupp b till grupp a fordras, att han skall vara svensk medborgare och ha avlagt svensk medicine licentiatexamen. (Se SFS 1952: 536.)

Det här ovan gjorda avdraget av 5 % för icke yrkesverksamma motsvarar tämligen nära antalet läkare i åldern över 70 år. Hela antalet personer, som verkat som läkare, utgör enligt tablån 5 433. Räknar man bort de 181, som icke haft full kompetens enligt svenska krav, blir antalet 5 252 eller 7,3 på 10 000 invånare. Läger man därtill de legitimerade men icke yrkesverksamma, får man talet 5 575 (jfr tab. 1), eller 7,7 per 10 000 invånare.

Läkarkåren under tidigare år redovisas i tab. B.

Tab. B. Läkarkårens utveckling 1930—1954. Physicians

År	Intagna på nybörjarkurs	Nyttillkomna genom		Döda	Bestånd den ³¹ / ₁₂ (leg. + resolution)	Därav yrkesverksamma	Tillkommer utländska läk. utan allm. behörighet förordn. av medicinalst.	Hela antalet yrkesverksamma
		legitimering	Kungl. Maj:ts resolution					
1930	..	..	—	—	2 540	2 400	—	2 400
1940	194	..	1	42	3 436	3 242	..	..
1941	198	..	1	47	3 522	3 335	..	..
1942	198	144	1	56	3 601	3 403	..	..
1943	190	174	—	40	3 687	3 503	..	..
1944	185	155	1	40	3 879	3 691	..	..
1945	185	194	—	50	4 089	3 850	..	..
1946	195	176	6	47	4 244	3 997	..	..
1947	219	161	15	57	4 354	4 099	103	4 202
1948	230	182	35	58	4 497	4 235	169	4 404
1949	271	177	40	59	4 719	4 447	327	4 774
1950	304	218	47	52	4 915	4 631	263	4 894
1951	306	206	73	55	5 134	4 834	243	5 077
1952	310	186	29	52	5 285	4 978	255	5 233
1953	308	166	74	62	5 452	5 136	148	5 284
1954	309	209	34	68	5 575	5 252	181	5 433

Anmärkning. Uppgifterna om tillkomna och avgångna läkare korresponderar icke helt med uppgifterna om beståndet den ³¹/₁₂ — för tidigare år på grund av brister i materialet, för åren 1947—1954 delvis beroende på att ca 40 läkare, som fått behörighet genom resolution sedermera också blivit legitimerade. — Uppgifterna om yrkesverksamhet grundar sig för åren 1940—1944 på tjänsteläkarnas rapporter. För följande år har reduktion skett dels med 5 %, dels har läkare, som tillika är tandläkare, frånräknats. — Uppgifterna om utländska läkare, som saknar allmän behörighet, är tämligen osäkra.

I internationella sammanhang uttryckes stundom relationen läkare—invånare som antalet invånare på en läkare. För Sveriges del blir det med denna metod i genomsnitt en läkare (legitimerade eller med allmän behörighet inkl. icke yrkesverksamma) per 1 300 invånare år 1954, om talet avrundas till närmaste tiotal. År 1950 var motsvarande tal 1 440. Om man som läkare räknar endast de yrkesverksamma men i stället inbegriper de utländska läkare, som verkade på förordnande av medicinalstyrelsen (d. v. s. antalet 5 430) får man för 1954 talet 1 330.

En av WHO utgiven stencilerad publikation (Medical Statistics: Documentation II D) innehåller uppgifter om medicinalpersonal m. m. i en rad länder och från denna publikation har de flesta av de uppgifter hämtats, som ligger till grund för följande sammanställning.

Antal invånare per läkare i olika länder

Israel	(1953)	420
Österrike	(1953)	650
Västtyskland	(1952)	760
U. S. A.	(1953)	760
Nya Zeeland	(1952)	760
Island	(1950)	800
Ungern	(1953)	840
Norge	(1951)	940
Danmark	(1952)	950
Schweiz	(1953)	990
Belgien	(1952)	1 000
Australien	(1952)	1 020
Grekland	(1951)	1 100
Irland	(1951)	1 100
Frankrike	(1952)	1 140
Storbritannien	(1951)	1 150
Tjeckoslovakien	(1947)	1 200
Nederländerna	(1949)	1 250
Argentina	(1952)	1 330
Sverige	(1954)	1 330
Sydafrika	(1952)	1 660
Finland	(1952)	1 920
Mexiko	(1953)	2 430
Jugoslavien	(1950)	3 000
Indien	(1952)	5 730

Man bör föreställa sig, att talen endast ger en grov bild av verkligheten. Bortsett från att begreppet läkare icke är

internationellt entydigt är metoderna för räkningen av läkarnas antal säkerligen växlande. I en del fall torde man liksom i Sverige ha medräknat endast de yrkesverksamma, i andra fall samtliga läkare med vederbörlig examen. Det är heller icke givet, att endast de läkare medräknats, som är verksamma inom ifrågasvarande land.

För varje legitimerad läkare och läkare med allmän behörighet enligt Kungl. Maj:ts resolution — alltså de läkare, som avses i tab. 1 — har för år 1954 stansats ett hålkort upptagande vederbörandes födelseår, kön, ev. befattning och bostadsort. En sortering av korten efter födelseår och vissa befattningar ger det resultat, som framgår av tab. C.

Även icke yrkesverksamma inkluderas bland »övriga läkare» i tab. C. Läkare, som tillika är tandläkare omfattas ej av tabellen, ej heller utländska läkare, som saknar allmän behörighet. Vad tjänsteinnehavet beträffar, är att märka, att endast ordinarie innehavare av tjänsterna kunnat medräknas, då individuella uppgifter om vikarier saknats. Avsevärt flera än här redovisade läkare tjänstgjorde sålunda vid tidpunkten ifråga vid sjukhus eller som provinsialläkare (se kap. 3.22 och 3.23). I provinsialläkargruppen ingår icke förste provinsialläkare eller biträdande sådana. Stadsläkarna ingår jämte åtskilliga andra tjänsteinnehavare i gruppen »övriga läkare», som alltså på intet vis kan tjäna som representant för de uteslutande privatpraktiserande. Dessas antal uppskattas till endast mellan 500 och 1 000.

Tandläkarna. Totalantalet enligt tab. 1 är 3 899. Av dessa är enligt egen uppgift 3 764 yrkesverksamma. Härtill bör läggas ca 375 utländska tandläkare, som i slutet av 1954 verkade jämlikt tillstånd av Kungl. Maj:t — därav ca 360 inom

Tab. C. Legitimerade läkare och övriga läkare med allmän behörighet år 1954 fördelade efter kön, ålder och innehav av viss ordinarie befattning

Physicians according to sex, age and occupation of certain posts

	Ålder, år <i>Age, years</i>											Summa	Därav		
	25/29	30/34	35/39	40/44	45/49	50/54	55/59	60/64	65/69	70/74	75/79	80—	<i>Total</i>	Män <i>M</i>	Kv. <i>F</i>
Provinsialläkare (inkl. extra)															
<i>Medical officers</i>	—	7	30	75	87	104	112	78	6	—	—	—	499	489	10
Läkare vid kroppssjukhus															
<i>Physicians at somatic hospitals</i>	107	500	477	389	251	203	125	97	7	—	—	—	2 156	2 010	146
Läkare vid mentalsjukhus															
<i>Physicians at mental hospitals</i>	1	24	27	23	32	33	37	14	—	—	—	—	191	148	43
Övriga läkare <i>Other physicians</i>	198	352	326	362	318	309	240	187	191	90	77	79	2 729	2 308	421
Summa <i>Total</i>	306	883	860	849	688	649	514	376	204	90	77	79	5 575	4 955	620
Därav Män <i>Male</i>	252	731	742	776	630	602	475	341	177	85	72	72	4 955	—	—
Kvinnor <i>Female</i>	54	152	118	73	58	47	39	35	27	5	5	7	620	—	—

folktandvården på befattningar, som icke kunnat besättas med i Sverige utbildade tandläkare. Detta gör tillhoppa 4 139 praktiserande tandläkare. Av dessa var 44 tillika legitimerade läkare.

Av de praktiserande tandläkarna var 1 097 verksamma inom folktandvården (tab. 7).

Antal invånare per tandläkare i olika länder framgår av följande sammanställning. Motsvarande reservationer, som anförts om läkarna, gäller även här.

Antal invånare per tandläkare i olika länder

Sverige (1954)	1 750
Norge (1951)	1 792
Österrike (1953)	2 006
Danmark (1952)	2 105
Schweiz (1952)	2 483
Australien (1952)	2 544
Canada (1952)	2 841
Nya Zeeland (1952)	2 790
Skottland (1952)	3 429
Västtyskland (1952)	3 700
Irland (1951)	5 545
Belgien (1952)	7 160

Liksom för läkarna har hålkort med markeringar för kön, ålder, yrkesverksamhet, ev. befattning och bostadsort stansats för tandläkarkåren i slutet av år 1954. Utländska tandläkare har därvid icke medtagits, men väl tandläkare,

som tillika är läkare. Resultatet av en gruppering av korten efter åldrar m. m. framgår av tab. D.

Observeras bör, att endast ordinarie innehavare av befattningar inom folktandvården kunnat särskiljas. Hela antalet där verksamma är sålunda större. Tandvårdsinspektörerna har inbegripits i gruppen. Där ingår däremot icke tandläkare i kommunal tandvård utanför den statsunderstödda folktandvården, liksom ej heller tjänsteinnehavare vid centraltandpolikliniker. Dessa ingår i gruppen »övriga yrkesverksamma», där de privatpraktiserande tandläkarna dominerar.

Sjuksköterskorna. Antalet i riket yrkesverksamma sjuksköterskor med svensk examen var 15 660 vid slutet av år 1954. Härtill kom utländska sjuksköterskor till ett antal, som uppskattas till 200. Hela kåren skulle alltså uppgått till 15 860 personer. Av dessa var 415 tillika barnmorskor och har i tab. A här ovan räknats som sådana.

Kårens nettotillväxt mellan 1953 och 1954 var 835, vad angår sjuksköterskor med svensk examen. Antalet 1954 utexaminerade sjuksköterskor var 1 310. Se i övrigt tab. E.

LÄKARKÅREN 1954

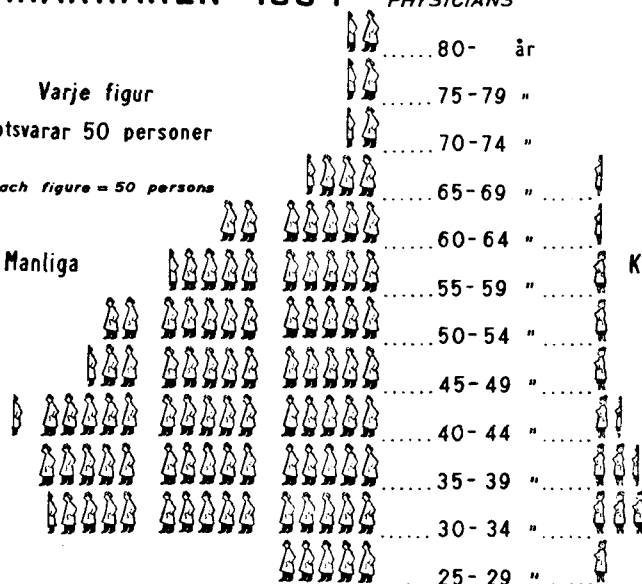
PHYSICIANS

Varje figur
motsvarar 50 personer

Each figure = 50 persons

Manliga

Kvinnliga

TANDLÄKARKÅREN 1954

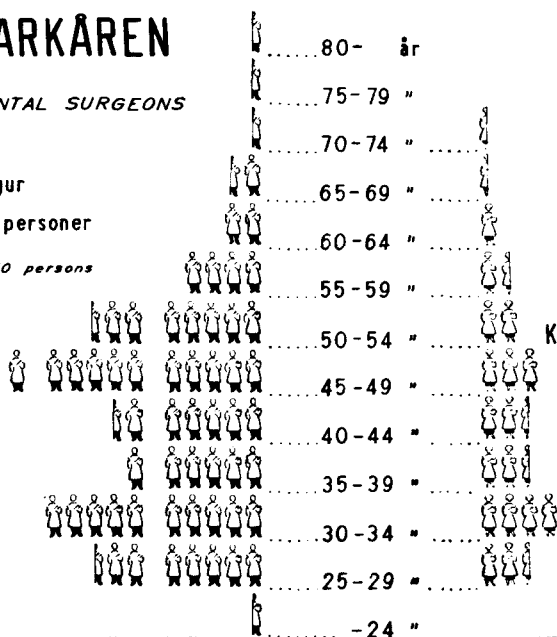
DENTAL SURGEONS

Varje figur
motsvarar 50 personer

Each figure = 50 persons

Manliga

Kvinnliga

Tab. D. Svenska tandläkare år 1954 fördelade efter kön, ålder, yrkesverksamhet m. m.
Dental surgeons according to sex, age, and activity

	Ålder, år <i>Age, years</i>													Sum- ma	Därav	
	—24	25/29	30/34	35/39	40/44	45/49	50/54	55/59	60/64	65/69	70/74	75/79	80—	Total	Män M	Kv. F
Vid distriktststandpoliklini- ker <i>In public dental care</i>	22	240	146	79	57	81	69	38	16	—	—	—	—	748	440	308
Övriga yrkesverksamma <i>Other active</i>	22	255	545	348	380	619	391	198	120	83	25	15	14	3 015	2 396	619
Ej yrkesverksamma män <i>Inactive, male</i>	—	—	—	2	—	4	6	7	6	9	2	5	14	55	55	—
Ej yrkesverksamma kvin- nor <i>Inactive, female</i>	—	—	2	—	8	15	8	8	11	9	11	5	4	81	—	81
Summa Total	44	495	693	429	445	719	474	251	153	101	38	25	32	3 899	2 891	1 008
Därav Män <i>Male</i>	32	365	490	300	329	557	376	188	111	79	20	16	28	2 891	2 891	—
Kvinnor <i>Female</i>	12	130	203	129	116	162	98	63	42	22	18	9	4	1 008	—	1 008

Tab. E. Sjuksköterskekåren 1930—1954 *Active nurses*

År	Elev- platser den ³¹ / ₁₂	In- tagna elever	Tillskott		Avgångna på grund av			Antal aktiva svenska sjuk- sköterskor den ³¹ / ₁₂		Ut- ländska sjuk- sköterskor i landet den ³¹ / ₁₂ (upp- skattning)
			Ny- utbil- dade	Åter- inträdda m. fl.	gifter- mål	pen- sion	döden	Hela antalet	Därav sjuksköt- barn- morskor	
1930	706	640	556	10	107	60	26	7 077	..	..
1931	706	673	526	1	158	76	33	7 337	..	..
1932	706	683	585	7	297	113	41	7 478	..	..
1933	706	669	542	3	151	85	24	7 763	..	..
1934	706	637	582	—	169	111	22	8 043	..	..
1935	654	639	598	6	165	120	24	8 338	..	..
1936	654	603	561	1	167	83	29	8 621	..	..
1937	706	719	532	3	211	139	23	8 783	..	..
1938	751	798	567	5	595	133	68	8 559	..	..
1939	842	887	566	15	388	117	24	8 611	..	..
1940	1 024	995	609	27	219	141	40	8 847	..	..
1941	1 028	1 013	664	36	260	142	25	9 120	..	..
1942	1 028	1 020	813	23	307	153	21	9 475	..	..
1943	1 028	1 018	823	32	397	166	31	9 736	..	..
1944	1 063	1 031	879	23	423	175	35	10 005	..	..
1945	1 172	1 085	889	62	413	213	37	10 293	..	..
1946	1 182	1 061	888	208	545	176	44	10 624	..	..
1947	1 167	1 052	927	99	528	182	19	10 921	110	250
1948	1 192	1 132	1 031	111	508	174	18	11 363	140	300
1949	1 260	1 249	958	154	384	197	25	11 869	170	314
1950	1 387	1 382	964	132	347	102	15	12 501	211	314
1951	1 524	1 496	960	115	346	83	19	13 128	257	322
1952	1 549	1 544	1 097	207	282	97	25	14 028	313	305
1953	1 569	1 581	1 243	201	539	81	27	14 825	354	370
1954	1 611	1 596	1 310	227	574	110	18	15 660	415	200

Vissa sjuksköterskebefattningar och vakanser på dessa redovisas i tab. 3 och 12. Se även kap. 3.12 och 3.22.

Barnmorskorna. I Sverige verkade i slutet av år 1954 1 740 barnmorskor, och av dessa var 415 samtidigt sjuksköterskor. Totala antalet legitimerade barnmorskor under 66 år var 2 460 och mellan 56 och 66 år 622. Av dessa senare innehade 180 barnmorsketjänst. Av de 1 838, som var högst 56 år, tjänstgjorde 480 som distriktsbarnmorskor, 540 på anstalter, 480 som tillfälliga vikarier på befattningar i allmän tjänst eller som privatpraktiserande, 30 som heltidsanställda på mödravårdscentraler och 30 på andra tjänster inom sjukvården. I utlandet befann sig vidare 100 som missionärer eller för studier, varjämte 30 kompletterade för svensk sjuksköterskeexamen. Slutligen hade 140, som ännu icke

fyllt 57 år, helt upphört med yrket. Alla dessa tal är blott ungefärliga.

Under året utexaminerades 109 barnmorskor. Beträffande barnmorsketjänster och vakanser på dessa hänvisas till tab. 3 och 12. Se även kap. 3.13 och 3.22.

Sjukgymnasterna. Medicinalstyrelsens sjukgymnastregister upptog vid årsskiftet — inräknat de icke yrkesverksamma — 2 267 kvinnliga legitimerade sjukgymnaster, varav 1 103 yrkesverksamma, och 195 manliga, varav 132 yrkesverksamma. Jämför också tab. 1 i tabellavdelningen.

Material till kap. 2.

Medicinalstyrelsens register: Läkare, tandläkare, sjuksköterskor, barnmorskor och sjukgymnaster.

Resp. anstalters årsberättelser eller annan årlig redovisning: Apotekare, apotekspersonal, sjukvårdsbiträden och övrig sjukhuspersonal.

KAP. 3

DEN ALLMÄNNA HÄLSO- OCH SJUKVÅRDENS ORGAN

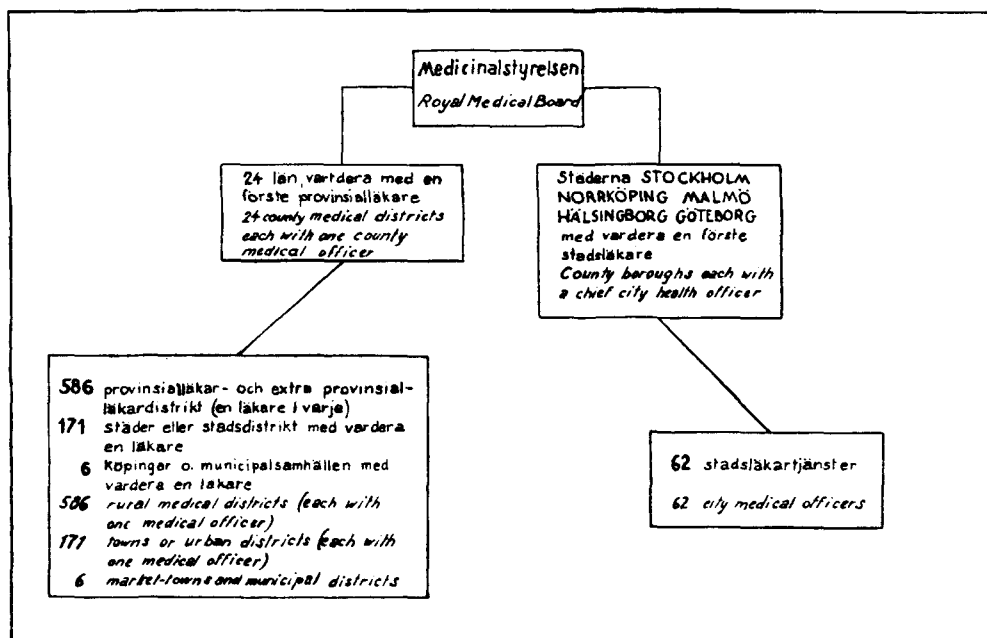
3.1. Organ för enbart öppen hälso- och sjukvård

3.1.1. Provinsial- och stadsläkarväsendet

I början av år 1955 fanns 24 förste provinsialläkartjänster, 586 tjänster för provinsialläkare och extra provinsialläkare och 24 tjänster för biträdande förste provinsialläkare (en i varje län) (jfr tab. 2). Av de sistnämnda innehades 7 av provinsialläkare. Av de 586 tjänsterna för provinsialläkare och extra provinsialläkare var 87 vakanta med eller utan insatt vikarie (82 i ordinarie och 5 i extra distrikt). Antalet provinsialläkare etc. var alltså 499.

Till belysning av frågan om vakanser-

na inom provinsialläkarväsendet må ytterligare följande meddelas. Den 1/3 1955 hade antalet vakanser i ordinarie distrikt nedgått från nyssnämnda 82 till 74. Den 1/9 noterades samma antal, och av dessa senare var 34 »rutinlediga», d. v. s. vakanta så kort tid, att de icke hunnit tillsättas. Två tillhörde distrikt, som ifrågasatts att indragas. Av de övriga 38 uppehölls 8 på vikariat av svenska legitimerade läkare och 15 av utländska läkare. Resten, eller 15, saknade vikarie och sköttes av provinsialläkaren i angränsande distrikt (s. k. dubbelförordnande).

PROVINSIAL- OCH STADSLÄKARVÄSENDET *Medical officers' institution*

Följande nya ordinarie provinsialläkardistrikt inrättades under år 1954 och fram till och med första kvartalet 1955: Karlsborgs, Kinne, Arboga, Fjärdhundra, Hammarö, Hällabrottets, Moheda, Vallen-tuna och Västerfärnebo, varförutom tre distrikt tillkom genom delning av Hjo, Eskilstuna och Älmhults distrikt. Under samma tid inrättades följande ordinarie distrikt, som tidigare varit extra: Vollsjo, Korpilombolo, Kvänums, Strömnäs, Braås, Hohultslatts, Mälaröarnas (tidigare benämnt Svartsjö) och Österkorsberga. Vidare upphörde Ämmebergs extra provinsialläkardistrikt.

Stads- och stadsdistriktsläkartjänsterna var 238, varav 24 vakanta utan insatt vikarie, samt köpings- och municipalläkartjänsterna 6, varav 1 vakant utan vikarie. Kungl. Maj:t har under år 1954 icke medgivit rätt till tjänstårsberäkning för någon ytterligare stads- eller stadsdistriktsläkare.

3.12. Distriktssköterskorna m. fl.

Distriktsskötersketjänsternas antal vid slutet av år 1954 var 1 695. Vakanserna uppgick till icke mindre än 270, varav 219 helt utan vikare, 33 med ej kompetent vikarie och 18 med sådan vikarie (tab. 3). Antalet distriktssköterskor, inkl. kompetenta vikarier, var alltså 1 443.

Distriktssköterskornas huvudsakliga verksamhet är förlagd till landsbygden och omfattar dels sjukvård i hemmen, dels hälsovård, nämligen spädbarns- och

Antal av distriktssköterskorna utförda hembesök per år och sköterska

År	För sjukvård	För hälsovård	Summa
1947	548	466	1 014
1948	564	506	1 070
1949	614	492	1 106
1950	692	461	1 153
1951	730	438	1 168
1952	776	432	1 208
1953	812	417	1 229
1954	801	395	1 196

småbarnsvård, skolhygienisk verksamhet, dispensärbete och bostadstillsyn.

I städerna motsvaras distriktssköterskorna av andra slag av sjuksköterskor. Antalet tjänster för dessa är icke känt — endast innehavare av fast anställning (vikarier alltså oräknade). Sålunda fanns 387 stadssköterskor, församlingssystrar och diakonissor, 230 sjuksköterskor vid barnavårdscentraler, 157 vid dispensärer och 380 skolsköterskor. Tillhopa gör dessa en grupp på 1 154 sjuksköterskor. Församlingssystrar och diakonissor, som har sin verksamhet övervägande lagd på det sociala området, borde egentligen icke ha räknats med här men har icke kunnat särskiljas från stadssköterskorna.

3.13. Distriktsbarnmorskorna

Antalet tjänster för distriktsbarnmorskor den 1 januari 1955 var 748 uteslutande barnmorsketjänster, vartill kom 17 tjänster, som kombinerats med distriktsskötersketjänst (tab. 3). Av de förra var 20 vakanta med insatt vikarie och 69 utan vikarie. Antalet hemförlossningar, varvid barnmorska biträdd, utgjorde ca 3 000 (tab. 20), hembesök för förvård ca 73 500, för eftervård ca 36 300, för barnavård ca 7 500 och för sjukvård ca 12 700. Distriktsbarnmorskorna kan även åläggas tjänstgöring i slutenvård, och i sådan ordning har ca 12 600 förlossningar handhåfts av dem.

3.14. Den förebyggande mödra- och barnavården

Den förebyggande mödra- och barnavården omspände under år 1954 i organisatoriskt hänseende 99 % av landets befolkning. Uppgifter om antalet mödra- och barnavårdscentraler och -stationer, övervakade mödrar och barn lämnas i tab. 4.

Tab. F. Den förebyggande mödra- och barnvården (sammandrag) *Maternity and child welfare*

Hälsöverskåndsorgan	Övervakningsprocent		Besök hos läkaren per individ och år					Hembesök av barnmorska resp. sjuksköterska per individ och år			
	möd-rar	späd-barn	möd-rar	späd-barn	ett-åringar	2—6-åringar		möd-rar	späd-barn	ett-åringar	2—6-åringar
Centraler av typ I											
i städer utanför landst.	74	92	3,6	4,2	1,6	1,2		0,5	5,8	1,4	0,9
i landstingsområden ..	81	97	3,2	3,9	1,8	1,0		0,6	4,7	1,6	1,0
Centraler av typ II	81	95	2,8	3,3	1,5	1,0		0,9	4,4	1,1	0,7
Stationer	66	96	1,8	2,4	1,4	0,7		1,5	4,7	2,0	1,3
Samtliga	74	95	2,6	3,1	1,5	0,9		1,0	4,9	1,7	1,1

Hälsöövervakningen ur kvalitativ synpunkt, bedömd genom medeltalet besök hos läkaren, barnmorskan och sjuksköterskan och medeltalet hembesök hos blivande mödrar och barn i olika åldrar vid olika typer av organ i städer och på landsbygd framgår av tab. F.

Att övervakningsprocenten enligt denna tabell icke helt överensstämmer med motsvarande tal i tab. 4, beror på att talen i tab. F räknats på mödrar respektive födda i de i organisationen inlemmade delarna av länen, medan talen i tab. 4 räknats på samtliga mödrar respektive barn.

3.15. Den abortförebyggande verksamheten,

som härmed för första gången redovisas i denna publikation, avser enligt medicinalstyrelsens normalinstruktion »att på ett personligt sätt taga sig an kvinna, som råkat i ett icke önskat havandeskap och härav drivits till abortönskan, hjälpa henne igenom svårigheterna och förmå henne att föda barnet. Om indikation för legal abort kan anses föreligga och kvinnan vidhåller sin önskan om abort, skall hon förhjälpas därtill.» För denna verksamhet utgår statsbidrag enligt kungl. kungörelse den 21 december 1945 (SFS 1945: 863) till landsting eller stad

utom landsting på villkor bl. a. att verksamheten ingår i medicinalstyrelsens organisationsplan, att den förestås av legitimerad läkare med biträde av kvinnlig kurator och att avgift icke uttages för meddelande av råd eller i samband därmed utfärdat intyg. Dessutom ger en del av byråerna råd i andra sexualfrågor, bl. a. rörande preventivmedel.

Vid slutet av år 1954 fanns 11 rådgivningsbyråer, nämligen en vardera i Stockholms stad, Stockholms län (Sundbyberg), Östergötlands län (Linköping), Gotlands län (Visby), Malmö stad, Malmöhus län (Lund), Göteborgs stad, Värmlands län (Karlstad) och Gävle stad gemensamt med Gävleborgs län (Gävle) samt två i Västernorrlands län (Sundsvall och Örnsköldsvik). Till verksamheten var sammanlagt knutna 17 läkare, diverse konsulter oräknade, 29 kuratorer, varav 11 heltidsanställda, 3 å 4 sjuksköterskor och ett tiotal skrivbiträden. Antalet under året nyinskrivna kvinnor var 4 580. För dessa ansöktes med byråernas bistånd om legal abort i 2 108 fall. (Hela antalet aborter enligt lagen om avbrytande av havandeskap redovisas i kap. 4.7).

Statens kostnader uppgick budgetåret 1953/54 till 104 164 kr inräknat utbildningskurs för kuratorer (15 730 kr) och ersättning till laboratorier för fastställande av graviditetsreaktion (29 454 kr).

3.16. Tuberkulosvården

Dispensärerna. Enligt den år 1937 genomförda dispensärorganisationen är landet indelat i distriktsdispensärer, som i regel förestås av tjänsteläkare. I varje län finns dessutom en eller flera centraldispensärer, som förestås av tuberkulosspecialister och är utrustade med röntgenanläggningar. De största städerna och Älvsborgs län har en något avvikande organisation med mer centraliserad dispensärverksamhet. Vid universiteten finns särskilda studentdispensärer.

Distriktsdispensärerna utför det förberedande fältarbetet, varefter säkra eller misstänkta tuberkulosfall remitteras till centraldispensären för närmare undersökning, bl. a. medelst röntgen (skärmbildsundersökning).

I tab. 5 återges i sammandrag vissa statistiska data ur Svenska Nationalföreningens mot tuberkulos kvartalsskrift (1955, nr 2), som belyser verksamhetens omfattning under 1954.

Medicinalstyrelsens skärmbildsundersökningar. Sedan den 1 oktober 1946 har i medicinalstyrelsens regi en systematisk undersökning av svenska folket medelst skärmbildsfotografering (röntgenfotografering) pågått i syfte att på ett tidigt stadium upptäcka fall av lungtuberkulos och bringa dessa under behandling.

Alla personer, som fyllt 10 år, har rätt att bli undersökta, men även en del barn under denna ålder har medtagits. Vilka län, som besökts, och antalet i dem undersökta civila personer (utom patienter vid sinnessjukhus) framgår av tab. 18.

Verksamhetens totala omfattning framgår av följande uppgifter om antalet undersökta personer. För fullständighetens skull har även den inom försvarsväsen-

det bedrivna verksamheten här medtagits.

	Civil allmänhet	Patienter på sinnessjukhus	Militärer
År 1946	22 635	—	25 104
» 1947	277 387	20 856	105 452
» 1948	524 184	—	116 973
» 1949	424 163	—	160 362
» 1950	621 091	—	97 232
» 1951	624 824	—	187 616
» 1952	566 581	—	176 612
» 1953	523 322	—	172 999
» 1954	510 386	—	175 699
Summa	4 094 573	20 856	1 218 049

De undersökta militärerna torde i en del fall ha blivit undersökta även i egen-skap av civila personer och även en del civila har undersökts mer än en gång.

Driftkostnaderna för det civila klientelet uppgick kalenderåret 1954 till 877 816 kr, varav hälften kommer på statsverkets och hälften på huvudmännens (landstingens och städernas utom landsting) lott. Dessutom bestrider staten ensam kostnaderna för den centrala granskningen m. m. av skärmbilderna. Denna granskning kostade budgetåret 1953/54 337 706 kr.

En specialundersökning av skärmbildsundersökningarnas totala kostnader från starten t. o. m. år 1953 ger vid handen, att staten och landstingen etc. sammanlagt för dessa år betalat ut 12 919 000 kr för verksamheten, varav approximativt 10 476 000 kan beräknas komma på det civila klientelet lott. Kostnaden per undersökt person blir under dessa omständigheter 2,78 kr i genomsnitt för samtliga och 2,92, om man håller sig till de civila. Uppgifterna om fyndfrekvensen i kap. 4.3 gör det möjligt räkna ut, att hela kostnaden för de civila, utslagen på antalet nyupptäckta fall, som funnits vara i behov av vård eller observation (0,54 % av de undersökta), blir ca 540 kr per fall. Den på motsvarande sätt beräknade kostnaden för ett fall i behov av

vård (0,09 % av de undersökta) blir ca 3 250 kr.

Svenska Nationalföreningen mot tuberkulos. Från föreningens generalsekretärer har följande uppgifter erhållits.

Upplysningsarbetet har under år 1954 fortsatt som tidigare genom föreläsningar, skrifter och filmföreläsning.

Nationalföreningens bidrag till dispenserverksamheten uppgick år 1954 till 256 902 kr. Vid föreningens ambulatoriska skärmbildsundersökningar har undersökts 24 410 personer. Vid landets central- och studentdispensärer har med bidrag från Nationalföreningen 89 805 personer undersökts. Sammanlagt har under tiden 1939—1954 med bidrag från föreningen 2 573 655 personer röntgenundersökts. En ambulering operationsgrupp har på Nationalföreningens bekostnad varit i verksamhet under större delen av året. Kostnaderna härför uppgick till 94 018 kr.

Till vetenskaplig tuberkulosforskning har utbetalats 197 222 kr och till BCG-vaccination 255 271 kr. Prövning av nyare läkemedel mot tuberkulos har i Nationalföreningens regi fortsatt vid 13 sanatorier.

Till olika former av eftervård (studier, sysselsättnings- och arbetsterapi, konvalescentvård och arbetsträning) har utbetalats 175 829 kr.

Föreningens inkomster uppgick år 1954 till 1 700 557 kr, därav medlemsavgifter 5 785 kr, jul- och nyårsmärken 309 943 kr och lyxtelegramblanketter 771 686 kr.

3.17. Karantänsväsendet

Jämlikt bestämmelserna i karantänskungörelsen den 24 april 1953 (SFS 1953:222) var vid utgången av 1954 fortfarande följande 9 hamnstäder ka-

rantänsstationer, nämligen Stockholm, Kalmar, Malmö, Hålsingborg, Göteborg, Gävle, Sundsvall, Umeå och Luleå. Bevis om rättutrotning fick — förutom av hälsovårdsnämnd i ovannämnda 9 karantänsstationer — utfärdas av medicinalstyrelsen härför godkända hamnar, nämligen Falkenberg, Halmstad, Karlshamn, Köping, Landskrona, Lysekil, Norrköping, Oskarshamn, Oxelösund, Slite, Sölvesborg, Trelleborg, Uddevalla, Varberg, Visby, Västervik, Västeraås, Ystad och Åhus.

3.18. Vården av könssjuka

Kostnadsfri undersökning och behandling av personer lidande av eller misstänkta för könssjukdom i smittsamt skede sker hos vederbörande *tjänsteläkare* och i flertalet städer med över 20 000 invånare på särskilda polikliniker. Under 1954 har sådana polikliniker varit anordnade i Stockholm, Uppsala, Eskilstuna, Norrköping, Linköping, Jönköping, Kalmar, Karlskrona, Malmö, Lund, Hålsingborg, Halmstad, Göteborg, Borås, Karlstad, Örebro, Karlskoga, Västerås, Borlänge, Gävle och Sundsvall. Poliklinikerna i de största städerna förestås av specialutbildade läkare. Vid dessa polikliniker har även ett stort antal personer vårdats, som lidit av könssjukdom i icke smittsamt skede, hudsjukdom o. s. v. Omfattningen av poliklinikernas verksamhet framgår av följande sammanställning.

Den nedgång i antalet besök, som här observeras, kan delvis tillskrivas förändringar och förbättringar i behandlingsmetoderna.

Det epidemiologiska bekämpandet av de smittsamma könssjukdomarna bedrivs av de s. k. sundhetsinspektörerna. Dessa är samtliga förste provinsiallä-

Besök i tusental för:			
Könssjukdom i smittsamt skede etc.		Könssjukdom i icke smittsamt skede etc.	
1939	145	77	
1945	221	89	
1946	224	88	
1947	180	87	
1948	164	90	
1949	143	97	
1950	135	105	
1951	138	101	
1952	141	94	
1953	123	99	
1954	111	101	

kare, en var för sitt län, samt dessutom förste stadsläkarna i Göteborg, Malmö, Norrköping och Hälsingborg, en var för sin stad. I Stockholms stad och län handhas verksamheten av en särskild, därtill utsedd inspektör. Sundhetsinspektörerna ombesörjer efterforskandet av smittkällor och återförandet till läkare av sådana personer, som avbrutit behandlingen, innan denna ansetts slutförd.

Som medhjälpare åt läkarna vid poliklinikerna i städerna Stockholm, Göteborg, Malmö och Norrköping samt som biträde åt sundhetsinspektörerna i vederbörande stad är ett antal socialkuratorer anställda.

Sundhetsinspektörernas verksamhet framgår av nedanstående uppgifter, som

sammanställts ur av dessa till medicinalstyrelsen ingivna rapporter.

Antal personer, som anmäls som misstänkta smittkällor, var 8 021. I 1 038 fall hade anmälan gjorts till hälsovårds- eller polismyndighet. I 1 570 fall kunde de sålunda anmälda styrka smittfrihet, under det att 4 642 misstänkta smittkällor erhöll läkarbehandling (jfr vidare kap. 4.3).

Antalet personer, som under år 1954 anmäls på grund av underlåtelse att följa lagens föreskrifter eller för avbrott i behandlingen var 2 253. I 1 433 fall hade anmälan gjorts till hälsovårds- eller polismyndighet.

3.19. Folktandvården

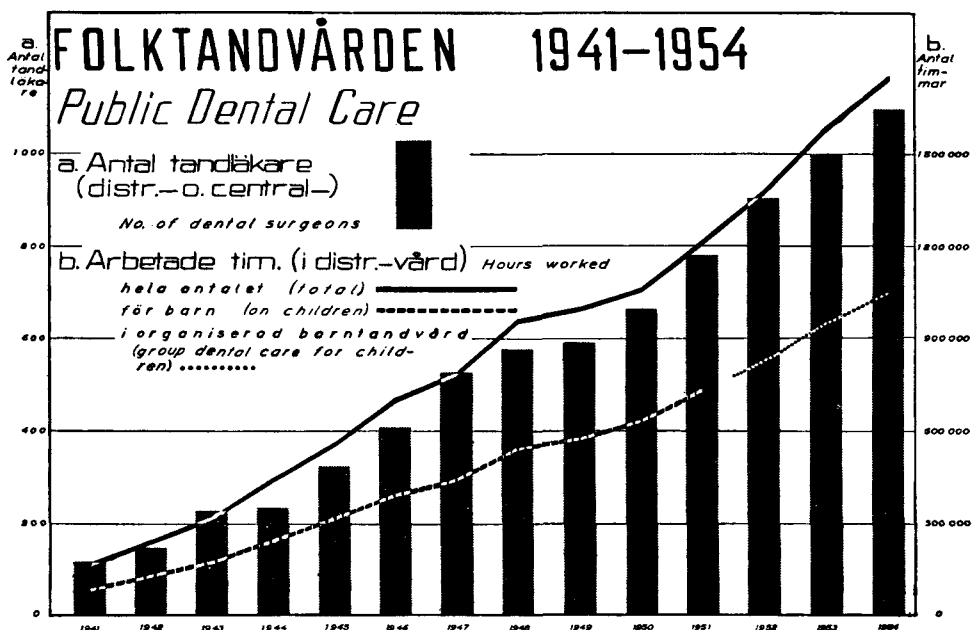
Författningarna angående folktandvården trädde i kraft från och med år 1939.

Antalet distriktstandpolikliniker har sedan dess och intill slutet av år 1954 stigit till 498 (tab. 7). Antalet ett år tidigare var 461. Vid 5 polikliniker var emellertid verksamheten tillfälligt nedlagd.

Verksamheten har fortsatt att ökas i omfattning, vilket framgår av diagram-

Tab. G. Antal inom folktandvården behandlade åren 1940—1954 *Public dental care*

År Year	Antal vid distriktstandpoliklinikerna behandlade <i>Persons treated</i>				År Year	Antal vid distriktstandpoliklinikerna behandlade <i>Persons treated</i>			
	barn <i>children</i>		vuxna <i>adults</i>			barn <i>children</i>		vuxna <i>adults</i>	
	full- ständigt <i>complete treatment</i>	partiellt <i>partial treatment</i>	full- ständigt <i>complete treatment</i>	partiellt <i>partial treatment</i>		full- ständigt <i>complete treatment</i>	partiellt <i>partial treatment</i>	full- ständigt <i>complete treatment</i>	partiellt <i>partial treatment</i>
1940	23 121	3 073	8 909	9 346	1948	258 061	50 440	82 603	130 131
1941	48 414	5 177	15 869	21 970	1949	268 198	60 257	81 894	138 767
1942	77 548	9 076	24 038	38 465	1950	281 702	66 042	85 404	143 147
1943	96 511	11 159	31 015	48 913	1951	327 151	76 460	93 044	166 623
1944	135 339	14 962	41 418	64 643	1952	378 359	63 065	111 898	197 871
1945	162 317	18 862	48 916	78 131	1953	436 732	63 151	130 596	231 592
1946	184 424	24 844	63 044	96 049	1954	506 506	59 871	150 591	236 522
1947	205 065	30 344	70 100	102 899					

met över utförda arbetstimmar, liksom av förestående tab. G.

Av de sammanlagt 566 377 barn, som redovisas i tab. G, hade 546 071 behandlats i organiserad barn tandvård (d. v. s. vid systematisk behandling av vissa grupper, såsom årsklasser, skolklasser eller anstalter) och av dessa sistnämnda hade 503 857 undergått fullständig behandling. På grundval av uppgifterna i tab. 7 kan beräknas, att i genomsnitt 60 % av distriktstandpoliklinikernas arbetstid ägnades den organiserade barn tandvården.

Uppgifterna om antalet tandläkare i tab. 7 avser anställda personer — icke tjänster. Utöver tabellens uppgifter om 1 097 sådana tandläkare (motsvarande

26 % av samtliga i riket verksamma tandläkare) kan nämnas, att 94 vakanta tjänster för tandläkare inom folktandvården fanns vid årsskiftet 1954/55.

Driftkostnaderna för folktandvården (central- och distriktstandpolikliniker) uppgick år 1954 till i runt tal 49 753 000 kr, som framgår av tab. 8. Av detta belopp bestreds 15 % med statsmedel, 37 % med avgifter (från kommuner och patienter) och 48 % med tillskott från huvudmännen (landstingen och vissa städer utom landsting). I beloppen ingår icke utgifter för lokaler, städning, värme och lyse, vilka bestrides av huvudmännen, kommunerna eller båda tillsammans.

3.2. Anstalter för i huvudsak sluten sjukvård

3.21. Översikt av anstalter, vårdplatser m. m.

För förklaring av begreppen öppen sjukvård, sluten sjukvård och sjukvårdsanstalt hänvisas till kap. 1.1.

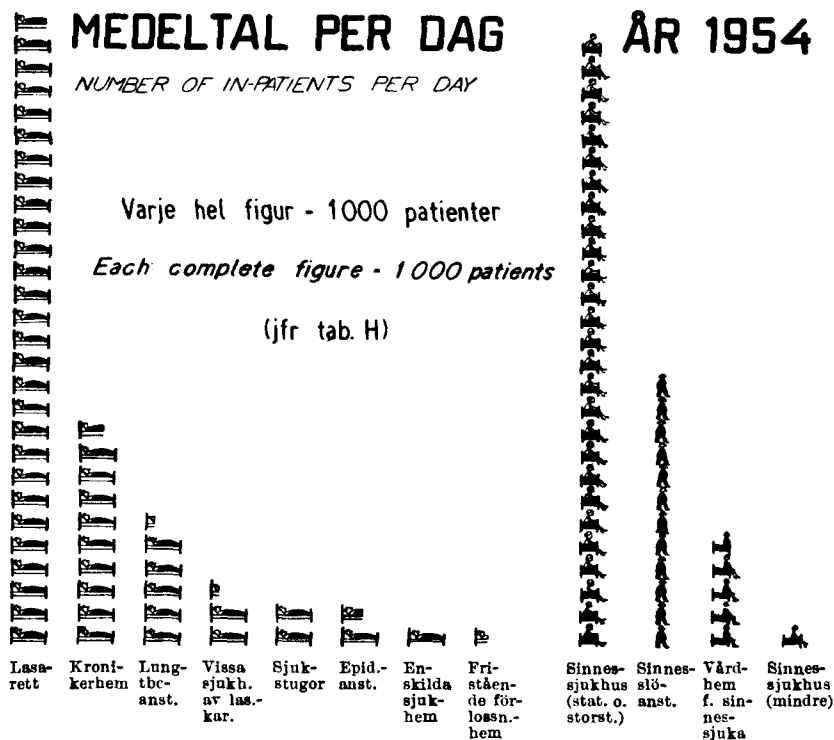
De anstalter, vilkas verksamhet behandlas i detta avsnitt, är inrättade i första hand för sluten sjukvård, men även öppen vård kan vara ansluten till dem.

Ifrågavarande öppna vård förekommer huvudsakligen vid lasarett, barnsjukhus, vanförelanstalter och sjukstugor. Till de statliga sinnessjukhusen är an-

knuten öppen vård i form av s. k. hjälpverksamhet.

Tabellsystemet för detta kapitel är upplagt så, att man i tabellerna H och I i texten på närmast följande sidor finner översikter av rikets hela sjukvårdsorganisation. I tab. 9 och 10 i tabellavdelningen i slutet av boken finner man ytterligare översikter — något mer detaljerade — av enbart kroppssjukvården. På de flesta av dessa översikter anges inom parentes i förspalten nummer och littera, som i sin tur leder till de delar av tab. 11 och 25, där detaljer om de särskilda sjukvårdsanstalterna redovisas.

ANTAL PATIENTER I SLUTEN VÅRD I MEDELTAL PER DAG ÅR 1954

Tab. H. Sammandrag rörande den slutna sjukvården i riket år 1954 (delvis konstruerade tal)

Survey of Swedish hospitals

Anstalter <i>Hospitals</i>	Antal an- stalter ¹ / ₁₂ 1954 <i>No. of hos- pitals</i>	Antal vård- platser ¹ / ₁₂ 1954 <i>Beds</i>	Antal intagna under år 1954 <i>Ad- mis- sions</i>	Antal vård- dagar under år 1954 <i>Bed-days</i>	Vårdade i medeltal per dag under år 1954 <i>No. of patients per day (mean)</i>
Lasarett (tab. 11 A) <i>General hospitals</i>	104	33 441	709 907	10 175 761	27 879
Vissa andra sjukhus av lasarettskaraktär (tab. 11 B)					
<i>Hospital-type establishments</i>	20	2 733	28 599	831 476	2 278
Sjukstugor (tab. 11 C) <i>Cottage hospitals</i>	80	2 385	47 777	723 918	1 983
Sjukhärbergen (tab. 11 D) <i>Infirmaries</i>	7	40	559	4 763	13
Enskilda sjukhem (tab. 11 E) <i>Private hospitals</i>	42	1 247	13 022	378 699	1 038
Epidemivårdanstalter (tab. 11 F) <i>Epidemic hospitals</i>	60	4 050	28 035	581 497	1 593
Anstalter för lungtuberkulos (tab. 11 G) <i>Sanatoria and cottage hospitals for TB of the lungs</i>	47	7 041	13 937	1 919 192	5 258
Fristående förlossningsanstalter (tab. 11 H) <i>Indepen- dent maternity hospitals and homes</i>	45	515	15 213	128 260	351
Kronikeranstalter (tab. 11 I) <i>Homes for chronically diseased</i>	253	10 443	12 968	3 552 291	9 732
Summa kroppssjukvård Total for somatic diseases...	658	61 895	870 017	18 295 857	50 125
Statliga sinnessjukhus (tab. 25 A) <i>State mental hospitals for mentally diseased</i>	21	18 419	10 273	7 850 257	21 508
för sinnesslöa ² <i>special hospitals for mentally deficient</i>	5	2 083	481	769 446	2 108
Storstädernas sinnessjukhus (tab. 25 A) <i>Mental hospi- tals of the three largest cities</i>	7	5 095	5 053	1 923 361	5 270
Övriga kommunala och enskilda sinnessjukhus (tab. 25 B) <i>Small mental hospitals</i>	27	910	607	305 911	838
Vårdhem för lättködda sinnessjuka (tab. 25 C) <i>Nursing homes for mentally diseased</i>	111	4 829	2 981	1 678 921	4 600
Anstalter för psykopatiska och nervösa barn (tab. 25 D) <i>Schools for psychopathic and nervous children</i>	5	172	177	55 467	152
Anstalter för sinnesslöa (tab. 25 E) <i>Establishments for mentally deficient</i>	132	9 923	1 485	3 307 349	9 061
Anstalter för epileptiker (tab. 25 F) <i>Establ. for epileptics</i>	12	972	275	339 299	930
Summa sinnessjuk-, sinnesslö- o. epileptikervård Total for mental diseases and deficiency	320	42 403	21 332	16 230 011	44 467
Därav anstalt för <i>Thereof institutions for mental</i>					
sinnessjuka (inkl. psykopat. etc. barn) <i>diseases</i> ...	171	29 425	19 091	11 813 917	32 368
sinnesslöa och epileptiker <i>deficiency and epilepsy</i> ..	149	12 978	2 241	4 416 094	12 099
Hela den slutna sjukvården 1954 All hospitals	978	104 298	891 349	34 525 868	94 592
" " " " 1953	969	102 549	881 867	33 958 799	93 038
" " " " 1950	1 000	99 602	850 517	..	..
" " " " 1947	1 031	94 913	740 495	..	..

¹ Exkl. Källshagens avdelning för sinnesslöa. — ² Inkl. Källshagens avdelning för sinnesslöa.

I tab. 11 och 25 förekommer, att en anstalts platsantal icke utsatts (markerat med ett streck), och detta betyder då, att anstalten visserligen varit i gång under året men var nedlagd den 31/12. Vidare förekommer, att uppgifter om in-

tagna eller vård dagar saknas för enstaka anstalter (markerat med punkter). I texttabellerna finns detta oaktat inga luckor, emedan kompletterande tal i förekommande fall beräknats och intagits i de redovisade summorna. Metoden

Tab. I. Anstalter och vårdplatser för slutna sjukvård den 31/12 1954 fördelade efter huvudmannakategori *Hospitals and beds according to type of hospital and responsible authority*

	Huvudman (jfr sida IX) Responsible authority (cf. page IX)						
	Staten (S) The State	Lands- ting (L) County councils	Städer utom lands- ting (U) County boroughs	Kom- muner, kom- munal- förbund (K, Kf) Local comm.	Vissa fonder, stiftel- ser o. dyl. (F) Funds etc.	Privata före- tagare (P) Private	Summa Total
Antal anstalter för: Hospitals for:							
Kroppssjukvård <i>Somatic diseases</i>	12	433 ⁷ / ₂	41 ¹ / ₂	89	21	55 ² / ₂	658
Sinnessjukvård <i>Mental</i> ".....	21	62	16	22	3	47	171
Sinnesslö- o. epileptikervård <i>Mental de- ficiency etc.</i>	9	46 ¹ / ₂	9 ¹ / ₂	—	2	80	149
Hela den slutna sjukvården <i>Total</i>	42	541¹⁰/₂	66¹/₂	111	26	182²/₂	978
Antal vårdplatser Beds							
Lasarett, sjukstugor m. fl. (Tab. 11 A, C, D, E) <i>General hospitals etc.</i>	3 618	23 430	8 856	—	—	1 209	37 113
Vissa andra sjukhus av lasarettskaraktär (Tab. 11 B) <i>Hospital type establishments</i>	907	—	284	—	1 542	—	2 733
Epidemivårdanstalter (Tab. 11 F) <i>Epidemic hospitals</i>	—	2 799	1 251	—	—	—	4 050
Anstalter för lungtbc (Tab. 11 G) <i>Sanatoria and cottage hospitals for TB of the lungs</i> ..	—	5 404	1 353	—	284	—	7 041
Fristående förlossningsanstalter (Tab. 11 H) <i>Independent maternity hospitals and homes</i>	—	242	107	12	144	10	515
Kronikeranstalter (Tab. 11 I) <i>Nursing homes for chronically diseased</i>	—	5 161	3 281	1 254	320	427	10 443
Summa kroppssjukvård <i>Total somatic care</i>	4 525	37 036	15 132	1 266	2 200	1 646	61 895
Sinnessjukhus (Tab. 25 A, B) ¹ <i>Mental hos- pitals</i>	18 419	—	5 286	663	—	56	24 424
Vårdhem för sinnessjuka m. fl. (Tab. 25 C, D) <i>Nursing homes for mentally diseased</i>	—	3 634	399	—	89	879	5 001
Anstalter för sinnesslöa och epileptiker (Tab. 25 A 1, E, F) ² <i>Hospitals and es- tablishments for mentally deficient</i>	2 592	5 026	1 081	—	334	3 945	12 978
Summa sinnessjuk-, sinnesslö- o. epileptiker- vård <i>Total mental care</i>	21 011	8 660	6 766	663	423	4 880	42 403
Hela den slutna sjukvården 1954 <i>Total</i>	25 536	45 696	21 898	1 929	2 713	6 526	104 298
" " " " 1953	25 261	44 232	21 484	2 413	2 801	6 358	102 549
Procentuell fördelning av vård- platserna 1954 Beds, per cent							
Kroppssjukvård <i>Somatic diseases</i>	7,3	59,8	24,4	2,1	3,7	2,7	100,0
Sinnessjukvård <i>Mental</i> ".....	62,6	12,4	19,3	2,2	0,3	3,2	100,0
Sinnesslövård <i>Mental deficiency</i>	20,0	33,7	8,3	—	2,6	30,4	100,0
Hela den slutna sjukvården <i>Total</i>	24,5	43,8	21,0	1,8	2,6	6,3	100,0

¹ Exkl. Källshagens avdelning för sinnesslöa. — ² Inkl. Källshagens avdelning för sinnesslöa.

för kompletteringen har t. ex. för tab. H varit, att man utgått från vårdplatsantalet, som alltid är känt, och multiplicerat detta med en kvot angivande antalet

intagna respektive vårddagar per vårdplats.

I tab. 11 och 25 har i likhet med föregående år uppgifter om anstalternas eko-

Tab. J. Vårdplatsantalet 1930—1954 fördelat efter vårdform *Number of beds 1930—1954*

Vårdform <i>Type of care</i>	Antal vårdplatser, år <i>Beds</i>				Förändring (antal platser) per år <i>Change</i>		
	1930	1940	1950	1954	1930- 1940	1940- 1950	1950- 1954
Lasarettsvård (exkl. enskilda sjukh.)	20 833	25 672	30 443	33 228	+ 484	+ 477	+ 628
Förlossningsvård	1 228	2 674	4 002	3 650	+ 145	+ 133	— 20
Epidemivård	6 753	6 779	5 131	4 237	+ 3	— 165	— 223
Lungtuberkulosisvård	7 414	9 286	8 546	7 574	+ 187	— 74	— 243
Kronikervård	23 902	25 332	9 175	11 983	+ 143	+ 384	+ 702
Vård på enskilda sjukhem	1 974	1 737	1 337	1 223	— 24	— 40	— 29
Summa kroppssjukvård	42 104	51 480	58 634	61 895	+ 938	+ 715	+ 815
Vård på statens o. storstädernas sinnessjuk- hus ¹	14 067	20 252	22 733	23 514	+ 619	+ 248	+ 195
» » kommunala o. enskilda d:o	1 539	1 613	1 289	910	+ 7	— 33	— 95
» » vårdhem för sinnessjuka	..	2 278	3 995	4 829	..	+ 172	+ 209
» » anstalter för psykopatiska o. nervösa barn	—	123	211	172	—	+ 9	— 10
Summa sinnessjukvård	..	24 266	28 228	29 425	..	+ 396	+ 299
Sinnesslö- o. epileptikervård ⁴	..	..	12 370	12 978	..	..	+ 152
Total	..	..	99 232	104 295	..	..	+ 1 266

¹ Åren 1930—1950 har ett antal gynekologi-
platser (270 år 1950) inräknats i förlossningsvår-
den. År 1954 ingår alla gynekologiplatser i lasa-
rettsvården, liksom även vid beräkningen av för-

ändringen 1950—1954. — ² Jämförbarheten mel-
lan detta och övriga tal är osäker. — ³ Exkl.
Källshagens avdelning för sinnesslöa (283 platser).
— ⁴ Inkl. avd. för sinnesslöa på sinnessjukhus.

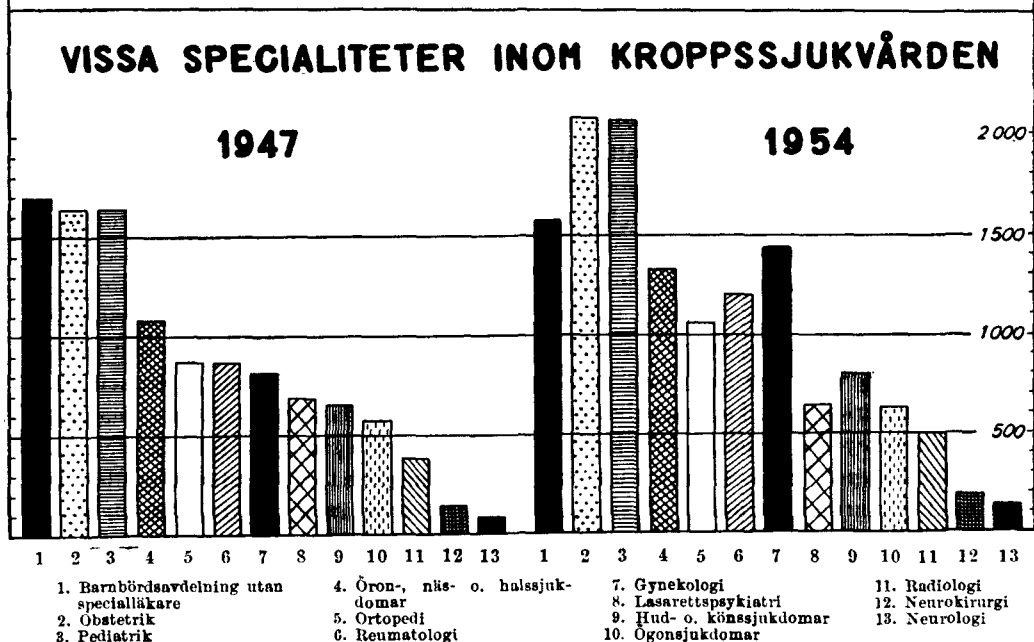
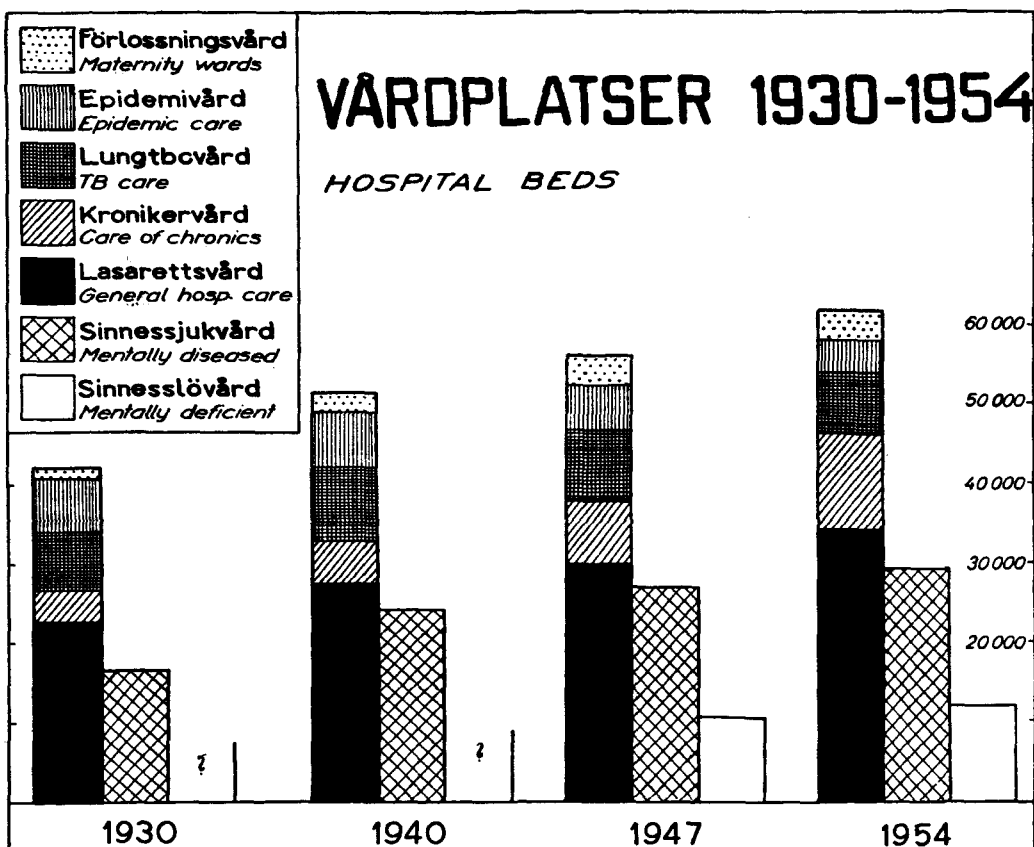
nomi och personal utelämnats. (Jämför
dock tab. 24 beträffande de stora sin-
nessjukhusen.) Vad angår lasarett och
epidemisjukhus har dessa förhållanden
ingående redovisats på de särskilda ta-
bellblad, vilka omtalats i missivskrive-
lsen i bokens början. För de statliga sin-
nessjukhusen har en stencilerad detaljre-
dogörelse upprättats. Sammanfattande
uppgifter om ekonomi och personal för
grupper av anstalter återfinns dock lik-
som tidigare i detta kapitel.

Man kan redovisa den slutna sjukvår-
den efter flera indelningsgrunder, såsom
efter *anstalternas typ* (lasarett, sanato-
rier o. s. v.), *vårdformen* (allmän kropps-
sjukvård, tuberkulosisvård o. s. v.) eller *hu-
vudmannakategori*. I denna publikation
har anstaltstypen valts som huvudsak-
lig indelningsgrund, beroende på att ma-
terialiet (årsberättelser) avlämnas an-
staltsvis och att anstalterna såsom ut-

görande driftenheter är av särskilt in-
tresse, men övriga nämnda indelnings-
grunder förekommer också (tab. I, J, K
och 9).

Tab. 9 ger en föreställning om hur
inom kroppssjukvården anstaltstyper
och vårdformer är kombinerade. Ehuru
tuberkulosisvård huvudsakligen bedrivs
på de särskilda tuberkulosisjukvårdsan-
stalterna, förekommer sådan vård även
vid lasarett. Epidemivård och kroniker-
vård bedrivs även vid till lasarett an-
slutna avdelningar, liksom omvänt kro-
nikeranstalter utnyttjas för lasarettsvård
o. s. v. Emellertid kan epidemi- och kroni-
kervård juridiskt-administrativt sett icke
bedrivas vid lasarett, varför nu nämnda
avdelningar egentligen icke är delar av
ifrågavarande lasarett utan särskilda an-
stalter, som av praktiska skäl drives i
kombination med lasarett (jfr nedan).

Av tab. H framgår, att det i slutet av

år 1954 fanns 978 sjukvårdsanstalter. Talet är i någon mån beroende på, hur man uppfattar begreppet anstalt. En mera ingående redogörelse härför har lämnats i årgångarna 1947 och 1948 av denna publikation och vissa upplysningar lämnas också i kap. 1. Här skall blott nämnas, att en regel varit, att som särskilda anstalter räknats endast sådana, för vilka från andra anstalter skild ekonomisk redovisning lämnats i årsberättelsen till medicinalstyrelsen. Eftersom icke alla har sådan redovisning när de, som ovan sades, drivs som avdelning av eller i kombination med annan anstalt, kan till antalet av de anstalter för lungtuberkulos, epidemi- och kronikervård, som upptagits i tablån, läggas ytterligare en och annan, som redovisats samman med något lasarett eller sjukstuga. De i praktiken viktigaste fallen har nämnts i förspalten till tab. 11 (t. ex. Norrköpings epidemisjukhus i tab. 11 F) och de övriga framgår av noter till samma tabell eller av tab. 10. Av tab. H framgår vidare, att 658 anstalter bedrev kroppssjukvård och 320 sinnessjuk-, sinnesslö- eller epileptikervård. Av tab. 9 finner man dock, att psykiatrisk vård meddelas också på lasarett, och vilka dessa lasarett är, framgår i sin tur av tab. 10. I ett par fall är ifrågavarande psykiatriska vårdorgan (t. ex. vid Södersjukhuset och Kristianstads lasarett) juridiskt-administrativt sett icke avdelningar av lasaretten utan till dem anslutna vårdhem för lättskötta sinnessjuka.

Hela antalet dagligen vårdade patienter på alla slag av anstalter var 94 592, motsvarande 1,3 % av hela folkmängden, därav 0,7 % på kroppssjukhus, 0,4 % på anstalt för sinnessjukvård och 0,2 % på anstalt för sinnesslö- eller epileptikervård. Detta betyder, att var 76:e svensk en genomsnittsdag under året var inta-

gen som patient på något av rikets sjukhus. Var 144:e låg på kroppssjukhus, var 224:e på anstalt för sinnessjukvård och var 598:e på anstalt för sinnesslö- eller epileptikervård.

Antalet vid sjukvårdsanstalterna intagna personer var i sin helhet 891 349, vilket gör 1 på 8 invånare. Detta är icke att tyda strikt så, att var 8:e svensk någon gång under året varit intagen på sjukhus, eftersom åtskilliga patienter varit intagna mer än en gång. Särskilt gäller, att många av dem som intagits på kronikeranstalt eller vårdhem för sinnessjuka överförts dit från annan anstalt.

Rangordningen mellan anstaltstyperna med avseende på antalet i genomsnitt inneliggande per dag åskådliggöres ytterligare av diagrammet i detta avsnitt.

I tab. I visas, hur anstalterna fördelar sig efter huvudmannakategorier.

I tablåns övre del finner man uppgifter om antalet anstalter. I en del fall redovisas brutna tal, t. ex. 433 7/2 av landsting drivna anstalter för kroppssjukvård, och detta sammanhänger med att det finns ett litet antal anstalter, som icke kunnat hänföras till en viss huvudman utan måst delas på två (se t. ex. Gävle lasarett i tab. 11 A). I tab. I har halva anstalten i sådana fall förts till den ena och halva till den andra huvudmannen. I det anförda exemplet betyder uppgiften, att landstingen ensamma driver 433 anstalter och delar huvudmannaskapet för sju med annan huvudman.

Det framgår, att landstingen på det hela taget har såväl det största antalet anstalter som de flesta vårdplatserna. Detta sammanhänger med deras dominerande roll inom kroppssjukvården. När det gäller platsantalet inom sinnessjukvården dominerar däremot staten med sina stora sinnessjukhus. Vad angår stor-

leken av anstalterna finner man också, att den statliga kroppssjukvården kännetecknas av mycket stora anläggningar. Sinnesslövården karakteriseras uppenbarligen dels av att anstalterna i stort sett är små, dels av att de privata företagen här har relativt stor betydelse.

I tab. J lämnas uppgifter om sjukhusens utveckling sedan år 1930. Indelningsgrunden är vårdformen. Under rubriken lasarettsvård, varmed menas vård av det för lasarett, sjukstugor, barnsjukhus m. m. typiska klientelet, har sålunda icke förts t. ex. lungtuberkulosvård (men väl led-, ben- och körteltuberkulos), ej heller epidemivård, kronikervård och förlossningsvård, även om sådan vård bedrivits vid anstalt kombinerad med lasarett. I de fall, då kvinnokliniker finns, har de för gynekologfall avsedda vårdplatserna förts till lasarettsvården (dock ej fullt renodlat för tiden t. o. m. 1950) och de för obstetrik avsedda till förlossningsvård. Platserna vid de statliga s. k. »sinnessjukhusen för sinnesslöa» och vid Källshagens sinnessjukhus avdelning för sinnesslöa har räknats till sinnesslövården. Ökningen i hela vårdplatsantalet för kroppssjukvården var 1930—1940 22 %, 1940—1950 14 % och 1950—1954 5 1/2 %. Sinnessjukvårdens platser ökades 1940—1950 med 16 % och 1950—1954 med 3 1/2 %. Sinnesslö- och epileptikervården slutligen ökades 1950—1954 med 4 %.

Som komplettering av dessa uppgifter om vårdplatsernas ökning må anföras, att antalet intagna patienter stigit mycket starkare, nämligen med 56 % vad angår kroppssjukvården och 98 % vad angår sinnessjukvården under perioden 1940—1950. (För sinnesslövården saknas jämförliga uppgifter före 1950.)

3.22. Kroppssjukvården

I tab. K anges antalet platser per 10 000 invånare för de olika sjukvårdsområdena och vårdgrenarna. I denna tabell har liksom i tab. 9 hänsyn tagits till förefintliga samarbetsavtal, så att kontraherade vårdplatser förts till det sjukvårdsdistrikt, som haft rätt att utnyttja platserna. I en del fall stipulerar avtalen emellertid intet bestämt platsantal, och i dessa fall har hänsyn till avtalet icke kunnat tagas i tabellen.

För definitionen på begreppet *riksplatser* hänvisas till kap. 1.1.

Lasaretten har i tab. 11 A delats i tre huvudgrupper: Undervisningslasarett, övriga delade lasarett och odelade lasarett. Som delade har i motsats till odelade räknats lasarett uppdelade på avdelningar (här benämnda kliniker) med egna specialläkare för åtminstone medicin och kirurgi. Bland de delade har undervisningssjukhusen utskilt som en egen grupp. Bland de delade lasaretten har i denna årgång till skillnad mot tidigare två lasarett med endast en specialavdelning (förut kallade speciallasarett) upptagits. Dessa är Holtermanska sjukhuset, som ägnade sig åt hud- och könssjukvård, och Vasa sjukhus, som drev en specialiserad medicinavdelning i samverkan med Sahlgrenska sjukhuset. Vasa sjukhus hade dessutom en stor kronikeravdelning. Det kan ifrågasättas, om icke hela Vasa sjukhus bort räknas som kronikeranstalt. En specifikation av de delade lasarettens m. fl. kliniker återfinns i tab. 10.

Garnisonssjukhusen (tab. 11 B). Det angivna platsantalet avser hela antalet, även platser, som varit belagda med militära patienter.

Barnsjukhusen. Som barnsjukhus har här räknats endast anstalter av ren lasa-

rettstyp, däremot icke specialsjukhus för vissa sjukdomar och lyten, såsom tuberkulos eller vanförhet, även om anstalterna endast tar emot barnpatienter. Samtliga platser på de tre sjukhus, som redovisas som sådana i tab. 11, har icke placerats i kolumnen för barnsjukdomar på tab. 9 och 10 utan 198 har förts till kirurgi. Till kronprinsessan Lovisas vårdanstalt har numera överflyttats den barnpsykiatriska avdelningen vid Norrtulls sjukhus med 12 platser, vilka i tab. 9 hänförs till kolumnen psykiatri. Platser för medicinsk barnsjukvård finns dessutom vid lasarettens pediatriiska avdelningar.

Specialsjukhus för barn med vissa sjukdomar eller lyten återfinns under rubrikerna Anstalter för vanföra (Eugeniahemmet), Pensionsstyrelsens fristående anstalter (Broströmska sjukhemmet), Anstalter för led-, ben- och körtelthc (Guldbröllopsminnet), Anstalter för lungtuberkulos (Rävlåda sanatorium, som dock omfattar även en avdelning för vuxna) och Enskilda sjukhem (se nedan).

Vanföreanstalternas huvudmän är föreningar, men staten, som bestrider större delen av kostnaderna, har ett avgörande inflytande på driften.

Pensionsstyrelsens anstalter. Huvudmannaskapet för pensionsstyrelsens till lasaretten anslutna avdelningar torde få anses vara delat mellan staten och vederbörande landsting, men i tab. I har avdelningarna helt tillräknats landstingen. På dessa avdelningar fanns sammanlagt 615 platser. De flesta av dessa mottager i första hand reumatiskt sjuka men även psykiatriskt klientel, om därtill finnes plats. I översikten i tab. 10 har avdelningarna upptagits som reumatiska avdelningar (med sammanlagt 471 vård-

platser) utom den till Vänersborgs lasarett knutna (120 platser), vilken förts som psykiatrisk avdelning, och en avdelning på 24 platser vid Lunds lasarett, som är ortopedisk. (Se tab. 10 med tillhörande noter.)

Pensionsstyrelsens fristående anstalter kan betraktas som statliga ehuru formellt drivna av aktiebolag. Broströmska sjukhemmet äges dock av stiftelse och hyres av pensionsstyrelsen. Dessa anstalter har i tab. 9 upptagits som anstalter för reumatologi. Det bör dock poängteras, att de delvis och tidvis övervägande, är belagda med icke-reumatiskt klientel, såsom psykiatriska fall, astmapatienter o. dyl. På dessa anstalter fanns 602 platser, och inräknat de ovannämnda lasarettens anslutna anstalterna disponerade alltså pensionsstyrelsen sammanlagt 1 217 platser för sitt sjukhusklientel.

Bland *sjukstugorna*, vilka ju i regel ägs och drivs av landstingen, ingår även sjukstugorna i Surahammar, Hofors, Ljusne och Sandviken, som drivs av landsting ehuru i samarbete med industriföretag, som också äger anstalterna. I samtliga fall utom Surahammars har dock i tab. 11 landstinget ensamt räknats som huvudman för driften. Kilforsens sjukstuga drivs i samverkan mellan landstinget och Kungl. Vattenfallsstyrelsen.

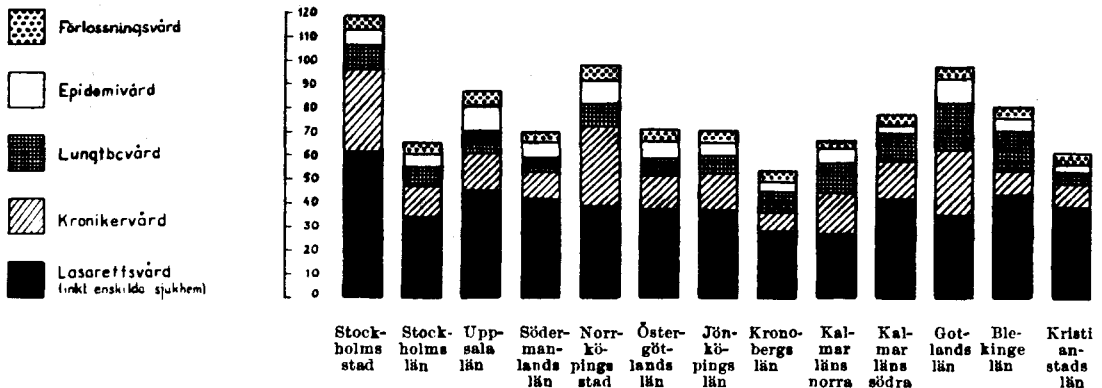
Sjukhärbärgen förekommer endast i Västerbottens och Norrbottens län, där de stora avstånden skapat behov av en anstaltstyp, där patienter tillfälligt kan tas in för undersökning och vid enklare sjukdomsfall vård. Den medicinskt utbildade personalen är i allmänhet provinsialläkaren och distriktssköterskan. Vanligtvis är härbärgena kombinerade med förlossningshem (förlossningsrum hos barnmorska).

Tab. K. Antal vårdplatser för kroppssjukvård per 10 000 invånare inom olika sjukvårdsområden den 31/12 1954 (Betr. motsvarande absoluta tal, se tab. 9)

Sjukvårdsområden	Platser på allmänna sjuk-avd.	Platser på specialavdelningar (kliniker) eller specialanstalter för ¹								
		medicin	kirurgi	medicinsk barn-sjukvård	ögon-sjukdomar	öron-, näs- o. hals-sjukdomar	radio-logi	hud- o. köns-sjukdomar	reumatologi	ortopedi
1 Rikspatser ²	—	0,4	0,4	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1	1,7	0,7
2 Stockholms stad	—	18,3	13,9	3,9	0,8	1,9	0,7	3,1	—	1,1
3 Stockholms län	3,6	8,1	11,2	1,8	0,6	1,7	0,5	1,2	—	—
4 Uppsala län	4,1	9,7	11,4	3,4	1,3	4,3	—	—	—	—
5 Södermanlands län	10,3	10,1	10,3	5,2	1,2	2,2	0,5	—	—	—
6 Norrköpings stad	—	10,6	13,5	6,3	1,1	4,2	—	1,1	—	—
7 Östergötlands län i övr.	9,1	8,7	8,4	2,3	1,1	1,8	—	0,9	—	1,8
8 Jönköpings län	14,6	5,7	8,1	1,9	1,1	1,0	0,2	—	—	—
9 Kronobergs län	9,6	6,4	7,4	1,3	0,9	1,3	0,5	—	—	—
10 Kalmar läns n:a	3,7	8,2	11,8	—	0,9	1,0	0,5	—	—	—
11 " " s:a	12,8	7,7	9,5	—	1,4	1,9	0,5	—	—	—
12 Gotlands län	—	11,0	18,1	3,5	1,0	1,4	—	—	—	—
13 Blekinge län	—	19,7	16,4	1,6	1,3	1,8	0,6	—	—	—
14 Kristianstads län	4,1	11,6	12,7	2,4	1,8	1,2	0,6	—	—	0,7
15 Malmö stad	—	9,1	10,5	8,1	1,1	2,3	0,3	3,6	—	6,3
16 Hälsingborgs stad	—	9,1	9,4	6,5	—	1,8	0,5	—	—	—
17 Malmöhus län i övr.	7,8	8,2	13,6	5,2	0,9	2,2	0,7	1,3	—	4,2
18 Hallands län	15,1	6,8	6,5	1,6	0,9	1,8	0,5	—	—	—
19 Göteborgs stad	2,7	24,1	14,6	4,0	0,8	1,7	0,7	2,6	—	—
20 Göteb. och Bohus län i övr. ..	8,8	9,7	13,8	0,3	1,1	1,1	0,6	0,1	—	—
21 Älvsborgs län	8,6	7,0	7,8	2,5	1,1	1,6	0,5	0,1	—	2,4
22 Skaraborgs län	10,2	8,2	9,9	1,5	1,0	2,0	0,6	—	—	—
23 Värmlands län	18,8	4,5	5,1	1,8	0,8	1,2	0,9	—	—	—
24 Örebro län	4,9	11,5	11,6	1,6	1,3	1,2	0,6	1,2	—	1,3
25 Västmanlands län	1,5	13,4	16,2	1,2	0,9	1,4	0,3	—	—	—
26 Kopparbergs län	22,2	4,4	6,1	1,8	1,2	1,6	1,1	—	—	—
27 Gävle stad	—	13,5	17,9	5,2	2,6	3,2	2,6	—	—	—
28 Gävleborgs län i övr.	11,5	9,0	10,9	2,3	1,3	1,3	0,5	—	—	—
29 Västernorrlands län	8,4	11,2	15,1	2,5	1,5	2,2	—	—	—	—
30 Jämtlands län	7,1	6,6	10,6	2,3	1,0	1,6	—	—	—	—
31 Västerbottens län	13,9	10,3	10,9	2,5	1,1	2,3	0,6	—	—	—
32 Norrbottens län	15,4	12,0	13,6	2,8	1,0	1,3	0,3	—	—	—
33 Medeltal Mean	7,7	11,1	11,7	2,8	1,1	1,8	0,7	0,9	1,6	1,5
34 därav landstingsområden (exkl. rikspatser) C. councils ..	9,6	8,9	10,7	2,2	1,1	1,7	0,5	0,2	—	0,6
35 städer utom landsting (exkl. rikspl.) C. boroughs ..	0,6	17,4	13,6	4,8	0,9	2,1	0,7	2,7	—	1,4

¹ I regel finnes för dessa avdelningar (anstalter) egna specialläkare. Undantag utgör vissa avdelningar för physicians for their own. — ² Som ej genom avtal disponerats av annat sjukvårdsområde. Beds available to

PLATSER PER 10000 INVÅNARE FÖR VÅRD AV KROPPSSJUKDOMAR

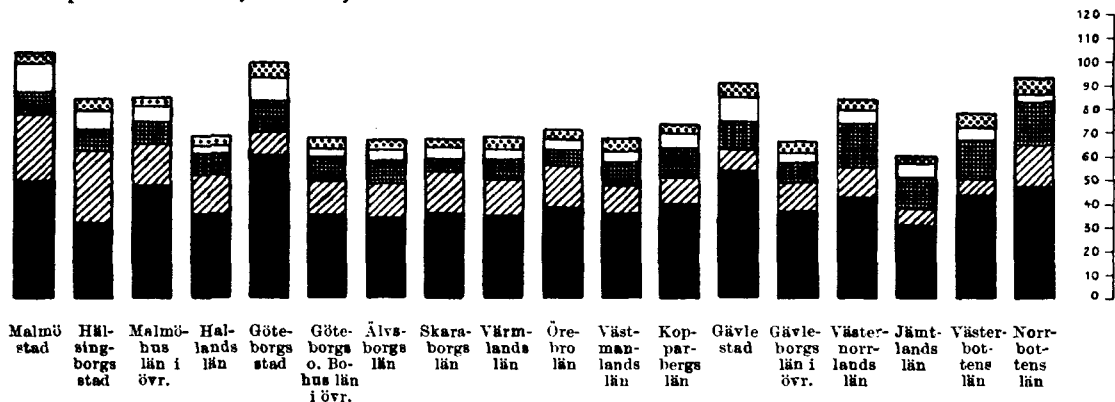

No. of beds for somatic diseases per 10 000 inhabitants according to different counties and county boroughs. Cf. table 9.

neuro- logi	neuro- kirurgi	psyki- atri	tbc-sjukd.		obstetrik o. (el.) gynekologi		Platser på barn- börds- avd. utan egen special- läkare	Platser på andra läsa- retts- avd.	Platser på kro- niker- avd.	Platser på en- skilda sjukhem (utom bb- platser)	Platser på epi- demi- avd.	Summa vård- platser	
			lung- tbc	led-, ben- o. körtel- tbc	obst. plat- ser	gynek- platser							
0,1	0,1	0,6	0,2	0,9	0,0	0,0	—	—	—	—	—	5,5	1
0,4	0,6	1,3	10,4	0,8	5,8	3,6	—	2,7	34,6	8,6	6,7	119,2	2
0,3	0,2	—	8,4	—	2,8	2,4	1,9	—	13,3	2,9	5,3	66,2	3
—	—	—	9,3	—	5,5	4,7	1,5	—	16,5	6,1	10,0	87,8	4
—	—	—	5,9	—	1,7	2,1	2,7	—	11,3	—	7,0	70,5	5
—	—	—	8,9	—	6,1	1,9	—	—	34,1	—	10,6	98,4	6
—	—	1,2	7,0	—	3,2	2,3	1,7	—	14,0	—	7,9	71,4	7
—	0,1	—	7,4	—	1,7	1,2	3,0	0,1	15,5	3,2	5,3	70,1	8
0,1	0,2	—	8,5	—	—	—	4,1	—	8,4	—	4,0	52,7	9
—	0,2	—	12,1	—	—	—	3,4	—	18,0	—	6,4	66,2	10
0,1	0,2	—	11,7	—	1,8	1,7	3,0	1,0	16,2	4,8	2,9	77,2	11
—	—	—	18,9	—	—	—	4,5	—	27,8	—	11,1	97,3	12
0,1	0,2	—	17,7	—	2,1	1,8	2,7	—	10,3	—	5,1	81,4	13
0,0	0,2	0,8	7,2	—	3,0	2,3	1,3	—	8,9	—	2,3	61,1	14
—	0,1	2,2	9,7	—	4,6	2,7	0,2	0,7	28,7	1,7	11,5	103,4	15
0,1	0,3	—	9,3	—	4,9	4,1	—	—	30,7	—	7,8	84,5	16
0,6	0,4	—	9,4	—	1,4	1,4	2,0	0,3	17,6	0,9	6,7	84,8	17
0,1	0,2	—	9,0	—	1,7	0,9	2,5	—	17,2	—	3,6	68,4	18
0,7	0,7	2,4	12,6	—	6,6	3,1	0,5	—	10,3	2,0	9,1	99,2	19
0,1	—	—	9,9	—	—	0,1	4,1	—	14,4	—	3,6	67,7	20
0,1	—	0,3	9,5	—	2,5	1,8	2,1	0,5	14,2	—	4,2	66,8	21
—	—	—	5,3	—	1,8	1,9	2,1	1,0	17,1	—	4,7	67,3	22
—	—	—	8,5	—	2,3	1,0	2,9	0,3	15,3	—	4,4	67,8	23
—	—	—	6,9	—	2,1	1,2	2,1	1,9	17,0	—	4,8	71,2	24
—	—	—	9,8	—	2,8	1,4	2,9	—	11,1	—	4,5	67,4	25
—	—	—	12,3	—	1,1	1,1	2,7	—	10,8	0,5	6,4	73,3	26
—	—	—	12,1	—	5,4	3,0	—	—	8,8	6,0	10,1	90,4	27
—	—	—	8,1	—	1,1	0,6	3,7	—	11,7	—	4,2	66,2	28
—	—	—	17,9	—	3,0	1,8	1,8	—	12,3	—	6,1	83,8	29
—	—	—	12,6	—	1,5	2,2	1,5	—	7,1	—	5,8	59,9	30
—	—	—	16,2	—	2,4	2,1	4,2	—	6,4	—	5,2	78,1	31
—	—	—	16,3	—	0,8	1,0	6,3	—	18,4	—	3,1	92,3	32
0,2	0,3	1,0	10,5	1,0	2,9	2,0	2,2	0,5	16,6	1,7	5,8	85,6	33
0,1	0,1	0,1	10,2	—	2,0	1,6	2,7	0,2	13,7	0,7	5,2	72,1	34
0,4	0,5	1,5	10,6	0,4	5,8	3,2	0,2	1,4	27,0	5,2	8,3	108,7	35

reumatologi och psykiatri samt tbc-sjukstugor. Beds at general hospitals etc. with — as a rule — specialist all citizens on same terms.

Beds per 10 000 inh. for care of somatic diseases

Enskilda sjukhem. Under denna rubrik redovisas i tab. 11 E endast sådana enskilda sjukhem, som icke vederligen bedriver uteslutande kroniker- eller konvalescentvård. I översikten tab. 9 har samtliga hithörande platser, med undantag av barnbördsplatserna, placerats i en särskild kolumn, benämnd platser på enskilda sjukhem. Visserligen kan tyckas, att platserna på åtskilliga av ifrågavarande anstalter bort inrangeras i de kolumner, som avser specialavdelningar eller specialsjukhus, men årsberättelserna medger icke en konsekvent bedömning i detta syfte. Det kan dock nämnas, att en anstalt, Sophiahemmet, har vårdplatserna uppdelade — i detta fall på en medicinsk klinik om 33 platser och en kirurgisk om 76. Att Röda korsets hem för barn med gomdefekter i Stockholm är en specialanstalt, framgår av namnet. En annan är Lilla hemmet (Vejlandshemmet), där barn med ärvd syfilis vårdas. I stort sett är dock de i tabellen upptagna enskilda sjukhemmen icke inriktade på speciella sjukdomar eller åldrar utan belagda med blandad klientel av akut och kroniskt kroppssjuka, stundom med inslag av lättskötta sinnessjuka. Enskilda sjukhem, som uteslutande är inriktade på kroniskt klientel, har upptagits i tab. 11 I 3. I tab. 11 E har ej heller medtagits enskilda sjukhem med karaktär av konvalescenthem. Dessa uppräknas nedan under rubriken »Övriga anstalter».

Epidemivårdanstalterna. I tab. 11 F i tabellavdelningen finns alla epidemivårdanstalter som föranlett huvudmännen kostnader under året upptagna, men det bör observeras, att Norrköpings och Bodens epidemisjukhus och Kiruna epidemisjukstuga icke ingår i summatalen för vårdgrenen, då de räknats som delar

av resp. lasarett på orten, och att samma summatal går igen i tab. H m. fl. tabeller i texten. För en fullständig redovisning av vårdplatserna hänvisas därför till tab. 9, 10 och J. En del platser har som synes av noter till tab. 11 F utnyttjats som reserver för intilliggande sjukstugor eller lasarett. På åtskilliga av dem har också vårdats kroniskt sjuka. Om epidemisjukstugorna gäller rent av, att de övervägande vårdat andra patienter än epidemiskt sjuka. Att dessa likväl upptagits som epidemivårdanstalter, beror på att de står till epidemivårdens förfogande. (Se vidare nedan under rubriken »Beläggningen».)

De anstalter, som upptagits i tab. 11 utan uppgift om vare sig platsantal, antal intagna eller vård dagar, är sådana, som visserligen varit stängda under året men likväl förorsakat huvudmännen utgifter.

Anstalter för lungtuberkulos. I tab. 11 G utmärkes sanatorier och tuberkulossjukhus med A och tuberkulossjukstugor och bygdesanatorier med B, motsvarande vedertagen typindelning. A-anstalterna är företrädesvis avsedda för aktiv behandling (pneumothoraxbehandling m. m.) av personer lidande av lungtuberkulos och för observation och utredning av diagnoser och av vårdbehov hos personer, som lider eller misstänkes lida av dylik tuberkulos. B-anstalterna är företrädesvis avsedda för övriga personer, som lider av lungtuberkulos, d. v. s. kroniska fall och konvalescentfall.

Tuberkulosavdelningar vid lasarett framgår av tab. 10. Samtliga dessa är A-anstalter. Av tab. 9 finner man vidare, att ett fåtal tuberkulosplatser anslutits till kronikeranstalt, och av not 23 till tab. 11 framgår, att det är Norra sjukhemmet i Örebro, som har dem. De är av typ B.

De tuberkulosavdelningar för sinnessjuka, som inrättats på vissa sinnessjukhus (t. ex. Umedalens), redovisas icke särskilt i tabellavdelningen.

Förlossningsanstalter. Endast förlossningsanstalter (-avdelningar) med av medicinalstyrelsen godkända platser har upptagits i tabellerna. Andra anstalter förekommer knappast heller.

Anstalter för kroniskt sjuka. I redovisningen i tab. 11 har anstalterna uppdelats efter huvudmannakategori i tre grupper (1. Landstings och städers utom landsting, 2. Övriga primärkommuners och 3. Enskilda sjukhem för kronikervård). Flertalet av dem har statsbidrag, men i alla tre grupperna finns en del undantag.

Som redan framgått av ovanstående, drivs åtskillig kronikervård på anstalter kombinerade med lasarett och sjukstugor. Detta framträder även på tab. 9. Där framträder däremot icke den kronikervård, som meddelas på epidemivårdanstalter, då denna räknas som tillfällig.

Övriga anstalter. Slutligen följer här en uppräknings av anstalter vid slutet av år 1954 med karaktär — helt eller övervägande — av konvalescent- eller vilohem, vilka anstalter icke redovisas i tabellverket. Vissa av dem är av medicinalstyrelsen godkända såsom enskilda sjukhem, nämligen Högberga konvalescenthem, Saltsjöbadens badhotell, Solunda sjuk- och vilohem AB., Stiftelsen Stockholms konvalescenthem i Stortorp, Tammsviks enskilda sjukhem, Hultafors, Ulricehamns och Mössebergs sanatorier. Dessutom kan nämnas J. Dannströms, M. Gebers, J. och G. Lamms, Elfviks, Heijkenskjölds, A. och H. Pålsons, Stenby, Vårby och Ösbyholms konvalescenthem, Ihrfeldtska barnhemmet, Tobo

konvalescenthem, Elsbeth Funchs stiftelse samt Alsters konvalescenthem.

Av hälsobrunnar kan nämnas Medevi, Söderköping, Lundsbrunn, Loka, Sättra och Ramlösa.

Patienter i sluten vård, beläggning. Texten i detta avsnitt ansluter sig till uppgifterna om intagna patienter och vård dagar i tab. 11 och övre delen av tab. H.

Intagna. Antalet intagna vid kroppssjukhusen uppgick år 1954 till 870 017 eller, om man subtraherar dem som intagits för förlossning (tab. 20) 767 386.

Vårdtiden. Om man dividerar antalet vård dagar med antalet intagna patienter, erhåller man en kvot, som ger en ungefärlig uppfattning om den genomsnittliga liggtiden. Ju längre liggtiden är, desto osäkrare blir dock det så beräknade uttrycket för densamma, särskilt om starka förändringar i vårdtidens längd ägt rum. Detta bör ihåggas av den, som till äventyrs önskar studera liggtiden för enstaka sjukhus, där patienterna är långliggare, såsom anstalter för tuberkulos och hem för kroniskt sjuka. För här nedan angivna medeltal torde olägenheten ha tämligen liten betydelse med hänsyn till de stora massor av fall, varpå dessa grundar sig. Liggtiden för lasarettens klientel uppgår i genomsnitt, räknat på talen i tab. H, till 14,3. Detta tal gäller lasaretten, så som dessa redovisas i tab. 11, alltså inklusive tuberkulosavdelningar, pensionsstyrelsens avdelningar, vissa avdelningar för kroniskt sjuka och barnbördsavdelningar. En medelvårdtid beräknad exklusive alla dessa avdelningar skiljer sig erfarenhetsmässigt i genomsnitt endast med ett par tiondels dagar från vårdtiden inklusive dem. I tab. L återfinns man talet 14,3

Tab. L. Medelvårdtiden *Mean bed-days*

	Vårdtid, dagar			Vårdtid, dagar	
	1953	1954		1953	1954
Lasarett (inkl. bb.-avd. m. m.)	14,3	14,3	Epidemisjukhus	(19,1)	(21,0)
Sjukstugor (» » »)	14,6	15,2	» sjukstugor	(18,0)	(19,9)
Garnisonssjukhus (inkl. bb.-avd.)	14,2	14,9	Barnbördshus (inkl. gynekolog- fall)	9,1	9,0
Barnsjukhus	13,3	12,9	Andra fristående förlossningsan- stalter: Allmänna	7,6	7,4
Vanförestalter	28,9	29,1	Enskilda	9,5	9,3
Pensionsstyrelsens frist. anstalter	64,4	63,5	Kronikeranstalter	238,3	273,9
Anstalter för kirurgisk tbc	121,1	109,5	Enskilda sjukhem	26,8	29,1
» » lungtuberkulos:					
A-anstalter	140,8	135,8			
B- »	174,1	179,9			

för lasaretten och motsvarande för övriga anstaltstyper, vilka tal alltså icke »renodlats» att avse det för resp. anstalter typiska klientelet. Epidemivårdanstalternas tal så beräknade säger emellertid föga om genomsnittstiden för epidemiska sjukdomar, eftersom beläggningen, som ovan visats, till omkring hälften består av andra än epidemifall.

För lasaretten kan följande serie för medelvårdtiden meddelas:

År 1920	24,3 dagar	År 1950	14,4 dagar
» 1930	24,8 »	» 1951	14,4 »
» 1940	18,9 »	» 1952	14,4 »
» 1947	15,6 »	» 1953	14,3 »
» 1948	15,2 »	» 1954	14,3 »
» 1949	14,7 »		

Beläggningen. Om man uttrycker antalet i genomsnitt per dag vårdade pa-

tienter i procent av det antal platser, som funnits tillgängligt i genomsnitt per dag, erhåller man ett uttryck för den grad, i vilken platserna utnyttjats: beläggningen. Vid beräkningen av detta tal har man att taga hänsyn till om platsantalet ändrats under året eller om anstalten eller en del därav varit stängd någon tid. Om t. ex. det sista försummas, blir beläggningen för lågt angiven. Emellertid ingår rutinmässigt en viss period, vanligtvis sommartid, då avdelningarna eller delar därav stänges för grundlig rengöring (»vädring»). Till denna rengöringstid har hänsyn icke tagits vid beräkningen av belägningsprocenten.

I tab. M lämnas en sammanställning av de genomsnittliga beläggningstalen för

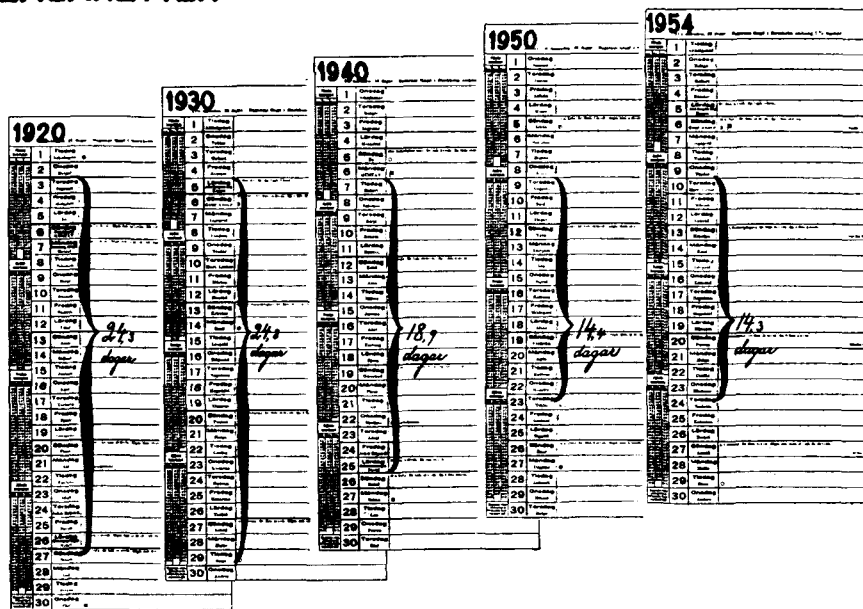
Tab. M. Beläggningen *Beds occupied*

	1953	1954		1953	1954
	%	%		%	%
Lasarett (inkl. bb.-avd. m. m.)	86	86	Epidemivårdanstalter	45	41
därav undervisningslasarett	88	88	därav epidemisjukhus	53	46
» övriga delade i städer utom landsting ..	82	85	» epidemisjukstugor	29	28
» » » inom landst.	87	86	Anstalter för lungtbc	81	80
» odelade lasarett	86	84	därav sanatorier	82	80
Sjukstugor	86	87	» tbc-sjukstugor	72	74
Barnsjukhus	77	77	Barnbördshus	87	82
Vanförestalter	88	88	Förlossningshem och förlossningsrum ¹	56	51
Pensionsstyrelsens frist. anstalter ..	93	92	Anstalter för kroniskt sjuka ¹	95	95
Anstalter för kirurgisk tbc	72	79	Enskilda sjukhem ²	81	83

¹ Drivna av landsting och städer utom landsting.

² I brist på uppgifter om förändringar under året räknat på platsantalet vid årets slut.

MEDELVÄRDITIDEN VID LASARETTEN MEAN BED-DAYS

BELÄGGNINGEN 1954

ANTAL PATIENTER PER 100 VÅRDPLATSER

OCCUPANCY OF HOSPITAL BEDS

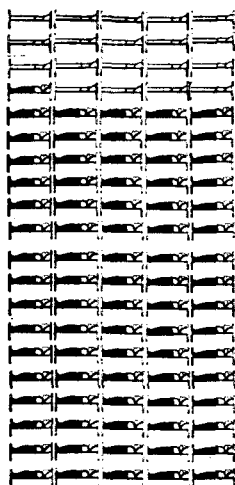
— = Belagd plats

— = Obelagd

— = Överbelagd

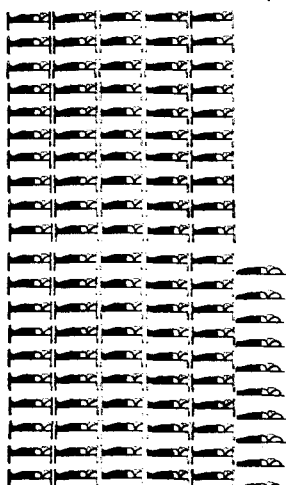
KROPPSSJUKHUS

Somatic hosp.

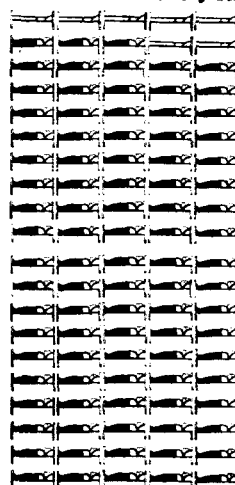
SINNESSJUKHUS M.M.

Mental hosp.

ANST. FÖR SINNESSLÖA

Mentally deficient

skilda slag av anstalter. Vid beräkningen har — utom i de fall som anges i not 2 — vederbörlig hänsyn tagits till platsantalets förändringar under året, liksom till stängningar på grund av t. ex. reparationer eller personalbrist, i den mån anstalterna i sina årsredogörelser redovisat detta. De här redovisade talen stämmer således i regel icke med de beläggningstal, som till äventyrs skulle kunna räknas fram på de tal, som finns i tab. H.

Epidemivårdanstalterna har den lägsta belägningsprocenten. Vid dess beräkning har platser på avdelningar, som varit stängda av brist på patienter, helt naturligt räknats med som disponibla. Helt stängda anstalter har dock ej medräknats.

Vad angår beläggningens art må följande exempel för att belysa klienteletets art vid epidemivårdanstalterna lämnas. Uppgiften är hämtad ur förste provinsialläkarnas halvmånadsrapport om epidemiska sjukdomar och avser samtliga epidemivårdanstalter (inkl. Norrköpings, Bodens och Kiruna) den 15 november 1954, d. v. s. en dag med relativt hög beläggning av epidemifall.

Barnförämningsfall	319	patienter
Scarlatinafall	271	»
Andra fall enligt epidemilagen	329	»
Övriga akuta sjukdomsfall	715	»

De tre förstnämnda grupperna vårdades kostnadsfritt enligt epidemilagen. Bland »övriga akuta sjukdomsfall» ingår såväl infektionsfall (det största antalet) som vanliga lasarettfall.

Dessutom var 376 platser vid samma anstalter särskilt avdelade för annat än epidemivård, nämligen lasarettsvård (268 platser), vård av kroniskt sjuka (61), tuberkulosvård (22) och vård av sinnesslöa barn (25). Dessa stod i regel under

ledning av läkare utanför epidemivårdanstalten. Hela antalet vårddagar vid epidemivårdanstalterna var 581 497 enligt tab. 11 F, men statsbidragsrekvisitioner hos medicinalstyrelsen (exkl. från Norrköping, Boden och Kiruna) upptog likväl endast 280 138 dagar. Ungefär 301 000 skulle alltså hänföra sig till annat än epidemivård i statsbidragskungörelsens mening. I själva verket torde sistnämnda antal ha varit något högre, till följd av att begreppet vårddag icke tillämpas alldeles lika i statsbidragsrekvisitioner och årsberättelserna. — Tillägges epidemivården i Norrköping, Boden och Kiruna, stiger nyssnämnda antal vårddagar enligt statsbidragsrekvisitioner till 294 029, varav 237 322 på epidemisjukhusen och 56 707 på epidemisjukstugorna.

Anstalterna för s. k. kirurgisk tuberkulos (led-, ben- och körteltuberkulos) tar numera förutom sitt vanliga klientel i betydande utsträckning hand om eftervårdsfall till barnförämnings.

Patienter i öppen vård. Den öppna vården vid anstalterna har utvecklats hastigare än den slutna sedan 1947, vilket belyses av följande tablå, som avser lasaretten. Den öppna vården har här ställts i relation till den slutna, representerad dels av antalet vårdplatser, dels av de på dessa platser intagna patienterna.

År	Antal besök i lasarettens öppna vård	Besöken i öppen vård i relation till antalet vårdplatser		intagna
1947	3 430 000 inkl. röntgen etc.	125,4	6,2	
1948	3 810 000 » » »	137,5	6,6	
1949	4 310 000 » » »	149,2	7,1	
1950	4 730 000 » » »	157,2	7,4	
1951	4 883 000 » » »	158,2	7,6	
1952	4 994 000 » » »	156,0	7,4	
1953	3 988 000 exkl. » » »	121,8	5,8	
1954	4 061 000 » » »	121,4	5,7	

Tab. N. Personalen¹ vid kroppssjukhusen den 31/12 1954, antal personer
Personnel at hospitals for somatic diseases

Personal Personnel	La- sarett <i>General hospitals</i>	Sjuk- stugor <i>Cottage hospitals</i>	Epidemi- vård- anstalter <i>Epi- demic hospitals</i>	Anstalter för lungtbc <i>Sanato- ria for TB of the lungs</i>	Kroniker- anstalter ² <i>Homes for chronically diseased</i>	Övriga kroppss- jukhus ² <i>Other hospitals for somatic diseases</i>	Summa <i>Total</i>
Läkare <i>Physicians</i>	2 114	94	97	132	258	240	(2 935)
Sjuksköterskor (i sjukvård) <i>Nurses</i>	6 271	264	272	395	575	572	8 349
Barnmorskor <i>Midwives</i>	480	69	—	—	—	86	635
Sjukgymnaster <i>Physiotherapists</i> ..	246	6	33	9	29	67	390
Sysselsättnings- och arbetsterapeu- ter <i>Occupational therap. ...</i>	45	—	6½	41	10	19	122
Kuratorer <i>Social workers</i>	104	—	1½	20	4	14	144
Skrivbiträden på läkarexp. <i>Doc- tors' secretaries</i>	890	—	20	31	—	57	998
Övrig vårdpersonal <i>Auxiliary nurs- ing personnel</i>	16 313	787	925	1 216	2 867	1 583	23 691
Husmodrar (sjuksköterskor) <i>Mat- rons</i>	168	1	9½	36	—	14	228
Övrig förvaltningspersonal <i>Admin- istrative staff</i>	727	49	28	95	109	119	1 127
Ekonomipersonal <i>Domestic staff</i> ..	6 529	382	312	1 223	1 055	1 018	10 519
Summa <i>Total</i>	33 887	1 652	1 705	3 198	4 907	3 789	(49 138)

¹ Tabellen upptar antalet personer (ej tjänster) utom vad angår förvaltnings- och ekonomipersonal, där dock de två begreppen nära sammanfaller.

² Osäkra tal, delvis konstruerade.

Jämförbarheten mellan 1953 och föregående år störes av att röntgenavdelningarnas och de radiologiska kliniker-
nas öppna vård icke medräknats de
sista åren. Besöken i denna vård redovisas icke med samma räkneenhet som
övrig öppen vård utan med antalet
undersökningar och behandlingar. Dess-
utom har röntgenavdelningar etc. ofta
svårt att i sin redovisning skilja på vård
av poliklinikpatienter och vård av från
de slutna avdelningarna remitterade pa-
tienter. — Det kan i detta sammanhang
upplysas, att det år 1954 vid de delade
lasarettens röntgenavdelningar och ra-
diologiska kliniker verkställdes ca
1 340 000 undersökningar och 650 000
behandlingar i öppen och slutna vård
tillhopatagna.

Anstalterna har också att i sina årsbe-
rättelser redovisa antalet av de patien-

ter, som avlagt besöken i öppen vård.
Med hjälp härav kan man beräkna an-
talet besök i genomsnitt per patient. För
år 1954 blev detta tal 2,6 i genomsnitt
för samtliga lasarett. Närmast tidigare
beräkning av denna kvot gällde år 1948
och gav då talet 2,7. För olika typer av
lasarett ställde sig relationen på sätt
som framgår av sammanställningen här
intill, där även besök per vårdplats och
intagen i slutna vård redovisas. Antalet
besök i öppen vård vid sjukstugorna kan
uppskattas till ca 400 000 (i förekom-

	Antal besök i öppen vård per patient vård- in- i öppen plats tagen vård		
Undervisningslasarett....	2,8	146,4	7,5
Övriga delade lasarett i städer utom landsting..	3,2	145,0	9,7
Övriga delade lasarett inom landsting	2,3	112,6	4,7
Odelade lasarett	2,5	82,4	3,6
Samtliga	2,6	121,4	5,7

Tab. O. Personal per 100 vårdplatser år 1954 *Personnel per 100 beds*

	Läkare <i>Physicians</i>	Sjuk- sköter- skor o. barn- morskor <i>Nurses and mid- wives</i>	Övrig vård- perso- nal ¹ <i>Other nursing pers.</i>	För- valt- nings- pers. ² <i>Admin. staff</i>	Eko- nomi- pers. <i>Domes- tic staff</i>	Summa <i>Total</i>	Därav vård- perso- nal ³ <i>Nur- sing pers.</i>	Vård- perso- nal ³ 1948 <i>Ditto 1948</i>
Lasarett	6,32	20,19	52,62	2,68	19,52	101,33	72,81	62,9
därav undervisningslas.	9,41	24,82	65,06	3,32	21,08	123,69	89,88	70,9
övriga delade	5,79	19,33	50,40	2,33	18,11	95,96	69,73	63,3
odelade	3,91	16,83	43,26	3,33	23,94	91,27	60,09	55,8
Sjukstugor	3,92	13,46	33,25	2,10	16,01	68,74	46,71	43,4
Epidemisjukhus	2,33	7,87	27,78	1,18	8,84	48,00	35,64	19,4
” sjukstugor	2,55	3,91	15,89	0,25	4,93	27,53	19,80	11,5
A-anstalter för lungtbc.	1,68	5,67	18,80	1,85	17,50	45,50	24,47	21,5
B- ” ” ”	5,69	4,49	16,77	2,09	14,67	43,71	21,26	20,7
Kronikeranstalter (landstings etc.) ⁴	..	5,28	27,79	0,85	9,10	43,02	33,07	* 30,8

¹ Inkl. sjukgymnaster, sysselsättningsterapeuter och kuratorer. — ² Obs. Sjukstugor, epidemisjukhus och -stugor, sanatorier och kronikeranstalter har stundom personal gemensam med andra

anstalter. — ³ Exkl. läkare. *Physicians excluded.* — ⁴ Drivna av annan än socialvårdsmyndighet. — ⁵ Osäkra tal (i relativt hög grad betingade av urvalet anstalter, från vilka materialet hämtats).

mande fall inklusive till sjukstuga för-
lagd provinsialläkarmottagning). Vissa
fristående polikliniker drivna av Stock-
holms och Göteborgs städer omfattas icke
av denna statistik, ej heller sjukvårdens
polikliniker.

Personal. Enligt anvisningarna till års-
berättelsen gäller uppgifterna om perso-
nalen fr. o. m. år 1952 antalet tjänster,
varvid likväl, vad vårdpersonalen angår,
skall anges, om helt vakanta tjänster (d.
v. s. tjänster, som saknat vakansvikarie)
förekommit. Antalet vid anstalterna
verksamma personer kan alltså beräk-
nas. Tab. N, som delvis innehåller kon-
struerade tal, avser samtliga kroppssjuk-
hus, även enskilda och kronikeranstal-
ter under socialvårdsmyndighet.

Enligt detta överslag skulle alltså i slut-
tet av år 1954 omkring 49 000 perso-
ner varit sysselsatta i den slutna kroppss-
sjukvården (inkl. kronikeranstalter un-
der socialvårdsmyndighet) och till den-
na ansluten öppen vård. För läkarna har
summatalet satts inom parentes, då des-

sa i viss mån är dubbelräknade. Detta
gäller icke lasarettens och andra större
anstalters läkare, men det är icke ovan-
ligt, att samma person (ofta provinsial-
läkaren) samtidigt är läkare vid en
mindre sjukstuga och en eller annan
mindre anstalt för epidemisjukvård, tu-
berkulossjukvård, kronikervård eller för-
lossning. Dessutom gäller, att läkarna lik-
som sjukgymnasterna och förvaltnings-
personalen vid smärre anstalter vanli-
gen icke är helt sysselsatta vid resp. an-
stalt. Antalet läkartjänster med tjänstårs-
rätt är därför stundom lägre än antalet
vid sjukhusen verkande läkare, något
som klart framträder vid en jämförelse
mellan tab. N och tab. 12 i tabellavdel-
ningen. Då förvaltnings- eller ekonomi-
personal varit gemensam för flera an-
stalter, har den räknats endast till den
ena anstalten, nämligen den där man
kunnat antaga, att huvudanställningen
varit. Vad sjukgymnasterna och syssel-
sättningsterapeuterna angår, har som re-
gel reduktion av antalet kunnat göras
med hänsyn till arbetstidens längd.

PERSONAL PER 100 VÅRDPLATSER VID LASARETTEN

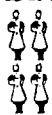
PERSONNEL PER 100 BEDS

ÅR 1947

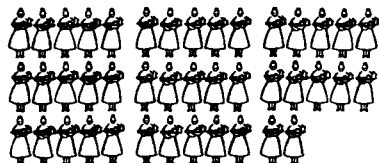
Läkare
Physicians

Sjukskö-
terskor
Nurses

Övrig vård-
personal
Other nursing
personnel

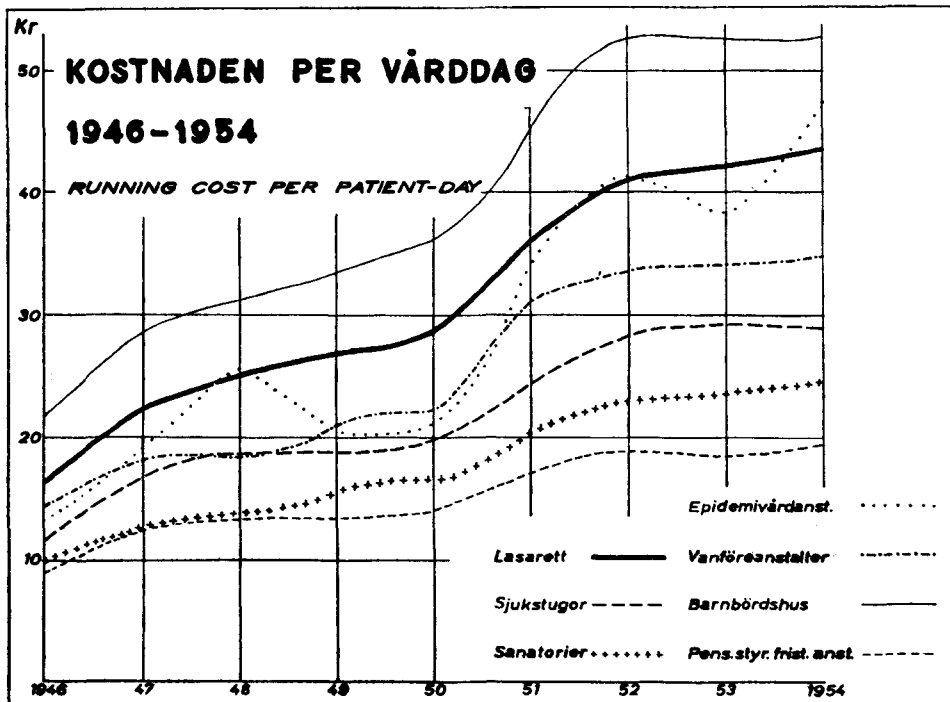
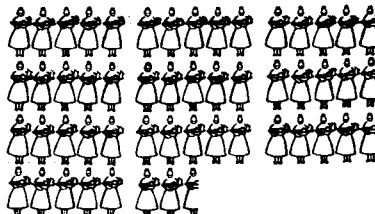
Förvaltnings-
personal
Office per-
sonnel

Ekonomi-
personal
Domestic
staff

ÅR 1954

Tab. P. Kroppssjukhusens samlade driftkostnader
Running cost of hospitals for somatic diseases (total)

	Milj. kr		
	1952	1953	1954
Lasarett <i>General hospitals</i>	403,8	421,3	442,1
Garnisonssjukhus <i>Military hospitals</i>	2,8	3,0	3,0
Barnsjukhus <i>Children's hospitals</i>	8,3	8,5	8,9
Vanföreläsanstalter <i>Hospitals for the crippled</i>	5,8	5,4	5,5
Anstalter för kirurgisk (led-, ben-, etc.) tbc <i>Hosp. for surgical TB</i>	4,1	4,1	4,3
Pensionsstyr. frist. anst. <i>Hospitals of the Pensions Board</i>	3,8	3,8	3,9
Sjukstugor <i>Cottage hospitals</i>	19,0	20,1	20,9
Epidemivårdanstalter <i>Epidemic hospitals</i>	19,6	25,1	26,6
Anstalter för lungtbc <i>Sanatoria for TB of the lungs</i>	48,4	48,2	47,3
Barnbördshus <i>Maternity hospitals</i>	4,6	4,7	4,7
Kronikeranstalter <i>Homes for chronically diseased</i>	55,2	57,5	62,1
Övriga anstalter (uppskattat) <i>Other hospitals</i>	16,9	12,9	17,7
Summa Total	592,3	614,6	647,0

Vid lasarettens tjänstgjorde enligt tab. N ca 33 900 personer. Antalet patienter intagna i slutna vård, som dessa skötte i medeltal per dag var ca 27 900. Personalen utgjorde således i genomsnitt 1,2 (samma tal som 1953) per dag och sådan patient. Man bör hålla i minnet, att samma personal i öppen vård skötte ett betydande antal patienter. Vid betraktandet av dessa tal bör vidare observeras, att lasarettens kontors- och ekonomiavdelningar i viss utsträckning arbetat även för andra, smärre anstalters räkning.

I tab. O lämnas vissa uppgifter om personalen per 100 vårdplatser. Av de två kolumnerna längst till höger framgår, att en betydande ökning av personaltäteten ägt rum mellan åren 1948 och 1954. Vid bedömningen härav gäller — liksom i övrigt, då relativtal för olika år meddelas i detta kapitel — att skillnader, som iaktas, icke nödvändigtvis beror på förändringar inom anstalterna utan också kan ha orsakats av att urvalet av anstalter ändrats. Anstalter läggs ned, nya inrättas, anstalter ändrar karaktär och flyttas från en grupp till en annan o. s. v.

I tab. 12 redovisas antalet tjänster vid de flesta kategorier av kroppssjukhus fördelade på olika slags personal (läkare, sjuksköterskor o. s. v.). Förekommande vakanser, för vilka vikarie helt saknas, anges i samma tabell. För åren 1952—1954 kan följande sammanfattande uppgifter om vakanta tjänster utan vikarie, lämnas. De är hämtade ur sjukhusens årsberättelser och avser den 31 december. Procenttalen anger vakanserna relativt till hela antalet tjänster.

		Helt vakanta			
		läkar-tjänster		sjuk-skötersketjänster	
		Antal	%	Antal	%
Lasarett	1952	12	0,6	176	2,9
"	1953	15	0,7	171	2,8
"	1954	18	0,8	103	1,6
Epidemisjukhus	1952	—	—	9	4,6
"	1953	—	—	13	4,7
"	1954	—	—	2	0,9
A-sanatorier,					
lung-tbc	1952	1	0,9	36	8,1
"	1953	1	0,9	35	8,6
"	1954	2	1,7	34	8,2

Av tab. 12 framgår icke totalantalet vakanser, vilket var vida större, ehuru till större delen täckt av vikarier med formell kompetens att sköta ifrågakvarande arbetsuppgifter. Ett antal icke formellt

Tab. Q. Driftkostnad per vård dag resp. per intagen 1946—1954

Running cost per patient-day and per admission

Anstalter Establishments	Dagkostnad, kr Ope- ration cost per bed-day				Föränd- ring 1953— 1954, %	Kostnad per intagen, kr Oper. cost per admission				Föränd- ring 1953— 1954, %
	1946	1952	1953	1954		1946	1952	1953	1954	
Lasarett	16,3	40,9	42,0	43,4	+ 3	255	596	608	623	+ 2
därav undervisningslasarett	19,0	49,1	51,7	53,0	+ 3	332	793	826	836	+ 1
» övriga delade (städer utom landsting) ..	..	43,6	44,3	45,5	+ 3	..	915	924	940	+ 2
» » » (landsting) ..	..	37,2	37,9	38,7	+ 2	..	487	494	505	+ 2
» odelade lasarett	..	37,4	37,7	38,8	+ 3	..	473	480	504	+ 5
Barnsjukhus	21,5	52,8	53,9	56,8	+ 5	296	692	713	732	+ 3
Vanförestalter	14,3	33,5	34,1	34,8	+ 2	505	1 004	999	1 013	+ 1
Pensionsstyrelsens fristående anst.	8,9	18,8	18,4	19,3	+ 5	514	1 151	1 184	1 187	± 0
Anstalter för kirurgisk tbc	8,6	21,5	22,6	23,0	+ 2	2 048	3 065	2 733	2 515	— 8
Sjukstugor	11,5	28,2	29,3	28,9	— 1	169	408	428	438	+ 2
Epidemivårdanstalter	13,2	41,3	38,3	45,7	+ 19	390	647	721	948	+ 31
därav epidemisjukhus	..	40,0	39,0	47,5	+ 22	..	679	744	995	+ 34
» epidemisjukstugor	..	45,2	35,9	38,8	+ 8	..	571	648	773	+ 19
Anstalter för lungtbc	9,6	22,9	23,4	24,6	+ 5	1 633	3 407	3 334	3 388	+ 2
därav sanatorier	9,9	22,9	23,4	24,7	+ 6	1 619	3 384	3 296	3 356	+ 2
» tuberkulossjukstugor	8,4	22,4	24,0	23,5	— 2	1 729	3 781	4 172	4 119	— 1
Barnbördshus	21,6	52,7	52,4	52,8	+ 1	202	484	476	475	± 0
Kronikeranstalter	8,0	17,8	17,3	17,5	+ 1	2 018	3 912	3 688	4 341	+ 18

kompetenta vikarier förekom dock också. Bland lasarettens läkare kunde dessa (svenska medicine kandidater och utländska läkare utan allmän behörighet) uppskattas till ett 70-tal år 1953 och bland sjuksköterskorna till ca 65.

Ekonomi. I princip inkluderar den i tab. P—R redovisade driftkostnaden samtliga driftkonton utom evalveringsersättning, pensioneringskostnader, räntor och hyror i av anstalterna hyrda fastigheter. Dessa undantag beror på att systemen för täckande av utgifter på dessa konton är varierande, varför posternas medräkning skulle medföra brist på jämförbarhet olika anstalter emellan. I likhet med föregående årgång har från anstalternas utgiftsbelopp dragits icke blott vad personalen inbetalat för erhållen kost och tvätt utan också så stor del av det de betalat i hyra för bostad i anstaltens egen fastighet, som antagits motsvara driftutgifterna för fastigheten (vanligen 60 % av hela hyresbeloppet).

Tab. P visar i sammandrag driftkostnaderna år 1954 definierade enligt ovanstående.

För vissa anstaltstyper har icke ekonomiska data lämnats av alla som bort, och för dessa har talen kompletterats med hjälp av uppgifterna om antalet vård dagar och dagkostnaden för dem, som redovisat ekonomin. För enskilda sjukhem och kronikeranstalter under socialvårdsmyndighet, som icke är skyldiga redovisa sin ekonomi i årsberättelsen, har utgiften uppskattats med ledning av dagkostnaden för likartad vård. I gruppen »Övriga anstalter» ingår de små kommunala förlossningsanstalterna, de enskilda sjukhemmen, sjukhärbarärgena och Spenshults reumatikersjukhus.

Kostnaden per vård dag (dagkostnaden) och kostnaden per intagen, som redovisas i tab. Q, beror förutom på priser, löner, arbetets organisation o. dyl., på vårdens intensitet, omsättningen av patienterna och graden av beläggningen.

Tab. R. Lasarettens driftkonton år 1954 *Running costs of general hospitals*

Kontobeteckning	Hela utgiften, 1 000-tal kronor <i>Total</i>					Per vård dag, kronor <i>Per bed-day</i>					% <i>%</i>					
	Under- vis- nings- lasa- rett	Övr. delade lasarett		Ode- lade lasa- rett	Sum- ma	Un- der- vis- nings- lasa- rett	Övr. delade lasarett		Ode- lade lasa- rett	Samt- liga	Undervisnings- lasarett	Övr. delade lasarett		Odelade lasarett	Samtliga	D:o 1953
		Städers utom landsting ¹	Landstings				Städers utom landsting ¹	Landstings				Städers utom landsting ¹	Landstings			
Avlöningar <i>Salaries</i>	84 065	55 700	131 674	34 948	306 387	37,89	31,67	26,32	26,61	30,11	71,6	69,7	68,0	68,5	69,3	69,1
Expeditionskostnader <i>Office ex- penses</i>	1 458	806	2 550	658	5 472	0,65	0,46	0,51	0,50	0,53	1,2	1,0	1,3	1,3	1,2	1,2
Läkemedel <i>Medicine</i>	6 758	4 681	13 337	2 844	27 620	3,05	2,66	2,67	2,17	2,71	5,7	5,9	6,9	5,5	6,3	6,2
Förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården <i>Other articles for the medical treatment (Dressings)</i> ..	7 434	5 079	11 422	2 613	26 548	3,35	2,89	2,28	1,99	2,61	6,3	6,4	5,9	5,1	6,0	5,8
Kosthåll <i>Food</i>	6 595	5 120	13 572	3 558	28 845	2,97	2,91	2,71	2,71	2,83	5,6	6,4	7,0	7,0	6,5	6,7
Värme, elektrisk energi o. vatten <i>Fuel, electricity, water</i>	3 857	2 854	7 176	2 401	16 288	1,74	1,62	1,43	1,83	1,60	3,3	3,6	3,7	4,7	3,7	3,9
Tvätt och renhållning <i>Laundry, cleaning</i>	1 357	2 189	2 812	747	7 105	0,61	1,25	0,56	0,57	0,70	1,2	2,7	1,5	1,5	1,6	1,6
Inventariers underhåll och komp- lettering <i>Maintenance of plant</i> ..	3 742	1 954	6 343	1 719	13 758	1,69	1,11	1,27	1,31	1,35	3,2	2,4	3,3	3,4	3,1	3,2
Fastigheters underhåll <i>Maintenan- ce of buildings</i>	1 670	1 124	3 118	1 005	6 917	0,75	0,64	0,62	0,76	0,70	1,4	1,4	1,6	2,0	1,6	1,6
Diverse <i>Divers</i>	552	429	1 640	489	3 110	0,25	0,25	0,33	0,37	0,30	0,5	0,5	0,8	1,0	0,7	0,7
Summa utgifter <i>Total</i>	117 488	79 936	193 644	50 982	442 050	52,95	45,46	38,70	38,82	43,44	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

¹ Inkl. sinnessjukavdelningen vid S:t Eriks sjukhus.

Slutligen påverkas dessa kostnader, som de här redovisas, också i förekommande fall av den öppna vårdens omfattning, då dennas ekonomi icke kan särskiljas från den slutna vårdens.

Större delen av ökningen i kostnaderna mellan åren 1946 och 1954 beror på ökade personalkostnader på grund av dels höjda löner och dels begränsning av arbetstiden. Förkortade vårdtider, längre driven specialisering vid lasaretten och ökad omfattning av den öppna vården har också medfört, att kostnaderna per vård dag ökat. — Förändringarna från 1953 till 1954 är i stort sett överraskande ringa. Epidemivårdanstaltens varierande dagkostnader skylles huvudsakligen den starkt varierande beläggningen.

Vid jämförelser mellan olika år bör det, som ovan sades angående omflyttning av anstalter, iakttagas. Särskilt må påpekas, att medeltalen för grupperna undervisningslasarett och övriga delade lasarett i städer utom landsting påverkas av att Sahlgrenska sjukhuset fr. o. m. år 1952 flyttats till gruppen undervisningslasarett. Det höga genomsnittet och den starka ökningen av kostnaden per intagen i gruppen »städer utom landsting» sammanhänger delvis därmed, ty i och med att Sahlgrenska sjukhuset tas bort ur gruppen, kommer Vasa sjukhus med dess långa vårdtider (kronikeravdelning m. m.) att starkare påverka medeltalet. Till samma effekt bidrar, att sinnessjukavdelningen vid S:t Eriks sjukhus fr.o.m. år 1952 ingår i lasarettens ekonomiska redovisning. Vid sinnessjukhus liksom kronikeranstalter har man nämligen ett relativt till vård dagarna litet antal intagna. Omvänt är dagkostnaderna vid dylika anstalter relativt låga.

Lasarettens driftutgifter fördelade på konton framgår av tab. R.

3.23. Sinnessjuk- och sinnesslövården

I avsnittet 3.21 har en allmän översikt med tabellariska sammandrag lämnats av den slutna sjukvården, och även sinnessjukvården och sinnesslövården har där inplacerats i sammanhanget. Inledningsvis hänvisas dit.

Sex huvudtyper av anstalter kan särskiljas. (A) *Statens* och *storstädernas* (Stockholms, Göteborgs och Malmö) *sinnessjukhus* meddelar den mest kvalificerade vården. Tillorstädernas anstalter utgår statsbidrag. (B) *Kommunala* (andra änorstädernas) och *enskilda sinnessjukhus* är mindre anläggningar och handhar fall, som icke kräver de stora sjukhusens terapeutiska resurser. De små kommunala sinnessjukhusen drives så gott som endast av primärkommuner (varibland ett par städer utom landsting). Dessa anstalter åtnjuter icke statsbidrag. (C) *Vårdhem för sinnessjuka* har hand om lättskötta fall. Dessa hem är dels sådana, som drives av *landsting och städer utom landsting* och stundom betecknas som kommunala, dels *enskilda*. De kommunala anstalterna har statsbidrag — de enskilda icke. (D) *Skolhem för psykopatiska och nervösa barn* hyser ett klientel av speciellt slag, närmast hänförligt till sinnessjukvården. Gränsen mellan sinnessjukvård och sinnesslövård är i organisatoriskt hänseende icke skarp. Sålunda finns sinnessjukhus för sinnesslöa, där sådana sinnesslöa vårdas, på vilka sinnessjuklagens retentionsrätt skall kunna tillämpas. Av samma skäl vårdas en del sinnesslöa på vanliga sinnessjukhus, såsom på Källshagens sjukhus, där en särskild avdelning med 283 vårdplatser är inrättad för ändamålet. Av (E) *anstalter för sinnesslöa* finns eljest både statliga, landstingsdrivna, kommunala och enskilda. Av

enskilda anstalter är endast sådana, som åtnjuter statsbidrag, upptagna i denna publikation. (F) *Epileptikeranstalterna* är drivna av enskilda utom två — en statlig och en landstingsdriven.

På anstalter huvudsakligen avsedda för sinnessjukvård fanns, som framgår av tab. H 29 425 platser, vari de ovan nämnda 283 platserna för sinnesslöa vid Källshagens sinnessjukhus icke ingår. Talen avser det av medicinalstyrelsen fastställda platsantalet. De reservplatser, som fanns på många håll, har icke medräknats, då uppgifter om dem icke lämnas i årsberättelserna. Antalet sekundärplatser för sinnessjuka, d.v.s. platser avsedda för kroniskt klientel, var 1 857 (2 140—283), varav 1 178 på de tre i tab. 25 upptagna sekundärsjukhusen (Psykiatriska sjukhuset, Källshagens och Gådeå sjukhus) och resten (679) på avdelningar vid Sundby, Birgittas, S:t Sigfrids, Säteris och Frösö sjukhus.

Platsantalet vid statens sinnessjukhus var (inräknat sinnessjukhusen för sinnesslöa) 20 502 mot 20 268 år 1953, vadan ökningen under 1954 uppgick till 234 platser. År 1950, var platsantalet 19 863 och ökningen under de senaste fyra åren alltså 639, eller 160 i genomsnitt per år. Den livliga ny- och ombyggnadsverksamhet, som karakteriserat dessa anstalter under senare år, hade alltså ännu vid slutet av år 1954 icke satt större spår i de av medicinalstyrelsen fastställda vårdplatsantalen. Anledningen härtill är att söka huvudsakligen däri att äldre, obrukbara lokaler läggs ned eller tillfälligt avstänges för ombyggnad, samtidigt som de nya tages i bruk. Renoveringarna medför dessutom ofta till följd av numera ökade krav på en avdelnings utformning en viss reduktion av antalet vårdplatser.

För sinnesslöa och epileptiker fanns vid slutet av år 1954 12 978 platser på särskilda anstalter, vari är inräknade de 283 platser på Källshagens sjukhus, som nyss nämndes. Dessa är i tab. 25 redovisade i kolumnen för sekundärplatser, en placering, som dock icke har avseende på sinnesslöavdelningen utan på det sinnessjukhus, vari avdelningen ingår. De fyra anstalter för sinnesslöa, vilka upptagits bland de statliga sinnessjukhusen (tab. 25), är Västra Ny, Vipeholms, Västra Marks och Salberga sjukhus.

Patienter i anstalts- och familjevård m. m. Förutom de sinnessjuka, som vårdas på anstalterna, finns ett antal, som under sjukhusens överinseende omhändersas i familjevård. I Stockholm och Göteborg är denna vård icke ansluten till sjukhusen och redovisas icke i denna publikation, utan ingår som en del av stadens öppna vård av psykiskt sjuka, för vilken finnes en fristående organisation. Den statliga familjevårdens kostnader redovisas i tab. 24.

Hjälpsverksamheten (tab. 24) omfattar tillsyn och hjälp åt från sjukhusen försöksutskrivna och exspektanter. Denna organisation fungerar även såsom psykiatrisk, rådgivande instans inom resp. sjukhusområde. Kostnaderna för denna verksamhet utgörs huvudsakligen av avlöningar och reseersättningar till den personal, som sköter densamma.

Beläggningen på sjukhusen har i tab. S angivits med ett procenttal, på samma sätt som för kroppssjukhusen, dock med den skillnaden, att talet beräknats på vårdplatsantalet vid årets slut — icke på genomsnittet under året — vilket naturligtvis icke är fullt tillfredsställande.

Angående omsättningen av patienter hänvisas till kap. 4.8.

Tab. S. Beläggningen vid vissa anstalter för sinnessjuk- och sinnesslövärd *Occupancy*

	1947	1950	1951	1952	1953	1954
Statens sinnessjukhus						
för sinnessjuka	118 %	115 %	114 %	116 %	117 %	117 %
för sinnesslöa	108 »	95 »	99 »	100 »	99 »	101 »
Storstädernas sinnessjukhus	106 »	105 »	103 »	102 »	103 »	103 »
Mindre kommunala sinnessjukhus	98 »	99 »	99 »	101 »	101 »	92 »
Vårdhem för lättskötta sinnessjuka	92 »	97 »	97 »	94 »	95 »	95 »
Anstalter för sinnesslöa						
landstings och städers utom landsting ..	..	..	..	90 »	89 »	88 »
enskilda	..	..	..	98 »	99 »	99 »
Epileptikeranstalter	..	..	..	96 »	97 »	96 »

Personal. Till skillnad mot kroppssjukhusen avser uppgifterna om *sinnessjukvårdspersonalen* icke personer utan tjänster.

Då tjänsterna i regel var besatta — med ordinarie innehavare eller vikarie — kan sinnessjukvårdens personal likväl approximativt beräknas till 12 300 personer (tab. T). Antalet har erhållits genom komplettering av de i tab. 24 angivna talen dels med motsvarande tal ur årsberättelserna från landstingens vårdhem, dels med en särskild kalkyl för de enskilda vårdhemmen och de smärre kommunala sinnessjukhusen, vilka i regel icke lämnat sådana uppgifter. Det

har antagits, att de sistnämnda haft samma personaluppsättning per 100 vårdplatser som landstingens vårdhem resp. de statliga sinnessjukhusen. I talen för statens ochorststädernas sinnessjukhus har inräknats tjänster för 16 läkare, 43 personer tillhörande »övrig vårdpersonal», 15 tillhörande förvaltningspersonal och 3 ekonomipersonal allt inom den statliga hjälpverksamheten och familjevården samt 19 läkare och 24 annan personal tillhörande de rättspsykiatriska stationerna, däribland 11 socialassistenter, som medräknats bland »övrig vårdpersonal». Åtskilliga av i tab. T upptagna läkartjänster gäller deltidsanställda och

Tab. T. Personalen vid anstalter för vård av sinnessjuka, sinnesslöa och epileptiker den 31/12 1954
Personnel at establishments for mentally diseased, mentally deficient and epileptics

	Läkare <i>Physicians</i>	Lärarpersonal <i>Teachers</i>	Övrig vårdpersonal <i>Other nursing personnel</i>	Förvaltningspersonal <i>Administrative personnel</i>	Ekonomipersonal <i>Domestic staff</i>	Summa <i>Total</i>
Statens ochorststädernas sinnessjukhus (exkl. avd. för sinnesslöa; inkl. rättspsykiatriska avdelningar o. familjevård)	241	—	7 921	279	2 181	10 622
Landstingens vårdhem	68	—	667	8	207	950
Övriga anstalter	77	18	502	17	158	772
Summa <i>Total hospitals for mental diseases</i>	386	18	9 090	304	2 546	12 344
Sinnessjukhus för sinnesslöa (inkl. Källhagens avd. för sinnesslöa)	10	—	550	22	188	770
Statens och landstingens anstalter för sinnesslöa	—	258	1 099	39	564	1 960
Enskilda anstalter för sinnesslöa	—	48	490	14	255	807
Summa <i>Total inst:s for mentally deficient</i>	10	306	2 139	75	1 007	3 527
Epileptikeranstalter <i>Homes for epileptics</i> ..	4	26	202	8	119	359
Total	400	350	11 431	387	3 672	16 240

Tab. U. Vårdpersonal (exkl. läkare) per 100 vårdplatser*Nursing personnel (excl. physicians) per 100 beds*

Sinnessjukhus <i>Mental hospitals</i>	1947	1950	1951	1952	1953	1954
Statens (inkl. sinnessjukh. för sinnesslöa) <i>of the State</i>	29	31	31	31	31	32
Storstäders <i>of the three largest cities</i>	33	34	34	36	37	37
Vårdhem för lättskötta sinnessjuka <i>Homes for mentally diseased</i>	14	16	16	17	16	17
Anstalter för sinnesslöa och epileptiker <i>Homes for mentally deficient</i>						
Statens <i>of the State</i>	..	..	21	..	27	..
Landstings <i>of the counties</i>	..	..	18	20	22	21
Städers utom landsting <i>of the county boroughs</i>	..	..	..	20	19	22
Enskilda <i>Private</i>	..	..	15	15	15	16

en del av dessa är dubbelräknade. Vid statens sinnessjukhus (inkl. hjälpverksamhet, familjevård och rättspsykiatri) fanns den 1/10 1954 60 vakanta läkartjänster (lika många som året förut), av vilka 10 (7) icke uppehölls av vikarier. 30 vakanser uppehölls av utländska läkare, av vilka 6 hade allmän behörighet enligt Kungl. Maj:ts resolution, 8 av medicine studerande och 12 av svenska legitimerade läkare.

I tab. T ingår som föreståndarinnor eller som översköterskor en del examinerade sjuksköterskor. Dessas totalantal inom sinnessjukvården beräknades år 1953 till ca 500, varav 300 på de statliga sinnessjukhusen, 150 på de treorstädernas sinnessjukhus och 50 på vårdhemmen. Ungefär samma tal torde gälla för 1954. — Jordbrukspersonalen vid sinnessjukhusen har räknats i gruppen ekonomipersonal.

De i tab. T redovisade talen för *sinnesslö- och epileptikeranstalter* (statens, landstingens, primärkommuners och en-

skilda) avser däremot i stort sett antalet anställda personer. Undantag utgör de statliga sinnessjukhusen för sinnesslöa, som ingår med sina tal för befintliga tjänster. Över huvud taget är uppgifterna tämligen osäkra, då årsberättelsens formulär icke är fullt tydligt i berört avseende och anstalternas personalorganisation är mycket varierande. Drygt 50 examinerade sjuksköterskor ingår bland vårdpersonalen. Jordbrukspersonalen vid landstings- och enskilda anstalter har — till skillnad mot vid sinnessjukhusen — räknats som vårdpersonal. Den utgjorde vid dessa anstalter 5 % av den så beräknade vårdpersonalen.

Uppgifterna om personal på 100 vårdplatser enligt tab. U ger icke full rättvisa åt utvecklingen för de stora sinnessjukhusens del, emedan överbeläggningen på vårdplatserna något minskats under den berörda perioden. Sistnämnda förhållande spelar däremot ingen roll för följande uppgifter, som belyser läkartätheten, emedan dessa enligt praxis

Tab. V. Driftkostnad per vård dag inom sinnessjukvården*Running cost per patient-day*

	Dagkostnad, kr						Ökning
	1948	1950	1951	1952	1953	1954	1953-1954
							%
Statliga sinnessjukhus kr	8,3	9,1	10,5	13,0	13,4	13,9	4
Familjevården vid statliga sinnessjukhus . . .	3,3	3,8	4,2	5,0	5,6	5,7	2
Storstädernas sinnessjukhus	11,7	13,4	16,6	18,8	19,2	19,6	2
Landstingens och städers utom landsting							
vårdhem för sinnessjuka	6,0	6,3	8,3	9,4	9,7	9,6	— 1

Antal i genomsnitt per dag befintliga patienter per läkartjänst *Inpatients per day per physician*

År	Statens sinnessjuk- hus (för sinnessjuka)	Stor- städernas sinnes- sjukhus
1947	153	116
1948	155	105
1949	152	101
1950	152	91
1951	151	90
1952	152	82
1953	151	86
1954	150	84

räknats på antalet befintliga patienter. Hjälpverksamhet och familjevård är icke medräknade här lika litet som i tab. U.

Ekonomi. För de typer av anstalter för sinnessjukvård, som redovisat sin ekonomi, ställde sig dagkostnaden på sätt som framgår av tab. V. I kostnaden för sjukhusen ingår där icke kostnaden för hjälpverksamhet och familjevård.

Totalkostnaden för driften av de statliga sinnessjukhusen inklusive de fyra med sinnesslöa belagda anstalterna uppgick till 121 802 000 kr inräknat familjevård och hjälpverksamhet. Se vidare härom tab. 24, där också storstädernas sinnessjukhus redovisas.

3.3. Apoteken

Vid slutet av år 1954 var antalet självständiga apotek 414, vilket framgår av tab. 6. Antalet för allmänheten öppna filialapotek var 87 mot 80 ett år tidigare. Genom tillkomsten av ytterligare ett sjukhusapotek har antalet dylika apotek under året ökat till 14. Läkemedelsförrådets antal var 533. Antalet invånare per apotek (sjukhusapotek oräknade) var 14 440 mot 14 559 föregående år.

Det självständiga apoteket i Knivsta har förändrats till filialapotek. Apoteket Ormen i Stockholm samt filialapoteken Svalan och Älvan i Göteborg, Tärnan i Norrköping, Ulven i Solna och Källan i Uppsala jämte filialapoteket i Vinslöv har avsynats och öppnats för allmänheten. Sjukhusapoteket vid Eskilstuna lasarett har avsynats och trätt i funktion.

Apoteksprivilegium har under året tilldelats 48 personer.

Uppgifter om viss vid apoteken anställd personal finns i tab. 1. Vid års-

skiftet 1954—1955 var 13 av de 414 självständiga apoteken vakanta. För kontroll av apoteken har utförts 129 inspektioner, 323 visitationer, 23 avsyningar och 3 besiktningar.

Material till kap. 3

Medicinalstyrelsens publikation »Förteckning över svenska läkare och tandläkare»: Kap. 3. 11, tab. 2.

Uppgifter från fackbyråer inom medicinalstyrelsen: Kap. 3. 12, 3. 13, 3. 15, 3. 17, 3. 3.

Nationalföreningen mot tuberkulos: Kap. 3. 16 (delvis), tab. 5.

Årsberättelser från sundhetsinspektörerna och könspoliklinikerna: 3. 18.

Uppgifter från apotekens avgiftsberedning: Tab. 6.

Årsberättelser från landsting: Kap. 3. 14, 3. 19, tab. 3 (delvis), 4, 7, 8.

Årsberättelser från sjukvårdsanstalter: Kap. 3. 2, tab. 3 (delvis), 9—12, 24, 25.

KAP. 4

HÄLSOTILLSTÅND, SJUKDOMAR, FÖRLOSS- NINGAR M. M. UNDER ÅR 1954

4.1. Hälsovårdsförhållandena i allmänhet

Enligt förste provinsialläkarnas och med dem jämställda förste stadsläkarnas årsberättelser har hälsotillståndet under år 1954 varit i stort sett gott. Några omfattande epidemier har icke förekommit.

Vatten- och avloppsfrågorna hör såsom under tidigare år till de oftast nämnda i tjänsteläkarnas rapporter. Bristen på reningsverk och den därigenom fortsatta föroreningen av vattendrag påpekas flerstädes. Från några län har dock en viss förbättring rapporterats. Sålunda nämner förste provinsialläkaren i Jönköpings län, att åtgärder vidtagits för att förhindra ytterligare förorening av Lagans vattensystem och att dessa förmodas komma att ge gott resultat. Från Östergötlands län rapporteras, att kommunernas intresse för den allmänna hälsovården i flertalet fall varit berömvärt, vilket förhållande bl. a. visat sig i beslut om utbyggande av vatten- och avloppsledning i tätorter på landsbygden. I Älvsborgs län var reningsanläggningar under uppförande i Vänersborg och Alingsås.

I Södermanlands län har en fortlöpande råttbekämpningskampanj omfattande praktiskt taget hela länet pågått under de senaste åren.

Olägenheten av systemet med dubbelförordnanden av provinsialläkare har påtalats. Den därvid uppkomna ökning-

en av provinsialläkarnas redan stora arbetsbörda medför på sina håll svårigheter att upprätthålla en tillfredsställande hälso- och sjukvård.

Hälsovårdsförbund mellan kommunerna för lösning av gemensamma spörsmål förekommer numera i alla län utom Jönköpings, Västmanlands och Kopparbergs län, där sektioner inom länsavdelningarna av Landskommunernas förbund åtagit sig motsvarande uppgifter.

Samtliga hälsovårdsförbund var medlemmar av *Föreningen för allmän hälsovård*, vars syfte är att verka för ökad kännedom om betydelsen av och metoderna för den allmänna hälsovården. Föreningen har under år 1954 i enlighet med sina stadgar verkat genom föredrag, kurser, kontaktkonferenser, utgivande av periodiska och andra publikationer m. m.

Skyddskoppypning. Från förste provinsialläkarna inkomna uppgifter om skyddskoppypningen år 1954 slutar på en totalsumma av 113 133 vaccinationer och ca 3 100 revaccinationer i hela riket.

Undantag från skyddskoppypning. Under år 1954 har till medicinalstyrelsen inkommit 494 framställningar om befrielse från skyddskoppypningen jämlikt 5 § 2 och 3 mom. lagen om skydds-

koppypmpning. Av dessa har 384 bifallits, 28 underställts Kungl. Maj:ts prövning, 31 ej upptagits till prövning på grund av ofullständiga ansökningshandlingar

eller andra hinder av liknande art och 51 hänvisats till vederbörande ympare för erhållande av uppskov med ympningen.

4.2. Det internationella hälso- och sjukvårdsarbetet

De internationella hälsovårdsärendena handhas sedan november 1952 av den vid medicinalstyrelsens sida stående nämnden för internationella hälsovårdsärenden (NIH) under ordförandeskap av generaldirektören för medicinalstyrelsen.

Under år 1954 fortsattes anordnandet av högre hälsovårdskurser för skandinaviska tjänsteläkare i Göteborg och detta år deltog 4 läkare och 1 veterinär.

WHO anordnade under 1954 ett stort antal konferenser m. m., till vilka Sverige hade tillfälle utse representanter. Så kan nämnas seminarium i kötthygien i Köpenhamn, konferens angående immunisering mot smittsamma sjukdomar i Frankfurt, seminarium för »Sanitary Engineers» i Opatija, konferens angående skolhälsovård i Grenoble och kurs

rörande veneriska sjukdomar i Rotterdam.

Vidare anordnade WHO i samarbete med nämnden en konferens »Children in Hospitals» på Karolinska sjukhuset i Stockholm.

Stipendier har av WHO utdelats för kortare och längre studier angående psykiatrisk familjerådgivning, barnförämning, rehabilitering och för bevisande av skolor för allmän hälsovård.

Under året har ett 50-tal WHO-stipendiater besökt Sverige för studier av skilda delar av hälso- och sjukvården. Nämnden har varit dem behjälplig med att organisera dessa studier. Ett 40-tal andra läkare m. fl. har likaledes beretts tillfälle studera olika områden av hälso- och sjukvården.

4.3. Infektionssjukdomar

Epidemiska sjukdomar. De i denna publikation redovisade uppgifterna om antalet sjukdomsfall i epidemiska sjukdomar för år 1950 och tidigare grundar sig, där intet annat anges, på de sammanställningar, som förste provinsialläkarna och jämställda förste stadsläkare gjort beträffande infektionssjukdomarna i sina årsberättelser. Fr. o. m. år 1951 har dessa delar av årsberättelserna avskaffats, varför uppgifterna om antalet sjukdomsfall i stället hämtats från de av samma läkare successivt inlämnade halv-

månadsrapporterna. Hur en jämförelse mellan de olika redovisningssätten ställer sig, har framgått av en tablå i denna publikation årg. 1951 sid. 41.

År 1954 kan ur epidemisynpunkt karakteriseras som ett relativt lindrigt år, om man ser på antalet inträffade fall. De sjukdomar, som uppräknas i tab. 14 och som är samtliga sjukdomar med individuell anmälningsplikt av någon kvantitativ betydelse, utgjorde nämligen 8 648, vilket är lägre än medeltalet för senaste tioårsperiod (22 509). Förhållan-

Tab. X. Sjukdomsfall i vissa epidemiska sjukdomar år 1954 per 100 000 invånare

Cases of epidemic diseases per 100 000 inhabitants

Län, städer Counties, county boroughs	Samtliga epidemiska sjukdomar upptagna i tab. 15 All diseases in table 15	Därav Thereof				
		salmonella- inf. utom tyfus <i>Salmonella</i> exc. ty- phoid fev.	schar- lakans- feber scarlet fever	barnförlamning		in- feksiös hepatit infectious hepatitis
				hela antalet total	med för- lamning with paralysis	
Stockholms stad	163	25	95	12	6	28
Stockholms län	161	21	79	15	6	37
Uppsala län	159	32	75	27	18	10
Södermanlands län	129	5	44	5	4	32
Norrköpings stad	298	11	271	1	—	15
Östergötlands län i övrigt	97	8	38	30	15	18
Jönköpings län	117	3	68	8	6	26
Kronobergs län	102	31	25	30	13	3
Kalmar läns n:a	121	2	50	60	41	8
Kalmar läns s:a	140	4	116	16	6	4
Gotlands län	257	9	66	33	10	132
Blekinge län	105	29	53	7	4	4
Kristianstads län	161	18	121	13	6	7
Malmö stad	139	2	99	6	1	14
Hälsingborgs stad	202	—	170	29	3	1
Malmöhus län i övrigt	100	4	80	3	2	3
Hallands län	84	5	57	20	14	1
Göteborgs stad	135	5	107	3	3	15
Göteborgs o. Bohus län i övrigt...	122	14	84	16	11	6
Älvsborgs län	108	2	84	14	9	7
Skaraborgs län	104	6	62	19	17	11
Värmlands län	101	5	69	9	4	4
Örebro län	105	10	79	6	4	9
Västmanlands län	132	26	74	12	8	15
Kopparbergs län	91	4	67	11	5	6
Gävleborgs län	105	2	51	22	14	13
Västernorrlands län	97	5	53	15	6	24
Jämtlands län	93	17	46	18	8	8
Västerbottens län	82	6	50	11	8	14
Norrbottnens län	76	5	52	14	3	4
Hela riket Whole country 1954	124	11	77	14	8	15
„ „ „ „ 1953	296	122	75	71	42	15
„ „ „ „ 1952	139	2	109	7	5	17

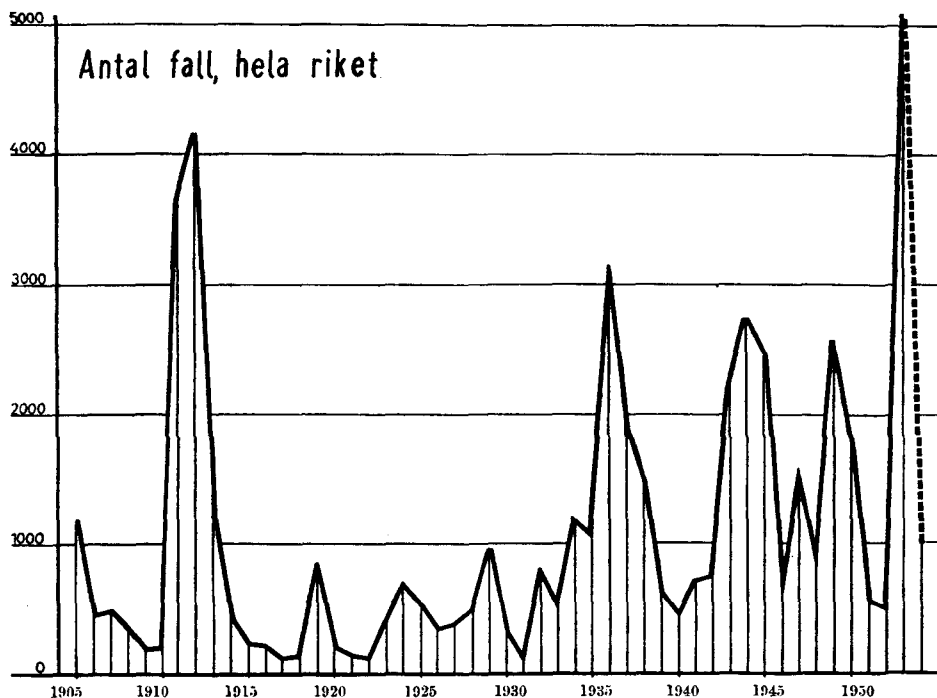
det belyses ytterligare av följande text-tablå, som visar de i tab. 14 upptagna sjukdomarna sedan 1944.

År	Antal fall	År	Antal fall
1944.....	45 789	1950.....	39 462
1945.....	29 595	1951.....	15 786
1946.....	22 068	1952.....	9 817
1947.....	23 390	1953.....	20 846
1948.....	21 022	1954.....	8 648
1949.....	33 371		

Enligt den år 1953 införda ändringen (SFS 430) i 1919 års epidemilag föreligger allmän anmälningsplikt till hälso-

vårdsmyndigheterna dels beträffande de sjukdomar som uppräknas i tab. 14 (utom infektiös hepatit) och dels för pest, kolera, smittkoppor, fläckfeber, återfallsfeber, gula febern, mjältbrand, psittakos och spetälska. Dessutom skall läkare enligt kungl. kungörelse av år 1953 (SFS 431 med ändring 1954:732) anmäla fall av elakartad gastroenterit hos barn i åldern under 2 år, epidemisk gulsot (infektiös hepatit), malaria, primär meningoencephalit av infektiös typ, rots, tularemi, kikhosta, mässling och

POLIOMYELITIS 1905–1954

Kurvan avser i princip såväl barnförlamning med som utan pareser (jfr dock anmärkning på tab. 13).

epidemisk influensa. I allmänhet skall dessa anmälningar avse varje särskilt fall och göras på kort varsel — per post senast dagen efter den då diagnosen ställdes eller i några fall ofördröjligen per telefon eller telegram — men för kikhosta, mässling och influensa endast en gång i månaden och då i form av en summarisk uppgift avseende antalet av läkaren behandlade, nytillkomna fall.

Antalet fall år 1954 av samtliga nu uppräknade sjukdomar utom de tre sistnämnda framgår av tab. 15 och samma antal utslaget på 100 000 invånare av tab. X här i texten.

Barnförlamningen hade efter 1953 års stora epidemi återgått och företedde lägre tal än genomsnittet för perioden 1945–1954 (tab. 14) om än icke så låga som år 1952. Dock är att observera, att i Kal-

mar läns norra landstingsområde var frekvensen högre 1954 än 1953, då denna del av landet hörde till de relativt lindrigt drabbade om också icke till dem med de allra lägsta talen.

Om *salmonellainfektionerna* gäller något liknande, nämligen att 1953 års epidemi gått tillbaka, men att 1954 års nivå likväl var högre än den som gällde år 1952. I detta fall torde man i viss mån kunna tala om efterdyningar till den stora epidemin, i det några landsdelar redan i februari 1954 hade sitt maximum för året, som eljest brukar inträffa i juli månad. — Det må här anmärkas, att den sjukdom som enligt svensk praxis hittills betecknats som paratyfus, omfattar samtliga förekommande salmonellainfektioner utom tyfus. I den internationella sjukdomsklassifikationen skiljer

man emellertid mellan tyfus (klassifikationsnummer 040), paratyfus (041) och andra salmonellainfektioner (042). Från och med denna årgång har beteckningarna i denna publikation ändrats till överensstämmelse med de internationella reglerna. Vidare må påpekas, att de här redovisade salmonellafallen fr. o. m. år 1951 omfattar endast kliniska fall. Åren dessförinnan och bakåt t. o. m. 1946 ingick även bacillbärare, medan förhållandena för tidigare år är mera osäkra. Detsamma gäller även *tyfus* beträffande denna sjukdoms smittbärare.

Av *difteri* inträffade år 1954 endast 1 kliniskt fall.

Scharlakansfeber hade ungefär samma frekvens som 1953, vilken var blott hälften å en tredjedel av medelantalet för tioårsperioden 1945—1954.

Enligt medicinalstyrelsens cirkulär den 7 januari 1946 till läkarna vid samtliga epidemivårdanstalter (med ändring 1951) skall de vanligaste komplikationerna till bl. a. *scharlakansfeber* angivas i årsrapporten. De så redovisade fallen för de särskilda sjukdomarna måste ju vara färre än de i tab. 14 upptagna, eftersom icke alla insjuknade vårdats på anstalt. Emellertid har en del anstalter underlåtit att redovisa komplikationerna, medan andra lämnat oanvändbara uppgifter. Sedan dessa fallit bort, kvarstår uppgifter för 3 575 fall. Av dessa hade 18 % komplikation av ett eller flera slag (16 % föregående år). Möjligen får man härigenom en överdriven uppfattning om komplikationernas frekvens, då de anstalter, som icke lämnat fullständiga uppgifter, kan förmodas ha haft relativt få komplikationer. De vanligaste komplikationernas art framgår av tab. Y. Observeras bör, dels att alla förekommande komplikationer där icke redovisas och dels att samma person kan

Tab. Y. Uppgifter om komplikationer till scharlakansfeber *Complications of scarlatina*

	1950	1951	1952	1953	1954
Antal fall m. uppg.	32470	12536	5514	3746	3575
Därav i % med					
lymfadenit	3,3	4,4	5,2	7,5	10,3
otit	1,7	2,5	2,6	2,8	2,9
otit + mastoidit	0,0	0,0	—	0,0	0,1
sinusit	0,3	0,2	0,3	0,8	0,6
endocardit	0,3	0,1	—	0,1	0,1
myocardit	0,5	0,3	0,4	0,2	0,3
synovit el. artrit	0,2	0,2	0,3	0,3	0,3
nefrit	0,2	0,3	0,5	0,5	0,4

ha haft flera av där upptagna komplikationer.

Beträffande influensa och vissa s. k. barnsjukdomar är uppgifterna mycket osäkra. Intill den 1 juli 1953 tillkom de genom uppskattningar av vederbörande tjänsteläkare men efter nämnda datum skall varje läkare en gång i månaden insända en rapport om av honom behandlade fall. Huruvida statistiken för 1953 blivit jämförlig med föregående år är en fråga, som tills vidare torde få stå öppen.

	Influ- ensa	Mäss- ling	Vatten- koppor	Pås- sjuka	Kik- hosta
1949	18 500	37 100	7 800	9 200	18 200
1950	40 400	6 400	10 400	6 600	14 400
1951	71 400	31 200	8 900	11 800	13 600
1952	23 000	34 300	15 000	21 000	15 300
1953	62 200	5 100	6 400	11 300	17 900
1954	69 400	19 300	..	..	15 000

I dessa tal ingår — i varje fall före 1953 — de större städerna endast med mycket ofullständiga tal, varför totalantalen icke motsvarar frekvensen i hela riket. Av påssjuka och vattenkoppor, beträffande vilka anmälningsplikt icke föreligger efter den 1/7 1953, rapporteras dock likväl 3 000 fall av vardera slaget.

Veneriska sjukdomar. I tab. 16 och 17 lämnas uppgifter bl. a. om antalet sjukdomsfall i olika delar av landet, om smittningsorter och sjuka av olika kön

och ålder. Dessa uppgifter inkluderar i princip även militärpatienter, men redovisningen av dessa till förste provinssiäläkarna — vilka i sin tur redovisar till medicinalstyrelsen — torde vara mycket bristfällig. Även civila fall torde under senare år ha blivit relativt ofullständigt redovisade, sammanhängande bl. a. med ändrade behandlingsmetoder, i sin tur sammanhängande med tillgången på nya antibiotika.

Härav följer, att den officiella statistiken sannolikt lämpar sig mindre väl att skildra sjukdomsfrekvensens utveckling i tiden, i varje fall beträffande gonorrén. Då sålunda i följande tablå några frekvenssiffror från olika tider framlägges, sker detta mindre för att visa den allmänna tendensen i tiden än för att ge en jämförelse mellan olika åldrar — de yngre ställda mot det äldre klientelet. För att minska ovidkommande inflytande från befolkningsrörelsen har jämförelsen inskränkts till åldersklasser, där sjukdomarna förekommer i någorlunda stor frekvens, d. v. s. 15—59 år (se härom tab. 17). Talen grundar sig på rapporterade fall av samtliga veneryska sjukdomar.

	Rapporterade i genomsnitt per år av 100 000 personer i åldern	
	15—19 år	20—59 år
1920/24	340,7	405,5
1930/34	297,8	345,4
1940/44	384,5	360,4
1950/54	527,3	258,6

En medelfelsberäkning ger vid handen, att förändringarna mellan perioderna i ingendera serien kan skrivas på slumpens konto. Den slutsats man synes kunna draga härav är att det ungdomliga klientelet i detta material ökat i betydelse i förhållande till det äldre.

Vidare kan man genom att jämföra olika årgångar av denna publikation fin-

na, att en viss utjämning mellan könen efterhand framträtt, så att när männen år 1920 svarade för 75 % av samtliga rapporterade fall, uppgick deras andel år 1954 till endast 65 %.

Tuberkulos. Uppgifter om tuberkulosens utbredning finns i tab. 19, som utgör en sammanställning av tabeller i Nationalföreningens mot tuberkulos kvartalsskrift (1955, nr 2). Morbiditeten illustreras av uppgifterna om antalet hos dispensärerna registrerade personer med tuberkulos av olika slag och i olika stadier (öppen tbc resp. annan tbc). Att fastställa, om en tuberkulos är »öppen» d. v. s. i smittamt stadium, kan emellertid många gånger vara vanskligt, varför de uppgifter, som meddelas härom, icke bör betraktas som exakta uttryck för det verkliga antalet. Vidare bör observeras, att antalet nyupptäckta fall icke är ett gott uttryck för tuberkulossjukligheten inom ett område, eftersom forskningarna efter tuberkulosfall bedrivs med olika intensitet i olika delar av landet.

I tab. 19 anges vidare dödligheten i tuberkulos dels totalt, dels per 1 000 invånare enligt en preliminär bearbetning av material i statistiska centralbyrån. Tuberkulosedödligheten för riket var år 1954 0,13 ‰.

I tab. 18 redovisas omfattningen av och några resultat från medicinalstyrelsens hittills utförda skärmbildsundersökningar av civila personer. Det framgår härav, att totala antalet under åren 1946—1954 undersökta personer uppgår till 4 094 573. Några relativt utvisande omfattningen av undersökningarna länsvis har icke utförts, då vid sådana beräkningar hänsyn icke kan tagas vare sig till omflyttningen och mortaliteten hos befolkningen under den period skärm-

bildsundersökningar pågått eller till att vissa personer undersökts mer än en gång. Bland de undersökta personerna hade man i genomsnitt funnit tuberkulösa sjukdomstecken hos 3,2 %. De allra flesta av dessa fall var emellertid kända förut och bragta under kontroll. Sålunda har en specialundersökning omfattande ca 57 % av de åren 1946—1953 under-

sökta personerna ådagalagt, att endast 0,69 % nya tuberkulosfall upptäckts. Dessa kunde i sin tur uppspiälkas på följande sätt: 0,09 % fall i behov av vård, 0,45 % i behov av observation och resten, eller 0,15 % utan behov av vare sig vård eller observation. (Se Nat.-fören:s kv.-skrift 1953: 4; se även kap. 3. 16 i denna publikation.)

4.4. Skador genom våld

Statistiken avser *samtliga* på akutsjukhus i sluten vård intagna fall av skador fördelade efter skadeorsak enligt den internationella klassifikationen. Polikliniskt behandlade fall ingår icke. Resultatet redovisas i tab. 21.

Som framgår av anmärkning till tabellen, har materialet hämtats från de typer av anstalter, där akuta olycksfall brukar intagas. Kronikeranstalter och vanförelanstalter är alltså icke medtagna, då dessa i regel mottager sina olycksfall, sedan de behandlats på något av de medräknade sjukhusen. Icke heller är sinnessjukhusen medtagna, och detta kan eventuellt ha någon betydelse för redovisningen av självmorden. Om sålunda statistiken gått miste om ett och annat fall, torde å andra sidan också ha förekommit, att fall blivit dubbelräknade, nämligen när de intagits för samma skada på flera sjukhus eller avdelningar av samma sjukhus (t. ex. vid huvudskada både på en kirurgisk klinik och en ögonklinik). — Slutligen bör observeras, att talen i tabellen delvis är konstruerade (kompletterade), enär icke alla, som bort lämna uppgift, fullgjort denna skyldighet (se anmärkningen till tabellen). Avsikten med kompletteringen är, att talen skall bli jämförliga med föregående års,

men det är uppenbart, att man genom densamma inför ett rätt betydande osäkerhetsmoment i statistiken.

Den påverkar främst talens absoluta storlek. I mindre grad påverkas den inbördes relationen mellan de skilda kategorierna av skadeorsaker och därvid sannolikt i endast ringa mån jämförelsen mellan könen. De felande sjukhusens lokalisering ger ingen anledning förmoda, att härigenom något systematiskt fel skulle inkommit i materialet. Däremot är det naturligtvis möjligt att fel — även systematiska sådana — kan ha uppkommit vid sjukhusens klassificering av skadeorsakerna, t. ex. i de många fall, då det varit tveksamt, om en skada orsakats genom olycksfall eller självmordsförsök.

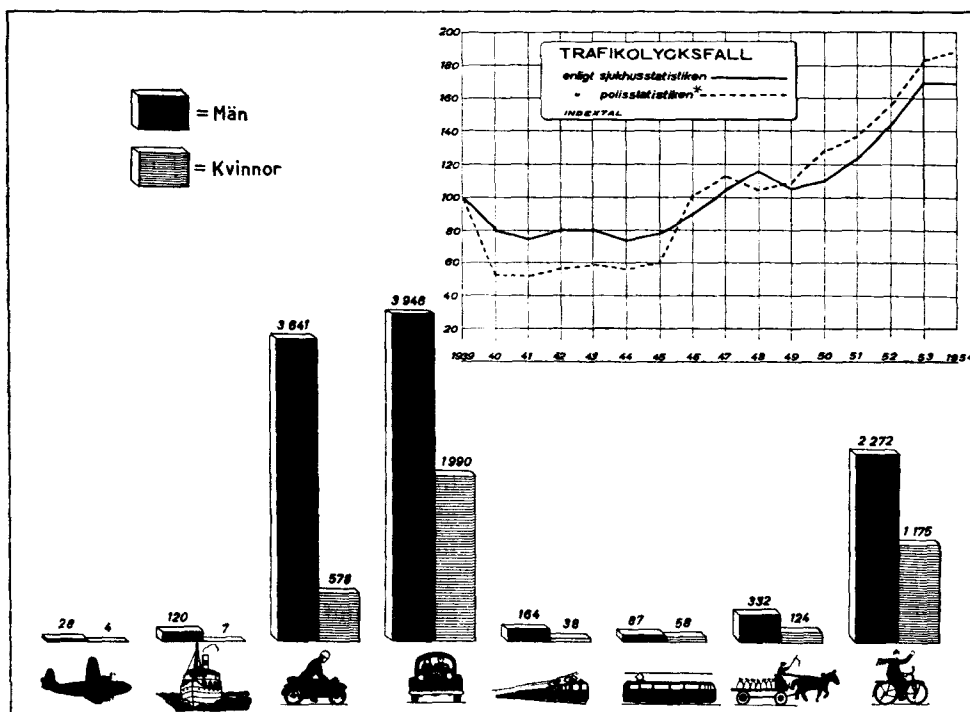
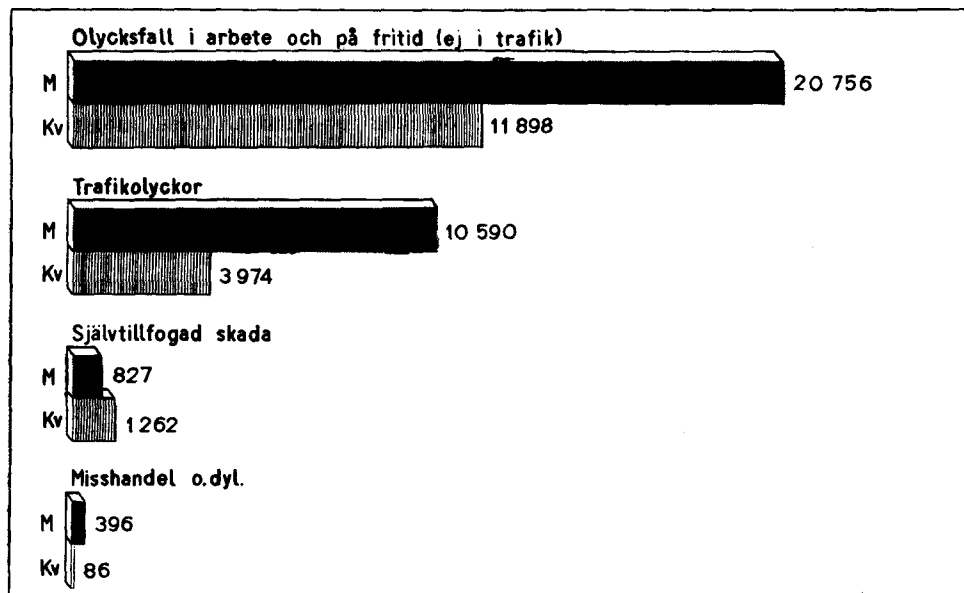
Följande sammanfattning och jämförelse med föregående år må lämnas:

Intagna på grund av:	1952	1953	1954
Trafikolycksfall	12 370	14 590	14 564
Olycksfall genom förgiftning	1 159	1 319	1 168
Övriga olycksfall	..	29 236	31 486
Självmord etc.:			
förgiftning	1 735	2 101	1 875
annan metod	..	267	214
Misshandel o. dyl. ...	..	433	482
Summa ..	..	47 946	49 789

»Övriga olycksfall» utgör den största orsaksgruppen med 63 % av alla skadefall genom våld och 67 % av de egent-

ANTAL PERSONER INTAGNA PÅ SJUKHUS ÅR 1954 FÖR SKADOR GENOM VÅLD

No. of persons admitted into hospitals because of injuries through violence

* Avser personer som skadats vid trafikolyckor, som föranlett polisundersökning oavsett om sjukhusvistelse följt eller icke (statistiska centralbyråns statistik).

liga olycksfallen, d. v. s. de som blir kvar, om man bortser från avsiktligt tillfogade skador. Bland »övriga olycksfall» ingår en väsentlig del av olyckorna under arbetsutövning, ehuru dylika naturligtvis finns även bland trafikolyckorna och förgiftningarna. Under rubriken »fall från höjd» döljer sig t. ex. fall från byggnadsställningar och tak. »Fallande föremål» inkluderar ras i gruvor, »skärande eller stickande föremål» omfattar bl. a. splitter från arbetsstycken o. s. v.

Trafikolyckorna utgjorde 29 % av alla skadefallen och 31 % av olycksfallen.

Enligt tab. 21 hade 868 personer avlidit år 1954 av sina skador, sedan de intagits på sjukhus. Personer, som omkommit genom våldsam död och icke införts till sjukhus eller som införts dit, efter det att döden inträtt, är däremot icke med i denna statistik. Sådana dödsfall är vida flera än här redovisade döda. Enligt statistiska centralbyråns publikation »Dödsorsaker» omkom sålunda genom våldsam död 3 554 personer år 1950, 3 921 år 1951, 4 047 år 1952 och 4 350 (preliminär uppgift) år 1953 (senare uppgift saknas). Mer än 3/4 av dem, som ljuter en våldsam död, torde alltså avlida utan att dessförinnan komma på sjukhus.

Betydande skillnader mellan könen framträder i sjukhusmaterialet. I totalantalet intagna skadefall övervägde männen med sina 32 569 fall (65 % av samtliga). Samma tendens framträder i ännu mer utpräglad grad i statistiska centralbyråns material över döda, där männens andel av dödsfall genom våldsam död och förgiftning var 72 % år 1952.

Könens andelar är emellertid rätt olika för skilda grupper av orsaker. Männens andel var sålunda i sjukhusmaterialet 73 % i fråga om trafikolycksfall, 63 % i fråga om förgiftningar genom olycksfall, 64 % i fråga om övriga olycksfall,

40 % i fråga om självmord och självmordsförsök och 82 %, när det gällde misshandel och mordförsök.

Ännu större skillnader kan upplettas, om man går längre i specifikation av orsakerna. Utpräglat »manliga» ter sig olyckor i samband med motorcyklar, järnvägstrafik och överhuvudtaget maskiner, skärande eller stickande föremål, fallande föremål, elektrisk ström, explosioner, skott o. s. v.

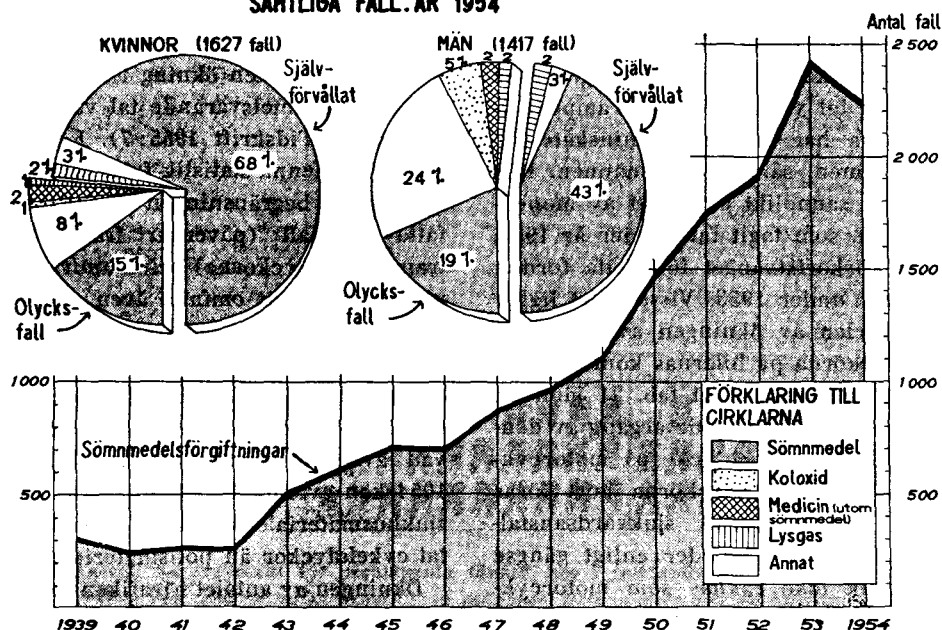
Skadeorsaker där kvinnorna starkt överväger är svårare att leta upp, åtminstone så länge man håller sig till olycksfallen. Där överväger de mera avsevärt endast i fråga om fall i trappor och fall i samma plan. Det kan antagas, att det här gäller gamla personer, som halkat eller snavat. För denna tydning talar den bland dessa kvinnor relativt höga dödligheten. Däremot överväger kvinnorna klart bland dem som begått självmord eller gjort självmordsförsök (60 % kvinnor). Detta gäller visserligen icke alla självmordsmetoder men det gäller för de viktigaste bland dem nämligen förgiftningarna (64 % kvinnor). Männen överväger starkt inom grupperna hängning, skott och skärande eller stickande vapen, men även för dem var förgiftningen den främsta metoden.

Den bild av självmordsförsöken, som sjukhusmaterialet ger, skiljer sig i hög grad från den som förmedlas av centralbyråns statistik över de fullbordade dåden. Bland de sistnämnda var det männen som dominerade med 78 % av samtliga fall (år 1952). Vidare var fördelningen på metoder en helt annan, i det förgiftningarna här fått träda i bakgrunden för hängning, skott och dränkning både bland män och kvinnor. Endast kvinnorna i städerna hade sömnmedelsförgiftning som främsta metod.

Antalet av dem som avlidit, utgjorde

FÖRGIFTNINGSFALL INTAGNA PÅ SJUKHUS

SAMTLIGA FALL. ÅR 1954

i vårt material icke fullt 2 % av dem som intagits skadade på sjukhus. Den högsta dödligheten observeras i självmordsgruppen (4,6 %) och därefter bland trafikolycksfallen (2,3 %). För männen var dödligheten på det hela taget 1,7 % och för kvinnorna 1,9 %. Om man sorterar bort olyckorna genom »fall i samma plan», vartill skäl kan föreligga, då man här sannolikt har en kategori av annan orsakstyp än övriga (jfr ovan), beräknas det allmänna dödlighetstalet till 1,7 % för män och 1,3 % för kvinnor.

Rörande trafikolyckor och sömnmedelsförgiftningar under olika år kan ytterligare följande uppgifter meddelas. De avser samtliga på akutsjukhus intagna (vuxna och barn, olycksfall och självmordsförsök).

Materialet till dessa serier har ändrat beskaffenhet flera gånger under den re-

	Trafik- olycksfall	Sömnmedels- förgiftningar
1939	8 576	302
1945	6 729	707
1950	9 392	1 466
1951	10 511	1 748
1952	12 370	1 920
1953	14 590	2 425
1954	14 564	2 234

dovisade perioden, varför jämförbarheten icke är absolut. (Se härom denna publikation årgång 1952, sid. 45—47). De tre sista årens uppgifter är emellertid fullt jämförbara och man ser av dem, att stegringen i trafikolycksfallen och sömnmedelsförgiftningarna för första gången brutits. Därmed är icke sagt, att en faktisk nedgång skulle ägt rum, då osäkerhetsmarginalen kring talen sannolikt täcker den framräknade differensen (se även nedan). Som sömnmedelsförgiftning har räknats följande klassifikationsnummer: E 871, 873, 874, 877, 878 och 970.

Trafikolyckornas stagnation i detta material beror enbart på männen i de kvinnliga olycksfallen uppvisar en viss ökning. Denna faller helt på motorfordonens konto, där för övrigt också männens tal visar ökning. Trampcykelolyckorna har emellertid minskats för bägge könen, särskilt för männen. Här har man sannolikt en effekt av mopedåkningen, som tagit fart under år 1954, sedan körkortstvånget för detta fordon upphävts under 1953. Visserligen ligger större delen av ökningen av motorfordonsolyckorna på bilarnas konto (»andra motorfordon» enligt tab. 21 jämförd med tab. 26 i föregående årgång av denna publikation) och icke på motorcyklarnas, dit mopedolyckorna bort föras enligt direktiven till sjukvårdsanstalterna, men då mopeder enligt gängse språkbruk icke räknas som motorcyklar, är det troligt, att åtskilliga anstalter här gjort sig skyldiga till felföring.

Då det kan vara av intresse att jämföra sjukhusens uppgifter om trafikolycksfall med annan statistik belysande samma

sak, må omtalas, att statistiska centralbyrån för år 1954 redovisade 16 360 personer, vilka skadats vid sådana trafikolyckor, som föranlett polisutredning innebärande en liten ökning i förhållande till 1953, då motsvarande tal var 15 954 (Statistisk Tidskrift 1955: 7). I princip skiljer sig denna statistik från vår genom å ena sidan begränsningen att endast omfatta polisfall (påverkar framför allt trampcykelolyckorna) och å andra sidan utvidgningen att omfatta även andra än på sjukhus intagna personer. Nettoresultatet har som synes blivit högre tal för centralbyrån än för oss. Skillnaden mellan detta material och sjukhusmaterialet vad avser *tendensen* mellan 1953 och 1954 kan eventuellt helt förklaras av att sjukhusmaterialet omfattar ett större antal cykelolyckor än polismaterialet.

Ökningen av antalet i trafiken skadade eller dödade personer från år 1939 till 1954 är enligt polismaterialet 88 % och enligt sjukhusmaterialet 70 % (se diagrammet).

4.5. Den aktuella kariesprocenten hos sjuåringar

I årsberättelserna från folktandvårdspoliklinikerna ingår uppgifter bl. a. om antalet permanenta tänder hos 6- och 7-åriga patienter angripna av karies men ej behandlade. Genom att sätta dessa tänders antal i relation till totala antalet frambrutna permanenta tänder hos samma barn kan man erhålla ett procenttal, som är ett summariskt uttryck för vårdbehovet. Sådana procenttal benämnes här »*aktuell kariesprocent*».

I tab. Z redovisas resultatet av en bearbetning av materialet beträffande

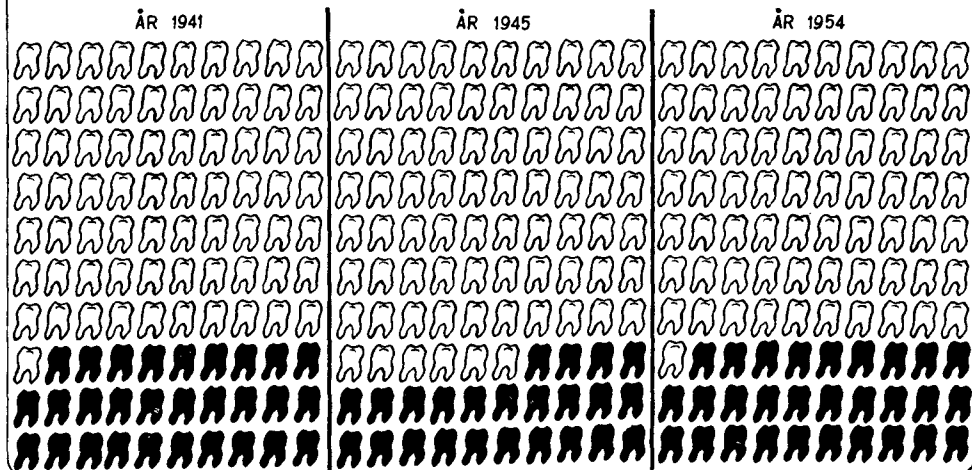
sjuåriga barn. Dock bör observeras, att man före 1949 som sjuåringar räknade alla barn i folkskolans första klass, medan man fr. o. m. nämnda år gått direkt efter åldern. Emellertid torde denna omständighet endast äga ringa betydelse vid bedömningen av den aktuella kariesprocentens förändringar.

Procenttalen från olika år växlar i en del fall till synes omotiverat inom ett och samma län. Det är icke uteslutet, att detta förhållande i vissa fall kan sammanhånga med brister i det statistiska

AKTUELL KARIES HOS 7-ÅRINGAR

ANTAL TÄNDER MED OBEHANDLAD KARIES (■) AV
100 PERMANENTA TÄNDER

NO. OF PERMANENT TEETH WITH NON TREATED CARIES PER 100 IN 7 YEAR OLD CHILDREN

Tab. Z. Aktuell kariesprocent för permanenta tänder hos i folktandvården undersökta 7-åriga skolbarn 1941—1954 Rate of caries frequency in permanent teeth in seven year old children (percentage).

Landstingsområde, städer	1941	1942	1943	1944	1945	1946	1947	1948	1950	1953	1954
Stockholms län	27,5	25,8	23,1	20,6	20,9	20,8	23,4	23,1	25,3	23,5	23,3
Uppsala län	—	30,5	26,4	19,0	16,2	19,5	18,7	20,6	19,0	24,1	21,7
Södermanlands län	22,7	19,6	19,1	17,7	16,1	14,3	13,0	15,8	14,7	18,1	20,5
Östergötlands län	37,9	34,0	35,6	33,3	35,5	32,6	31,8	34,3	34,3	33,3	33,1
Jönköpings län	33,3	30,2	20,6	28,0	22,0	22,8	19,8	21,0	28,5	27,4	29,5
Kronobergs län	29,8	27,4	26,6	30,4	25,4	23,7	25,5	27,3	34,5	30,6	31,1
Kalmar läns norra	24,9	13,8	12,7	17,6	25,5	19,4	14,2	20,9	19,6	24,4	22,7
Kalmar läns södra	—	—	36,6	28,9	29,4	24,4	24,5	25,1	26,0	29,6	28,3
Gotlands län	—	—	—	21,3	16,7	29,7	21,7	24,8	25,7	26,6	35,9
Blekinge län	—	—	20,2	19,9	13,9	19,2	20,6	27,8	29,9	34,4	33,5
Kristianstads län	27,7	29,2	28,3	26,7	25,3	27,3	25,4	..	32,0	32,8	32,9
Malmö stad	—	—	—	—	—	—	—	..	..	34,3	34,5
Hälsingborgs stad	—	—	—	—	—	32,6	33,8	35,5	35,8	37,0	35,7
Malmöh. län i övr.	22,7	30,2	28,2	28,6	30,5	29,8	27,5	28,9	29,0	35,2	33,6
Hallands län	51,3	44,9	31,9	27,3	26,6	29,3	28,7	32,0	33,2	33,8	33,9
Göteborgs stad	—	—	—	—	—	—	32,4	33,0	33,7	29,4	27,4
Göteb. o. Boh. l. i övr. ..	28,4	32,1	26,3	22,4	27,8	29,6	28,2	25,9	31,7	29,4	31,3
Älvsborgs län	31,5	27,6	30,2	27,0	27,2	29,2	33,1	34,3	35,5	37,5	36,6
Skaraborgs län	30,7	35,6	37,0	28,2	32,8	30,2	22,1	23,2	31,3	24,3	22,4
Värmlands län	38,6	38,0	35,3	31,8	33,6	32,4	30,5	37,1	33,1	29,5	36,0
Örebro län	33,9	37,3	28,0	31,3	25,6	24,6	25,7	32,2	37,4	36,2	41,9
Västmanlands län	15,8	14,4	13,6	18,5	15,9	17,7	18,6	19,2	17,8	23,4	23,6
Kopparbergs län	—	—	—	—	—	24,9	20,2	21,1	23,0	22,3	24,7
Gävle stad	20,8	23,6	19,1	13,9	19,4	17,7	22,7	21,0	31,7	27,3	29,2
Gävle. län i övr.	16,0	31,6	26,8	28,7	24,6	24,4	20,4	22,5	24,2	20,0	21,7
Västernorrlands län	—	—	—	35,9	..	31,7	33,7	29,8	31,7	25,7	28,4
Jämtlands län	—	—	39,3	38,0	34,7	35,1	34,9	36,3	32,1	24,6	25,6
Västerbottens län	33,2	33,3	27,3	22,0	27,3	28,4	25,0	22,7	27,2	25,7	20,8
Norrbottens län	44,3	30,7	19,7	27,3	28,1	26,4	28,2	26,5	29,0	34,2	32,1
Hela riket (medeltal)	29,1	27,5	24,8	24,9	24,1	24,4	25,8	28,2	29,8	29,2	29,0

materialet. Genomgående låga tal, d. v. s. relativt lågt vårdbehov, visar sig emellertid för t. ex. Södermanlands och Västmanlands län och höga för Östergötlands, Värmlands och Örebro län.

Genomsnittstalet för hela riket sjönk från 29,1 år 1941 till 24 å 25 åren 1943—1947. Det genomsnittliga vårdbehovet i det permanenta bettet hos sjuåringarna i folktandvården minskades sålunda med ca 15 %. År 1948 ökade den aktuella kariesprocenten ånyo och uppnådde följande år samma nivå som 1941. Stegningen har dock ingalunda varit likformig över hela landet.

I samband med folktandvårdens fortgående utbyggnad till lägre åldersklasser kan en tendens till sänkning av den aktuella kariesprocenten för sjuåringar väntas.

Till att belysa denna fråga har materialen för åren 1950 — då sexårstandvården ännu hade mycket ringa omfattning — och 1954 underkastats särskild bearbetning. Sålunda undersöktes först, hur stor omfattning tandvården för sexåringar hade året förut, d. v. s. 1953, i de olika länen (städerna) och dessa indelades med hänsyn härtill i tre grupper. Till (a) den lägsta gruppen räknades län etc., där sexåringarnas antal i folktandvården utgjorde högst 10 % av sjuåringarnas och till (b) den högsta gruppen sådana där de utgjorde 50 % eller

mera. Mellangruppen (c) utgjordes alltså av områden med 11—49 %. Vid en jämförelse av åren 1950 och 1954 borde effekten av denna tandvård visa sig. Resultatet blev följande.

Län (städer)	Aktuell kariesprocent för sjuåringar	
	1950	1954
a) med ringa sexårstandvård .	32,0 %	33,2 %
b) » mycket » .	26,9 »	23,4 »
c) övriga	27,8 »	28,0 »
	Samtliga 29,3 %	29,0 %

Det må nämnas, att till grupp a hörde: Östergötlands län, Kalmar läns norra landstingsområde, Gotlands, Blekinge och Kristianstads län, Hälsingborgs stad, Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs och Värmlands län, Gävle stad och Norrbottens län och till grupp b: Uppsala, Kronobergs, Skaraborgs, Kopparbergs, Jämtlands och Västerbottens län.

Med hänsyn till det framkomna resultatet synes slutsatsen berättigad, att den aktuella kariesprocenten för sjuåringar visserligen i stort sett var oförändrad mellan 1950 och 1954, men att detta resultat sannolikt icke skulle uppnåtts, om icke sexårstandvård satts in på åtskilliga håll i landet.

Den aktuella kariesprocenten för sexåringar var 25,8 % år 1953 och 24,2 % år 1954.

4.6. Förlossningar och aborter

Förlossningar och födda barn. I tab. 20 har uppgifter från såväl barnmorskornas som förlossningsanstaltarnas årsberättelser sammanförts. Där redovisas länsvis antalet förlossningar på anstalt och utom anstalt. I summan för hela riket

har anstaltsvården delats upp på de tre anstaltstyperna I—III, vilka avgränsats i huvudsak enligt definitioner, som givits i befolkningsutredningens betänkande om förlossningsvården (SOU 1945: 50, s. 152) och i sammandrag återfinnes

Tab. Å. Antal förlossningar och födda barn år 1954 (enligt inkomna årsberättelser)

Deliveries and newborn

Vårdform Type of care (cf. table 20)	Antal förlossningar Deliveries		Antal födda barn <i>Newborn</i>							
	Absoluta tal	%	Fullgångna <i>Mature</i>				Ofullgångna <i>Immature</i>			
			Le- vande födda <i>Live- born</i>	Därav avlidna i % ¹ <i>Thereof dead, per cent</i>	Död- födda <i>Still- born</i>	Döda under förloss- ningen i % av dödf. ²	Le- vande födda <i>Live- born</i>	Därav avlidna i % ¹ <i>Thereof dead, per cent</i>	Död- födda <i>Still- born</i>	Döda under förloss- ningen i % av dödf. ²
Anstalter av typ I..	59 990	56,8	56 794	0,5	645	49,0	2 789	17,6	478	23,6
„ „ „ II..	36 655	34,7	35 061	0,5	401	48,9	1 388	18,6	213	18,3
„ „ „ III..	5 838	5,5	5 632	0,6	44	31,8	191	8,9	20	15,0
Sjukstugor utan barn- bördsavd. <i>Cottage hospitals without ma- ternity ward</i>	148	0,1	145	0,7	—	—	2	—	1	..
Utom anstalt <i>Not in maternity institution but under the care of a midwife</i>	3 012	2,9	2 916	0,6	25	..	76	20,3	21	..
Summa <i>Total</i> 1954	105 643	100,0	100 548	0,5	1 115	48,3	4 446	17,6	733	21,8
„ „ 1953	110 227		(104 876)	0,4	(1 203)	50,8	(4 433)	18,7	(820)	25,3
„ „ 1952	110 723		(105 160)	0,5	(1 281)	55,7	(4 415)	18,8	(773)	26,2
„ „ 1951	110 522		105 387	0,5	(1 527)	46,1	(4 157)	19,6	(716)	25,8
„ „ 1950	115 957		110 928	0,6	1 665	45,0	3 918	18,8	749	23,6

¹ Inom 7 dagar efter födelsen (betr. fall utom anstalt 10 dagar). *Within 7 (10) days.*² Dead during delivery in % of all stillborn.

i noterna till tabellen. I praktiken har deras tillämpning inneburit, att anstalter, vilkas platsantal i tab. 9 och 10 förts i kolumnen obstetriska vårdplatser med egen specialläkare — alltså de mest kvalificerade avdelningarna — räknats till grupp I. Övriga barnbördsavdelningar vid lasarett och alla förlossningsavdelningar vid sjukstuga har förts till grupp II. Barnbördshuset i tab. 11 H 1 har räknats till typ I. Övriga anstalter har räknats till typ III, utom en sjukstuga, som haft förlossningsfall utan att äga förlossningsavdelning och därför måst föras för sig som en fjärde grupp.

Tab. Å här i texten utgör ett koncentrat av innehållet i tab. 20. Det framgår, att numera endast 2,9 % av alla förlossningar i denna statistik äger rum annorstädes än på förlossnings- eller sjuk-

vårdsanstalt. Talet torde vara representativt för samtliga förlossningar i riket (jfr not 7 till tab. 20).

Fr. o. m. år 1952 har definitionen på begreppet fullgången nyfödd ändrats till överensstämmelse med internationell konvention. Tidigare räknades barn, som var minst 47 cm långt eller vägde minst 2 700 g som fullgånget, varvid längden vid skiljaktigt utslag fick avgöra. Nu går gränsen så, att den som väger mer än 2 500 g, räknas som fullgången. På de nya blanketterna till årsberättelse från anstalt användes dock icke uttrycken fullgången och ofullgången, utan där står »över 2 500 g» resp. »högst 2 500 g». Motsvarande rubriker har införts i anstalternas förlossningsliggare. Efter denna ändring väntar man att finna en minskad frekvens ofullgångna nyfödda

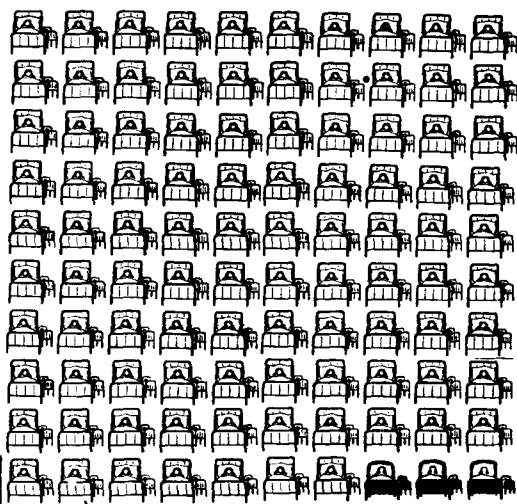
FÖRLOSSNINGS- VÄRDEN

DELIVERIES AT INSTITUTIONS (white)
AND AT HOME (dark), PER CENT

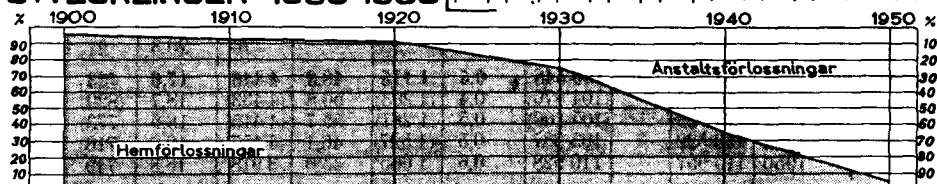
PROCENTUELL FÖR- DELNING ÅR 1954

Anstaltsförlossning =

Hemförlossning =

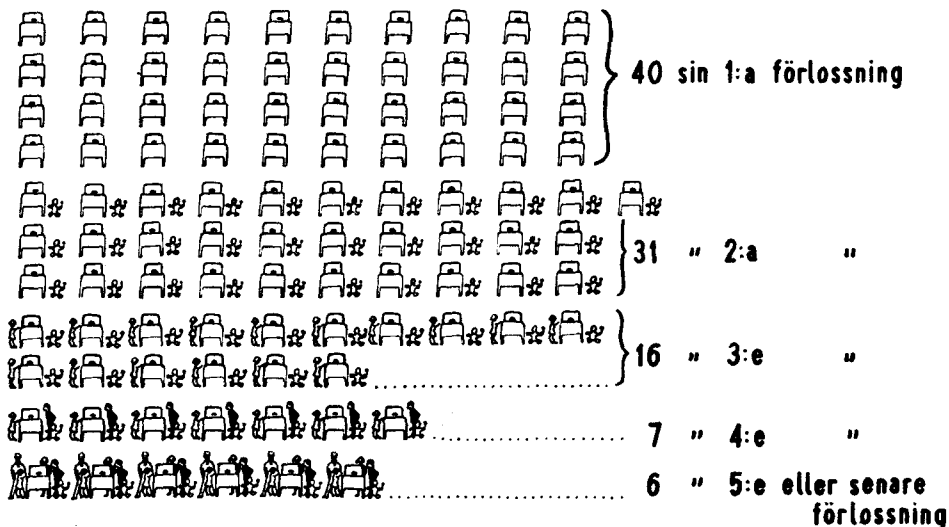
UTVECKLINGEN 1900-1950

BÖRDNUMMER

BIRTHS BY PARITY, PER CENT

Av 100 barnsängskvinnor år 1954 hade:

Ofullgångna i % av samtliga födda							
		Förlossn.anst., typ			Annan anstalt	Utom anstalt	Summa
		I	II	III			
År	1947	4,7	4,3	2,5	..	3,1	4,3
»	1948	4,8	4,3	2,3	3,1	3,1	4,3
»	1949	4,8	4,0	1,9	3,4	3,0	4,1
»	1950	4,4	4,0	1,9	1,6	3,1	4,0
»	1951	4,9	4,3	1,8	1,9	2,9	4,4
»	1952	5,0	4,7	2,5	0,5	3,0	4,6
»	1953	4,9	4,8	2,9	1,3	3,0	4,7
»	1954	5,4	4,3	3,6	2,0	3,2	4,9

enligt årsberättelserna, men så är icke fallet. Tvärt om inträffade på det hela taget en höjning efter 1951, som framgår av sammanställningen ovan. Förklaringen härtill synes ligga i att man tidigare huvudsakligen gått efter längden vid barnens klassificering och att längd- och viktnormerna icke helt motsvarade varandra. (Se denna publikation årgång 1952.)

Vidare finner man av sammanställningen ovan, att största antalet ofullgångna registreras på anstalter av typ I, som kan väntas ha de mest komplicerade fallen, och därefter på typ II. Kolumnen »utom anstalt» avser fall handhavda av distriktsbarnmorskor och övriga barnmorskor i öppen vård. Dessa barnmorskor hade fått meddelande om den ändrade definitionen men icke ny blankett.

Sedan år 1952 inhämtas från förlossningsanstalterna uppgifter om bördens ordningsnummer sett ur den födande kvinnans synpunkt. Dessa har i ett större sammanhang medicinskt intresse, eftersom risken för komplikationer m. m. i viss mån sammanhänger med vilken förlossning i ordningen det gäller och är även av betydelse för befolkningsstatistiken och via denna för befolkningspolitiken. Det är första gången ett sådant material insamlats i vårt land. Talen säger, populärt uttryckt, vilka kvinnor som föder barnen — i vilken mån det är en begränsad grupp, som föder många barn, eller många kvinnor, som föder vardera

ett eller två barn. Bördnummer är här definierat som bördens ordningsnummer ur kvinnans synpunkt, varvid endast anmälningspliktiga foster räknas. Barn födda inom och utom äktenskap räknas lika. Hur bördnumret fattat på detta sätt förhåller sig till de sedermera utfärdade internationella definitionerna, framgår av uppsats i Statistisk Tidskrift 1955: 11 (stat. centralbyrån). Där redovisas också bördnummerstatistiken för åren 1952 och 1953 och lämnas vissa upplysningar om materialets representativitet. Ehuru icke alla anstalter fullgjort sin uppgiftsskyldighet och ehuru den öppna förlossningsvården icke är inkluderad, torde representativiteten få anses vara god. Antalet förlossningar med uppgift om bördnummer omfattade åren 1952—1954 resp. 87, 96 och (preliminärt) 97 % av samtliga förlossningar i riket.

I tab. A lämnas en specifikation av bördnummerstatistiken för 1954. Bland de ogifta inkluderas fränskilda och änkor. Ett sammandrag härav jämte motsvarande tal för föregående år följer här.

	År 1952	År 1953	År 1954
Antal börder med uppgift	96 433	106 373	102 591
Därav i % med ordningsnumret:			
1	39,7	40,0	39,6
2	31,1	31,3	31,4
3	15,9	15,8	16,2
4	7,1	6,9	7,0
5	3,1	3,1	3,0
6	1,4	1,3	1,3
7 el. högre	1,7	1,6	1,5
Summa	100,0	100,0	100,0

Tab. Ä. Förlösningar på anstalt år 1954 fördelade efter barnaföderskans ålder, civilstånd och bördens ordningsnummer. Relativtal per 100 000 barnaföderskor

Births per 100 000 according to marital status, age and parity (g = married; og = not married)

Börd- nummer Parity	Under 20 år		20—24 år		25—29 år		30—34 år		35—39 år		40 år och däröver		Summa
	g	og	g	og	g	og	g	og	g	og	g	og	
1	3 135	3 134	12 785	2 540	10 219	753	4 580	301	1 604	120	402	38	39 611
2	616	166	7 507	553	10 436	343	7 884	169	2 898	80	719	39	31 410
3	31	24	1 916	154	4 547	173	5 243	110	2 914	55	943	29	16 139
4	—	1	344	13	1 589	52	2 326	56	1 810	46	757	22	7 016
5	—	1	79	2	499	22	952	32	892	23	479	12	2 993
6	—	—	4	—	167	7	387	11	436	8	284	5	1 309
7	—	—	3	—	76	3	338	5	530	7	552	8	1 522
Summa	3 782	3 326	22 638	3 262	27 533	1 353	21 710	684	11 084	339	4 136	153	100 000

Fördelningen på bördnummer skilde sig, som man ser, icke nämnvärt de tre åren.

I förlösningssanstalternas årsberättelser ingår också några uppgifter om amningen, nämligen om modern ammade det nyfödda barnet vid tidpunkten för utskrivningen från anstalten och om mjölken i så fall var tillräcklig. För år 1954 ställde sig en sammanställning av dessa uppgifter sålunda:

		Mödrar som ammat i % av samtliga		
		Mjolk till- räcklig	Mjolk otill- räcklig	Till- hopa
Anstalt typ	I ...	85,4	12,0	97,4
»	» II ...	82,5	15,0	97,5
»	» III ...	86,7	10,1	96,8
Samtliga anstalter		84,4	12,9	97,3

Självklart har procentalen uträknats först sedan talet för samtliga mödrar reducerats med hänsyn till dödfödda barn, avlidna barn och avlidna mödrar, då ju amning icke kan ifrågakomma i dessa fall. Den grupp av mödrar, som uppgifterna gäller, omfattar så reducerad drygt 99 000 fall. Den lilla rest på 2,7 % av icke ammande, som framkommer (100—97,3), skulle alltså representera dem, som icke alls haft bröstmjolk, som varit sjuka eller allt för klena eller som icke

velat amma. Med hänsyn till vissa brister i anstaltarnas redovisning har reduktionen av de avlidna etc. måst göras genom en summarisk kalkyl och de framkomna resultaten är bl. a. av denna orsak icke exakta.

Av tab. 20 framgår, i hur många fall barnaföderskor dött i samband med förlösningen. För perioden 1947—1954 kan följande uppgifter härom lämnas.

År	Antal barna- föderskor	Därav döda i sam- band med förlösn.	
		Antal	På 100 000 föderskor
1947	128 189	110	86 ± 8,2
1948	127 622	96	75 ± 7,7
1949	122 494	96	78 ± 8,0
1950	115 957	71	61 ± 7,3
1951	110 522	85	77 ± 8,3
1952	110 723	52	47 ± 6,5
1953	110 227	57	52 ± 6,9
1954	105 643	60	57 ± 7,3

(Talet för 1951 är reviderat). Differenserna mellan periodens tre första och sista år är i allmänhet större än två gånger medelfelen på differenserna men endast vid jämförelsen 1947—1952 eller 1947—1953 större än tre gånger.

Det antal döda mödrar, som ovan redovisas, överensstämmer tämligen nära med det som statistiska centralbyrån brukar upptaga under rubriken »Havan-

deskaps- och förlossningssjukdomar» i publikationen »Dödsorsaker» (SOS), ehuru det icke nödvändigtvis behöver vara fråga om identiska fall, eftersom man i förlossningsstatistiken icke efterfrågar vissa bestämda sjukdomar utan de i samband med förlossningen avlidna, oavsett dödsorsaken. Sålunda redovisade centralbyrån för år 1947 105, 1951 86 och 1952 61 fall (de, som avlidit i samband med abort, icke medräknade). Ännu tidigare, t. ex. åren 1935 och 1940, var centralbyråns tal 200 respektive 155. Till den kraftiga sänkningen, som sålunda ägt rum sedan 1935 har hygienens framsteg, den förebyggande mödravården inbegripen, och under de sista åren de nya antibiotika sannolikt varit de viktigaste orsakerna.

Ur WHO:s publikation *Epidemiological and Vital Statistics Report*, Vol. 7, No. 2, 1954, har följande uppgifter om mödradödlighet i olika länder hämtats. De avser antalet döda i »havandeskapets, förlossningens och barnsängstidens sjukdomar» och inkluderar även fall, som haft samband med abort. Tabellen är icke standardräknade med avseende på åldrar. De avser döda mödrar i förhållande till 100 000 levande födda barn och hänför sig, där intet annat anges, till år 1951.

Canada	105	Finland	121
Chile	390	Frankrike	81
USA (1950)	81	Italien	149
» vita	60	Norge	96
» färgade	205	Nederländerna	83
Israel	72	England och Wales ..	82
Japan	172	Skottland	109
Västtyskland		Sverige	86
(1952)	189	Australien	105
Danmark	80	Nya Zeeland (vita) ..	69

Aborter. Om det totala antalet aborter, som årligen äger rum i vårt land, har man ingen säker kännedom. Däremot har man uppgifter om aborter verkställda enligt lagen om avbrytande av ha-

vandeskap (se även kap. 4. 7) och om övriga vid våra sjukhus i sluten vård intagna ävensom av barnmorskor i öppen vård omhändertavda abortfall.

Anstalternas uppgifter om aborter har icke varit alldeles fullständiga år 1954. I ett fall (för Gävle lasarett) har föregående års tal måst insättas. Ett sammandrag meddelas i tab. Ö, som i allt upptager 15 731 aborter. Till detta tal kan läggas 234, som utgör det antal, som distriktsbarnmorskor o. d. redovisat (utan närmare specifikation av fallens art); alltså tillhoppa 15 965 abortfall. Härei ingår 4 824 aborter utförda enligt lagen om avbrytande av havandeskap. Sistnämnda tal kan jämföras med det under år 1954 verkställda antalet enligt de särskilda operationsberättelser, som operatörerna på de anstalter, där ingreppen ägt rum, har att insända till medicinalstyrelsen och som var 5 089 (se nästa textavsnitt). De båda materialen täcker icke alldeles samma period, då årsberättelserna håller sig strikt till kalenderåret och operationsberättelserna bearbetas efter inkomstdatum, vilket ligger ett par veckor efter operationen, men det är sannolikt, att årsberättelsernas redovisning dessutom är ofullständig.

I tab. Ö anges aborternas klassifikationsnummer enligt det internationella systemet, dels i vänstra kanten med ett tresiffrigt tal dels i tabellhuvudet med en decimalsiffra. I den första kolumnen, med decimalsiffran 0, har man det största antalet — en blandning av spontana och provocerade aborter, dock ej sådana som provocerats enligt lagen om avbrytande av havandeskap, vilka sistnämnda uppförts under decimalen 1. Under decimalen 2 har man det lilla antal fall, som veterligen framkallats utan tillstånd. Som »andra» (decimal 3) har räknats druvbörd, blödning efter

Tab. Ö. Abortfall (på sjukvårdsanstalter intagna fall) år 1954*Abortions (in-patients at hospitals). (Numbering according to international classification)*

	Spontana el. ej speci- ficerade .0	Legalt, provo- cerade .1	Andra provo- cerade .2	Andra .3	Summa
650 Utan uppgift om feber el. förgiftning	9 832	4 730	27	328	14 917
651 Med uppgift om feber	580	81	64	60	785
652 » » » förgiftning (ej feber)	13	13	2	1	29
Summa 1954	10 425	4 824	93	389	15 731
» 1953	11 325	4 591	140	312	16 368
» 1952	11 070	5 088	107	576	16 841

abort, som icke ägt rum på den redovisande anstalten, placentarpolyper m. m.

Antalet abortfall med feber utgjorde 6,5 % av samtliga fall, bortsett från de legala aborterna. Motsvarande tal för 1953 var 7,9 och för 1952 7,4 %. Senast föregående tillfälle, då frekvensen feberfall beräknades på uppgifter i sjukhusens årsberättelser, var år 1949, och då var

motsvarande tal 6,5 %. Året dessförinnan, eller 1948, beräknades det till 9,4 %. För de legala aborterna var frekvensen feberfall 1,0 % år 1954. Det må tillfogas, att de 13 fall av legala aborter, som förts på nummer 652,1 huvudsakligen torde vara sådana, där graviditetstoxikos spelat in som orsak till havandeskapets avbrytande.

4.7. Legala aborter, steriliseringar, kastreringar

Abort- och steriliseringsmaterialet (operationsberättelserna) har liksom föregående år bearbetats enligt hålkorts-metoden. För varje fall har ett hålkort (marksensingkort) upptagande — förutom diarienumret — uppgift om vederbörandes ålder, civilstånd, hemortslän, förlösningar, indikation, diagnos, komplikation m. m. iordningställts. Ett sammandrag av de med hjälp av korten framställda tabellerna återges som nr 22 och 23 i tabellavdelningen.

Aborter enligt lagen om avbrytande av havandeskap. Abort enligt lagen om avbrytande av havandeskap den 17 juni 1938 (nr 318) med ändring den 17 maj 1946 kan erhållas efter tillstånd antingen

av medicinalstyrelsen eller, då fråga icke är om abort på eugeniska indikationer eller gäller rättsinkapabla kvinnor, av två läkare (på s. k. två-läkarutlåtande). Dessutom kan avbrytande av havandeskap i vissa fall ske utan sådant tillstånd, om tiden icke medger dess inhämtande (s. k. nödfall).

Med rättsinkapabel menas i detta fall, att kvinnan på grund av rubbad själsverksamhet vid bedömningen inom medicinalstyrelsen anses sakna förmåga att själv lämna giltigt samtycke till ingreppet.

Antalet *ansökningar* om abort, som ställts till medicinalstyrelsen åren 1949—1954 framgår av följande serie:

Tab. AA. Antalet utförda legala aborter och steriliseringar fördelat efter vederbörandes hemort
Abortions and sterilizations induced for medical or legal indications according to domicile of the patient

Län, städer	Aborter åren 1952—1954						Steriliseringar år 1954			
	Absoluta tal			På 10 000 kvinnor ¹ 1954	På 100 barnaföderskor 1954 ²		Absoluta tal		På 10 000 invånare ³	
	1952	1953	1954		Inom äkt.	Utom äkt.	Hela an-talet	Därav eng. o. soc. ind.	Hela an-talet	Därav eng. o. soc. ind.
Stockholms stad	1 406	1 341	1 373	33,0	8,3	52,2	207	15	2,7	0,2
Stockholms län	411	365	415	21,3	5,6	21,8	106	8	2,7	0,2
Uppsala län	190	183	170	21,0	5,1	22,5	59	13	3,7	0,8
Södermanlands län	143	114	108	9,9	2,8	10,5	51	10	2,3	0,5
Norrköpings stad	87	51	63	13,7	2,3	11,1	29	4	3,3	0,5
Östergötlands län i övr. ...	106	119	91	6,9			69	13	2,6	0,5
Jönköpings län	142	128	128	9,2	2,3	20,8	50	10	1,8	0,4
Kronobergs län	34	31	41	5,3	1,6	6,7	25	8	1,6	0,5
Kalmar län	133	78	89	7,6	2,2	7,8	45	8	1,9	0,3
Gotlands län	29	36	24	8,4	1,7	10,1	10	1	1,7	0,2
Blekinge län	46	51	57	7,9	2,5	5,6	40	7	2,7	0,5
Kristianstads län	142	101	111	8,6	2,6	8,2	47	5	1,8	0,2
Malmö stad	216	207	209	19,5	3,1	15,7	104	11	5,1	0,5
Hälsingborgs stad	46	35	35	9,2			32	5	4,4	0,7
Malmöhus län i övr.	109	99	111	7,0	4,1	21,8	62	10	2,0	0,3
Hallands län	52	77	71	8,6			24	4	1,4	0,2
Göteborgs stad	365	326	353	18,4	11,5	11,5	84	13	2,2	0,3
Göteb. o. Bohus l. i övr. ...	140	129	117	11,5			28	5	1,4	0,2
Älvsborgs län	113	87	125	6,8	1,9	8,7	85	19	2,3	0,5
Skaraborgs län	70	43	61	5,0	1,3	6,4	28	6	1,1	0,2
Värmlands län	135	127	137	9,7	2,7	10,0	60	7	2,1	0,2
Örebro län	124	110	129	10,2	2,6	16,6	72	17	2,8	0,7
Västmanlands län	165	157	200	19,1	5,2	14,6	107	12	5,0	0,6
Kopparbergs län	140	149	115	8,5	2,4	6,6	67	14	2,4	0,5
Gävleborgs län	232	210	205	14,2	4,0	8,6	117	16	4,0	0,6
Västernorrlands län	206	183	173	12,1	3,6	6,3	83	12	2,9	0,4
Jämtlands län	98	62	58	8,3	1,9	6,0	24	4	1,7	0,3
Västerbottens län	55	61	64	5,6	1,4	3,6	62	11	2,6	0,5
Norrbottens län	159	166	167	13,7	2,9	10,7	60	6	2,4	0,2
Utlandet <i>Aliens</i>	26	89	87	..	..	..	10	2	..	..
Okänd ort <i>Unknown</i>	2	—	2	..	..	..	—	—	..	..
Summa	5 322	4 915	5 089	14,0	3,6	16,8	1 847	276	2,6	0,4

¹ Per 10 000 women. — ² Per 100 women in childbed. (*Legitimate and illegitimate maternities respectively*). — ³ Per 10 000 inh.

Ansökningar om abort

	Hela antalet	Därav bifallna
1949	5 736	5 086
1950	6 361	5 149
1951	6 884	5 751
1952	6 023	4 790
1953	5 908	4 758
1954	6 079	4 792

Antal abortoperationer

År	1939	439	År	1947	3 534
»	1940	506	»	1948	4 585
»	1941	496	»	1949	5 503
»	1942	568	»	1950	5 889
»	1943	703	»	1951	6 328
»	1944	1 088	»	1952	5 322
»	1945	1 623	»	1953	4 915
»	1946	2 378	»	1954	5 089

Antalet till medicinalstyrelsen inkomna berättelser om *verkställda* aborter alltsedan abortlagens tillkomst ställde sig som följer:

Talen anger, som nämnts, antalet respektive år inkomna berättelser. Av de år 1954 inkomna gällde 295 operationer,

Tab. BB. Antal utförda legala aborter enligt till medicinalstyrelsen år 1954 inkomna rapporter med jämförande tal från vissa andra år *No. of abortions induced for medical or legal indications*

	Absoluta tal			Procentuell fördelning		
	1945	1953	1954	1945	1953	1954
Grupp I (medicinalstyrelsens tillstånd) <i>Authorization of Medical Board</i>	917	4 275	4 488	56,4	87,0	88,2
Eugenisk indikation						
Sinnessjukdom från mannen	87	46	17	5,4	0,9	0,3
» » kvinnan	102	35	14	6,3	0,7	0,3
» » mannen och kvinnan	17	11	7	1,0	0,2	0,1
Sinnesslöhet » mannen	14	9	2	0,9	0,2	0,0
» » kvinnan	148	93	29	9,1	1,9	0,6
» » mannen och kvinnan	30	9	9	1,8	0,2	0,2
Epilepsi » mannen	7	—	2	0,4	—	0,0
» » kvinnan	18	4	7	1,1	0,1	0,1
» » mannen och kvinnan	2	—	—	0,1	—	—
Svår kroppslig sjukdom o. lyte från mannen	5	6	4	0,3	0,1	0,1
» » » » » kvinnan ...	9	12	13	0,6	0,2	0,3
» » » » » m. och kv. .	5	10	6	0,3	0,2	0,1
Medicinsk och social-medicinsk indikation <i>Medical and socio-medical indication</i>						
Rättsinkapabla	473	207	138	29,1	4,2	2,7
Rättskapabla	—	3 815	4 197	—	77,7	82,5
Humanitär indikation	—	18	43	—	0,4	0,9
Grupp II (tillstånd av två läkare) <i>Authorization of two physicians</i>	697	634	599	43,0	12,9	11,8
Medicinsk och social-medicinsk indikation	683	626	595	42,1	12,7	11,7
Humanitär indikation	14	8	4	0,9	0,2	0,1
Grupp III (nödfall) <i>Emergency</i>	9	6	2	0,6	0,1	0,0
Summa Total	1 623	4 915	5 089	100,0	100,0	100,0

Anm. I 1 183 fall har år 1954 sterilisering samtidigt verkställts.

som verkställts år 1953. Resten hade opererats år 1954.

Aborternas fördelning på län m. m. framgår av tab. AA och på indikationer, två-läkarutlåtanden m. m. av tab. BB.

I tab. AA har aborternas antal satts i relation dels till antalet kvinnor (i alla åldrar) i resp. län, dels till antalet barnaföderskor. Det idealiska skulle vara att sätta dem i relation till antalet graviditeter, men detta är av kända skäl icke möjligt. En annan lämplig relation skulle vara till antalet kvinnor i fertil ålder, men kvinnornas åldersfördelning meddelas länsvis endast vid folkräkningstillfällena — d. v. s. senast för år 1950. I brist på dessa uppgifter torde relationen till barnaföderskorna få accepteras som det bästa uttrycket för

den relativa frekvensen. Det bör vidare observeras, att så som talen står i tabellen är de blott approximativt riktiga, enär dels antalet barnaföderskor är beräknat på befolkningsstatistikens uppgifter om födda barn och dels dess uppdelning på barn födda inom resp. utom äktenskapet icke exakt motsvarar abortberättelsernas uppgifter om gifta och icke gifta. Till gruppen utom äktenskap har sålunda i abortmaterialet förts alla fränskilda och änkor, vilket givetvis icke alltid är riktigt.

Tab. AA visar, att i genomsnitt för riket svarade mot 100 barnaföderskor med barn inom äktenskapet 3,6 och utom äktenskapet 16,8 aborter enligt lagen. Tillhopaslagna gör dessa tal ett genomsnitt av 4,8 för samtliga barnaföderskor.

Motsvarande genomsnitt var 2,7 år 1947 och 5,7 år 1951, då kulmen i dessa aborter inträffade.

Skillnaderna mellan olika län och städer ter sig på ungefär samma sätt som tidigare visats i det år 1953 avgivna betänkandet i abortfrågan (SOU 1953: 29, s. 202 o. 214). Högst på skalan ligger alltså Stockholms stad, därefter Stockholms län och Uppsala län, Göteborgs, Malmö och Norrköpings städer har icke kunnat utbrytas ur sina resp. län, när det gäller relationen till barnaföderskorna, men det förefaller av övriga uppgifter, som om dessa städer hade en relativ frekvens betydligt överstigande omgivande län. Jönköpings län hade en hög relativ frekvens bland de ogifta. Jämfört med Kronobergs län var frekvensen hög också bland de gifta (se även abortbetänkandet).

Under perioden 1945—1954 har, som synes av tab. BB, en stark förskjutning ägt rum mellan grupp I och grupp II, d. v. s. mellan aborter med tillstånd av medicinalstyrelsen resp. med tillstånd av två läkare. En orsak till denna förskjutning är den förändring i lagen, som trädde i kraft den 1 juli 1946 och genom vilken förutsättningarna för avbrytande av havandeskap i viss mån utökats, samtidigt som medicinalstyrelsen erhållit större befogenhet att lämna tillstånd.

Frekvensen av vid abortoperationen uppkommande komplikationer framgår av följande översikt för de senaste åren, som visar antalet fall med komplikation i absoluta tal och i förhållande till 1 000 opererade kvinnor.

	Komplicerade fall (inkl. dödsfall)	
	Antal	‰
År 1949	447	81,2 ± 3,7
» 1950	365	62,0 ± 3,1
» 1951	393	62,1 ± 3,0
» 1952	306	57,5 ± 3,2
» 1953	265	53,9 ± 3,2
» 1954	265	52,1 ± 3,1

Medelfelen ger möjlighet beräkna, att tillbakagången i komplikationerna från 1949 till 1954 icke är ett verk av slumpen (större än tre gånger medelfelet på differensen).

För dödsfallen tagna för sig gäller följande serie, i vilken dödsfall vid kombinerad abort-steriliseringsoperation anges separat. (Promilletalen anger i sistnämnda fall relationen till abort-steriliseringsoperationerna.)

		Dödsfall vid abortoperation			
		Hela antalet		Därav vid samtidig sterilisering	
	Antal	‰		Antal	‰
År 1949..	7	1,27 ± 0,48		5	3,43 ± 1,53
» 1950..	7	1,19 ± 0,45		5	3,39 ± 1,52
» 1951..	6	0,95 ± 0,39		2	1,29 ± 0,92
» 1952..	5	0,94 ± 0,42		4	2,83 ± 1,42
» 1953..	2	0,41 ± 0,29		1	0,84 ± 0,84
» 1954..	3	0,59 ± 0,34		—	— ± ..

Medelfelen på dessa frekvenser är så stora, att någon statistiskt säkerställd skillnad mellan 1949 och 1954 icke kan påvisas.

Som kommentar till tab. BB må ytterligare följande detaljerade uppgifter om sjukdomar eller tillstånd, som utgjort indikation för aborten, anföras. Bland fall med den eugeniska indikationen »svår kroppslig sjukdom» spelar medfödda missbildningar hos kvinnan eller hennes anförvanter som vanligt den största rollen (9 av sammanlagt 23 fall). Bland de av medicinalstyrelsen avgjorda 4 335 fallen, som haft medicinsk eller socialmedicinsk indikation (138 + 4 197 fall), fanns 2 458 med indikationen svaghet, 521 med s. k. förutsedd svaghet och 1 181 med psykisk rubbning av något slag, förutom 37 fall av epilepsi. Av de 595 »två-läkarfallen» med medicinsk eller socialmedicinsk indikation gällde 127 psykiska sjukdomstillstånd, medan 75 hade diagnosen svaghet och 21 förutsedd svaghet. I denna grupp fanns ett relativt stort antal (109 fall) med diagnosen lungtu-

berkulos. I hela materialet upptog sålunda indikationen svaghet 2 533 och förutsedd svaghet 542 fall, eller 50 resp. 11 % av samtliga 5 089 fall. Hela antalet fall, där mentala rubbningar spelat in som ett avgörande motiv för aborten (eugeniska fall inräknade men icke epileptiska), uppgår till 1 386, eller 27 % av samtliga.

De små grupperna »humanitär indikation» omfattade sammanlagt 47 fall, samtliga avseende graviditeter tillkomna genom brottsligt hävdande. Så t. ex. hänförde sig 32 fall till kvinnor, som icke fyllt 15 år, 6 fall till otukt med sinnessjuk eller sinnesslö och 8 till våldtäkt. (Förteckning med ytterligare detaljer beträffande diagnoser av samma slag, som brukat publiceras i tidigare årgångar av denna bok förvaras i manuskript hos medicinalstyrelsen.)

Diagnoserna på förekommande komplikationer till abortoperationen framgår av följande förteckning:

Komplikationer (Dödsfallen här ej medräknade)

Feber	86
Efterblödning	31
Sårinfektion	17
Salpingit	13
Trombos	13
Anemi	11
Suturinsufficiens	10
Urinvägsinfektion	10
Infektion i övre luftvägarna	9
Placentarretention	7
Endometrit	6
Hämatom	6
Ileus	6
Övriga komplikationer	37
	262

Dödsfall (I intet fall har sterilisering samtidigt verkställts).

Paralytisk ileus	1
Uterusperforation + influensapneumoni	1
Uterusperforation + lungemboli	1
	3

Steriliseringar. Förhållandena på hithörande område regleras genom lagen den 23 maj 1941 (nr 282) om sterilisering. Liksom i fråga om aborter kan

ingreppet utföras antingen efter tillstånd av medicinalstyrelsen eller, i vissa fall, på utlåtande av två läkare.

Under 1954 inkom till medicinalstyrelsen 2 130 *ansökningar* om sterilisering, av vilka 1 876 bifölls (1953 var antalet ansökningar 2 055, varav 1 863 bifölls).

Antalet under året inkomna berättelser om *verkställda* steriliseringar var 1 847 fördelade sig på indikationer, »om framgår av tab. CC.

Bland de redovisade steriliseringarna ingår även sådana, som kombinerats med abort och dessa är av två slag, nämligen de, där sterilisering ställts som villkor för abort och de, där abort och sterilisering kombinerats utan villkor. Antalet fall, där villkor ställts, var 54 och övriga 1 133, vilket tillhopa gör 1 187 kombinerade fall. Här må inskjutas, att enligt uppgift i anmärkning till tab. BB i föregående avsnitt, var antalet aborter kombinerade med sterilisering 1 183. Här råder alltså en diskrepans på endast 4 fall, vilket torde få anses vara tillfredsställande, då berättelserna över aborter och steriliseringar avlämnas separat och det i båda fallen gäller *under året inkomna* berättelser. I tab. CC redovisas de 54 steriliseringar, som ställts som villkor för abort, särskilda som grupp II.

Den lokala fördelningen av steriliseringarna framgår av tab. AA. Där lämnas särskilda uppgifter om operationer på grund av eugenisk och social indikation. Att social indikation i detta fall sammanslagits med den eugeniska beror på att man på så sätt erhåller en grupp, där mentala defekter är den dominerande orsaken till ingreppet. Med social indikation avses nämligen fall, då vederbörande på grund av sinnessjukdom, sinnesslöhet, eller annan rubbning av själsverksamheten eller ock på grund

Tab. CC. Antal utförda steriliseringar enligt till medicinalstyrelsen år 1954 inkomna rapporter med jämförande tal från vissa andra år *No. of sterilizations induced for medical or legal indications*

	Absoluta tal			Procentuell fördelning		
	1945	1953	1954	1945	1953	1954
Grupp I (medicinalstyrelsens tillstånd) <i>Authorization of Medical Board</i>	1 211	1 525	1 623	69,3	83,0	87,9
Eugenisk indikation						
Sinnessjukdom, män	71	5	11	4,1	0,3	0,6
», kvinnor	95	19	10	5,4	1,0	0,5
Sinnesslöhet, män	340	41	38	19,4	2,2	2,1
», kvinnor	417	100	74	23,8	5,4	4,0
Epilepsi, män	16	1	3	0,9	0,1	0,2
», kvinnor	38	2	1	2,2	0,1	0,1
Kroppslig sjukdom el. lyte, män	5	3	4	0,3	0,2	0,2
», kvinnor	3	4	9	0,2	0,2	0,5
Social indikation, män <i>Social indication</i>	33	24	23	1,9	1,3	1,2
», kvinnor	45	51	49	2,6	2,8	2,6
Medicinsk indikation, kvinnor <i>Medical indication</i>	148	1 275	1 401	8,5	69,4	75,9
Grupp II (medicinalstyrelsens tillstånd i samband med abort) <i>Authorization of Medical Board (combined with abortion)</i>, kvinnor	333	155	54	19,1	8,4	2,9
Eugenisk indikation						
Sinnessjukdom, kvinnor	130	51	11	7,4	2,7	0,6
Sinnesslöhet, kvinnor	169	94	27	9,7	5,1	1,5
Epilepsi, kvinnor	22	3	6	1,3	0,2	0,3
Kroppslig sjukdom el. lyte, kvinnor	12	7	10	0,7	0,4	0,5
Grupp III (tillstånd av två läkare) <i>Authorization of two physicians</i>, kvinnor	199	144	150	11,4	7,8	8,1
Utan abort, kvinnor	66	44	53	3,8	2,4	2,9
Med abort, kvinnor	133	100	97	7,6	5,4	5,2
Grupp IV (nödfall) <i>Emergency</i>, kvinnor	4	15	20	0,2	0,8	1,1
Summa Total	1 747	1 839	1 847	100,0	100,0	100,0
Därav män <i>of which male</i>	465	74	79	26,6	4,1	4,3
» kvinnor <i>female</i>	1 282	1 765	1 768	73,4	95,9	95,7

av asocialt levnadssätt anses vara för framtiden uppenbart olämplig att handha vårdnaden om barn. Det må tillfogas, att uttrycket social indikation för sterilisering har en helt annan innebörd än ordet »social», som ingår i begreppet social-medicinsk indikation för abort. I senare fallet gäller det ju kvinnor, vilkas sociala förhållanden (arbetsbörda, försörjningsplikt o. s. v.) i kombination med medicinska förhållanden gör att de icke anses böra föda barnet i fråga.

Den starkt varierande frekvensen av steriliseringar i olika delar av landet bör icke uppfattas som renodlat uttryck för växlande behov därav, då praxis i tillämpningen av lagen sannolikt också företer lokala variationer. Frekvensen

sammanhänger dock icke med förekomsten av anstalter för t. ex. sinnesslöa, då det är vederbörandes hemort — icke hans vistelseort — som avgör, vart han räknas i statistiken, och anstaltsorten icke betraktas som hemort.

I manuskript hos medicinalstyrelsen förvaras en förteckning över diagnoser på sjukdomstillstånd, som ligger bakom de indikationer för sterilisering, som angivits för år 1954 i tab. CC. Motsvarande förteckningar för föregående år har tryckts i resp. årgång av denna publikation. Följande detaljer rörande år 1954 må dock nämnas.

Bland de 23 fallen med den eugeniska indikationen »Kroppslig sjukdom el. lyte» (4 + 9 + 10), var diagnosen medfödd

4.8. Sinnessjukdomar

Insjuknade personer. Någon exakt kännedom om hur många personer, som under ett år insjuknar i sinnessjukdomar har man icke. En viss uppfattning om deras antal kan man dock erhålla ur de tal, som anger de under året för första gången på sinnessjukhus intagna och som återges i tab. 26. År 1954 uppgick dessa, som synes av nedersta raden, till 4 627 män och 4 176 kvinnor, eller tillsammans 8 803 personer.

I tab. 30 har de insjuknade fördelats efter ålder vid intagningen.

I grupp A i tab. 26 ingår även personer, som intagits på sinnessjukhus för observation enligt kap. 4 eller 6 sinnessjuklagen. Enligt kap. 4 sker intagningen antingen på egen begäran eller på polismyndighets föranstaltande. Kap. 6 äger tillämpning på sådana personer, som dömts för brott och beträffande vilka domstolen förordnat om intagande för undersökning. I detta sammanhang bör observeras, att i de anförda patientsiffrorna ingår även de med sinnessjuka i vårdavseende jämställda sinnesslöa, som vårdats på statliga sinnessjukhus och med sinnessjukhus jämställda sinnesslöanstanter.

Befintliga patienter, vårdformer. I genomsnitt per dag befann sig under år 1954 ca 32 400 patienter på anstalt för sinnessjukvård (de statliga anstalterna för sinnesslöa ej medräknade) därav 66 % på statliga sinnessjukhus, 16 % på de tre storstädernas och 14 % på vårdhemmen. Resten fördelar sig på de mindre kommunala och enskilda sinnessjukhusen och anstalterna för psykopatiska och nervösa barn. I dessa tal har försöksutskrivna eller i familjevård utplacerade icke medräknats.

I tab. 27 lämnas en översikt av klientelet vid slutet av år 1954 och i nedanstående tablå vad angår statens sinnessjukhus för sinnessjuka av förhållandena under de senaste åren.

År	Befintliga i slutet av året <i>No. of patients</i>	Därav i familjevård <i>In private homes</i>	% Försöksutskrivna <i>Released on probation</i>
1947.....	26 082	2,1	20,4
1950.....	27 653	2,2	22,7
1953.....	29 958	2,1	26,1
1954.....	30 084	2,2	26,0

De befintliga patienternas åldersfördelning åren 1938 och 1949 redovisas i 1949 års årgång av denna publikation.

Av visst intresse är att studera *omsättningen* av patienterna, d. v. s. de under en viss period intagna eller utskrivna satta i relation till de tillgängliga vårdplatserna. Följande tablå är avsedd att belysa denna sak, men då de till buds stående uppgifterna om antalet vårdplatser icke inkluderar reservplatser, har i stället för platser räknats med det i genomsnitt under året vårdade klientelet. Talen anger alltså de under ett år utskrivnas (exkl. till annat sinnessjukhus förflyttade) antal per 100 i genomsnitt per dag vårdade patienter. Statens sinnessjukhus för sinnesslöa (utom Källshagens avdelning för sinnesslöa) ingår icke i beräkningen. Däremot ingår sekundäravdelningar.

År	Omsättningen av klientelet, % Statens sinnessjukhus	Storstädernas sinnessjukhus	Till- hoppa
1947	34	72	42
1948	34	78	42
1949	35	80	44
1950	36	86	46
1951	38	91	49
1952	40	85	48
1953	42	89	51
1954	45	89	53

Talen markerar som synes en kraftig ökning av omsättningen. I vilken mån detta är uttryck för ett med tiden förbättrat vårdresultat eller beror på ändrad utskrivningspraxis är svårt att avgöra. De uppgifter, som lämnas om återställda och förbättrade patienter, torde vara allt för osäkra för att kunna användas som bevisning. Det må blott nämnas, att dessa tal, som de framgår av årsberättelserna, anger en viss ökning av antalet förbättrade och återställda. I genomsnitt för statens och storstädernas sinnessjukhus utgjorde dessa två grupper, d. v. s. de som återställda eller förbättrade utskrivna, 23 % av de befintliga patienterna år 1947 och 27 å 28 % år 1954. Att även utskrivningspraxis ändrats, framstår som ytterst sannolikt, om man begrundar följande serier, som visar antalet för första gång på sinnessjukhus intagna patienter i procent av hela antalet resp. år gjorda intagningar.

År	Statens sinnes- sjukhus	Storstädernas sinnessjukhus	Till- hopa
1947.....	66 %	54 %	62 %
1948.....	66 »	49 »	60 »
1949.....	63 »	49 »	58 »
1950.....	65 »	46 »	58 »
1951.....	64 »	47 »	58 »
1952.....	63 »	44 »	56 »
1953.....	63 »	44 »	57 »
1954.....	61 »	45 »	56 »

Uppenbarligen innebär talen, att antalet återfall, som tages in på sinnessjukhusen, ökats med tiden, särskilt på storstädernas anstalter. Man observerar också, att utskrivningspraxis på statens sjukhus å ena sidan och storstädernas å den andra företer en tydlig skillnad.

Sjukdomsformer. I tab. 31 har de i slutet av år 1954 befintliga fördelats efter sjukdomsform. Enligt gammal praxis medräknas i denna tabell de sinnesslöa såväl på de fyra statliga sinnessjukhus, som hyser sådant klientel, som

i övrigt i den mån de vårdas på sinnessjukhus.

Av tabellen framgår, att den dominerande sjukdomsformen var schizofreni. Någon övervikt för det manliga könet kan märkas här men är icke genomgående för varje år.

Könsskillnaden framträder betydligt skarpare för andra sjukdomsformer. Sålunda uppvisar kvinnokönet relativt stora tal, då det gäller den manisk-depressiva psykosen, psykogen sinnessjukdom och senila sjukdomsformer, medan t. ex. syfilitisk infektion (paralytisk form), sinnessjukdom genom alkoholförgiftning och abnorm personlighet (psykopati) tycks vara vanligare hos männen. Psykopaternas andel av klientelet har för övrigt växt mellan 1935 och 1945. Därefter inträder en minskning för båda könen. De sinnessvagas och sinnesslöas andel är tämligen stor inom klientelet, men detta beror som nämnts huvudsakligen på att vissa sinnesslöanstalter och -avdelningar ingår bland sinnessjukhusen.

I tab. 32 redovisas *dödsorsakerna* för dem, som avlidit på statens och storstädernas sinnessjukhus. Vissa sjukdomar, som är vanliga vid högre ålder, utgör de största av de specificerade grupperna av dödsorsaker. Bland de övriga utgör tuberkulosen en av de största grupperna. Det dödlighetstal för tuberkulos, som kan beräknas på tabellens siffror är 1,6 ‰. (Som folkmängd har i detta fall betraktats medeltalet av samtliga befintliga patienter vid slutet av åren 1954 och 1953.) Även om detta är väsentligt mycket lägre än tidigare, överstiger det vida genomsnittet för hela befolkningen, som enligt tab. 19 detta år var endast 0,13 ‰. Den väsentliga skillnaden mellan sistnämnda tal och det för sinnessjukhusen anförda kvarstår, även om hänsyn tages till att åldersfördelningen i befolkning-

en i dess helhet är en annan än inom sinnessjukhusens klientel.

Material till kap. 4.

Arsberättelser från förste provinsial- och stadsläkare: Kap. 4.1, 4.3 (Hälsovårdsförhållandena i allmänhet; Veneriska sjukdomar), tab. 16, 17.

skyddskoppympning m. m.), 4.2.

Uppgifter från fackbyråer inom medicinalstyrelsen: Kap. 4.1 (Undantag från skyddskoppympning m. m.), 4.2.

Halvmånadsrapporter från förste provinsial- och stadsläkare: Kap. 4.3 (Epidemiska sjukdomar), tab. 14, 15.

Nationalföreningen mot tuberkulos: Kap. 4.3 (Tuberkulos delvis), tab. 19.

Arsberättelser från sjukvårdsanstalter: Kap. 4.3, 4.4, 4.8, tab. 20, 21.

Arsberättelser från folktandvårdspolikliniker: Kap. 4.5.

Arsberättelser från barnmorskor och förlösningsanstalter: Kap. 4.6, tab. 20.

Rapporter om verkställda aborter, steriliseringar och kastreringar: Kap. 4.7, tab. 22, 23.

Uppgifter från medicinalstyrelsens skärmbildsbyrå: Kap. 4.3 (Tuberkulos, delvis), tab. 18.

KAP. 5

DET ALLMÄNNAS KOSTNADER FÖR HÄLSO-
OCH SJUKVÅRD

De uppgifter om kostnader för olika slag av sjukvård, som lämnats i kap. 3.22 och 3.23, avser bruttoutgifterna för driften av ifrågavarande anstalter (utom räntor, tomträttsavgälder, pensionskostnader m. m.). I detta kapitel redovisas det allmännas kostnader för drift, nyanläggning och nyinredning med *netto-belopp*, sedan inkomsterna (t. ex. patientavgifterna) frångäcks.

Med det allmänna menas här staten och kommunerna. De sistnämnda är uppdelade på landsting, städer utom landsting och övriga primärkommuner. Kostnaderna omfattar direkta utgifter för hälso- och sjukvårdsändamål, undervisning av personal m. m. men icke den omgivningshygieniska verksamhet, som tar sig uttryck i omsorgen om vattenverk, avloppsanläggningar, gaturenhållning o. dyl.

Uppgifterna om *statens* utgifter för hälso- och sjukvårdsändamål har sammanställts efter publikationen Budgetredovisningen. Praktiskt taget alla poster inom medicinalstaten har därvid medräknats, och till detta har från övriga stater hämtats och tillagts de militära utgifterna för sjukvårdsändamål, bidraget till sjukförsäkring, utgifterna för medicinsk undervisning (approximativt beräknat), skolhälsovård, understöden åt medicinsk forskning m. m. Poster, som icke kunnat medtagas, till följd av redovisningssättet är kostnaderna för de statsanställdas pensionering och för verksläkarvården. Investeringskostnader

ingår med hela de belopp, som tagits i anspråk under redovisningsåret, och häruti skiljer sig vår framställning från den eljest brukliga, när det gäller statsutgifterna. Enligt praxis tages nämligen i regel endast en del (vanligen hälften) av de verkliga investeringsutgifterna med bland utgifterna det år medlen tages i anspråk. Genom att taga upp hela beloppet, uppnår man överensstämmelse med landstingens och städernas utom landsting redovisningssätt. Statsbidrag till anläggning och drift av bl. a. kommunal hälso- och sjukvård ingår bland statens kostnader, men givetvis icke bland landstingens, städernas o. s. v.

Uppgifterna rörande *landsting och städer utom landsting* har för åren 1948—1953 hämtats ur publikationen Kommunernas finanser (utgiven av statistiska centralbyrån) och för år 1954 sammanställts inom medicinalstyrelsen på till centralbyrån inkommet, ehuru icke slutgranskat, material till samma publikation. Centralbyråns granskning har tidigare erfarenhetsmässigt resulterat i att en del belopp, som i den preliminära redovisningen förts som »övriga utgifter», flyttats till andra konton, i första hand lasarettsvården. I landstingens och städernas redovisning ingår även kostnaden för de anställdas pensionering. Investeringskostnaderna avser som nämnts hela utgiften under redovisningsåret, även om de bestritts med lånemedel. Följaktligen ingår icke avskrivningar, ej heller amorteringar på tidigare upptagna

Tab. EE. Statens, landstingens och städernas utom landsting nettoutgifter (drift- och anläggningskostnader) för hälso- och sjukvård åren 1948-1954, milj. kr

Net expenses (operation and investments) for different forms of health and sick care, million kronor, of The State, the counties and the county boroughs

Myndighet, år <i>Authority, year</i>	Las.- o. förlossn.- vård <i>Gen. hosp. care</i>	Epi- demi- vård <i>Epid. care</i>	Tbc-vård (utom dispen- särvård) <i>TB</i>	Kro- niker- vård <i>Chronic sick</i>	Sinnes- sjuk- o. sinnes- slövärd <i>Mental</i>	Dis- pensär- vård <i>TB disp.</i>	Distrikts- vård m. m. <i>Publ. health nursery</i>	Föreb. mödra- o. barnavård <i>Maternity and child</i>	Barn- morske- väsen <i>Midwi- fery</i>	Folk- tand- vård <i>Dental care</i>	Övrigt <i>Other forms</i>	Summa <i>Total</i>
<i>Staten The State</i>												
1948/49	30,9	0,8	5,7	2,8	83,5	3,0	3,9	3,5	2,8	2,4	97,9	237,2
1949/50	27,7	1,2	6,0	2,7	90,8	2,9	4,0	4,2	2,6	2,7	105,8	250,6
1950/51	35,0	1,3	5,6	2,6	99,2	2,9	4,5	3,5	2,6	2,8	111,8	271,8
1951/52	38,2	0,6	5,3	3,2	121,4	2,0	5,2	3,9	2,8	5,1	132,5	320,2
1952/53	50,3	0,8	6,2	2,6	148,2	4,5	6,9	3,9	3,8	6,1	143,7	377,0
1953/54	40,7	1,0	6,9	3,5	160,7	3,0	6,8	6,0	3,3	8,7	156,0	396,6
1954/55	43,1	1,4	4,5	3,5	177,2	3,6	7,0	5,1	3,3	8,1	249,8	506,6
<i>Landsting Counties</i>												
1948	169,9	7,6	21,8	7,8	9,4	2,9	7,3	2,0	5,8	9,3	3,9	247,7
1949	190,7	9,6	24,3	10,8	10,4	3,5	6,9	2,0	5,7	9,0	6,3	279,2
1950	196,1	10,6	24,3	11,3	10,8	3,5	8,2	1,9	5,9	10,4	6,6	289,6
1951	252,1	13,0	29,5	18,1	16,1	4,3	10,6	2,3	7,6	13,1	9,5	376,2
1952	304,1	13,5	36,6	24,5	23,2	4,5	11,8	3,1	5,5	18,8	14,1	459,7
1953	327,2	20,2	32,8	31,1	21,9	4,6	11,9	2,9	5,1	21,4	16,0	495,1
1954	350,2	19,8	35,3	40,1	24,9	4,8	13,3	3,1	5,1	23,6	23,7	543,9
<i>Städer utom landsting County boroughs</i>												
1948	77,6	5,3	7,3	6,6	6,3	2,6	1,8	0,4	0,0	2,3	11,2	121,4
1949	78,8	5,4	7,3	7,1	7,2	3,1	2,3	0,4	0,0	5,2	12,6	129,4
1950	85,0	5,8	7,8	7,0	8,5	3,4	2,5	1,0	0,1	6,7	13,6	141,4
1951	115,5	7,1	10,1	8,6	13,9	3,7	2,9	0,8	0,1	7,7	14,6	185,0
1952	133,2	7,4	11,9	10,9	17,3	4,3	1,4	1,3	0,1	9,6	12,4	209,8
1953	133,3	10,1	12,7	12,4	16,0	4,0	1,3	1,4	0,1	9,1	13,0	213,4
1954	137,7	11,7	12,7	13,3	15,0	4,1	1,8	1,2	0,1	9,8	21,6	229,0
<i>Tillhopa Total</i>												
1948	278,4	13,7	34,8	17,2	99,2	8,5	13,0	5,9	8,6	14,0	113,0	606,3
1949	297,2	16,2	37,6	20,6	108,4	9,5	13,2	6,6	8,3	16,9	124,7	659,2
1950	316,1	17,7	37,7	20,9	118,5	9,8	15,2	6,4	8,6	19,9	132,0	702,8
1951	405,8	20,7	44,9	29,9	151,4	10,0	18,7	7,0	10,5	25,9	156,6	881,4
1952	487,6	21,7	54,7	38,0	188,7	13,3	20,1	8,3	9,4	34,5	170,2	1 046,5
1953	501,2	31,3	52,4	47,0	198,6	11,6	20,0	10,3	8,5	39,2	185,0	1 105,1
1954	531,0	32,9	52,5	56,9	217,1	12,5	22,1	9,4	8,5	41,5	295,1	1 279,5

lån bland utgifterna. Uppgifterna för *andra primärkommuner* än städer utom landsting är hämtade ur publikationen Kommunernas finanser. Dessa går icke längre än till 1953, då detta skrives.

Det allmännas sammanlagda kostnad för hälso- och sjukvård, så som dessa begrepp här fattats, kan för år 1954 uppskattas till ca 1 300 miljoner kronor. Kalenderårsuppgifterna för kommunerna har härvid liksom i tab. EE lagts samman med statens för budgetåret 1954/55. För de primärkommuner, som icke är städer utom landsting, har uppskattningsvis tillagts 19 milj. kr (jfr tab. GG).

Av de 1 279,5 miljoner, vartill totalbeloppet för 1954 uppgår enligt tab. EE belöpte sig 40 % på staten, 42 % på landstingen och 18 % på städerna utom landsting. Ser man på de särskilda utgiftsposterna, finner man, att 42 % av totalbeloppet gick till lasarett- och förlossningsvård (inräknat vård på sjukstugor, garnisonssjukhus, barnsjukhus, förlossningsanstalter, vanförelanstalter — dock ej yrkesundervisning och dylikt — anstalter för kirurgisk tuberkulos och pensionsstyrelsens anstalter), 17 % till vård av sinnessjuka och sinnesslöa och 12 % till bidrag till sjukkassor, för att nämna de största beloppen, varvid upplysning om sjukkassorna får hämtas från tab. FF. Proportionerna var dock i hög grad avvikande för stat, landsting och städer tagna var för sig. Bidrag till sjukkassor, exempelvis, lämnades över huvud taget endast av staten. Denna post steg mellan budgetåren 1953/54 och 1954/55 från 63,80 till 151,38 miljoner kronor, vilket förklaras av att den allmänna sjukförsäkringen infördes den 1 januari 1955. Likväl ingår endast ett halvt år av den så utvidgade sjukkasseeverksamheten i ökningen.

Betraktar man utvecklingen sedan 1948

Tab. FF. Specifikation för år 1954 av tab. EE, milj. kr

Specification of table EE for the year 1954

Vårdform	Staten (1954/55)	Landsting	Städer utom landsting
Lasarettsvård	40,81	347,01	136,04
Förlossningsvård vid anstalt	2,27	3,17	¹ 1,66
Epidemivård	1,38	19,84	11,66
Tuberkulosisvård (lungbe- utom dispensär)	4,50	35,29	12,70
Kronikervård	3,46	40,14	13,30
Sinnessjukvård	162,32	10,20	12,92
Sinnesslövård	14,88	14,65	2,06
Dispensärvård	3,56	4,78	4,08
Distriktsvård (av sjuksk.) m. m.	7,03	13,25	1,81
Förebyggande mödra- o. barnavård	5,10	3,09	1,26
Barnmorskeväsen	3,30	5,09	0,08
Folktandvård och kommunal tandvård	8,13	23,61	9,85
Psykisk barna- och ungdomsvård	0,33	1,42	0,04
Utbildning av medicinalpersonal	37,78	—	—
Provinsialläkarstaten	12,32	—	—
Central statl. administr. ..	4,99	—	—
Statliga laboratorier och statens institut för folkhälsan	5,02	—	—
Bidr. t. diverse föreningar	4,67	—	—
Militär sjukvård	9,61	—	—
Bidrag till sjukkassor	151,38	—	—
Beredskapssjukhus	5,77	—	—
Övrigt	17,97	22,32	21,55
Summa	506,58	543,86	229,01
Summa per invånare, kr Per inhabitant, kr	70	96	146
		² 179	

¹ Gäller endast Stockholm. Ingår för övriga städer i lasarettsvården.

² Inkl. utgifter av primärkommuner, som avses i tab. GG.

enligt tab. EE, finner man, att denna vad angår statens utgifter betecknar en stegring med 114 % från periodens första till dess sista år, att motsvarande tal för landstingen blir 120 % och för städerna utom landsting 89 %. Vid studiet av dessa tal, och ännu mera av talen för de särskilda vårdgrenarna, bör observeras, att utgifterna icke håller helt jämna steg

Tab. GG. Primärkommuners, andra än städer utom landsting, nettoutgifter (drift o. anläggning) för hälso- och sjukvård

Net expenses etc. of primary communes except county boroughs

År 1948	19,9 milj. kr
» 1949	19,8 » »
» 1950	17,7 » »
» 1951	20,2 » »
» 1952	16,8 » »
» 1953	18,6 » »

med utbyggnad och drift av hithörande verksamhet utan att också tidpunkten, då utbetalning sker (då statsbidrag rekvideras o. s. v.) påverkar redovisningen. En del oregelbundenheter i utvecklingen enligt tabellen kan förklaras på detta sätt.

I tab. FF har 1954 års belopp specificerats något finare och framställt med två decimaler, bl. a. med tanke på att öka jämförbarheten med de tal som framlagts i föregående årgång av denna publikation. Vad landsting och städer angår,

har specifikationen drivits så långt som materialet i statistiska centralbyrån medger. Följande förklaringar till de olika kontona må lämnas. I regel gäller de sju första raderna (lasarettsvård, förlossningsvård, epidemivård etc.) slutna sjukvård, men det kan icke garanteras, att så alltid är fallet. På raden »Distriktsvård» har för statens del också förts ett mindre belopp till skyddskoppypmning. De »diverse föreningar», som erhållit statsbidrag, är av typen riksförening för bekämpandet av viss sjukdom eller hjälp åt dess offer. De verkar sålunda också på det sociala området.

I de små belopp för hälso- och sjukvård som redovisats i tab. GG för primärkommuner, som icke är städer utom landsting, ingår ersättningar till hälsovårdsnämnder, där sådana funnits, till extra provinsialläkare, köpings-, municipal- och stadsläkare, kronikerhem m. m.

Tab. HH. Det allmänna nettokostnader för nyanläggning och investering (nybyggnader och nyinrättning av inventarier) år 1954 (1954/55), milj. kr

Investments for health and sick care of the State, the county councils and county boroughs, million kronor

	Staten 1954/55 <i>The State</i>	Landsting 1954 <i>County councils</i>	Städer utom landsting 1954 <i>County boroughs</i>	Summa <i>Total</i>
Lasarettsvård <i>General hospital care</i>	7,46	66,10	} 14,33	87,96
Förlossningsvård vid anstalt <i>Maternity wards</i>	0,03	0,04		
Epidemivård <i>Epidemic care</i>	0,19	2,24	0,38	2,81
Tuberkulosisvård (lungbe utom dispensär) <i>Sanatoria care</i>	— 0,31	4,20	1,75	5,64
Kronikervård <i>Care of chronically sick</i>	0,05	11,76	1,39	13,20
Sinnessjukvård <i>Care of mentally sick</i>	28,21	5,03	1,96	35,20
Sinnesslövard <i>Care of mentally deficient</i>	0,99	4,24	— 0,62	4,61
Dispensärvård <i>TB dispensaries</i>	—	0,51	0,05	0,56
Distriktsvård (av sjuksköterskor) <i>Public health nursing</i> ..	—	0,07	—	0,07
Förebyggande mödra- och barnavård <i>Maternity and child welfare</i>	—	0,01	0,00	0,01
Barnmorskeväsen <i>District midwifery</i>	—	0,06	—	0,06
Folktandvård och kommunal tandvård <i>Public dental care etc.</i>	0,23	1,72	0,18	2,13
Övrig hälso- och sjukvård <i>Other forms</i>	¹ 13,87	2,41	1,82	18,10
Summa <i>Total</i>	50,72	98,89	21,24	170,85

¹ Därav för militär sjukvård 3,26 milj. och beredskapssjukhus 5,77 milj. kr.

Tab. II. Landstingens och städernas utom landsting driftutgifter för sjukvårdsändamål år 1954. Miljoner kronor

Running cost for health and sick care of the county councils and county boroughs. Million kronor

Sjukvårdsområde (län, stad) <i>Counties, county boroughs</i>	Kroppssjukvård <i>Somatic diseases</i>	Sinnessjukvård <i>Mental diseases</i>	Sinnesslövsjukvård <i>Mental deficiency</i>	Totalkostnad för driften <i>Total</i>
Stockholms.....	36,22	0,79	0,64	37,65
Uppsala	14,01	-0,01	0,29	14,29
Södermanlands ..	17,19	0,21	0,43	17,83
Östergötlands....	19,47	0,18	0,63	20,28
Jönköpings.....	19,60	0,17	0,33	20,10
Kronobergs.....	9,57	0,14	0,23	9,94
Kalmar n:a	6,38	0,07	0,07	6,52
» s:a	9,44	0,20	0,10	9,74
Gotlands	4,78	—	0,11	4,89
Blekinge	10,54	0,09	0,19	10,82
Kristianstads....	16,18	0,37	0,40	16,95
Malmöhus	26,89	0,50	0,55	27,94
Hallands	10,40	0,37	0,18	10,95
Göteborgs o. Boh.	13,39	0,11	0,57	14,07
Älvsborgs	25,30	0,32	0,63	26,25
Skaraborgs	14,20	0,15	0,61	14,96
Värmlands	22,73	—	0,58	23,31
Örebro	18,88	0,39	0,30	19,57
Västmanlands ...	16,61	0,08	0,25	16,94
Kopparbergs.....	19,53	0,17	0,54	20,24
Gävleborgs	18,17	0,16	0,30	18,63
Västernorrlands..	25,67	0,21	0,68	26,56
Jämtlands.....	9,71	0,04	0,35	10,10
Västerbottens....	18,00	0,16	0,45	18,61
Norrbottnens....	27,03	0,30	1,00	28,33
Landsting, summa	429,89	5,17	10,41	445,47
Stockholm.....	107,24	8,67	2,42	118,33
Göteborg.....	44,59	1,16	—	45,75
Malmö	23,20	1,12	0,12	24,44
Norrköping	7,89	—	0,12	8,01
Hälsingborg	6,54	—	—	6,54
Gävle	4,68	—	0,02	4,70
Städer, summa	194,14	10,95	2,68	207,77
Total	624,03	16,12	13,09	653,24

¹ Inklusive vissa för kropps- och sinnessjukvård gemensamma kostnader.

Bryter man ur tab. FF ut investeringskostnaderna, erhåller man ett resultat, som framgår av tab. HH.

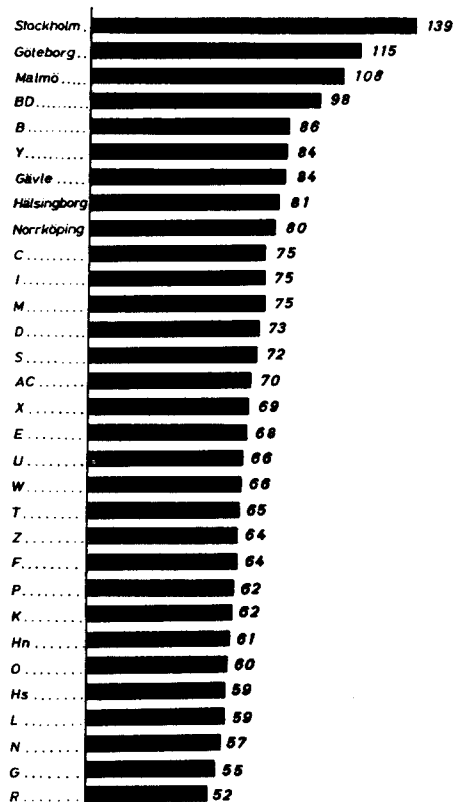
I tab. II finner man uppgifter om de särskilda landstingens och städernas utom landsting driftutgifter för sjukvårdsändamål.

Då det allmännas kostnader för hälso- och sjukvård till största delen bestrides med skattemedel, kan det vara motiverat att sätta de förra i relation till de senare. Om man gör så, finner man, att statens utgifter enligt ovan (506,58 milj. kr) utgjorde 12 % av den år 1954/55 influtna skatten på inkomst och förmögenhet.

Vad beträffar landstingens och städernas utanför landsting kostnader för hälso- och sjukvård är motsvarande uppgifter icke tillgängliga, då detta tryckes, men det kan nämnas, att år 1953 utgjorde utgifterna för landstingen 67 % och för städerna 24 % av skatteinkomsterna.

LANDSTINGENS OCH STÄDERNAS DRIFTUTGIFTER PER INVÅNARE I MEDELTAL 1951-1954

Running cost per inhabitant

SUMMARY

Organization

1.2.¹ All the activities in the field of Public Health and Sick Care in Sweden are either operated by or controlled by public authorities.

Public health and sick care is under the *Ministry of the Interior and Health*, the chief of which is a member of the Cabinet.

The *Royal Medical Board* is the principal instrument of the State for governing, superintending and promoting the activities and the work of the institutions pertaining to this field. The Board supervises the medical personnel, the hospitals and the pharmacies and has the direct control of the State mental hospitals, the State Pharmaceutical Laboratory, the State institutions for forensic medicine, a unit for massradio-fluorography, midwifery schools etc.

The Royal Medical Board is concerned with the subsidies granted by the Government for special medical care, i. e. for the equipment and operating of sanatoria for tuberculosis, hospitals for epidemic diseases, chronic diseases, pediatric diseases, maternity care, mental diseases and establishments for mentally deficient.

The main part of the administration of the health and sick care rests with local authorities. The County Councils, 25 in number, and the 6 County Boroughs shall see to it that the sick receive the hospital care required. The County Council districts correspond to the 24 counties, one of which is divided into two districts (see page VIII and IX). The main part of the care of the mentally diseased has, however, been taken over by the State all over the country; only the three largest cities (Stockholm, Gothenburg and Malmö) have their own independent organizations. The State is also the responsible

authority for the Medical Officers' institution, whereas the County Councils and County Boroughs are responsible for the District Public Health Nurses, District Midwives, Public Dental Care etc.

The *State Institute of Public Health* is an independent body outside the jurisdiction of the Royal Medical Board. It conducts inquiries into health matters submitted by public authorities, corporations and private individuals, but is also engaged in independent research in the fields of general, industrial and food hygiene. It is also engaged in teaching and in spreading of public health information. The *Central Board of Hospital Planning and Equipment* is another independent body engaged in standardization of hospital buildings and equipment and the *State Bacteriological Laboratory* is a third one.

Population

1.3. At the end of 1954 the population of Sweden amounted to 7 234 664 of whom 3 543 121 were living in cities (table 1). During the same year 106 898 children were born (105 084 live born and 1 814 stillborn) and 69 078 persons died. The general death rate was 9,6 per 1 000 of the mean population, the rate of live births 14,6 and the excess of births over deaths 5,0. The infant mortality rate as measured by the number of dead during the first year per 1 000 live births was 18,5 and the mean expectation of life 69,04 years at birth for men and 71,58 for women. (Most of these figures are to be found in the Statistical abstract of Sweden — Statistisk årsbok.)

Personnel

2. In chapter 2 figures are given as to the medical personnel. Thus there were 5 430 active physicians at the end of 1954. The number includes 181 for-

¹ The numbering of the paragraphs refers to the preceding chapters and subheadings.

eign physicians working in Sweden on a limited license. The number of physicians given in table 1 refers to the fully licensed doctors, active and non active. The active dental surgeons were 4 140 in number. The number of fully licensed dental surgeons, active and non active, appears from table 1. There were 15 450 active nurses and 1 740 active midwives. The total of the medical personnel amounted to 76 640, administrative and domestic staff at hospitals not included. If the last two groups are added (see tables N and T), the total mounts to 92 340. In 1950 the number was 75 000 corresponding to 2,4 % of the economically active population.

Public Health Services

3.11. There were 586 rural medical officers' districts at the beginning of 1955; 87 of them, however, were vacant, the activity being maintained by substitutes or by the officer of an adjoining district. In each county there is a Senior County Medical Officer, appointed by the government, and an assistant County Medical Officer. As there are 24 counties, these two categories make 48 doctors. Altogether there were 634 posts in this part of the organization (table 2). In the purely urban districts there were 244 posts, 25 of which were vacant without substitutes. (Cf. also diagram, chapt. 3.11.)

3.12. The Public Health nurses were estimated at 2 300—2 400 in total. 1 443 were in generalized service in rural districts and small towns (table 3) and the rest occupied in specialized services in the towns.

3.13. The district midwives numbered 679 persons excluding 17, who were at the same time Public Health nurses. Their activity is concentrated on prenatal care of pregnant women, since 95—100 % of all deliveries take place in hospitals. They assist, however, to a considerable extent at deliveries in maternity homes, cottage hospitals etc.

3.14. The maternity and child welfare organization with 1 755 working units (clinics, centres and branches) con-

trolled 73 % of all mothers and 94 % of all newborn as well as a great number of preschool children. The conditions differed rather widely in different parts of the country. The highest figures are to be found in one county borough, where 97 % of the mothers were controlled and in one county where 99 % of the children were treated, whereas in other places the lowest figures were 47 % and 80 % respectively (table 4).

3.15. At the end of the year 11 Consultation Bureaus for Sexual Hygiene and Abortion Cases subsidized by the State were in operation, the number of new cases amounting to 4 580. To each bureau at least one physician and two or three social workers were attached.

3.16. In the 62 central and 596 district TB dispensaries working during 1954, 94 669 inoculations against TB and 402 535 tuberculin tests were carried out and 99 841 examinations were made by physicians (table 5).

3.18. In 21 of the largest towns medical treatment for venereal diseases was given free of charge at special policlinics. The number of visits to these policlinics amounted to 212 000, 111 000 of which had reference to the disease in its contagious phase.

3.19. At the end of the year Public dental care was introduced in all counties and county boroughs except Stockholm, where the local commune had arranged similar care. The activity was located to 16 central policlinics, mostly situated in the premises of a general hospital, and to 498 district policlinics (table 7). In the policlinics 1 097 dental surgeons were employed, i. e. 26 % of the total number in the country. 1 068 dental surgeons attached to the district policlinics worked in total 1 740 000 hours (figure not complete), 60 % of which especially reserved for children. (Number of persons treated appears from table G.)

Hospitals

3.21. If the institutions mainly intended for recreation and rest are excluded, the number of hospitals of all kinds

	Hospitals	Beds	Admissions	Bed-days
General hospitals and similar	256	39 100	802 100	11 864 100
Sanatoria for TB of the lungs	47	7 000	13 900	1 919 200
Other hosp. for somatic diseases	355	15 700	54 000	4 512 500
Mental hospitals	171	29 500	19 100	11 813 900
Institutions for mentally deficient and epileptics	149	13 000	2 200	4 416 100
Total	978	104 300	891 300	34 525 800

amounted to 978 at the end of the year. The total number of beds, admissions and bed-days during the year appears from the adjoined abstract (cf table H).

By »General hospitals and similar» in the table below is understood general hospitals, children's hospitals, hospitals for bone, joint and glandular tuberculosis, orthopedic hospitals, cottage hospitals, i. e. small general hospitals (cf. table 11 C), etc. Independent maternity hospitals and maternity homes are also included in consequence of the fact that 88 % of all beds reserved for maternity care are to be found in the general hospitals etc. (cf. table 9). »Other hospitals for somatic diseases» comprise homes for chronic diseases, epidemic hospitals and private hospitals.

Alternatively it is possible to group the hospitals in accordance with the type of patients treated there. Thus e. g. you take away from the general hospitals a few departments for chronic diseases, TB of the lungs etc. and all maternity wards (except the beds reserved for gynecological cases) and add a few beds for general hospital patients which are to be found at maternity hospitals and homes for chronically sick. This will result in what in this book is called beds for »general hospital care». The following figures have been compiled.

General hospital care	33 200 beds
Maternity care	3 700 »
Epidemic care	4 200 »
Care of TB of the lungs	7 600 »
» chronic diseases	12 000 »
» at private hospitals	1 200 »
Total	61 900 beds

»Care at private hospitals» is detached as a special item, although it does not differ from other forms of care. The patients, however, form a rather heterogeneous group. Some of the private hospitals are regular general hospitals, and

others have a majority of chronically sick patients, but to many of them acute somatic cases as well as chronic somatic cases and mild forms of nervous conditions are admitted.

The total number of hospital beds (104 300) per 10 000 inhabitants was 144, 86 of which in somatic hospitals and 58 in mental hospitals of all types. It appears from table K, that 16,6 beds were available for chronic diseases, 5,8 for epidemic diseases, 10,5 for TB of the lungs, 5,1 (2,9 + 2,2) for maternity care and — if 1,7 beds at private hospitals are not included — the remainder, or 45,9 beds for »general hospital care».

A conspicuous feature of the Swedish hospital system is that the main part of the establishments are owned and operated by public authorities. 24,5 % of the beds available belong to the State, 64,8 % to counties or county boroughs, 1,8 % to local communes (small towns, parishes), 6,3 % to private enterprises and 2,6 % to funds, associations etc. (table I). The last group may for practical purposes be added to the State institutions, the difference being merely formal since these enterprises are constituted as foundations etc. but operated in close collaboration with the State authorities, which have representatives in their administrative committees and pay grants to cover their expenses. In some cases the State owns all the shares in the enterprise. The orthopedic hospitals, sanatoria for bone, joint and glandular TB and some sanatoria for TB of the lungs belong to this category (code-letter F, see page IX). The different categories of authorities mentioned above, however, vary in importance according to different types of care.

The mean occupancy of beds appears to have been 86 % at general hos-

pitals, 80 % at sanatoria, 41 % at epidemic hospitals, 95 % at homes for chronically sick, 117 % at the State mental hospitals and 103 % at the mental hospitals of the three largest cities (tables M and S). The high figure of the State mental hospitals is somewhat exaggerated as certain reserve beds have not been taken into consideration. The mean bed-days were 14,3 at the general hospitals, all types of patients included (table L).

It has already been mentioned that during 1954 the total number of admissions into all the hospitals taken together were about 890 000 and the number of bed-days 35 millions. The last figure means that 95 000 inpatients were treated per day, which corresponds to 1,3 % of the population of Sweden. At general hospitals proper the number of inpatients per day was about 28 000. Every workday the same hospitals were visited by 13 500 outpatients (patients at X-ray departments not included), who were treated at policlinics organized either by those responsible for the inpatients' care, which is often the case in the county boroughs, or by the physicians in accordance with an agreement between them and the owner of the hospital, an arrangement which is prevailing in the counties.

The personnel of the somatic hospitals is calculated to be formed by about 49 100 persons, whereof about 2 900 doctors (table N), and the personnel of the institutions for mental diseases and mental deficiency by about 16 200 persons, whereof about 400 doctors (table T). Some of these doctors have been counted more than once, because, under certain circumstances the local medical officer may be at the same time chief of e. g. a small cottage hospital, an epidemic cottage hospital or a home for chronically sick in his own district.

The density of the hospital personnel appears from the statement that 101 persons per 100 beds were employed at general hospitals, 69 at cottage hospitals, 46 at sanatoria for TB of the lungs and 43 at homes for chronically sick

(table O). These figures comprise all categories of personnel, even the administrative and domestic staffs. The nursing personnel, physicians excluded, amounted to 73 at general hospitals, and the physicians alone to 6,3. A concrete impression is derived from the fact that the personnel of all categories working at general hospitals amounted to 1,2 individuals per inpatient. It ought, however, to be kept in mind, that the same personnel also took care of a considerable number of outpatients.

The personnel of the mental hospitals is less numerous than that of the somatic hospitals. Calculated per 100 beds the nursing personnel (physicians excluded) amounts to 32 at the State hospitals and to 37 at the hospitals of the three largest cities. These figures are to be found in table U, where also data for establishments for mentally deficient are given. The average number of patients per physician was 150 at the State mental hospitals against 84 at the hospitals of the cities mentioned.

The total running costs of the Swedish hospitals for somatic diseases is estimated at 647,0 million kronor, 442,1 million of which are referable to the general hospitals proper (table P). The average cost per bed-day amounted to 43,4 kr at the general hospitals, 24,6 at the sanatoria for TB of the lungs and 17,5 at homes for chronic diseases (table Q). On the whole these figures signify that the cost per bed-day has increased more than two and a half time compared with 1946. The cost per admission has not risen in the same proportion. The running cost per patient-day in 1954 was found to be 13,9 kr at the State mental hospitals and 19,6 kr at the mental hospitals of the three largest cities (table V).

Salaries constitute the predominant part of the running costs of the hospitals and is the main lever of the increase of this cost during the last six years, in its turn partly due to a general raise of the wages partly to a shortening of the working day of the bedside personnel. In the accounts of the general

hospitals 69,3 % of the running costs are entered under the heading salaries (table R).

The fee paid by the patient treated at a hospital has but little relevancy to the running costs mentioned above. If e. g. he is treated at a general hospital in his own county, the most common rate is 3 kr per day during the first 20 days of his stay and 2 kr during the following days, which signifies that he pays but 5—10 % of the real cost. In the county boroughs the charge may be higher, e. g. in Stockholm 5 kr per day of treatment during the first 30 days. If the patient has joined a sickness insurance fund he does not even pay these low fees. The fund pays them for him. 58 % of all adults and 82 % of all children were covered by sickfunds in 1954. After 1 January 1955 the membership will be compulsory for practically all citizens. The patients' fees at other types of hospitals are at a similar level or even lower. Care for certain epidemic diseases at epidemic hospitals is free of charge, a mother at a maternity hospital or maternity ward pays 1 kr per bed-day and a patient in a home for chronically sick subsidized by the State — most homes are — 1,50 kr. The afore-said refers to patients hospitalized in their own county etc. and at non-private wards. Private patients (still at hospitals operated by the community) pay higher fees, though still at a subsidized level. The common rate for the first visit to a polyclinic is 8 kr and 4 kr for the subsequent ones; X-ray examinations, operations etc. are not included in the price.

Diseases, deliveries etc.

4.3. The epidemiological situation in Sweden during 1954 was rather favourable. The sum of cases comprising the eleven most frequent notifiable epidemic diseases, for which account is given in table 14 amounted to 8 648 (about 120 per 100 000 inh.) as a contrast to 20 846 in the preceding year. The three most frequent diseases included in the

total just mentioned were scarlet fever (77 per 100 000), poliomyelitis with paralysis (8) and salmonella infections other than typhoid fever (11). The epidemic hospitals report that 18 % of the cases of scarlatina were followed by complications.

The TB morbidity is characterized by the figures 9,9 per 1 000 inhabitants, which stands for the number of persons suffering from the disease and registered at the TB central dispensaries, 0,9 which stands for persons with contagious TB of the lungs, 1,0 for new findings during 1954 of all forms of TB and 0,13 for fatal cases of tuberculosis (all forms) (table 19). Since 1946 the massradiofluorography unit of the Royal Medical Board has examined 4,1 million persons, whereof positive findings in 3,2 % of the cases, already known cases included (table 18). If the last cases are excluded the new findings amount to only 0,69 % of persons examined, and new findings needing treatment to 0,09 %.

4.4. During the year 14 600 persons were brought to hospital in consequence of injuries contracted in traffic accidents, practically all of them on land (table 21). 1954 was the first year from the beginning of these statistics when no increase in the number of persons brought to hospital because of poisoning by soporifics was observed. In 1947 there were 871 cases; in 1951 1 748. The figures for 1952, 1 920, for 1953, 2 425, and for 1954, 2 234, are not quite comparable with the before mentioned, since the international classification of the cases was introduced in 1952 (table 21).

4.5. Table Z shows that in 1954 the percentage of permanent teeth with caries in seven-year-old children was 29,0. It would have been even higher, had not a number of counties newly introduced public dental care for pre-school children.

4.6. According to the population registers the number of children born in 1954 was 106 898 (preliminary figure). In the statistics of the Royal Medical Board, based upon the annual reports

of the hospitals and midwives, 106 842 newborn are notified. From table A appears that only 2,9 % of all deliveries took place in the patient's home with a midwife in charge. Furthermore 56,8 % were attended to in establishments of type I, i. e. maternity wards under the care of a specialist obstetrician, and 34,7 % in establishments of type II by a general surgeon and finally 5,5 % in type III, i. e. small maternity homes supervised by the medical officer of the district or some other local practitioner. Table A also gives relative figures for mature and premature children liveborn and stillborn respectively, dead during delivery etc. It ought to be observed, that the Swedish definition of live birth refers to the breathing exclusively (cf. footnotes to table 20).

The annual reports of the hospitals give account for 15 731 abortions. Of these 4 824 had been induced for medical or legal indications (cf. next paragraph).

4.7. After an abortion, sterilization or castration for medical or legal indications has been accomplished, the operating doctor has to send a report to the Royal Medical Board within two months.

During 1954 5 089 reports on abortions were registered. The corresponding figure for 1953 was 4 915. In 1945, the year prior to an extension of the legal indications, the number was 1 623. As will be seen from table BB, the great majority of the abortions were authorized by the Royal Medical Board, the remainder being carried out on the responsibility of two physicians in each case, not to mention the very small number of emergency cases.

4.8. Exact data regarding the annual amount of persons falling sick with mental diseases are not available, but the frequency is elucidated by the fact that in 1954 4 627 men and 4 176 women were admitted to mental hospitals to undergo treatment for the first time (table 26). At the mental hospitals of the State and the three largest cities — where the most effective and qualified treatment is given — 38 145 patients

were recorded at the end of 1954. Of these 75 % were in the hospitals proper, 2 % in private homes supervised by the hospitals and 23 % conditionally released (table 27). The percentage distribution of the same patients according to type of disease is shown in table 31. In the same table data are given for mental hospitals of second order (small mental hospitals operated by local communes) and nursing homes — institutions intended for chronic cases.

Expenses out of public funds for health and sick care

It has already been mentioned, that the patients pay a rather small part of the running costs of the hospitals out of their own pockets. The difference is covered by contributions from public funds or, to a rather small extent, from funds of different societies etc.

In 1954 the expenses of the State, the counties and the county boroughs for »general hospital care» were 523,86 million kronor (table FF). If 7,10 million kronor for maternity care at hospitals are added, the sum amounts to 530,96 millions. Reduced by 87,96 millions from table HH, where the investments are set forth, the remainder, 443 millions, represents the running cost. From

Expenses (investments included) of the State, the counties and county boroughs in 1954

Health and sick care, total	1 280 mill. kr
General hospital care	40,9 %
Maternity wards	0,6 »
Sanatoria for TB of the lungs ...	4,1 »
Epidemic care	2,6 »
Care of chronically sick	4,4 »
» » mentally sick	14,5 »
» » deficient	2,5 »
TB dispensaries	1,0 »
Public health nursing	1,7 »
Maternity and child welfare	0,7 »
District midwifery	0,7 »
Public dental care	3,2 »
Other forms	10,5 »
Subtotal	87,4 »
Military sick care	0,8 »
Contributions to sickness funds ..	11,8 »
Total	100,0 »

table P the total running cost of the corresponding hospitals can be compiled by adding the first seven items plus the cost of maternity hospitals. This gives a total of about 493 million kronor in 1954. The sums are not exactly comparable, i. a. because the expenses of the State in tables EE—HH refer to the period 1 July 1954—30 June 1955, other points of disagreement not mentioned. The main impression that the Community bears by far the biggest part

of the expenses is nevertheless correct.

The total of table EE amounts to about 1 280 million kr, i. e. 177 kr per inhabitant (about equivalent of 12 English pounds). The share of the State amounts to 40 %, corresponding to 12 % of the State income tax for the same year. According to the budgets of the county councils their share corresponds to 67 % of the income from taxes, and the budget of the county boroughs states 24 %.

Tab. 1. Antal läkare, tandläkare, apotekare och sjukgymnaster vid slutet av år 1954

Population of Sweden, number of physicians, dental surgeons, pharmacutists and physiotherapists

Bostadsort (län, städer utom landsting) <i>Domicile (counties, county boroughs)</i>	Rikets folk- mängd ¹ / ₁₁ 1954 <i>Popu- lation</i>	Läkare ¹ <i>Physicians</i>		Tandläkare ² <i>Dental surgeons</i>		Apo- teks- inne- havare <i>Phar- ma- ceutists, proprie- tors</i>	Apotekspersonal (tjänstgörande) <i>Pharmaceutical personnel</i>			Kvinnl. sjuk- gymn. (prakt.) <i>Female physio- thera- pists (active)</i>
		Hela an- talet <i>Total No.</i>	På 10000 inv. <i>Per 10000 inh.</i>	Hela an- talet <i>Total No.</i>	På 10000 inv. <i>Per 10000 inh.</i>		Apote- kare <i>Phar- ma- ceutists</i>	Farm. kand. ³ <i>Bache- lors of phar- macy</i>	Apo- teks- elever <i>Ap- prent.</i>	
Stockholms stad	776 947	1 543	19,9	948	12,2	41	129	249	59	235
Stockholms län	386 489	269	7,0	206	5,3	18	16	47	6	83
Uppsala län	159 752	249	15,6	87	5,4	6	11	33	12	30
Södermanlands län	219 501	122	5,6	117	5,3	13	15	36	4	20
Norrköpings stad	88 295	58	6,6	54	6,1	5	8	20	2	14
Östergötlands län i övr.	265 831	130	4,9	103	3,9	13	14	34	12	34
Jönköpings län	277 949	137	4,9	118	4,2	15	17	38	5	26
Kronobergs län	159 112	63	4,0	59	3,7	9	8	17	5	10
Kalmar läns n:a	92 591	42	4,5	27	2,9	5	2	13	—	19
" "s:a	144 871	58	4,0	57	3,9	10	5	17	1	7
Gotlands län	57 526	27	4,7	24	4,2	3	3	4	1	11
Blekinge län	146 034	71	4,9	60	4,1	6	5	23	7	39
Kristianstads län	259 398	123	4,7	111	4,3	16	11	26	8	46
Malmö stad	205 640	215	10,5	215	10,5	10	18	41	14	22
Hälsingborgs stad	73 342	89	12,1	65	8,9	3	6	15	3	79
Malmöhus län i övrigt .	317 827	367	11,5	191	6,0	20	13	47	9	26
Hallands län	165 865	79	4,8	74	4,5	9	9	20	4	99
Göteborgs stad	373 433	467	12,5	296	7,9	17	39	99	23	16
Göteb. o. Bohus l. i övr.	206 118	90	4,4	60	2,9	13	6	21	3	38
Älvsborgs län	366 827	181	4,9	134	3,7	19	20	38	7	29
Skaraborgs län	249 389	116	4,7	82	3,3	14	11	26	5	30
Värmlands län	286 786	141	4,9	136	4,7	16	17	33	6	33
Örebro län	254 136	131	5,2	86	3,4	15	15	37	9	30
Västmanlands län	213 723	111	5,2	90	4,2	13	14	25	4	25
Kopparbergs län	276 172	114	4,1	105	3,8	22	10	38	6	7
Gävle stad	49 779	54	10,8	40	8,0	3	6	8	3	19
Gävleborgs län i övr..	240 897	78	3,2	57	2,4	13	12	26	7	31
Västernorrlands län ...	288 599	147	5,1	92	3,2	13	13	33	4	15
Jämtlands län	144 880	73	5,0	55	3,8	9	8	15	3	2
Västerbottens län	236 562	86	3,6	60	2,5	17	7	25	2	9
Norrbottens län	250 393	104	4,2	55	2,2	15	9	22	9	—
Summa										
i städer <i>cities</i>	3 543 121	4 846	13,7	3 256	9,2	228	419	919	230	906
på landsb. <i>country</i> ..	3 691 543	689	1,9	608	1,6	173	58	207	13	197
i utlandet <i>abroad</i> ...	..	40	..	35	..	—	—	—	—	—
Total	7 234 664	5 575	7,7	3 899	5,4	401	477	1 126	243	1 103
Därav: män <i>male</i>	3 605 013	4 955	..	2 891	..	354	351	97	19	—
kvinnor <i>female</i>	3 629 651	620	..	1 008	..	47	126	1 029	224	1 103
Totalsumma 1953..	7 192 316	5 452	7,6	3 771	5,2	394	499	1 065	264	1 054
1952..	7 150 606	5 285	7,4	3 608	5,0	402	515	998	243	920
1951..	7 099 204	5 134	7,2	3 473	4,9	414	486	981	218	946
1950..	7 046 920	4 915	7,0	3 376	4,8	413	493	962	208	958
1949..	6 986 181	4 729	6,8	3 239	4,6	402	450	839	201	1 008
1948..	6 924 888	4 497	6,5	2 973	4,3	405	459	771	247	939
1947..	6 842 046	4 354	6,4	2 860	4,2	404	446	673	226	861

¹ Legitimerade läkare och läkare, som jämlikt Kungl. Maj:ts resolution äger behörighet att utöva läkarkonsten. Omfattar även icke yrkesverksamma. Antalet verksamma läkare, inklusive vissa här icke upptagna utlännningar, beräknas till 5 433 (se texten, kap. 2).

² Legitimerade tandläkare, även icke yrkesverksamma. Antalet verksamma, inklusive vissa här icke upptagna utlännningar, beräknas till 4 139 (se texten, kap. 2).

³ Inkluderar farmaceuter med utländsk utbildning.

Tab. 2. Antal civila läkarbefattningar med tjänstärätt i början av år 1955

Number of posts for physicians

Se även beträffande kroppssjukhusen tab. 12 och sinnessjukhusen tab. 24.

Län eller stad, där tjänsten är stationerad <i>Counties, county boroughs</i>	Antal inrättade civila läkarbefattningar med tjänstärätt ¹									
	Förste provinsialläkare m. fl. ² <i>County Medical Officers etc.</i>	Provinsial- och extra prov.-läkare <i>Rural Medical Officers</i>	Stads-, köpings- och municipalläkare <i>City and Borough Medical Officers</i>	Psyki. barn- o. ungdoms- vård m. m. ³ <i>Mental care for youths etc.</i>	Vid anstalt för <i>At hospitals for</i>			Fängelseläkare <i>Prison Medical Officers</i>	Läkare vid medicinska un- derv.-anstalter <i>Professors at inst. for med. education</i>	Övriga läkarbefattningar med tjänstärätt ⁴ <i>Other posts</i>
					tuberkulossjuka <i>T.B.</i>	andra kroppsligt sjuka <i>other somatic diseases</i>	sinnessjuka <i>mentally diseased</i>			
Stockholms stad ⁵	—	—	31	17	—	416	55	6	2	58
Stockholms län ⁵	2	30	14	9	14	266	1	3	68	43
Uppsala län.....	2	12	4	1	—	101	16	—	38	—
Södermanlands län.....	2	18	11	1	3	62	10	—	—	1
Norrköpings stad.....	—	—	8	—	—	31	—	—	—	1
Östergötlands län i övr. ...	2	25	7	—	3	66	8	—	—	1
Jönköpings län.....	2	22	13	1	9	71	13	—	—	2
Kronobergs län.....	2	21	2	—	3	32	9	—	—	1
Kalmar län.....	2	23	8	—	3	47	9	1	—	2
Gotlands län.....	2	7	1	—	2	13	2	—	—	1
Blekinge län.....	2	13	4	—	4	38	—	—	—	1
Kristianstads län.....	2	25	5	1	6	59	—	—	—	1
Malmö stad.....	—	—	6	—	—	106	4	3	—	1
Hälsingborgs stad.....	—	—	2	—	2	34	12	—	—	1
Malmöhus län i övr.	2	25	10	1	4	157	19	—	45	2
Hallands län.....	2	14	3	—	7	37	—	—	—	2
Göteborgs stad.....	—	—	20	5	6	211	20	2	34	2
Göteborgs o. Boh. län i övr.	2	22	4	—	3	42	—	—	—	2
Älvsborgs län.....	2	35	12	—	9	94	14	—	—	1
Skaraborgs län.....	2	25	9	—	3	56	—	—	—	—
Värmlands län.....	2	31	12	3	4	65	9	—	—	2
Örebro län.....	2	21	10	2	3	67	2	—	—	1
Västmanlands län.....	2	20	9	—	3	56	3	—	—	—
Kopparbergs län.....	2	31	7	—	5	62	10	—	—	2
Gävleborgs län.....	2	30	11	—	5	74	—	—	—	2
Västernorrlands län.....	2	37	7	—	8	83	12	1	—	1
Jämtlands län.....	2	24	1	1	4	33	7	—	—	—
Västerbottens län.....	2	38	6	1	5	62	10	—	—	3
Norrbottnens län.....	2	37	7	—	5	82	7	—	—	4
Summa Total 1955	48	586	244	43	123	2 523	252	16	187	188
1954	48	575	240	35	132	2 454	252	16	189	138
1953	48	570	238	..	126	2 264	256	16	176	124
1952	48	566	228	..	128	2 053	249	17	..	126
1951	48	562	219	..	133	1 927	239	14	..	120
1950	48	556	219	..	131	1 849	234	14	..	114

¹ Är flera befattningar förenade hos samma person, har de upptagits var för sig, varför antalet befattningar överstiger antalet tjänsteläkare.

² Inkluderar biträdande i.e. provinsialläkare, av vilka åtskilliga tillika är provinsialläkare. Vad angår Gotlands län är förste provinsialläkar-tjänsten kombinerad med tjänsten som provin-sialläkare i Visby distrikt, som ingår bland de 7 tjänsterna enligt nästa kolumn.

³ Inkluderar 6 länspsykiater (en i vardera Södermanlands, Kristianstads och Värmlands län och tre i Stockholms län).

⁴ Här ingår förvaltningsläkare (hos medicinal-styrelsen, försvarets sjukvårdsstyrelse o. s. v.), läkare vid dispensärer m. fl.

⁵ Läkartjänster vid Karolinska institutet, Karo-linska sjukhuset, Norrbackainstitutet, Eugenia-hemmet och de statliga laboratorier, som är belägna i Solna stad, har tidigare räknats till Stockholms stad men är här uppförda på Stock-holms län.

⁶ Dessutom 279 järnvägläkarbefattningar, som icke kunnat uppdelas på län.

Tab. 3. Vissa sjukskötersketjänster den 31 december 1954 och barnmorsketjänster den 1 januari 1955

Certain posts for nurses and midwives

Län eller stad, där tjänsten är stationerad <i>Counties, county boroughs</i>	Sjukskötersketjänster ¹ <i>Posts for nurses</i>							Barnmorsketjänster <i>Posts for midwives</i>				
	Vid anstalter för kroppssjukvård hos ² <i>Somatic hosp.</i>					I distriktsvård ⁴		Summa	Vid anstalter	I öppen vård <i>Out-pat. care</i>		Summa
	staten	landsting etc.	övriga ³	Summa	Därav vakanta	Antal	Därav besatta			Distriktsvård	Förebyggande mödravård ⁵	
Stockholms stad	146	1 023	242	1 411	19	—	—	1 411	69	4	9	82
Stockholms län	414	291	30	735	14	89	83	824	26	28	—	54
Uppsala „	252	50	10	312	—	42	39	354	19	12	1	32
Södermanlands län	—	232	—	232	5	71	65	303	17	15	1	33
Norrköpings stad	—	126	3	129	2	—	—	129	8	1	1	10
Östergötlands län i övr.	—	270	2½	272	10	71	60	343	25	25	1	51
Jönköpings län	23	249	14	286	5½	76	64	362	24	27	—	51
Kronobergs „	—	102	—	102	—	41	37	143	14	33	1	48
Kalmar läns norra	—	77	—	77	4	36	33	113	6	15	—	21
Kalmar „ södra	—	114	5	119	1	48	43	167	13	24	—	37
Gotlands län	—	52	1	53	6	17	11	70	3	14	—	17
Blekinge „	—	130	—	130	—	44	35	174	15	19	—	34
Kristianstads „	—	211	15	226	5½	78	68	304	16	25	1	42
Malmö stad	—	273	—	273	—	—	—	273	10	1	—	11
Hälsingborgs stad	—	122	11	133	9	—	—	133	5	1	1	7
Malmöhus län i övr.	—	398	6	404	5½	88	51	492	21	18	4	43
Hallands län	—	117	28	145	3	53	41	198	14	15	—	29
Göteborgs stad	2	630	46	678	—	—	—	678	40	2	4	46
Göteb. o. Bohus län i övr.	—	156	1	157	4	63	51	220	17	33	—	50
Älvsborgs län	—	332	6	338	16	87	65	425	33	42	1	76
Skaraborgs „	22	192	2	216	18	74	49	290	16	29	—	45
Värmlands „	—	252	—	252	4½	96	80	348	28	41	1	70
Örebro „	—	256	—	256	5½	67	60	323	16	24	2	42
Västmanlands „	—	205	½	206	4½	56	54	262	20	21	1	42
Kopparbergs „	—	264	—	264	14	82	74	346	18	48	—	66
Gävle stad	—	—	—	—	—	—	—	—	5	1	—	6
Gävleborgs län i övrigt ..	—	291	—	291	14	92	85	383	17	30	—	47
Västernorrlands län	11	279	22	312	2	101	97	413	21	47	—	68
Jämtlands „	7	129	—	136	2	60	59	196	7	49	—	56
Västerbottens „	—	208	—	208	4	66	61	274	14	52	—	66
Norrbottnens „	86	197	—	283	9	97	78	380	34	52	1	87
Summa	963	7 228	445	8 636	186	1 695	1 443	10 331	591	748	30	1 369
Därav vakanta utan vikarie <i>Vacant</i>	8	175	3	196	..	7 219	..	405	4	69	—	73

¹ Tabellen upptager icke av sjuksköterskor uppehållna tjänster inom sinnessjukvården och — med undantag av distriktsvården — ej heller sjukskötersketjänster i sådan öppen sjukvård, som icke är ansluten till anstalt. Se i övrigt noterna 2—3.

² Omfattar icke samtliga enskilda sjukhem (se not 3), ej heller kronikeranstalter drivna av andra än landsting, städer utom landsting och vissa stiftelser. Detta bör observeras vid jämförelse med personaltablen i kap. 3.22. — Inkluderar husmoderstjänster.

³ Avser huvudsakligen tjänster hos huvudmän av kategori F (föreningar etc. — se kodförteckningen i början av boken) och de största enskilda sjukhem-

men (Betaniasystrens sjukhem, Ersta sjukhus, Röda Korsets sjukhem, Sophiahemmet, Samariterhemmet, Tranås kuranstalts privatavd., Sjukhemmet Solhöjden och Carländerska sjukhemmet).

⁴ *Generalized public health nurses (rural districts)*. 17 av dessa tjänster är kombinerade med distriktsbarnmorsketjänster.

⁵ Heltidstjänster.

⁶ Inkl. 13 tjänster vid Allmänna BB och AB Göteborgs privata sjuk- och förlösningshem.

⁷ Dessutom 18 vakanser med kompetent vikarie och 33 med vikarie utan formell kompetens. Hela antalet vakanser var alltså 270.

⁸ Hela antalet vakanser var 89.

Tab. 4. Den förebyggande mödra- och barnvården år 1954

Län, städer <i>Counties, county boroughs</i>	Antal hälsovårdsorgan <i>Organs</i>								Barnaföderskor <i>Mothers</i>					
	Mödravårdscentraler, typ I <i>Clinics of 1st order for mat.welf.</i>	Barnavårdscentraler, typ I <i>Clinics of 1st order for childw.</i>	Mödravårdscentraler, typ II	Barnavårdscentraler, typ II	Mödra- och barnavårdscentraler, typ II	Barnavårdsstationer <i>Childwelfare stations</i>	Mödra- och barnavårdsstationer	Mödra- och barnavårdsfilioler <i>Mat. and child welfare branches</i>	Hela antalet <i>Total number</i>	därav över- vakade <i>supervised</i>		Medeltal besök per blivande mor <i>Visits per mother</i>		
										Antal <i>Num- ber</i>	%	hos läkaren	hos barnmorskan	hembesök av barn- morskan
1 Stockholms stad	8	63	—	—	—	—	1	—	10 753	8 034	75	3,9	1,9	0,5
2 Stockholms län....	1	—	4	7	1	—	30	70	5 910	3 992	68	2,9	1,4	0,8
3 Uppsala "	1	5	1	—	1	—	9	9	2 501	2 248	90	2,4	2,7	0,6
4 Södermanlands "	1	6	3	2	—	7	12	44	3 115	2 395	77	2,6	3,0	0,8
5 Norrköpings stad	3	3	—	—	—	—	—	—	1 193	1 159	97	3,2	0,3	0,5
6 Östergöt. län i övr..	2	2	1	—	—	2	19	33	3 837	2 991	78	2,3	2,4	1,3
7 Jönköpings län	1	2	—	—	6	—	20	44	4 120	2 946	72	2,8	1,5	0,9
8 Kronobergs "	—	1	1	—	—	—	19	35	2 230	1 944	87	2,2	1,6	1,5
9 Kalmar läns norra ...	—	—	2	2	—	1	11	20	3 433	964	68	2,4	2,0	0,7
10 Kalmar läns södra ...	1	—	2	2	1	3	10	14		1 378		2,6	1,1	1,1
11 Gotlands län	—	1	1	—	—	—	6	5	912	597	65	1,8	2,4	2,1
12 Blekinge "	1	2	—	—	—	—	14	19	2 070	1 400	68	1,9	2,9	1,1
13 Kristianstads "	1	1	2	2	1	—	23	24	3 636	2 558	70	2,2	4,3	0,9
14 Malmö stad	2	6	—	—	—	—	—	—	2 924	1 360	47	3,4	—	—
15 Helsingborgs stad ...	1	5	—	—	—	—	—	—	963	614	64	3,8	0,1	0,2
16 Malmöhus län i övr..	1	3	4	1	2	8	15	19	4 336	2 895	67	2,8	2,9	0,9
17 Hallands län	1	1	2	1	—	4	12	20	2 358	1 300	55	2,4	3,3	0,7
18 Göteborgs stad	5	25	—	—	—	—	—	—	5 662	4 344	77	3,5	1,1	0,8
19 Göteb. o. Boh.län i övr.	—	—	—	—	2	—	25	55	2 931	2 383	81	2,3	3,8	2,1
20 Älvsborgs län....	2	5	4	3	1	2	31	76	5 143	3 343	65	2,5	1,0	0,9
21 Skaraborgs "	2	1	—	—	1	2	27	18	3 584	1 779	50	2,2	3,0	1,1
22 Värmlands "	1	1	—	—	2	—	34	49	3 923	2 179	56	2,1	2,1	1,7
23 Örebro "	1	3	5	4	2	4	12	32	3 371	2 355	70	2,5	3,5	1,3
24 Västmanlands "	1	3	2	1	2	2	14	27	3 240	2 189	68	2,5	2,0	0,9
25 Kopparbergs "	1	1	1	1	5	—	24	28	4 049	3 394	84	2,3	3,2	1,2
26 Gävle stad	1	2	—	—	—	—	—	3	760	904	83	3,0	2,4	0,4
27 Gävleborgs län i övr.	—	—	2	2	2	3	24	20	3 494	2 607		2,1	1,8	1,3
28 Västernorrlands län ..	1	2	2	1	2	3	31	45	4 365	3 350	77	2,1	2,1	1,3
29 Jämtlands " ..	1	1	—	—	—	—	22	74	2 202	1 738	79	2,0	1,5	1,7
30 Västerbottens " ..	2	2	—	—	—	—	36	38	3 913	3 444	88	2,4	1,0	0,7
31 Norrbottens " ..	—	1	2	1	4	—	30	84	4 687	4 077	87	2,1	1,7	1,6
32 Summa Total	43	148	41	30	35	42	511	905	105 615	76 861	73	2,6	2,1	1,0

¹ Dessutom mottagningar på tjänsteresor till avlägset belägna platser. — ² Talen har beräknats på födda har antagits motsvara 988 barnaföderskor. — ³ Preliminär uppgift (jfr not 7 till tab. 20).

Maternity and child welfare

Spädbarn Infants						Småbarn Pre-school children									Total- kostnader, kr	
Antal levande födda <i>Number of live born</i>	därav övervakade <i>supervised</i>		Medeltal besök per spädbarn <i>Visits per infant</i>			Antal över- vakade ett- åringar <i>Number super- vised one year old children</i>	Medeltal besök per ettåring <i>Visits per one year old child</i>			Antal över- vakade 2-6- åringar <i>Number super- vised 2-6 years</i>	Medeltal besök per 2-6-åring <i>Visits per 2-6 year old child</i>			<i>Total cost</i>		
	Antal Num- ber	%	hos läkaren	hos sjuksköterskan	hembesök av sjuk- sköterskan		hos läkaren	hos sjuksköterskan	hembesök av sjuk- sköterskan		hos läkaren	hos sjuksköterskan	hembesök av sjuk- sköterskan			
10 686	9 358	88	4,3	1,4	5,5	7 572	1,9	0,2	1,5	20 132	1,6	0,1	1,2	1 799 143	1	
5 880	5 561	95	3,0	1,3	4,1	4 864	1,3	0,4	1,1	9 232	0,8	0,4	0,7	431 827	2	
2 482	2 394	96	4,0	0,7	5,5	1 877	2,3	0,3	2,5	2 554	1,1	0,1	1,1	241 927	3	
3 107	2 994	97	3,5	0,7	4,9	2 896	1,7	0,3	1,8	2 524	1,1	0,1	1,2	291 578	4	
1 183	1 147	97	4,4	—	6,5	1 208	1,8	—	1,3	1 184	1,4	—	1,1	147 351	5	
3 822	3 764	98	3,4	0,4	4,2	3 043	1,7	0,3	1,7	6 441	0,8	0,1	1,2	308 512	6	
4 117	3 778	92	3,2	0,8	3,8	3 288	1,6	0,2	1,1	5 500	1,0	0,1	0,8	320 857	7	
2 210	2 186	99	2,9	0,3	4,4	866	1,2	0,2	0,7	526	0,8	0,3	0,5	132 480	8	
}	3 417	{ 1 320	{ 2,4	{ 0,3	{ 5,1	1 207	1,4	0,1	1,8	2 935	0,8	0,1	1,2	111 549	9	
		{ 1 976	{ 3,1	{ 0,5	{ 5,6	1 105	1,6	0,1	1,0	1 011	1,1	0,2	0,8	136 375	10	
912	815	89	3,2	0,5	4,8	624	1,1	0,2	0,8	1 506	0,5	—	0,5	76 869	11	
2 069	1 919	93	3,2	1,4	6,7	732	1,3	0,4	1,1	97	1,0	0,2	0,2	100 389	12	
3 615	3 459	96	2,7	0,4	4,1	3 142	1,5	0,2	1,6	4 437	1,1	0,1	1,2	235 759	13	
2 921	2 781	95	6,1	2,1	4,3	2 611	1,1	1,3	0,2	9 191	0,8	0,9	0,1	386 629	14	
952	859	90	5,9	5,8	4,9	839	1,9	2,1	2,0	2 866	1,1	1,4	0,9	150 800	15	
4 329	3 480	80	2,5	1,3	3,9	2 753	1,0	0,5	1,1	3 951	0,8	0,4	0,8	253 890	16	
2 350	2 231	95	3,2	0,5	5,5	1 896	1,5	0,9	1,7	4 200	0,7	0,3	1,3	127 361	17	
5 648	5 237	93	2,7	1,6	7,1	4 584	1,2	0,3	1,6	8 278	0,5	0,1	1,1	412 234	18	
2 914	2 826	97	2,4	1,0	6,4	3 006	1,3	0,3	2,5	1 513	0,7	0,2	1,3	182 446	19	
5 130	4 928	96	3,5	0,9	4,7	4 612	1,7	0,3	2,1	7 892	0,8	0,1	1,0	371 044	20	
3 558	3 411	96	1,8	0,3	4,4	3 094	0,9	—	1,4	3 724	0,7	0,1	0,9	151 687	21	
3 902	3 756	96	3,0	0,4	3,9	3 447	1,9	0,2	1,7	2 731	1,1	0,1	1,1	295 954	22	
3 356	3 259	97	3,1	1,2	5,1	2 749	1,6	0,3	1,5	3 789	1,1	0,2	0,8	362 198	23	
3 227	3 168	98	3,9	1,4	5,7	3 019	2,1	0,4	1,9	3 082	1,2	0,3	1,1	296 455	24	
4 036	3 958	98	2,5	0,6	3,4	2 245	1,8	0,3	1,5	1 016	1,0	0,3	1,2	262 147	25	
754	710	94	3,9	1,7	5,3	429	1,8	0,4	1,5	751	1,3	0,4	0,7	85 737	26	
3 465	3 374	97	2,7	0,6	4,2	3 129	1,4	0,2	1,6	1 816	0,9	0,1	0,8	200 179	27	
4 332	4 194	97	2,0	0,6	5,0	3 830	1,0	0,2	1,9	10 283	0,5	0,1	1,1	307 540	28	
2 183	2 133	98	2,5	0,1	5,0	2 348	1,4	—	2,4	4 070	0,9	—	1,6	183 366	29	
3 889	3 791	97	2,3	0,1	4,1	3 513	1,3	0,1	2,6	3 672	1,0	0,1	2,0	223 240	30	
4 638	4 554	98	2,3	0,2	5,7	4 611	1,2	0,1	2,6	10 632	0,5	—	1,9	451 391	31	
* 105 084	99 321	94	3,2	0,9	5,0	85 139	1,5	0,3	1,7	141 536	0,9	0,2	1,1	9 038 914	32	

uppgifter om antalet födda (levande födda plus dödfödda) och är således endast approximativa. 1 000

Tab. 5. Tuberkulosdispensärerna år 1954 enligt uppgifter från Nationalföreningen mot tuberkulos. Antal och prestationer

TB dispensaries

Län, städer <i>Counties, county boroughs</i>	Antal dispenser <i>No. of dispensaries</i>		Centralsdispensärer <i>Central dispensaries</i>		Central- och distriktsdispensärer <i>Central and district dispensaries</i>			
	Centraldispensärer <i>Central dispensaries</i>	Distriktsdispensärer <i>District dispensaries</i>	Undersökta nyttillkomna personer <i>New cases examined</i>	Röntgenundersökningar <i>No. of X-ray examinations</i>	Calmettevaccinationer <i>No. of BCG vaccinations</i>	Tuberkulinundersökningar <i>Tuberculin tests</i>	Hembesök av distriktsdispensär <i>Home visits by district or dispensary nurse</i>	Läkarundersökningar <i>Examinations by physician</i>
Stockholms stad	1	—	10 530	96 572	3 665	35 206	—	—
Stockholms län	4	37	3 101	13 499	3 805	11 559	6 885	4 028
Uppsala län	1	12	3 811	17 808	2 204	8 028	6 400	9 233
Södermanlands län	2	18	4 032	9 105	2 309	11 308	4 580	2 008
Norrköpings stad	1	—	2 838	10 707	218	1 540	—	—
Östergötlands län i övrigt ..	2	23	3 842	10 658	2 891	11 002	7 383	2 516
Jönköpings län	3	24	7 025	16 525	3 113	14 798	5 194	3 176
Kronobergs län	2	22	3 322	8 103	3 420	5 856	3 301	2 537
Kalmar län (norra o. södra) ..	3	31	4 150	11 247	6 977	16 480	5 508	1 002
Gotlands län	1	8	2 863	5 829	966	2 656	918	32
Blekinge län	2	16	1 286	6 239	1 662	4 138	3 509	4 324
Kristianstads län	2	28	2 877	9 651	3 607	12 772	5 193	2 322
Malmö stad	1	—	6 735	43 365	2 237	26 432	—	—
Hälsingborgs stad	1	—	2 230	5 973	225	1 516	—	—
Malmöhus län i övrigt	1	19	6 365	41 554	3 287	22 020	4 050	3 764
Hallands län	2	18	2 407	9 392	2 584	9 813	2 311	300
Göteborgs stad	1	—	17 409	50 388	3 351	32 033	—	—
Göteborgs o. Bohus län i övr.	3	26	6 152	11 355	3 416	12 501	3 714	1 568
Älvsborgs län	4	11	9 457	25 066	4 463	16 226	3 850	17 190
Skaraborgs län	1	30	3 654	6 734	4 820	8 745	3 026	2 496
Värmlands län	3	36	7 270	14 837	3 332	19 287	11 669	2 788
Örebro län	2	23	3 983	10 063	1 593	7 143	2 661	5 485
Västmanlands län	1	20	3 666	8 290	2 804	9 103	3 460	1 382
Kopparbergs län	2	36	5 222	10 908	3 868	13 561	8 873	2 596
Gävle stad	1	—	1 333	4 380	608	286	—	—
Gävleborgs län i övrigt	2	32	3 115	8 036	4 499	11 621	4 388	3 047
Västernorrlands län	3	40	4 836	19 104	3 594	15 529	8 832	5 146
Jämtlands län	1	25	2 514	7 101	3 437	12 634	6 137	3 070
Västerbottens län	4	25	7 653	22 171	6 603	27 023	7 678	9 630
Norrbottnens län	5	36	5 752	31 495	5 121	21 719	14 323	10 201
Summa Total 1954	62	596	149 530	546 155	94 669	402 535	133 843	99 841
1953	61	598	140 904	581 150	101 598	406 372	144 103	102 118
1952	61	593	142 252	504 169	123 779	407 648	159 757	106 936
1951	59	585	150 258	567 569	121 816	535 181	163 982	105 436
1950	58	578	136 067	503 865	152 709	571 769	180 955	107 084
1949	54	567	134 562	473 887	172 345	607 264	193 218	111 640
1948	54	544	128 516	458 332	177 968	590 148	192 761	163 518

Tab. 6. Antal apotek m. m. och dessas försäljningsbelopp år 1954
Pharmacies

Län, städer <i>Counties, county boroughs</i>	Antal apotek <i>No. of dispensaries</i>			Läke- medels- förråd <i>Medi- cine supply</i>	Apotekens försäljning, kr <i>Total sale</i>	Antal in- vånare per apotek ¹ <i>Inh. per dispensary</i>	Läkemedels- förbruk- ning per invånare, kr <i>Sale per inh.</i>
	Själv- ständiga inde- pendent	Filial- apotek branch	Sjuk- husapo- tek at hospital				
Stockholms stad	44	12	6	5	37 173 970	13 874	47,8
Stockholms län {	11 {	2 {	— {	40 {	6 353 292	16 104	22,2
Uppsala " {	8 {	3 {	— {	15 {	2 220 825	13 313	34,5
Södermanlands " {	4 {	2 {	1 {	5 {	4 528 439	12 195	30,1
Norrköpings stad {	3 {	3 {	— {	13 {	981 980	14 716	41,9
Östergötlands län i övr. {	10 {	2 {	1 {	19 {	5 859 454	14 768	27,5
Jönköpings län {	3 {	3 {	— {	17 {	736 875	16 350	27,7
Kronobergs " {	11 {	— {	— {	13 {	3 696 507	13 259	22,8
Kalmar " {	7 {	3 {	— {	8 {	5 536 223	13 968	26,4
Gotlands " {	7 {	2 {	— {	3 {	1 785 134	14 382	23,1
Blekinge " {	3 {	— {	— {	8 {	6 919 650	20 862	23,8
Kristianstads " {	3 {	— {	— {	18 {	767 416	12 970	23,8
Malmö stad {	3 {	— {	— {	2 {	2 031 643	20 564	37,3
Hälsingborgs stad {	7 {	2 {	— {	5 {	1 595 988	18 336	40,8
Malmöhus län i övrigt. {	7 {	— {	— {	33 {	4 220 838	15 135	26,5
Hallands län {	1 {	— {	— {	2 {	2 036 978	18 429	27,7
Göteborgs stad {	6 {	— {	— {	16 {	1 331 608	18 672	40,4
Göteb. o. Bohus l. i övr. {	1 {	— {	— {	35 {	3 482 692	13 741	21,6
Älvsborgs län {	5 {	— {	— {	12 {	3 832 795	15 949	26,2
Skaraborgs " {	11 {	4 {	— {	5 {	2 336 492	16 626	26,5
Värmlands " {	10 {	— {	— {	37 {	7 661 719	13 656	28,2
Örebro " {	3 {	1 {	— {	55 {	2 994 157	12 102	28,1
Västmanlands " {	8 {	— {	1 {	40 {	5 924 215	10 349	27,2
Kopparbergs " {	12 {	1 {	— {	55 {	2 508 996	10 753	23,8
Gävle stad {	6 {	— {	— {	55 {	4 032 128	14 729	24,6
Gävleborgs län i övr. {	3 {	— {	— {	533 {	569 928	14 440	29,8
Västernorrlands län {	17 {	3 {	1 {	.. {	15 085 501	13 575	48,9
Jämtlands " {	6 {	— {	— {	.. {	3 005 100	15 381	11,5
Västerbottens " {	7 {	2 {	— {	518 {	1 440 549	14 559	28,4
Norrbottnens " {	8 {	— {	— {	.. {	6 877 846		
Hela riket 1954 Total	10 {	4 {	— {	.. {	2 743 562		
Därav rikets städer cities...	8 {	— {	— {	.. {	5 171 286		
rikets landsb. country	6 {	1 {	— {	.. {	1 446 119		
Hela riket 1953	7 {	— {	— {	.. {	5 609 601		

¹ Sjukhusapotek ej medräknade.

Tab. 7. Folktandvård. Verksamhet m. m. år 1954

Public dental care. Activity etc.

Huvudman (landsting, städer utom landsting) <i>Responsible authority (counties, county boroughs)</i>	Antal tand- polikliniker den 1/1 1955 <i>Policlinics</i>		Antal tandläk. den 1/1 1955 vid <i>No. of dental surgeons</i>		Antal vid distriktstend- poliklinikerna behandlade <i>Number of persons treated at district policlinics</i>				Arbetstimmar av tandläkare i tand- vård (i distr.) <i>Hours worked at district policlinics</i>	
	cen- tral	dis- trikts- dis- trict	central- tand- polikli- nikerna central	dis- trikts- tand- polikli- nikerna district	barn children		vuxna adults		hela antalet total	därav i org. barn- tandv. thereof org. child- rendental care
					full- stän- digt compl. treat- ment	par- tiellt partial treat- ment	full- stän- digt compl. treat- ment	par- tiellt partial treat- ment		
Stockholms stad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stockholms län	—	25	—	73	30 880	1 991	7 514	14 780	111 440	65 085
Uppsala »	1	14	3	29	17 207	779	3 759	5 430	51 335	33 031
Södermanlands »	1	14	2	48	27 175	2 662	8 499	11 372	81 690	49 285
Norrköpings stad ¹	—	3	—	10	1 604	246	30	55	..	..
Östergötlands län i övrigt. .	1	18	2	41	22 441	1 412	6 534	6 616	69 627	41 056
Jönköpings län	1	25	2	49	21 709	3 037	7 419	9 150	78 426	48 073
Kronobergs »	1	10	1	10	5 134	343	1 873	2 728	20 076	11 414
Kalmar läns norra	—	12	—	17	8 845	828	4 791	2 491	31 004	16 020
» » södra	1	14	1	31	16 225	1 519	4 193	7 435	51 589	31 125
Gotlands län	—	7	—	11	3 487	695	1 274	3 417	18 434	10 976
Blekinge »	—	10	—	20	7 129	485	2 206	4 000	32 502	16 808
Kristianstads »	1	27	2	45	21 642	3 545	5 320	7 505	82 013	48 621
Malmö stad	—	13	—	36	20 051	2 505	1 146	3 090	58 202	44 630
Hälsingborgs stad	—	4	—	15	5 718	1 291	795	2 307	26 391	16 940
Malmöhus län i övrigt	1	25	2	56	20 325	3 197	8 468	10 037	87 006	47 589
Hallands län	1	12	1	29	14 209	2 322	2 842	5 209	49 850	33 713
Göteborgs stad	1	24	4	100	38 091	4 223	7 292	17 842	129 239	68 510
Göteb. o. Bohus län i övr. .	—	18	—	27	13 277	2 054	3 632	8 790	53 380	34 104
Älvsborgs län	1	31	1	53	20 140	2 585	8 286	10 333	93 014	52 929
Skaraborgs »	1	9	1	18	10 178	393	2 781	4 248	34 039	20 894
Värmlands »	—	18	—	45	14 101	3 264	6 359	10 266	66 646	36 600
Örebro »	—	10	—	21	11 627	1 391	295	1 329	37 867	35 449
Västmanlands »	1	11	1	32	17 043	2 401	3 100	6 284	48 038	33 794
Kopparbergs »	1	22	2	44	25 381	1 613	7 884	9 965	69 507	41 511
Gävle stad	—	1	—	8	4 838	1 040	990	869	13 456	8 020
Gävleborgs län i övrigt	—	20	—	39	25 156	2 746	11 822	12 761	66 135	37 083
Västernorrlands län	—	20	—	29	15 108	2 309	5 557	9 470	53 689	30 133
Jämtlands »	—	21	—	27	14 245	2 310	4 088	6 579	46 664	27 357
Västerbottens »	1	23	2	37	23 847	2 078	9 931	20 111	63 243	37 800
Norrbottnens »	1	37	2	68	29 693	4 607	11 911	22 053	114 905	65 570
Summa Total	16	498	29	1 068	506 506	59 871	150 591	236 522	(1789407)	(1048620)
därav landsting Counties..	15	453	25	899	436 204	50 566	140 338	212 359	1 512 119	905 520
städer utom lands- ting ² County bor- oughs	1	45	4	169	70 302	9 305	10 253	24 163	(227 288)	(138 100)
Summa Total 1953	16	461	30	971	436 732	63 151	130 596	231 592	1 591 635	953 984
» » 1952	16	431	28	875	378 359	63 065	111 898	197 871	1 376 907	820 138
» » 1951	14	416	18	761	327 151	(76 460)	93 044	166 623	..	..

¹ Avser tiden fr. o. m. den 1 september. — ² Dessutom fanns 22 annexandpolikliniker. — ³ Omfattar icke Stockholm, som har kommunal tandvård, vilken icke är inordnad i folktandvården.

Tab. 8. Folk tandvårdens utgifter och inkomster år 1954
Distrikts- och centraltandpolikliniker

Public dental care, running cost and receipts

Huvudman (landsting, städer utom landsting) <i>Responsible authority</i> (counties, county boroughs)	Utgifter för driften, 1 000-tal kr <i>Running cost, 1 000 kr</i>			Inkomster att täcka vidstående driftutgifter, 1 000-tal kr <i>Receipts to cover running cost, 1 000 kr</i>				
	Avlö- ningar <i>Sala- ries</i>	Övrigt utom för lokaler, städning, värme, lyse <i>Other expenses except for premises</i>	Summa <i>Total</i>	Stats- bidrag till driften <i>Subsi- dies from the State</i>	Årsav- gifter av kom- muner <i>Receipts for child- ren from local com.</i>	Behand- lings- avgifter <i>Fees</i>	Vissa övriga in- komster <i>Other sources</i>	Huvud- mannens (lands- tingets, stadens) kostnad <i>Respon- sible authority</i>
Stockholms län	2 417	368	2 785	480	155	727	49	1 374
Uppsala »	1 089	275	1 364	278	91	403	—	592
Södermanlands »	1 875	428	2 303	434	140	774	—	955
Norrköpings stad ¹	119	35	154	—	—	4	—	150
Östergötlands län i övrigt	1 547	380	1 927	358	106	690	55	718
Jönköpings »	1 805	512	2 317	346	109	722	—	1 140
Kronobergs »	473	158	631	91	26	231	—	283
Kalmar läns norra	716	199	915	141	38	382	9	345
Kalmar läns södra	1 026	362	1 388	263	84	495	59	487
Gotlands län	393	92	485	73	18	153	—	241
Blekinge »	658	166	824	114	37	278	—	395
Kristianstads »	1 595	318	1 913	341	118	638	—	816
Malmö stad	1 293	136	1 429	160	—	175	5	1 089
Hälsingborgs »	586	76	662	46	—	122	0	494
Malmöhus län i övrigt	1 962	367	2 329	226	92	850	30	1 131
Hallands län	1 033	245	1 278	227	65	355	0	631
Göteborgs stad	3 923	676	4 599	309	—	1 101	—	3 189
Göteborgs o. Bohus län i övr. ..	1 129	208	1 337	212	75	449	0	601
Älvsborgs län	2 071	458	2 529	319	106	860	29	1 215
Skaraborgs »	736	212	948	162	48	344	0	394
Värmlands »	1 513	468	1 981	225	81	757	—	918
Örebro »	652	133	785	150	47	50	17	521
Västmanlands »	1 078	311	1 389	272	93	398	—	626
Kopparbergs »	1 698	361	2 059	405	105	796	—	753
Gävle stad	280	131	411	39	—	90	—	282
Gävleborgs län i övrigt	1 672	463	2 135	306	103	1 035	2	689
Västernorrlands län	1 250	348	1 598	242	—	708	—	648
Jämtlands »	1 047	275	1 322	226	81	544	—	471
Västerbottens »	1 758	503	2 261	371	109	928	137	716
Norrbottens »	2 719	976	3 695	474	151	1 269	8	1 793
Summa Total	40 118	9 640	49 753	7 290	2 078	16 328	400	23 657
därav landsting Counties ...	33 912	8 586	42 498	6 736	2 078	14 836	395	18 453
städer utom landsting County boroughs ...	6 201	1 054	7 255	554	—	1 492	5	5 204
Summa Total 1953	35 500	8 441	43 941	6 544	1 627	14 554	351	20 865
» » 1952	30 713	7 271	37 984	5 609	1 423	12 226	223	18 503
» » 1951	22 475	6 144	28 619	4 497	(1 220)	9 793	65	13 044

¹ Avser tiden fr. o. m. 1 september.

Tab. 9. Översikt av vårdplatserna på kroppssjukhusen den ³¹/₁₂ 1954

Sjukhus och sjukvårdsområden <i>Type of hospital. Responsible authority's districts (counties, county boroughs)</i>	Platser på allmänna sjuk-avd. <i>At non-specialized dep'ts</i>	Platser på specialavdelningar (kliniker) eller specialanstalter <i>Beds at special departments or special hospitals for</i>							
		medicin <i>medicine</i>	kirurgi <i>surgery</i>	medicinsk barn-sjuk-vård <i>pediatrics</i>	ögon-sjuk-domar <i>ophthalmology</i>	öron-, näs- o. hals-sjuk-domar <i>oto-, rhino-, laryngology</i>	radio-logi <i>radio-logy</i>	hud- o. köns-sjuk-domar <i>dermatovenereology</i>	reumatologi <i>rheumatology</i>
1 Lasarett <i>General hospitals</i> (tab. 10 o. 11 A)	3 614	8 055	8 281	1 718	796	1 321	483	642	471
2 Vissa andra sjukhus av lasarettskaraktär <i>Other hosp. type establishments</i> (tab. 11 B)	302	—	198	349	—	—	—	—	726
3 Sjukstugor <i>Cottage hospitals</i> . (tab. 11 C)	1 601	—	—	—	—	—	—	—	—
4 Sjukhärbärgen <i>Infirmaries</i> . (tab. 11 D)	27	—	—	—	—	—	—	—	—
5 Enskilda sjukh. <i>Private hosp.</i> (tab. 11 E)	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6 Epidemisjukhus och epidemisjukstugor <i>Epidemic hosp.</i> (tab. 11 F)	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7 Anst. f. lungtbc <i>Sanatoria</i> . . . (tab. 11 G)	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Fristående förlossningsanst. ² (tab. 11 H):	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8 allmänna <i>of the Community</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9 enskilda <i>private</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kronikeranstalter (tab. 11 I):	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10 landstings o. städers utom landsting ³	10	—	—	—	—	—	—	—	—
11 primärkommuners ⁴	5	—	—	—	—	—	—	—	—
12 enskilda ⁵	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13 Summa vårdplatser <i>Total</i>	5 559	8 055	8 479	2 067	796	1 321	483	642	1 197
Därav <i>Thereof</i> :	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14 Rikspatser ⁶ i Stockholms stad o. län . . .	—	258	264	57	37	44	114	76	251
15 " på övriga orter	—	—	—	—	—	—	—	—	946
Vårdplatser disponerade av:	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16 Stockholms stad	—	1 418	1 083	301	62	148	58	242	—
17 Stockholms län	141	312	433	68	25	65	18	47	—
18 Uppsala "	66	155	183	55	20	68	—	—	—
19 Södermanlands "	227	221	226	114	27	47	11	—	—
20 Norrköpings stad	—	94	119	56	10	37	—	10	—
21 Östergötlands län i övrigt	243	230	223	60	29	48	—	25	—
22 Jönköpings län	406	159	225	54	31	27	5	—	—
23 Kronobergs "	153	102	117	22	14	20	8	—	—
24 Kalmar läns n:a	34	76	109	—	8	9	5	—	—
25 " s:a	185	112	137	—	20	27	7	—	—
26 Gotlands län	—	63	104	20	6	8	—	—	—
27 Blekinge "	—	287	240	24	19	26	8	—	—
28 Kristianstads "	106	301	329	61	46	31	16	—	—
29 Malmö stad	—	187	215	167	23	48	6	74	—
30 Hälsingborgs stad	—	67	69	48	—	13	4	—	—
31 Malmöhus län i övrigt	248	259	433	164	29	70	22	40	—
32 Hallands län	250	118	107	26	15	30	9	—	—
33 Göteborgs stad	100	900	551	150	29	62	25	95	—
34 Göteborgs och Bohus län i övrigt	182	200	285	6	22	22	11	2	—
35 Älvsborgs län	318	259	285	92	41	58	17	2	—
36 Skaraborgs "	255	205	247	38	24	49	15	—	—
37 Värmlands "	539	128	147	52	23	35	25	—	—
38 Örebro "	125	293	295	40	32	31	16	29	—
39 Västmanlands "	32	287	345	25	20	30	7	—	—
40 Kopparbergs "	612	122	169	49	32	45	29	—	—
41 Gävle stad	—	67	89	26	13	16	13	—	—
42 Gävleborgs län i övrigt	279	217	262	56	32	32	13	—	—
43 Västernorrlands län	241	324	436	73	42	64	—	—	—
44 Jämtlands "	103	96	154	33	15	23	—	—	—
45 Västerbottens "	329	243	258	58	25	55	14	—	—
46 Norrbottens "	385	300	340	72	25	33	7	—	—

¹ I regel finnes för dessa avdelningar (anstalter) egna specialläkare. Undantag utgör vissa avdelningar för *physicians of their own*. — ² *Independent maternity homes etc.* — ³ *Homes for chronically sick operated by county* disponerats av särskilt sjukvårdsområde. Available to all citizens on same terms. — ⁴ Inkl. pensionsstyrelsens av-

Survey of beds at hospitals for somatic diseases

ter för ¹													Platser på barnbörds-avd. utan egen special-läkare <i>Maternity wards without spec.</i>	Platser på andra lasaretts-avd. <i>Other dep.ts at gen. hosp.</i>	Platser på kroniker-avd. <i>For chronically sick</i>	Platser på enskilda sjukhem (utom bb-platser) <i>Private hospitals (except maternity wards)</i>	Platser på epidemi-avd. <i>Beds at epidemic hospitals</i>	Summa vård-platser <i>Total</i>
orto-pedi <i>orthopedics</i>	neuro-logi <i>neurology</i>	neuro-kirurgi <i>neurosurgery</i>	psyki-atri <i>psychiatry</i>	tbc-sjukd. <i>TB</i>		obstetrik o. (el.) gynekologi <i>obstetrics, gynecology</i>		Ma-ternity wards without spec.	Platser på kroniker-avd. <i>For chronically sick</i>	Platser på enskilda sjukhem (utom bb-platser) <i>Private hospitals (except maternity wards)</i>	Platser på epidemi-avd. <i>Beds at epidemic hospitals</i>	Summa vård-platser <i>Total</i>						
				lung-tbc <i>lung</i>	led-, ben- o. körtel-tbc <i>joint-, bone-etc.</i>	ob-stetr. platser <i>obstetrics</i>	gynek-platser <i>gynecology</i>											
563	137	182	7 735	563	62	1 883	1 342	940	315	1 167	—	171	33 441	1				
490	—	—	12	—	653	—	—	3	—	—	—	—	2 733	2				
—	—	—	—	—	—	—	—	362	—	406	—	16	2 385	3				
—	—	—	—	—	—	—	—	13	—	—	—	—	40	4				
—	—	—	—	—	—	—	—	24	—	—	1 223	—	1 247	5				
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4 050	4 050	6				
—	—	—	—	6 995	—	—	—	—	—	46	—	—	7 041	7				
—	—	—	—	—	—	200	96	209	—	—	—	—	505	8				
—	—	—	—	—	—	—	—	10	—	—	—	—	10	9				
—	—	—	—	16	—	—	—	6	42	8 368	—	—	8 442	10				
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1 249	—	—	1 254	11				
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	747	—	—	747	12				
1 053	137	182	747	7 574	715	2 088	1 438	1 567	357	11 983	1 223	4 237	61 895	13				
206	41	61	104	—	23	41	41	—	—	—	—	—	1 618	14				
308	—	—	342	129	630	—	—	—	—	—	—	—	2 355	15				
88	31	46	101	810	62	454	276	—	212	2 686	669	518	9 265	16				
—	10	7	—	325	—	110	93	75	—	514	113	204	2 560	17				
—	—	—	—	149	—	88	75	24	—	263	97	160	1 403	18				
—	—	—	—	130	—	37	45	59	—	249	—	154	1 547	19				
—	—	—	—	78	—	54	17	—	—	301	—	93	869	20				
48	—	—	33	186	—	85	61	46	—	372	—	209	1 898	21				
—	—	—	—	205	—	48	33	84	3	429	90	147	1 949	22				
—	1	3	—	136	—	—	—	65	—	133	—	64	838	23				
—	—	2	—	112	—	—	—	32	—	167	—	59	613	24				
—	1	3	—	169	—	26	25	44	14	235	70	43	1 118	25				
—	—	—	—	109	—	—	—	26	—	160	—	64	560	26				
—	1	3	—	259	—	30	27	40	—	151	—	74	1 189	27				
18	1	5	22	187	—	77	60	33	—	232	—	60	1 585	28				
129	—	3	46	199	—	94	56	4	15	590	35	236	2 127	29				
—	1	2	—	68	—	36	30	—	—	225	—	57	620	30				
132	18	13	—	299	—	46	46	65	11	558	28	214	2 695	31				
—	1	3	—	149	—	29	15	42	—	285	—	60	1 134	32				
—	25	28	88	470	—	248	115	20	—	383	76	340	3 705	33				
—	3	—	—	205	—	—	3	84	—	296	—	75	1 396	34				
90	3	—	11	348	—	91	65	79	17	521	—	155	2 452	35				
—	—	—	—	132	—	44	47	52	26	427	—	117	1 678	36				
—	—	—	—	245	—	65	29	82	10	438	—	127	1 945	37				
34	—	—	—	176	—	52	29	53	49	433	—	123	1 810	38				
—	—	—	—	209	—	60	30	62	—	238	—	96	1 441	39				
—	—	—	—	341	—	30	29	76	—	299	15	176	2 024	40				
—	—	—	—	60	—	27	15	—	—	44	30	50	450	41				
—	—	—	—	197	—	27	15	90	—	283	—	102	1 605	42				
—	—	—	—	517	—	85	53	52	—	356	—	175	2 418	43				
—	—	—	—	183	—	22	32	21	—	103	—	84	869	44				
—	—	—	—	384	—	57	50	100	—	152	—	123	1 848	45				
—	—	—	—	408	—	20	26	157	—	460	—	78	2 311	46				

reumatologi och psykiatri samt tbc-sjukstugor. *Beds at general hospitals etc. with — as a rule — specialist councils (or c. boroughs). — ² Ditto operated by local communes. — ³ Ditto, private. — ⁴ Som ej genom avtal delning i Vänersborg (120 vårdpl.), som icke har lasarettpsykiatri i egentlig mening.*

Tab. 10. Specifikation av lasarettens och barnsjukhusens vårdplatser den ³¹/₁₂ 1954

Anstalter <i>Establishments</i>	Huvudman		Platser på all- män sjuk- avd. At non- spe- cial- ized dep:ts	Platser på specialavdelningar (kliniker) eller spe- Beds at special departments or special hospitals for						
	Kategori <i>Responsible authority</i>	Län/bokstav <i>County, c. borough</i>		medi- cin medi- cine	kirurgi sur- gery	medi- cinsk barn- sjuk- vård pedia- trics	ögon- sjuk- domar ophthal- mology	öron-, näs- o. hals- sjuk- domar oto-, rhino-, laryngo- logy	radio- logi * radio- logy	hud- o. köns- sjuk- domar der- mato- vene- reology
1 A. Lasarett General hospitals			3 614	8 055	8 281	1 718	796	1 321	483	642
2 1. Undervisningslasarett University (teaching) hospitals			—	1 437	1 606	528	206	339	318	307
3 Karolinska sjukh., Stockholm ^a	S	—	—	(†) 321	(†)*349	(†)*158	(†) 70	(†) 89	(†) 149	(†) 193
4 Serafimerlasarettet, " "....	S	—	—	(†) 180	(†) 185	—	—	—	—	—
5 Akademiska sjukhuset, Uppsala ^a ...	S	C	—	168	198	65	30	83	—	—
6 Lunds lasarett	L	M	—	162	* 219	138	49	57	80	40
7 Allmänna sjukhuset, Malmö	U	(M)	—	187	* 215	167	23	48	—	74
8 Sahlgrenska sjukhuset, Göteborg ..	U	(O)	—	¹⁰ 419	440	—	34	62	89	—
9 2. Övriga delade lasarett i städer utom landsting (inkl. speciallasa- rett) Other specialized general hos- pitals in county boroughs			—	1 948	1 080	174	59	193	28	281
10 Sabbatsbergs sjukhus, Stockholm ..	U	A	—	214	190	—	25	66	—	—
11 S:t Görans " " " ..	U	A	—	236	203	—	—	—	—	106
12 S:t Eriks " " " ..	U	A	—	409	152	—	—	—	—	—
13 Södersjukhuset, " " ..	U	A	—	380	274	65	19	57	28	66
14 Norrköpings lasarett	U	(E)	—	94	124	61	15	44	—	10
15 Hälsingborgs "	U	(M)	—	134	137	48	—	26	—	—
16 Holtermanska sjukh., Göteborg (spec.-las.)	U	(O)	—	—	—	—	—	—	—	99
17 Vasa sjukhus, Göteborg (spec.-las.)	U	(O)	—	481	—	—	—	—	—	—
18 3. Övriga delade lasarett i lands- tingsområden Other specialized ge- neral hospitals in county councils			—	4 670	5 595	1 016	531	789	137	54
19 Norrtälje lasarett	L	B	—	53	70	—	—	—	—	—
20 Södertälje "	L	B	—	91	135	—	—	—	—	—
21 Mörby " , Stocksund ..	L	B	—	91	137	—	—	30	¹² 13	—
22 Nyköpings "	L	D	—	106	108	49	12	22	—	—
23 Eskilstuna "	L	D	—	115	118	65	15	25	11	—
24 Linköpings "	L	E	—	148	132	55	24	50	—	25
25 Vadstena "	L	E	—	82	86	—	—	—	—	—
26 Jönköpings "	L	F	—	102	131	54	31	27	5	—
27 Värnamo "	L	F	—	57	94	—	—	—	—	—
28 Värjö "	L	G	—	102	117	22	8	20	—	—
29 Västerviks "	L	H	—	76	109	—	8	—	—	—
30 Kalmar "	L	H	—	112	137	—	20	27	—	—
31 Visby "	L	I	—	63	104	20	6	8	—	—
32 Karlskrona "	L	K	—	225	154	24	19	26	—	—
33 Karlshamns "	L	K	—	62	86	—	—	—	—	—
34 Kristianstads "	L	L	—	143	141	61	32	31	—	—
35 Ängelholms "	L	L	—	116	124	—	—	—	—	—
36 Hässleholms "	L	L	—	72	94	—	—	—	—	—
37 Landskrona "	L	M	—	¹⁴ —	¹⁴ 116	26	—	—	—	—
38 Halmstads "	L	N	—	113	107	26	15	30	—	—

Noter, se nästa uppslag.

Survey of beds at general hospitals etc.

Sjuktalsanstalter för ¹									Platser på barn- börds- avd. utan egen special- läkare <i>Maternity wards without spec.</i>	Platser på andra lasarets- avd. <i>Other depts at gen. hosp.</i>	Platser på kroniker- avd. <i>For chronically sick</i>	Platser på epide- miavd. <i>Beds at epi- demic hospitals</i>	Summa vård- platser <i>Total</i>	
reuma- tologi <i>rheu- mato- logy</i>	orto- pedi <i>ortho- pedics</i>	neuro- logi <i>neuro- logy</i>	neuro- kirurgi <i>neuro- surgery</i>	psyki- atri <i>psychi- atry</i>	tbc.-sjukd. <i>TB</i>		obstetrik o. (el.) gynekologi <i>obstetrics, gynecology</i>							
					lung- tbc <i>lung</i>	led-, ben. o. körtel- tbc <i>joint-, bone-etc.</i>	ob- stetr. platser <i>obstet- rics</i>	gynek- platser <i>gynecology</i>						
471	563	187	182	785	563	62	1 888	1 342	940	315	1 167	171	33 441	1
187	285	137	146	465	311	—	570	371	—	11	—	—	7 224	2
(†) 58	—	—	—	(†) 109	—	—	(†)* 87	(†)* 66	—	—	—	—	1 649	3
—	—	(†) 82	(†) 78	—	—	—	—	—	—	—	—	—	525	4
† 68	(†)* 156	24	40	† 117	121	—	95	85	—	—	—	—	962	5
† 61	129	—	—	† 105	66	—	* 46	* 46	—	11	—	—	1 307	6
—	—	—	—	46	124	—	* 94	* 56	—	—	—	—	1 224	7
—	—	31	28	88	—	—	248	118	—	—	—	—	1 557	8
56	88	—	36	84	139	62	363	245	—	212	570	93	5 711	9
—	—	—	—	—	—	—	96	83	—	—	—	—	674	10
—	56	—	—	—	139	62	—	—	—	—	92	—	894	11
—	—	—	—	—	—	—	30	71	—	—	—	—	662	12
† 56	32	—	36	84	—	—	137	41	—	11 212	120	—	1 551	13
—	—	—	—	—	—	—	* 64	* 20	—	—	84	93	665	14
—	—	—	—	—	—	—	* 36	* 30	—	—	—	—	411	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	99	16
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	274	—	755	17
228	190	—	—	186	30	—	950	726	439	78	417	50	16 086	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	13	—	26	—	162	19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	25	—	54	—	305	20
—	—	—	—	—	—	—	73	63	—	—	—	—	407	21
—	—	—	—	—	—	—	—	—	23	—	—	—	320	22
—	—	—	—	—	—	—	37	45	—	—	—	—	431	23
—	48	—	—	33	—	—	50	38	—	—	88	—	691	24
—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	—	—	—	176	25
—	—	—	—	—	—	—	48	33	—	13 3	—	—	434	26
—	—	—	—	—	30	—	—	—	28	—	—	—	209	27
—	—	—	—	—	—	—	—	—	18	—	—	—	287	28
—	—	—	—	—	—	—	—	—	13	—	—	—	206	29
—	—	—	—	—	—	—	26	25	—	—	—	—	347	30
—	—	—	—	—	—	—	30	27	—	—	—	—	220	31
—	—	—	—	—	—	—	—	—	17	—	—	—	505	32
—	18	—	—	22	—	—	* 50	* 45	—	—	—	—	165	33
—	—	—	—	—	—	—	27	15	—	—	—	—	543	34
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	282	35
—	—	—	—	—	—	—	—	—	16	—	—	—	182	36
—	—	—	—	—	—	—	—	—	26	—	—	—	168	37
—	—	—	—	—	—	—	29	15	—	—	—	—	335	38

Anstalter	Huvudman		Platser på allmän sjuk-avd.	Platser på specialavdelningar (kliniker) eller spe-						
	Kategori	Länsbostad		medicin	kirurgi	medicinsk barnsjukvård	ögon-sjukdomar	öron-, näs- o. hals-sjukdomar	radiologi ²	hud- o. köns-sjukdomar
39 Mölndals lasarett	L	O	—	89	124	—	—	22	—	—
40 Uddevalla »	L	O	—	111	154	—	18	—	—	—
41 Vänersborgs »	L	P	—	108	125	33	15	28	—	—
42 Borås »	L	P	—	151	150	56	25	30	—	—
43 Falköpings »	L	R	—	95	124	41	24	20	—	—
44 Lidköpings »	L	R	—	110	123	—	—	29	—	—
45 Karlstads »	L	S	—	128	147	52	23	35	9	—
46 Örebro »	L	T	—	161	144	40	32	31	16	29
47 Karlskoga »	L	T	—	96	104	—	—	—	—	—
48 Lindesbergs »	L	T	—	36	47	—	—	—	—	—
49 Västerås »	L	U	—	123	132	25	20	30	7	—
50 Sala »	L	U	—	46	64	—	—	—	—	—
51 Köpings »	L	U	—	58	77	—	—	—	—	—
52 Fagersta »	L	U	—	60	72	—	—	—	—	—
53 Falu »	L	W	—	122	169	49	32	45	29	—
54 Gävle »	L	X	—	133	177	52	26	31	26	—
55 Hudiksvalls »	L	X	—	76	86	30	19	17	—	—
56 Bollnäs »	L	X	—	75	88	—	—	—	—	—
57 Härnösands »	L	Y	—	72	88	—	—	—	—	—
58 Sundsvalls »	L	Y	—	152	208	50	28	44	—	—
59 Örnsköldsviks »	L	Y	—	100	140	23	14	20	—	—
60 Östersunds »	L	Z	—	96	154	33	15	23	—	—
61 Umeå »	L	AC	—	153	133	28	25	25	14	—
62 Skellefteå »	L	AC	—	90	125	30	—	30	—	—
63 Bodens » (garnis.)	S	BD	—	100	121	44	25	33	7	—
64 Luleå »	L	BD	—	63	65	—	—	—	—	—
65 Piteå »	L	BD	—	69	86	—	—	—	—	—
66 Gällivare »	L	BD	—	68	68	28	—	—	—	—
67 4. Odelade lasarett (se tab. 11 med tillhörande noter) <i>Non specialized general hospitals</i>			3 614	—	—	—	—	—	—	—
68 B. Barnsjukhus <i>Children's hospitals</i>			—	—	198	349	—	—	—	—
69 Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn, Sthlm	F	A	—	—	70	68	—	—	—	—
70 Samariten, barnsjh., Stockholm ...	F	A	—	—	—	125	—	—	—	—
71 Göteborgs barnsjukhus	U	(O)	—	—	128	156	—	—	—	—

¹ I regel finnes för dessa avdelningar (anstalter) egna specialläkare. Undantag utgör vissa avdelningar för reumatologi och psykiatri. — ² För radiologifall avdelade platser på medicinska och kirurgiska kliniker medräknade. — ³ Avser den ²⁰/₁₀₀. — ⁴ Inkluderar kirurgisk barnklinik på 61 vårdplatser och brännskadeavdelning på 18 vårdplatser. — ⁵ Kirurgisk barnklinik

ingår i kolumnen för kirurgi med 61 vårdplatser. —

⁶ Uppdelningen på gynekologiska och obstetriska platser är ungefärlig. — ⁷ Inkluderar thoraxkirurgisk avdelning på 40 vårdplatser. — ⁸ Inkluderar pensionsstyrelsens avdelning på 24 vårdplatser. — ⁹ Inkluderar thoraxkirurgisk avdelning på 24 vårdplatser och plastikkirurgisk avdelning. — ¹⁰ Inkluderar allergiavdel-

ocialanstalter för ¹									Platser på barn- börds- avd. utan egen special- läkare	Plat- ser på andra lasa- retts- avd.	Plat- ser på kro- niker- avd.	Platser på epide- miavd.	Summa vård- platser
reuma- tologi	orto- pedi	neuro- logi	neuro- kirurgi	psyki- atri	tbc-sjukd.		obstetrik o. (el.) gynækologi						
					lung- tbc	led-, ben- o. körtel- tbc	ob- stetr. platser	gynæk- platser					
—	—	—	—	—	—	—	—	—	22	—	55	—	312 39
—	—	—	—	—	—	—	—	—	28	—	—	—	311 40
—	—	—	—	(†) ¹⁵ 131	—	—	35	27	—	—	16	—	518 41
—	90	—	—	—	—	—	* 53	* 36	—	—	—	—	591 42
† 56	—	—	—	—	—	—	28	29	—	26	¹⁶ 25	—	412 43
—	—	—	—	—	—	—	19	20	—	—	—	—	357 44
—	—	—	—	—	—	—	65	29	—	—	—	—	488 45
—	34	—	—	—	—	—	52	29	—	—	—	—	568 46
—	—	—	—	—	—	—	—	—	19	¹⁷ 49	—	—	268 47
—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	—	—	—	91 48
† 56	—	—	—	—	—	—	60	30	—	—	—	—	483 49
—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	—	—	—	121 50
—	—	—	—	—	—	—	—	—	16	—	—	—	151 51
—	—	—	—	—	—	—	—	—	16	—	—	—	148 52
—	—	—	—	—	—	—	30	29	—	—	—	—	505 53
—	—	—	—	—	—	—	54	30	—	—	—	—	529 54
—	—	—	—	—	—	—	—	—	19	—	—	—	247 55
—	—	—	—	—	—	—	—	—	24	—	—	—	187 56
—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	—	—	—	180 57
—	—	—	—	—	—	—	57	33	—	—	—	—	572 58
—	—	—	—	—	—	—	* 28	* 20	—	—	—	—	345 59
† 60	—	—	—	—	—	—	22	32	—	—	—	—	375 60
—	—	—	—	—	—	—	22	23	—	—	—	—	483 61
† 56	—	—	—	—	—	—	35	27	—	—	—	—	337 62
—	—	—	—	—	—	—	20	26	—	—	—	50	482 63
—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	—	54	—	202 64
—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	—	57	—	227 65
—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	—	42	—	221 66
—	—	—	—	—	83	—	—	—	501	14	180	28	4 420 67
—	—	—	—	12	—	—	—	—	—	—	—	—	559 68
—	—	—	—	12	—	—	—	—	—	—	—	—	150 69
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	125 70
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	284 71

ning på 43 vårdplatser. — ¹¹ Inkluderar geriatrisk klinik på 178 vårdplatser. — ¹² Radiologiplatserna disponeras av medicinska kliniken. — ¹³ Tandklinik. — ¹⁴ Medicinsk avdelning ingår i kolumnen för kirurgi. — ¹⁵ Inkluderar pensionsstyrelsens avdelning för nervöst och reumatiskt sjuka på 120 vårdplatser och avdelning för psykisk barn- och ungdomsvård på 11

vårdplatser. — ¹⁶ Kronisk barnavdelning. — ¹⁷ Därav 6 vårdplatser på barn-, 6 på ögon-, 10 på öron- och 27 på konvalescensavdelning utan egen specialläkare. — ¹⁸ Inkluderar ögonavdelning på 7 vårdplatser utan egen specialläkare. — † Riksplatser. — (†) Riksplatser ingår.

Tab. 11. Anstalter för kroppssjukvård år 1954

Hospitals for somatic diseases

Tabellen avser att utgöra en fullständig förteckning över de svenska kroppssjukhus, som varit i verksamhet under redovisningsåret. Av texten kap. 1.1 framgår, hur gränsen för vad som uppfattats som sjukvårdsanstalt dragits. Av gränsdragningen följer bl. a., att en rad konvalescenthem (se härom kap. 3.22 under rubriken »Övriga anstalter») icke medräknats. Icke heller omfattar tabellen institut för blinda och döva eller avdelningar för akut sjuka vid ålderdomshem m. m. — Begreppet anstalt avser den förvaltningsekonomiska enheten. Ehuru huvudindelingsgrunden är vårdformen (lasarettsvård, förlösningvård, tuberkulosvård o. s. v.), kommer härigenom en avdelning för t. ex. tuberkulosvård vid lasarett att

räknas som del av lasarettet, om räkenskaperna är gemensamma. Vid t. ex. kronikeranstalter förekommer av samma skäl avdelningar för lasarettsvård. I samtliga dessa och liknande fall har förhållandet anmärkts i not till vårdplatsantalet. Å andra sidan förekommer, att anstalter, som ligger i samma byggnadskomplex, har skild ekonomi och på den grund räknats som skilda anstalter, vilket icke framgår av tabellen.

Parentes kringsummat betyder, att talet är ofullständigt, enär uppgift för en eller flera anstalter saknas. — Tecken- och kodförteckning finnes på sidan IX i början av boken.

Anstaltens namn, adress (och huvudman) ¹ <i>Hospital, address (responsible authority)</i>	Länsbokstav ² <i>County</i>	Vårdplatser den ³ / ₁₂ Beds		Antal intagna under året <i>Admis- sions</i>	Antal vård- dagar under året <i>Bed- days</i>	Anstaltens namn, adress (och huvudman) ¹ <i>Hospital, address (responsible authority)</i>	Länsbokstav ² <i>County</i>	Vårdplatser den ³ / ₁₂ Beds		Antal intagna under året <i>Admis- sions</i>	Antal vård- dagar under året <i>Bed- days</i>
		Hela an- talet <i>Total</i>	Därav på bb- avd. <i>Ma- ternity</i>					Hela an- talet <i>Total</i>	Därav på bb- avd. <i>Ma- ternity</i>		
A. Lasarett General hospitals		33 441	2 823	709 907	10175761	3. Odelade lasarett (huvudman L, där ej annat anges) Non specia- lized general hospitals		4 420	501	101 183	1318 233
1. Undervisningslasarett Universi- ty (teaching) hospitals		7 224	570	140 460	2218801	Löwenströmska lasarettet, Upp- lands Väsby	B	175	14	1 979	53 013
Karolinska sjh., Sthlm†(S)	—	1 649	87	30 415	442 618	Östhammars lasarett	B	102	5	1 167	31 454
Serafimerlas., Sthlm†(S)	—	525	—	7 494	154 263	Enköpings	C	55	16	2 078	18 367
Akademiska sjh., Uppsala(S)	C	962	95	17 880	291 937	Flens	D	93	13	2 229	26 948
Lunds lasarett(L)	M	1 307	96	23 883	406 576	Kullbergsska sjh., Katrineholm ..	D	90	12	2 818	30 200
Allmänna sjh., Malmö(U)	(M)	1 224	44	21 471	390 244	Söderköpings lasarett.....	E	109	7	1 480	30 870
Sahlgrenska sjh., Göteborg ... (U)	(O)	1 557	248	39 317	533 163	Kisa	E	58	6	1 703	17 681
2. Övriga delade lasarett (inkl. speciallasarett ³) (huvudman L, där ej annat anges) Other spe- cialized general hospitals		21 797	1 752	468 264	6643727	Finspångs	E	83	8	2 347	25 254
Sabbatsbergs sjukhus(U)	A	674	96	12 763	181 064	Eksjö	F	126	12	3 572	41 918
S:t Görans ,(U)	A	894	—	9 716	252 981	Nässjö	F	77	15	2 163	24 928
S:t Eriks ,(U)	A	662	30	11 002	192 305	Ljungby	G	120	18	2 990	33 214
Södersjukhuset(U)	A	1 551	137	24 679	389 577	Borgholms	Hs	95	9	2 195	27 168
Norrstälje lasarett.....	B	162	13	2 758	49 072	Oskarshamns	Hs	126	14	3 581	39 024
Södertälje ,B	B	305	25	6 868	88 592	Simrishamns	L	116	10	3 100	39 283
Mörby , , Stocksund ..	B	407	73	10 893	111 903	Ystads	M	104	13	2 722	32 561
Nyköpings ,D	D	320	23	8 257	98 608	Hörby	M	87	12	2 005	29 505
Eskestuna ,D	D	431	37	10 425	128 940	Trelleborgs	M	96	14	2 462	32 093
Norrköpings ,(U)	(E)	665	64	12 185	182 522	Varbergs	N	140	13	3 669	44 812
						Falkenbergs	N	94	12	2 546	23 531
						Ekmaniska sjh., Göteborg(U)	(O)	100	—	1 982	26 314
						Strömstads lasarett.....	O	93	8	1 566	24 934

Länköpings lasarett	E	691	50	13 071	216 502	Kungälv's lasarett	O	62	7	1 743	19 560
Vadstena	E	176	8	4 172	60 088	Lysekils	O	76	12	2 355	25 580
Jönköpings	F	434	48	11 690	127 110	Alingsås	P	195	21	3 409	49 535
Värnamo	F	209	28	4 581	59 202	Mariestads	R	126	16	3 070	38 952
Växjö	G	287	18	8 092	105 113	Filipstads	S	91	16	1 986	24 589
Västerviks	Hn	206	13	4 870	72 268	Toraby	S	128	12	3 138	41 422
Kalmar	Hs	347	26	9 060	105 998	Ärjängs	S	75	9	962	21 516
Visby	I	220	19	4 553	62 042	Arvika	S	80	9	2 499	21 674
Karlskrona	K	505	30	10 371	138 941	Kristinehamns	S	90	15	2 261	26 584
Karlskrona	K	165	17	4 060	51 403	Säffle	S	69	7	1 443	17 313
Kristianstads	L	543	50	12 512	175 606	Mora	W	128	12	2 418	28 557
Ängelholms	L	282	27	6 013	84 252	Avesta	W	140	17	3 233	41 937
Hässelholms	L	182	16	4 371	64 225	Ludvika	W	133	12	2 917	38 361
Hälsingborgs	(U) (M)	411	36	11 699	144 538	Söderhamns	X	120	12	2 688	37 426
Landskrona	M	168	26	3 932	52 424	Ljusdals	X	109	17	2 569	33 931
Halmstads	N	335	29	8 736	105 592	Sollefteå	Y	125	19	3 917	41 644
Holtermanska sjukh., Göteborg	(O)	99	—	1 214	31 019	Backe	Y	62	10	1 720	21 240
(speciallas.) (U)	(O)	755	—	1 741	266 972	Svegs	Z	94	9	1 335	23 710
Vasa sjh., Göteborg (speciallas.) (U)	(O)	312	22	5 997	75 581	Haparanda	BD	92	9	1 974	27 873
Mölnåls lasarett	O	311	28	7 595	104 100	Kalix	BD	150	15	2 537	40 832
Uddevalla	P	518	35	10 623	160 067	Kiruna	BD	136	14	2 655	37 925
Vänernsborgs	P	591	53	15 934	182 940	B. Vissa andra sjukhus av lasarettskaraktär Hospital type establishments					
Borås	R	412	28	10 194	141 844						
Falköpings	R	357	19	9 444	115 851	1. Garnisonssjukhus (huvudman S) Military hospitals					
Lidköpings	S	488	65	14 423	174 460	Garnisonssjukhuset i Stockholm (ingår i Karolinska sjukhuset, tab. II A)					
Karlstads	T	568	52	16 758	164 511	Garnisonssjukhuset i Eksjö					
Örebro	T	268	19	5 882	76 752	Garnisonssjukhuset i Skövde					
Karlskoga	T	91	8	1 405	17 755	Garnisonssjukhuset i Karlsborg					
Lindesbergs	U	483	60	11 252	152 113	Garnisonssjukhuset i Sollefteå					
Västerås	U	121	11	3 613	39 423	Garnisonssjukhuset i Boden (se tab. II A)					
Sala	U	151	16	3 845	46 821	2. Barnsjukhus Children's hospitals					
Köpings	U	148	16	2 005	28 624	Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn, Sthlm (F)					
Fagersta	W	505	30	12 877	157 449	Samariten, barnsjh., Sthlm (F)					
Falu	X	529	54	12 754	168 453	Göteborgs barnsjukhus					
Gävle	(L+U) X	247	19	5 985	82 868						
Hudiksvalls	X	187	24	4 614	60 357						
Bollnäs	Y	180	20	3 898	57 130						
Härnösands	Y	572	57	14 418	191 941						
Sundsvalls	Y	345	28	8 387	119 469						
Örnsköldsviks	Y	375	22	11 022	126 456						
Östersunds	Z	483	22	11 192	153 276						
Umeå	AC	337	35	7 795	99 433						
Skellefteå	AC	482	20	9 895	136 933						
Bodens	(garnisonssjh.) (S) BD	202	20	4 188	68 147						
Luleå	BD	227	15	3 640	74 247						
Piteå	BD	221	15	4 345	67 817						
Gällivare	BD										

Noter se i slutet av tabellen.

Anstaltens namn, adress (och huvudman)	Länsbokstav	Vårdplatser den 31/12		Antal intagna under året	Antal vård- dagar under året	Anstaltens namn, adress (och huvudman)	Länsbokstav	Vårdplatser den 31/12		Antal intagna under året	Antal vård- dagar under året
		Hela an- talet	Därav på bb.- avd.					Hela an- talet	Därav på bb.- avd.		
3. Anstalter för vantöra (huvud- man F) Hospitals for the crippled		490	—	5 419	157 553	(forts. C)					
Eugeniahemmet, sj.-avd., Sthlm†	—	35	—	* 151	* 13 176	Ljusne	X	30	—	117	2 501
Norrbackainst., sj.-avd. Sthlm†	—	171	—	* 2 138	* 52 561	Sandviken	X	26	—	472	8 448
Vanförest. sjukavd., Hälsoingb.†	—	80	—	* 1 161	* 25 960	Kilforsen	Y	12	3	93	782
„ „ „ Göteborg†	—	97	—	* 1 045	* 30 368	Gäddede	Z	16	—	184	3 494
„ „ „ Hårnö- sand†	—	107	—	* 924	* 35 488	Ström, Strömsund	Z	80	6	660	26 616
4. Pensionsstyrelsens fristående anstalter (huvudman S) Hospi- tals of the Pensions Board		602	—	3 200	208 225	Bjurholm	AC	14	—	289	4 202
Pens.-styr. sjh. i Nynäshamn†	—	251	—	1 238	79 725	Bureå	AC	20	—	227	7 068
„ „ „ Tranås†	—	182	—	1 337	64 917	Burträsk	AC	38	8	364	7 977
Broströmska sjh. f. barn, Gtbg†	—	25	—	37	8 638	Byske	AC	32	—	247	6 755
Äre fjällkuranstalt†	—	144	—	588	49 945	Dorotea	AC	39	5	487	8 576
5. Reumatikersjukhus (huvudman F) Hospital for rheumatic diseases		124	—	660	44 908	Jörn (se tab. 11 I 1)					
Spenshults sjh.†	—	124	—	660	44 908	Lycksele	AC	41	7	897	14 162
6. Anstalter för led-, ben- o. kör- teltho (huvudman F) Hospitals for surgical TB		653	—	1 718	188 131	Malåträsk	AC	33	7	933	11 385
Guldbröllopsminnet, Nynäsh.†	—	23	—	* 10	* 5 003	Nordmaling	AC	47	7	834	12 774
Kronprinsessan Viktorias Kust- sanatorium, Vejbystrand†	—	259	—	390	69 550	Norsjö	AC	30	7	490	8 546
Kustsanat. Apelviken, Varberg†	—	371	—	* 797	* 83 103	Robertsfors	AC	37	7	379	7 795
Solhems sjukh., Borås† (nedl. 30/4)	—	—	—	* 521	* 30 475	Sorsele	AC	26	6	560	7 294
C. Sjukstugor (huvudman L, där ej annat anges) Cottage hospitals		2 385	362	47 777	728 918	Stensele	AC	39	9	1 000	9 774
Leufsta bruk	C	16	—	183	4 255	Tärna, Tärnaby	AC	21	4	263	4 216
Tierp	C	19	8	907	8 936	Vilhelmina	AC	26	8	769	10 204
Mariefred	D	18	—	380	6 055	Vindeln	AC	16	—	279	6 242
Strängnäs	D	37	7	1 172	13 124	Åsele	AC	32	7	518	8 804
Trosa	D	22	1	548	7 556	Arjeplog	BD	24	4	697	10 771
D. Sjukhärborgen (huvud- man L) Infirmeries		40	13	559	4 763	Arvidsjaur	BD	60	9	1 271	18 582
Dikanäs	AC	4	—	35	301	Jokkmokk	BD	45	7	428	11 225
Saxnäs, Marsfjäll	AC	4	—	39	424	Pajala	BD	29	5	615	9 885
Junosuando	BD	8	3	117	1 313	Vittangi	BD	22	4	145	3 424
Karesuando	BD	6	2	100	641	Överkalix, Tallviksudden	BD	64	9	836	19 260
Korpilombolo	BD	10	4	148	1 252	Övertorneå	BD	48	11	602	12 668
Muodoslompolo	BD	4	2	52	307						
Tärendö	BD	4	2	68	525						

Rejmyre	E	7	2	132	1 684	E. Enskilda sjukhem (se							
Ätvidaberg	E	16	7	325	4 351	även I 3) (huvudman P, där							
Gialaved	F	16	—	388	6 594	ej annat angives) <i>Private</i>							
Hyltebruk	F	16	2	384	5 285	<i>hospitals</i>	1 247	24	13 022	378 699			
Sävsjö	F	33	9	433	7 604	Ajas sjuk- o. vilohem, Syster ...	A	14	—	55	5 060		
Tranås	F	38	8	1 183	13 405	Betaniasystrarnas sjukhem	A	56	—	1 119	16 257		
Unnaryd	F	16	—	249	6 305	Bethel, sjuk- o. vilohemmet	A	13	—	42	4 632		
Vetlanda	F	40	10	1 513	14 364	Birgittahemmet	A	17	—	45	6 205		
Lenhovda	G	30	6	544	9 181	Blomsterfondens vårdavd.	A	23	—	28	7 649		
Tingsryd	G	10 61	7	977	19 579	Elisabethsystrarnas sjukhem	A	22	—	140	6 143		
Vimmerby	Hn	30	6	1 497	12 220	Ellens sjukhem, Syster	A	20	—	38	6 082		
Söderåkra	Hs	11	—	121	3 453	Ersta sjukhus (Diakonissanst.) ..	A	107	—	2 356	38 479		
Kungsbacka	N	39	8	899	12 132	v. Essens klinik, Edith	A	17	—	90	2 622		
Laholm	N	19	9	704	7 631	Hirschs minne, Fanny	A	18	—	103	5 905		
Lilldal (se tab. II I 2)	O	—	—	—	—	Larssons privatklinik, Dr Carl Otto	A	6	—	99	1 422		
Bäckefors (s. k. »större sjukstuga»)	P	10 102	12	1 693	28 277	Lilla hemmet (Velanderhemmet)	A	10	—	1	440		
Svenljunga	P	10 56	6	548	17 364	Riddargatan 35—37, Sjukh.	A	28	—	48	9 959		
Trollhättan	P	39	9	1 814	20 835	Rålambshovs sjuk- o. vilohem ..	A	17	—	56	6 205		
Ulricehamn	P	28	8	1 407	12 479	R. korsets hem f. barn m. gomdef.	A	22	—	75	7 268		
Ämål	P	36	6	931	15 527	Röda korsets sjukhem	A	67	—	1 072	17 580		
Skara	R	23	6	295	6 344	Skinnarvikshemmet	A	12	—	46	4 177		
Dalby, Värmlands-Dalby	S	32	8	570	7 607	Sophiahemmet	A	109	—	1 760	31 092		
Sunne	S	30	6	788	8 988	Stockholms privatklinik	A	22	—	89	4 903		
Uddeholm	S	26	—	405	6 888	Svenska Diabetessiftelsens sjukh.	A	17	—	217	3 756		
Åskersund	T	50	8	1 159	14 784	Södermalms privata sjukhem ...	A	15	—	73	2 461		
Hällefors	T	29	3	938	9 787	Vasahemmet	A	21	—	55	7 563		
Ljuanarsberg, Kopparberg	T	30	6	728	9 597	Östermalms sjuk-, diet- o. vilohem	A	16	—	28	4 642		
Nora, Nora stad	T	24	—	752	8 227	Betaniastift. sjukhem, Stocksund	B	22	—	24	7 896		
Ramsberg	T	9	—	135	2 214	Djursholms sjukhem	B	19	—	34	6 271		
Arboga	U	20	10	318	4 411	Lidingö	B	9	—	26	4 024		
Surhammar	U	9	3	201	2 039	Privata sjukhemmet, Saltsjöbaden	B	22	—	32	8 061		
Östervåla	U	22	6	305	4 977	Sigridsgårdens sjuk- o. konv.-hem,							
By, Västanhede	W	14	—	153	3 078	Uttran	B	41	—	41	7 213		
Domnarvet	W	10 108	9	1 658	31 008	Andreas Ands minne, Uppsala ..	C	13	—	2	4 713		
Gagnef, Djurås	W	15	—	181	5 297	Samariterhemmet, Uppsala (P+L)	C	84	—	1 354	26 000		
Grängärde, Sunnansjö	W	14	—	196	4 882	Tranås kuranstalt (privatavd.) ..	F	90	—	1 572	27 863		
Grängesberg	W	27	6	566	8 261	Solhöjden, sjukhemmet, Berga ..	Hs	70	—	468	23 710		
Hedemora	W	16	—	132	5 439	Betaniastiftelsens sjukhem, Malmö	(M)	16	—	45	4 713		
Leksand	W	15	—	225	5 079	Elisabethsystrarnas sjukh., Malmö	(M)	23	4	102	6 948		
Lima	W	8	2	279	2 760	Berga sjukhem, Lund	M	10	—	133	1 101		
Långshyttan	W	17	2	438	4 520	Håkansons sjukh., Dr P., Eslöv	M	18	—	23	6 667		
Malung	W	24	6	553	6 289	Carlanderska sjukh., Göteborg ..	(O)	49	—	903	13 284		
Nås	W	12	—	251	4 314	Priv. sj.- o. förl.h., A-B, Göteborg	(O)	35	20	417	11 942		
Smedjebacken	W	34	4	1 062	11 972	S:t Sigfridsgården, Göteborg ...	(O)	12	—	103	3 086		
Svärdsjö	W	15	—	249	3 715	Backgårdens vilohem, Hedemora	W	15	—	45	4 854		
Särna	W	10 28	3	410	7 316	Bärns sjuk- o. konv.-hem, Gävle	(X)	18	—	36	5 690		
Älvdalen	W	19	8	437	5 096	Elisabethsystrarnas sjukh., Gävle	(X)	12	—	27	4 161		
Hofors	X	23	—	805	7 403								

Anstaltens namn, adress (och huvudman)	Läns- bokstav	Antal vård- platser den 31/12	Antal intagna under året	Antal vårddagar under året	Anstaltens namn, adress (och huvudman)	Läns- bokstav	Antal vård- platser den 31/12	Antal intagna under året	Antal vårddagar under året
F. Epidemivårdanstalter <i>Epidemic hospitals and cottage hospitals</i>		14 050	14 28 035	14 581 497	G. Anstalter för lungtuber- kulos Sanatoria and cottage hospitals for TB of the lungs		7 041	13 937	1 919 192
Debiterade vårddagar för epidemilags- fall 14		—	—	294 029			6 707	13 350	1 813 592
1. Epidemisjukhus (huvudman L, där ej annat anges) <i>Epidemic hospitals</i>		2 873	22 035	461 933	1. Sanatorier (A-anstalter) <i>Sanatoria</i> (huvudman L, där ej annat anges)				
Debiterade vårddagar för epidemilags- fall 14		—	—	237 322	Hessleby, Hessleby sanatorium Jub. fond. †	—	136	• 141	• 36 265
Stoockholm	A	518	4 743	114 597	Österåsen, Österåsens sanatorium Jub.fond. †	—	128	• 272	• 41 796
Sundbyberg	B	97	790	15 855	Söderby sjukhus, Uttran	A	448	1 333	126 877
Uppsala	C	160	809	26 900	Uttran, länsanatoriet	B	232	544	74 484
Ekilistuna	D	131	1 053	21 055	Väsby sanatorium (ingår i Löwenstr. las., tab. 11 A)	B			
Norrköping (ing. i Norrk. las., tab. 10 o. 11 A)	(E)				Uppsala, centralsanatoriet (ingår i Akad. sjukhuset, tab. 11 A)	C			
Linköping	E	136	631	26 140	Löt, länsanatoriet, Malmby	D	106	240	33 713
Jönköping	F	106	865	20 959	Kolmårdssanatoriet {Norrk. stad (U) landst.}	(E)	78	98	18 251
Växjö	G	64	750	13 953	Eksjö sanatorium	F	156	290	46 361
Kalmar	Hs	43	482	5 086	Lugnet, länsanatoriet	17 221	656	59 392	
Karlskrona	K	74	153	1 582		G	136	285	37 234
Kristianstad	L	60	434	6 807	Målilla sanatorium, Målilla kyrkby ..	{ Hn Hs }	112 169	289	71 958
Malmö	(M)	236	2 093	37 339	Follingbo sanatorium, Visby	I	109	182	22 836
Hälsingborg	(M)	106	1 370	19 720	Fur, länsanatoriet, Saleboda	K	259	334	55 082
Lund	M	90	932	14 891	Broby sanatorium	L	187	369	49 346
Göteborg	(O)	360	1 427	25 679	Kungshults , Hälsingborg ... (U)	(M)	68	104	14 078
Borås	P	83	352	6 103	Orupsanatoriet {Malmö stad ... (U) landst.}	(M)	75	109	17 634
Arvika	S	48	668	11 562	Fagereds sanatorium, Lia	M	233	247	43 722
Karlstad	S	79	652	13 590	Renströmska sjukhuset, Göteborg (U)	N	149	223	36 479
Örebro	T	110	1 046	26 379	Romanäs sanatorium	(O)	233	784	69 059
Västerås	U	96	635	11 189	Rävlanda ,	(O)	102	191	33 054
Falun	W	48	248	5 438	Sävsjö ,	(O)	80	68	20 701
Gävle	(U+L)	61	673	12 496	Svenshögen, länsanatoriet	(O)	98	133	24 911
Sundsvall	Y	83	483	9 878	Kroppsfjälls sanatorium, Dals-Rostock	O	176	222	34 356
Östersund	Z	84	746	14 785		P	119	201	38 402
Boden (ing. i garnisonssjh. i Boden, tab. 10 o. 11 A)	BD								

Anstaltens namn, adress (och huvudman)	Läns- bokstav	Antal vård- platser den ³¹ / ₁₂	Antal intagna under året	Antal vård dagar under året	Anstaltens namn, adress (och huvudman)	Läns- bokstav	Antal vård- platser den ³¹ / ₁₂	Antal intagna under året	Antal vård dagar under året
2. Förlösningshem och förlösningss- rum, statsbidragsberättigade, drivna av landsting eller primärkommun (huvudman L, där ej annat anges) <i>Maternity homes, operated by county council or local commune (K)</i>		209	5 292	38 905	(forts. I I)				
Nynäshamns förl.-hem	B	7	131	922	Uppsala provisoriska sjukhem	C	40	18	13 961
Gustavsbergs förl.-rum	B	4	112	861	Älvkarleö sjukhem	C	22	27	6 886
Hallstaviks	B	4	86	706	Eskilstuna	D	73	95	26 186
Västerhaninge	B	3	81	540	Flen, landstingets sjukhem	D	29	37	8 542
Valdemarsviks förl.-hem	E	6	114	831	Nyköpings sjukhem	D	70	45	25 002
Boxholms förl. rum	E	3	56	444	Strängnäs	D	18	3	6 515
Osterbymo	E	2	61	462	Sandbyhovs sjukhus, Norrköp. ¹⁹ , ²⁰ (U)	E	136	381	49 515
Markaryds förl.-hem	G	6	142	1 394	Mjölby sjukhem	E	37	39	13 125
Ålghults	G	4	52	477	Motala	E	72	125	27 003
Ålmhults	G	6	156	1 281	Söderköpings	E	41	29	14 887
Hultsfreds	Hn	5	161	1 150	Vadstena	E	30	16	10 789
Virserums	Hn	3	87	638	Huskvarna	F	50	46	18 051
Nybro	Hs	6	96	615	Jönköpings	F	70	85	23 992
Torsås	Hs	6	100	671	Nobynäs, Stjärneborg	F	50	27	17 977
Högsby förl.-rum	Hs	4	98	720	Sävsjö	F	24	26	8 893
Mörbylånga	Hs	2	91	656	S:a Unnaryds, Unnaryd	F	14	18	5 143
Bunge, Färösund	I	3	77	538	Vetlanda	F	50	64	18 048
Oja, Burgsvik	I	4	67	490	Värnamo	F	55	178	16 477
Ronneby förl.-hem	K	12	331	2 122	Ljungby	G	44	40	15 335
Sölvesborgs (K)	K	6	118	767	Växjö	G	43	43	15 529
Olofströms förl.-rum	K	5	133	967	Gamleby	Hn	26	25	9 706
Osby förl.-hem	L	7	178	1 295	Hjorteda	Hn	40	64	13 939
Härleby, Gilleby	O	7	205	1 591	Hultsfreds	Hn	79	60	27 701
Kinna	P	10	222	1 585	Vimmerby	Hn	22	24	8 209
Limnareds förl.-rum	P	2	50	385	Borgholms	Hs	52	70	18 629
Surte	P	5	135	902	Kalmar	Hs	16	3	5 101
Skövde förl.-hem (i garnissonssjukh.)	R	14	523	3 404	Mönsterås	Hs	14	17	5 555
Tidaholms förl.-hem	R	6	117	1 043	Oskarshamns	Hs	51	87	5 257
Vara	R	7	204	1 269	Söderåkra sjukstuga, kron. avd.	Hs	24	31	8 199
Fjugesta	T	6	151	1 270	Hemse sjukhem	I	39	52	13 671
Hjortkvarns	T	3	23	187	Mariahemmet, Visby	I	68	31	23 535
Hofors (K)	X	6	198	1 441	Asarums sjukhem	K	18	7	6 409
					Karlskrona	K	53	49	18 288
					Ronneby	K	14	21	4 909
					Sölvesborgs	K	25	26	9 087
					Gyllebo	L	30	17	10 754
					Hässelholms	L	54	98	18 938
					Mansdala, Ovesholm	L	68	58	24 618

Sandvikens förl.-hem	X	12	328	2 837	Vittskövle sjukhem, Vittskövleby	L	25	27	9 087
Gäddede förl.-rum	Z	2	55	484	Ästorps	L	33	42	11 907
Hede	Z	2	77	446	Malmö	(U) (M)	176	201	62 551
Svenstaviks	Z	2	64	369	Värnhems vårdhem, Malmö ^{19, 20}	(U) (M)	429	663	154 226
Vännäs förl.-hem	AC	10	229	1 711	Bergalid, vårdh., Hälsingb. ^{19, 20}	(U) (M)	145	237	50 099
Fredrika förl.-rum	AC	2	22	172	Hälsingborgs epidemisjukhus kron.				
Älvsbyns förl.-hem	BD	5	161	1 262	avd.	(U) (M)	41	153	9 741
3. Enskilda förlossningshem (huvudman P) Private maternity homes		10	110	1 018	Romares stiftelse, Hälsingborg	(U) (M)	25	8	8 951
Röda korsets förl.-hem, Björkvik	D	3	18	162	Anderslövs sjukhem	M	26	20	9 115
» » » » Rockneby	Hs	5	62	561	Billesholms	M	22	17	2 225
Porjus förl.-hem	BD	2	30	295	Höganäs	M	27	26	8 447
					Hörby	M	40	12	13 834
					Landskrona	M	28	—	3 385
					Lunds	M	75	33	26 357
					Sjöbo	M	20	4	7 205
					Skurups	M	26	19	9 074
					Svedala	M	18	23	6 270
					Teckomatorps	M	27	20	7 433
					Trelleborgs	M	36	26	12 601
					Ystad	M	40	7	8 734
					Falkenbergs	N	43	66	15 368
					Kungsbacka	N	40	96	14 145
					Laholms	N	36	63	12 957
					Varbergs	N	50	72	9 162
					Svenshögens	O	60	153	19 962
					Uddevalla	O	49	58	17 529
					Alingsås vårdhem	P	28	39	9 741
					Bolltorps	P	40	50	13 613
					Borås	P	29	21	10 053
					Dalbobergens	P	37	147	12 140
					Dannebackens	P	21	42	7 279
					Fritsla	P	31	43	10 153
					Högsäters	P	20	38	6 590
					Kartens	P	36	53	2 771
					Melleruds	P	26	15	9 429
					Skene	P	26	31	9 169
					Svenljunga	P	25	33	8 438
					Trollhättans	P	40	27	13 326
					Ulricehamns	P	31	38	11 192
					Falköpings	R	29	68	11 246
					Haga sjukhem, Tidaholm	R	32	23	11 729
					Lidköpings vårdhem	R	22	12	7 981
					Mariestads	R	19	35	6 769
					Sjöryds	R	41	17	14 685
					St. Ekebergs san. kron. avd., Axvall	R	125	187	28 564

I. Kronikeranstalter Homes for chronically diseased

1. Kronikeranstalter drivna av landsting och städer utom landsting (huvudman L, där ej annat anges) Operated by counties and county boroughs

Blackebergs sjukhus, Bromma	(U) A	112	167	37 928
Fristads ålderdomshem, Spånga ^{19, 20}	(U) A	19	22	6 848
Högalida vårdhem, Stockholm ^{19, 20}	(U) A	272	231	98 825
Rosenlunds	(U) A	510	329	185 346
Sabbatsbergs vårdhem, Stockh. ^{19, 20}	(U) A	360	222	127 345
Stigberget-Åsö sjukhus, Stockholm	(U) A	241	640	77 591
Stureby vårdhem, sjukavdelning, Enskede ^{19, 21}	(U) A	593	590	210 740
Södermannag. 2, vårdh., Sthlm. ^{19, 20}	(U) A	93	77	32 491
Eira sjukhus (stadens avdelning, länets)	(U) A	85	305	29 875
Färingsö sjukhem, Svartsjö	B	19	19	6 565
Lidingö	B	75	129	25 141
Lövstalunds	B	17	11	6 155
Norrstälje	B	40	72	14 205
Upplands Väsby	B	30	37	9 996
Vaxholms	B	34	9	3 601
Västerhaninge	B	34	28	12 196
Enköpings	C	63	177	13 037
Tierps sjukstugas kron. avd.	C	12	46	2 448
Upplandsbodarnas sjukhem	C	38	84	10 507
Uppsala sjukhem	C	54	29	19 460

10 443 (12 916) (3548378)

8 443 (10 965) 2 851 211

Anstaltens namn, adress (och huvudman)	Läns- bokstav	Antal vård- platser den 31/12	Antal intagna under året	Antal vård dagar under året	Anstaltens namn, adress (och huvudman)	Läns- bokstav	Antal vård- platser den 31/12	Antal intagna under året	Antal vård dagar under året
Arvika sjukhem	S	22	20	6 782	(forts. I 2)				
Arvika nya sjukhem	S	54	94	17 934	Ronneby sockens älderd.-h., Ronneby	K	16	12	5 105
Dalby sjukhem, Värmlands-Dalby	S	9	16	1 959	Ågård, Johannishus	K	5	7	1 825
Ekshärads sjukhem	S	11	20	3 654	Ängelholms älderdoms hem	L	5	2	1 825
Filipstad	S	50	67	10 480	Landskrona sjukhem	M	22	24	8 018
Karlstads	S	75	147	23 165	Mårtenslunds vårdhem, Lund	M	50	74	17 061
Kristinehamns	S	58	84	12 592	Ystad sjukhem	M	16	32	7 932
Sunne	S	15	14	5 375	Hemgården, Eldsberga (Kf)	N	7	2	2 531
Säffle	S	22	59	6 929	S:t Laurentiihemmet, Falkenberg	N	27	34	9 666
Torsby	S	19	51	6 636	S:t Olofshemmet, Halmstad	N	49	70	17 736
Åsersunds	T	28	32	10 064	Östergården, Varberg	N	33	34	11 309
Hallsbergs	T	31	..	10 340	Brastads älderdoms hem	O	6	4	2 190
Kopparbergs	T	60	64	21 351	Bro , Brodalen	O	3	3	1 095
Lindesbergs	T	20	16	7 269	Fridhem, Kungälv (Kf)	O	10	11	3 613
Norra sjukhemmet, Örebro	T	142	64	49 590	Jonsreds älderdoms hem	O	11	12	3 447
Västra sjukhemmet, Örebro	T	120	160	41 686	Krokstads , Hedekas	O	5	—	1 825
Sala sjukhem	U	54	135	19 447	Lilldals sjukstuga, Källekärr	O	23	90	5 563
Västerås	U	184	163	65 643	Lysekils älderdoms hem	O	8	5	2 395
Elfgårdens , Djurås	W	20	18	6 871	Råda m. fl. älderdoms h., Mölnlycke (Kf)	O	10	12	3 606
Hovgårdens , St. Tuna	W	21	17	6 901	Skee sjukhem	O	6	19	2 188
Krylbo	W	22	21	7 913	Sotenäs kronikerhem, Tossene (Kf)	O	18	12	6 039
Leksands	W	19	14	6 713	Strömstads sjukhem (avd. nedl. 30/4)	O	—	—	1 190
Lima	W	10	21	889	Tanums älderdoms hem, Orrekläpp	O	10	10	3 430
Malunga	W	30	73	10 423	Alingsås	P	10	15	3 634
Svärdsjö	W	10	9	3 550	Kullings-Skövde sjukhem, Vårgårda	P	3	—	1 095
Södra Dalarnes , Hedemora	W	30	17	10 685	Örby älderdoms hem, Kinna	P	6	3	2 070
Västerdalarnes , Vansbro	W	22	23	7 614	Fågre , (Kf)	R	4	—	1 460
Älvdalens	W	22	25	7 707	Lidköpings	R	12	3	4 353
Gävle stads , (U)	(X)	44	94	15 196	Mariestads	R	13	27	4 745
Bergsjö	X	30	39	10 908	Skara sjukhem	R	35	28	12 407
Ljusdals	X	30	40	10 958	Skövde älderdoms hem	R	12	13	4 860
Näs , Storvik	X	38	17	11 507	Tidaholms	R	18	21	6 433
Sandvikens	X	24	7	8 727	Backa, Molkom	S	10	7	3 740
Sävsjö vårdhem, Bollnäs	X	35	53	12 053	Eda älderdoms hem, Charlottenberg	S	11	35	4 249
Valbo sjukhem, Hagastrom	X	21	25	7 012	Filipstad	S	16	37	4 300
Forse , Österforse	Y	39	41	13 577	Fogdhyttans , Filipstad	S	8	5	1 161
Frånö	Y	55	55	19 229	Klaraborg, Karlstad	S	14	21	4 618
Hammars , Nyland	Y	40	37	14 407	Kroppa älderdoms hem, Nykroppa	S	12	14	4 103
					Stagnellska sjukhemmet, Karlstad	S	30	45	7 986

Noter till tab. 11

¹ Beträffande huvudmännen, se koden på sida IX.
² Länsbokstaven avser huvudmannens län (stad) eller eljest det område, som huvudsakligen utnyttjar anstalten. Då fråga är om stad, som ej deltagar i landsting, har länsbokstaven satts inom parentes (dock ej för Stockholm, som har egen bokstav). Se koden sida IX.

³ Ungefärligt antal.

⁴ Avser den 30/6.

⁵ Därbland även platser för annat än egentlig lasarettsvård. Jfr tab. 10.

⁶ Avser budgetåret 1953/54.

⁷ Holtermanska sjukhuset för hud- och könssjukdomar. Vasa sjukhus (en medicinsk avdelning och en avdelning för kroniskt sjuka på 274 vårdplatser).

⁸ Exkl. sinnessjukavdelning (374 vårdplatser). Se tab. 12 A.

⁹ Därav Väsby sanatorium (adr. Upplands Väsby) 83 vårdplatser.

¹⁰ Därav visst antal vårdplatser för kroniskt sjuka, enligt följande:

Östhammars lasarett	34
Strömstads »	27
Alingsås »	30
Svegs »	22
Haparanda »	20
Kalix »	47

Summa för vissa lasarett 180 platser för kronikervård

Tingsryds sjukstuga	27
Bäckefors »	20
Svenljunga »	26
Domnarvets »	69
Särna »	10
Ströms »	50
Byske »	22
Dorotea »	9
Lycksele »	10
Malåträsk »	6
Nordmalings »	20
Sorsele »	6
Åsele »	9
Arjeplogs »	10
Arvidsjaurs »	21
Jokkmokks »	20
Pajala »	12
Vittangi »	10
Övertorneå »	25
Övertorneå »	24

Summa på sjukstugor 406 platser för kronikervård

¹¹ Därav visst antal vårdplatser för epidemivård, nämligen

Kiruna lasarett	28
Dorotea sjukstuga	11
Tärna »	5

Summa 44 platser för epidemivård

¹² Enligt avtal disponeras större delen av vårdplatserna av landstinget.

¹³ Platser för barnförslumningsfall ingår.

¹⁴ Exkl. Norrköpings och Bodens epidemisjukhus och Kiruna epidemisjukstuga, vilka ingår i resp. lasarets förvaltning.

¹⁵ Ett stort antal epidemivårdanstalter har förutom epidemivård även bedrivit annan akut kroppssjukvård eller kronikervård. Intagna och vård dagar för hela denna verksamhet ingår i talen för de särskilda anstalterna. (Se härom texten kap. 3. 22.) Som ett uttryck för den egentliga epidemivården lämnas därför under summeraderna i tab. 11 F summariska uppgifter för antalet debiterade vård dagar för epidemilagsfall enligt till medicinalstyrelsen inkomna statsbidragsrequisitioner. Dessa uppgifter är dock icke fullt jämförbara med övriga.

¹⁶ Dessutom 40 vårdplatser, som disponerats av Halmstads lasarett och ingår i redovisningen på tab. 11 A.

¹⁷ Inkl. kronikeravdelning (46 vårdplatser).

¹⁸ Avdelningar för gynekologi ingår (ca 50 platser på Allmänna b.b., 26 pl. på Södra b.b. och 20 på Motala b.b.).

¹⁹ Lyder under socialvårdsmyndighet.

²⁰ Har ej statsbidrag till driften.

²¹ Därav 322 vårdplatser på statsbidragsberättigad avdelning. Övriga platser saknar statsbidrag.

²² Här ingår vissa platser för lasarettsvård (ev. konvalescens) eller förlossningar enligt följande:

Malmö sjukhem	15 (konvalescens)
Dalbobergens vårdhem	17 (»)
Arvika nya sjukhem	10 (njurtbc)
Jörns sjukhem	10 (sjukstuga)
Lilldals sjukstuga	5 (»)

Summa 57 platser för lasarettsvård

Jörns och Lövångers sjukhem vardera 6 platser för förlossningsvård.

²³ Därav 16 platser på tuberkulosavdelning.

²⁴ Därav visst antal vårdplatser utan statsbidrag.

Tab. 12. Befattningar och vakanser vid vissa kroppssjukhus den 31/12 1954*Posts and vacancies at certain hospitals for somatic diseases*

Anmärkning. Jfr beträffande läkare, sjuksköterskor och barnmorskor tab. 2 och 3. Full överensstämmelse mellan dessa tabeller och tab. 12 råder icke, då uppgifterna om läkare och barnmorskor i tab. 2 och 3 icke grundar sig på samma material som tab. 12 och icke avser exakt samma tidpunkt. Vad barnmorskorna angår, gäller dessutom, att denna

tabell icke omfattar de små, fristående förlossningsanstalterna. — Jfr även tab. N i kap. 3.22. Denna skiljer sig från tab. 12 bl. a. däri, att den inkluderar en del läkare, sjuksköterskor och barnmorskor, som verkat på anstalterna utan att där inneha tjänst i egentlig bemärkelse.

	Läkare <i>Physicians</i>	Sjuksköterskor (i sjukvård) <i>Nurses</i>	Barnmorskor <i>Midwives</i>	Sjukgymnaster <i>Physiotherapists</i>	Sysselsättnings- o. arbetsterapeuter <i>Occup. therapists</i>	Kuratorer <i>Social workers</i>	Skrivbiträden <i>Doctors' secretaries</i>	Övrig vårdpersonal <i>Auxiliary nursing personnel</i>	Husmodrar (sjuk- sköterskor <i>Matrons</i>)	Övrig förvalt- ningspersonal <i>Administ. staff</i>	Ekonomipersonal <i>Domestic staff</i>	Summa <i>Total</i>
A. Befattningar vid:												
Undervisningslasarett..	680	1 718	75	59	18	33	306	4 285	25	215	1 523	8 937
Övriga delade las. i stä- der utom landsting..	373	1 094	70	45	15	26	170	2 754	18	120	1 037	5 722
Övriga delade las. inom landsting	905	2 905	222	110	13	42	355	7 558	85	285	2 911	15 391
Odelade lasarett	174	657	114	34	1	2½	62	1 828	40	107	1 058	4 078
Samtliga lasarett	2 132	6 374	481	248	47	104	893	16 425	168	727	6 529	34 128
Vissa andra sjukhus av lasarettskaraktär....	116	306	1	62	20	13	48	883	12	70	606	2 137
Sjukstugor	194	277	60	7	—	—	—	790	1	49	382	1 660
Sjukhärbargen	—	—	—	—	—	—	—	8	—	—	4	12
Epidemisjukhus	67	228	—	29	6½	1½	20	749	9½	25	254	1 390
Epidemisjukstugor	—	58	—	3½	—	—	—	192	—	3	58	314
Sanatorier	115	413	—	10	41	20	31	1 251	36	88	1 174	3 179
Tuberkulosjukstugor..	—	17	—	—	—	—	—	62	—	7	49	135
Barnbördshus	13	48	26	1½	—	1	2	203	2	9½	87	393
Kronikeranstalter i landsting och städer utom landsting	15	458	—	27	10	4	—	2 321	—	72	768	3 675
Enskilda sjukhem för kronikervård	3	50	—	2	—	—	—	210	—	14	107	386
De 8 största av övriga enskilda sjukhem...	21	172	—	4	—	—	—	301	7	20	243	768
Summa	2 576	8 401	568	394	125	144	994	23 395	235	1 084	10 261	48 177
B. Vakanser² vid:												
Undervisningslasarett..	—	—	—	—	—	—	—	1	..	..	..	(1)
Övriga delade las. i stä- der utom landsting..	3	24	—	2	1	—	1	52	..	..	..	(83)
Övriga delade las. inom landsting	14	52	1	—	1	—	2	44	..	..	..	(114)
Odelade lasarett	1	27	—	—	—	—	—	15	..	..	..	(43)
Samtliga lasarett	18	103	1	2	2	—	3	112	..	..	..	(241)
Vissa andra sjukhus av lasarettskaraktär....	2	4	—	6	1	—	—	27	..	..	..	(40)
Sjukstugor	3	14	2	1	—	—	—	3	..	..	..	(23)
Sjukhärbargen	—	—	—	—	—	—	—	—	..	..	..	(—)
Epidemisjukhus	—	2	—	—	—	—	—	8	..	..	..	(10)
Epidemisjukstugor	—	12	—	—	—	—	—	8	..	..	..	(20)
Sanatorier	2	34	—	1	—	—	—	91	..	..	..	(128)
Tuberkulosjukstugor..	—	2	—	—	—	—	—	6	..	..	..	(8)
Barnbördshus	—	2	—	—	—	—	—	12	..	..	..	(14)
Kronikeranstalter i landsting och städer utom landsting	—	12	—	—	—	—	—	16	..	..	..	(28)
Enskilda sjukhem för kronikervård	—	1	—	—	—	—	—	—	..	..	..	(1)
De 8 största av övriga enskilda sjukhem...	—	—	—	—	—	—	—	—	..	..	..	(—)
Summa	25	186	3	10	3	—	3	283	..	..	..	(513)

¹ Därav 48, vars innehavare är provinsial- eller annan tjänsteläkare och för vilka särskild tjänstårs rätt därför icke räknas. — ² Som helt saknat vikarie.

Tab. 13. Vissa epidemiska sjukdomar 1875—1954. Sjukdomar och nummer enligt internationell statistisk klassifikation (6:e revisionen)

Epidemic diseases 1875—1954. Numbering according to the international statistical classification (6th revision)

Anmärkning. Materialet till denna tabell utgöres av förste provinsialläkarnas och med dessa jämställda stadsläkares rapporter.

Vid bedömningen av siffrorna måste hänsyn tagas till att de diagnostiska metoderna undergått betydande förändringar under tiden från 1875. Med bakteriologins utveckling har allt större möjligheter öppnats för en specifik diagnos, som vid t. ex. tyfus-paratyfus kommit att omfatta ett mycket stort antal bakteriearter, flertalet framkallande en annan sjukdomsbild (akuta *Salmonella*-gastroenterit) än den, som var karaktäristisk för sjukdomen

under periodens tidigare skede. Den väsentliga effekten av diagnostikens utveckling torde på denna punkt ha blivit en ökning av antalet rapporterade fall. För barnförlamning infördes anmälningsplikt först år 1905. Siffrorna för denna sjukdom påverkas av att fall utan förlamningar till en början anmälades i mindre omfattning än senare.

I difteri har sedan 1894 även strypsjuka inkluderats i de till medicinalstyrelsen inkomna rapporterna. Före nämnda år redovisades strypsjuka särskilt. För att uppnå bättre jämförbarhet har denna sjukdom tillagts difterin även för perioden 1875—1893.

År Year	Scharlakansfeber <i>Scarlatina</i>	Difteri <i>Diphtheria</i>	Barnförlamning <i>Polio</i>	Salmonella-infektioner <i>Salmonella infections</i>	Dysenterier <i>Bacillary dysentery</i>	Meningokockmeningit <i>Meningococcal meningitis</i>	År	Scharlakansfeber	Difteri	Barnförlamning	Salmonella-infektioner	Dysenterier	Meningokockmeningit
	050 ¹	055	080	040—042	045	057.0							
1875	4 117	2 733	..	7 153	812	37	1913	10 228	11 927	1 220	1 513	72	127
1876	9 684	4 043	..	5 995	405	39	1914	10 204	12 030	325	1 940	60	70
1877	16 682	4 116	..	5 002	443	30	1915	13 086	11 471	214	1 301	68	910
1878	15 655	5 492	..	8 282	587	47	1916	10 482	12 385	207	1 495	179	557
1879	10 060	5 801	..	5 178	245	27	1917	9 490	14 674	99	1 836	576	224
1880	8 461	7 258	..	6 271	1 014	21	1918	7 769	27 645	122	2 941	89	118
1881	6 195	7 732	..	4 398	814	32	1919	9 310	40 514	820	3 827	53	116
1882	6 066	8 020	..	6 288	4 211	40	1920	9 750	26 448	181	1 266	71	102
1883	13 661	8 581	..	5 898	512	400	1921	9 264	15 133	141	1 123	125	120
1884	14 327	6 901	..	6 304	357	83	1922	10 718	6 610	112	896	63	79
1885	14 443	5 386	..	4 510	179	77	1923	10 829	4 840	309	808	37	85
1886	12 900	5 025	..	6 045	694	94	1924	10 882	4 240	656	1 401	82	115
1887	9 698	6 284	..	4 698	254	112	1925	10 613	3 820	517	1 458	108	136
1888	6 084	4 798	..	3 736	139	117	1926	8 513	3 561	341	816	59	147
1889	6 991	4 878	..	6 866	226	196	1927	5 289	3 776	375	417	77	127
1890	12 975	6 848	..	4 263	175	605	1928	6 017	2 820	432	440	60	131
1891	8 994	5 853	..	4 010	697	227	1929	8 533	2 630	950	456	97	112
1892	9 628	6 776	..	4 194	236	102	1930	8 046	4 178	304	541	128	67
1893	12 046	10 086	..	3 949	739	111	1931	5 922	2 576	98	337	626	62
1894	9 818	10 196	..	3 826	327	122	1932	5 241	1 933	777	597	1 385	58
1895	7 345	8 675	..	3 547	330	96	1933	7 425	1 708	506	294	1 437	56
1896	7 586	8 061	..	3 438	692	165	1934	10 912	935	1 173	382	1 557	48
1897	6 487	8 837	..	2 751	518	118	1935	8 081	916	1 049	429	776	45
1898	5 745	11 219	..	2 351	332	89	1936	7 567	781	*3 112	511	464	51
1899	9 159	20 446	..	2 698	957	283	1937	14 572	299	*1 888	545	328	51
1900	9 428	21 004	..	2 200	865	255	1938	26 113	107	*1 450	447	522	53
1901	11 147	21 435	..	3 573	873	167	1939	40 505	181	*615	479	228	31
1902	9 180	14 993	..	1 440	277	99	1940	24 373	290	*450	456	166	32
1903	7 081	13 933	..	1 550	292	91	1941	12 953	280	*720	643	652	104
1904	8 312	14 994	..	1 717	395	102	1942	20 684	1 284	*750	270	1 458	110
1905	11 473	18 996	1 199	2 313	303	113	1943	29 812	2 457	*2 198	444	1 669	77
1906	8 122	15 298	429	1 823	225	82	1944	29 637	3 868	*2 716	258	1 786	118
1907	4 918	11 460	467	1 732	112	81	1945	15 931	2 620	*2 446	359	661	90
1908	5 750	8 856	316	1 916	321	66	1946	12 087	932	*558	677	480	130
1909	7 617	9 602	172	1 130	94	52	1947	11 111	357	*1 481	1 206	442	86
1910	9 614	10 460	186	1 866	136	611	1948	7 744	206	818	362	123	67
1911	12 000	12 027	3 646	1 916	113	40	1949	23 960	73	2 560	212	168	60
1912	9 043	10 294	4 112	1 214	57	68	1950	34 527	71	1 704	391	180	45
							1951	13 661	30	551	160	102	46
							1952	7 816	30	492	147	94	30
							1953	5 413	13	5 090	8 770	432	30
							1954	5 545	1	1 009	812	128	51

¹ Även puerperal scarlatina (stat. klass. 681). — * Inkl. fall utan förlamning, vilka enligt de osäkra uppgifter, som finnes för valt och ett av åren 1936—1947 utgjorde respektive 517, 246, 163, 70, 56, 170, 121, 258, 265, 610, 133 och 416. För åren efter 1947 hänvisas till tab. 14. För åren före 1936 är antalet okänt.

Tab. 14. Insjuknade i vissa infektionssjukdomar med anmälningsskyldighet åren 1944—1954

Cases (as a rule only clinical) of notifiable infectious diseases reported during 1944—1954

År, månad Year, month	Scharlakansfeber <i>Scarlet fever</i>	Difteri (kliniska fall) <i>Diphtheria</i>	Barnförlamning <i>Acute polio</i>		Salmonella-infek. utom tyfus (klin.) <i>Salmonella inf. excl. typhoid fever</i>	Tyfus (nervfeber) (kliniska fall) <i>Typhoid fever</i>	Dysenteri (rödsot) <i>Bacillary dysentery</i>	Inhemsk sömn-sjuka <i>Acute infectious encephalitis</i>	Meningokockmeningit (epid. hjärnf.) <i>Meningococcal meningitis</i>	Undantagsfeber <i>Brucellosis</i>	Weils sjukdom <i>Weil's disease</i>	Infektiös hepatit (hepatitis epid.) <i>Infectious hepatitis</i>
			med förlamning <i>paralytic</i>	utan förlamning <i>non-paralytic</i>								
Säsongfördelning år 1954:												
Januari	552	—	97	37	24	3	13	—	4	—	—	86
Februari	517	—	43	13	99	1	5	—	5	—	—	89
Mars	451	—	25	6	80	1	10	—	9	—	—	91
April	337	—	17	4	45	1	10	—	1	—	—	106
Maj	344	1	13	3	27	—	7	—	2	—	—	76
Juni	267	—	18	9	74	1	8	1	4	—	—	60
Juli	264	—	27	17	180	1	16	—	5	—	—	81
Augusti	275	—	69	79	119	1	8	—	1	—	—	87
September	387	—	102	162	92	2	6	—	5	—	—	141
Oktober	750	—	87	83	31	1	10	—	6	—	—	99
November	791	—	41	30	16	—	32	—	2	—	—	93
December	610	—	15	12	13	—	3	—	7	—	—	92
Summa 1954 Total ¹	5 545	1	554	455	800	12	128	1	51	—	—	1 101
„ 1953 ¹	5 413	13	3 029	2 061	8 760	10	432	1	30	9	1	1 087
„ 1952 ¹	7 816	30	363	129	129	18	94	2	30	6	—	1 200
„ 1951 ¹	13 661	30	339	212	140	20	102	5	46	7	3	1 221
„ 1950	34 527	71	1 164	540	360	31	180	5	45	17	—	2 522
„ 1949	23 960	73	1 843	717	165	47	168	5	60	17	3	6 313
„ 1948	7 744	206	636	182	306	56	123	5	67	25	5	11 667
„ 1947	11 111	357	1 481		1 061	145	442	16	86	32	11	8 648
„ 1946	12 087	932	558		623	54	480	27	130	45	10	7 122
„ 1945	15 931	2 620	2 446		359		661	8	90	41	12	7 427
„ 1944	29 537	3 868	2 716		258		1 786	5	118	40	37	7 424
Medeltal per år Average 1945—1954	13 780	433	1 671		1 372	44	281	8	64	20	5	4 831
Därav under:												
Januari	1 332	67	55		25	3	28	1	5	2	1	489
Februari	1 143	51	29		34	2	18	1	7	1	0	452
Mars	1 064	43	21		28	2	26	1	5	2	0	459
April	916	37	16		18	2	19	0	4	3	0	403
Maj	877	42	15		35	1	9	0	5	2	0	378
Juni	800	25	26		277	2	13	0	4	2	0	311
Juli	569	25	82		602	9	11	1	5	1	1	291
Augusti	703	23	281		133	6	24	1	6	1	0	350
September	1 226	27	429		105	6	40	1	5	1	1	430
Oktober	1 914	35	404		47	5	38	1	7	1	1	453
November	1 803	30	220		36	3	38	1	5	2	1	437
December	1 433	28	93		32	3	17	0	6	2	0	378

¹ Se texten kap. 4 angående materialet. — ² För difteri och salmonellainfektioner tillkommer uppgifter om bacillbärare med 7 för difteri, 3 för tyfus och 271 för andra salmonellainfektioner. — ³ Inkl. bacillbärare (se texten). — ⁴ Avser åren 1946—1954.

Tab. 15. Insjuknade i vissa infektionssjukdomar med anmälningsskyldighet länsvis år 1954

Cases of notifiable infectious diseases (clinical cases) reported during the year in each county (county borough)

Län, vissa städer Counties, county boroughs	Scharlakansfeber <i>Scarlet fever</i>	Difteri (kliniska fall) <i>Diphtheria</i>	Barnförelämning <i>Acute polio</i>		Salmonella-infek. utom tyfus (klin.) <i>Salmonella excl. typhoid</i>	Tyfus (nervfeber) (kliniska fall) <i>Typhoid fever</i>	Dysenteri (rödsot) <i>Bacillary dysentery</i>	Inhemsk sömn-sjuka <i>Acute infectious encephalitis</i>	Meningokockmeningit (epid. hjärnfeber) <i>Meningococcal mening.</i>	Meningoencefalit <i>Viral men. enceph. (stat. class. 096)</i>	Undulantfeber <i>Brucellosis</i>	Weills sjukdom <i>Weill's disease</i>	Infektiös hepatit (hepat. epid.) <i>Infectious hepatitis</i>	Övriga epidemiska sjukdomar <i>Other notifiable inf. diseases</i>	Summa <i>Total</i>
			med förelämning <i>paralytic</i>	utan förelämning <i>non paralytic</i>											
Stockholms stad	740	—	50	40	194	3	6	—	9	—	—	—	220	¹ 6	1 268
Stockholms län	304	—	24	35	82	1	2	—	7	18	—	—	144	¹ 4	621
Uppsala »	120	—	28	15	51	—	8	—	3	1	—	—	16	² 12	254
Södermanlands »	97	—	9	2	11	1	—	—	—	93	—	—	70	—	283
Norrköpings stad	239	—	—	1	10	—	—	—	—	—	—	—	13	—	263
Östergötlands län i övr.	102	—	39	41	21	1	—	—	4	2	—	—	47	—	257
Jönköpings län	189	—	18	4	8	—	7	—	—	25	—	—	73	² 2	326
Kronobergs »	40	—	21	27	49	—	1	—	—	20	—	—	5	—	163
Kalmar läns n:a	46	—	38	18	2	1	—	—	—	—	—	—	7	—	112
Kalmar läns s:a	168	—	8	15	6	—	—	—	—	—	—	—	6	—	203
Gotlands län	38	—	6	13	5	—	—	—	1	9	—	—	76	—	148
Blekinge »	78	—	6	4	42	1	4	—	—	12	—	—	6	—	153
Kristianstads »	315	—	16	19	47	—	2	—	—	—	—	—	18	¹ 1	418
Malmö stad	203	—	2	11	5	—	33	—	—	2	—	—	28	¹ 1	285
Hälsingborgs »	125	—	2	19	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	148
Malmöhus län i övr.	254	—	5	3	13	—	21	—	1	8	—	—	8	⁴ 4	317
Hallands län	94	—	24	10	9	—	—	—	—	1	—	—	1	—	139
Göteborgs stad	400	—	10	—	17	—	9	1	7	3	—	—	55	² 2	504
Göteborgs o. Bohus län i övr.	173	1	22	10	29	—	—	—	2	1	—	—	13	—	251
Älvsborgs län	308	—	34	19	9	1	—	—	2	—	—	—	25	—	398
Skaraborgs »	154	—	43	5	15	—	—	—	—	14	—	—	28	¹ 1	260
Värmlands »	198	—	12	15	13	—	31	—	2	5	—	—	12	² 2	290
Örebro »	201	—	9	5	25	—	2	—	1	—	—	—	22	¹ 1	266
Västmanlands »	159	—	18	7	56	—	—	—	—	9	—	—	32	¹ 1	282
Kopparbergs »	185	—	14	16	11	—	—	—	1	8	—	—	16	¹ 1	252
Gävleborgs »	149	—	40	25	6	2	—	—	6	—	—	—	37	³ 39	304
Västernorrlands »	153	—	18	26	13	—	—	—	1	—	—	—	68	¹ 1	280
Jämtlands »	66	—	12	14	25	—	1	—	—	5	—	—	11	¹ 1	135
Västerbottens »	118	—	18	9	14	—	—	—	1	—	—	—	33	² 2	195
Norrbottnens »	129	—	8	27	12	1	—	—	3	—	—	—	10	—	190
Hela riket	5 545	¹ 1	554	455	⁷ 800	⁷ 12	128	1	51	236	—	—	1 101	81	8 965

¹ Malaria. — ² 11 tularemi och 1 malaria. — ³ Elakartad gastro-enteritis hos barn under 2 år. — ⁴ Psittacosis. — ⁵ 1 malaria och 1 mjältbrand. — ⁶ Tularemi. — ⁷ Betr. bacillbärare se not till tab. 14.

Tab. 16. Fall av venerisk sjukdom år 1954 fördelade dels efter bostadsort, dels efter smittningsort jämte översikt för åren 1945—1953

Cases of venereal diseases according to place of domicile and place of infection

Län, vissa städer <i>Counties, county boroughs</i>	Ärvd syfilis <i>Congenital syphilis</i>		Förvärvat syfilis <i>Acquired syphilis</i>			Gonorré <i>Gonorrhoea</i>			Ulcus molle <i>Chancroid</i>			Summa <i>Total</i>	På 1 000 av folk- mängden <i>Per 1000 in- habitants</i>
	M. <i>M.</i>	Kv. <i>F.</i>	M. <i>M.</i>	Kv. <i>F.</i>	Summa <i>Total</i>	M. <i>M.</i>	Kv. <i>F.</i>	Summa <i>Total</i>	M. <i>M.</i>	Kv. <i>F.</i>	S:a <i>Total</i>		
Bostadsort. Patients' domicile.													
Stockholms stad	—	1	13	6	19	2 470	1 587	4 057	4	—	4	4 081	5,3
„ „ län	—	—	3	2	5	523	255	778	1	—	1	784	2,0
Uppsala „	1	1	—	3	3	188	124	312	1	—	1	318	2,0
Södermanlands „	—	—	1	—	1	188	95	283	1	—	1	285	1,3
Norrköpings stad	—	—	4	1	5	190	94	284	2	—	2	291	3,3
Östergötlands län i övr. „	—	—	—	—	—	141	78	219	1	—	1	220	0,8
Jönköpings län	—	—	1	—	1	143	71	214	1	—	1	216	0,8
Kronobergs „	—	—	—	—	—	47	22	69	1	—	1	70	0,4
Kalmar „	—	1	2	2	4	135	38	173	—	—	—	178	0,7
Gotlands „	—	1	—	1	1	74	30	104	—	—	—	106	1,8
Blekinge „	—	—	2	1	3	138	39	177	1	—	1	181	1,2
Kristianstads „	—	—	3	1	4	145	58	203	—	—	—	207	0,8
Malmö stad	—	—	10	5	15	440	312	752	—	—	—	767	3,7
Hälsingborgs stad	—	—	3	2	5	124	59	183	1	—	1	189	2,6
Malmöhus län i övr.	—	1	3	3	6	181	71	252	1	—	1	260	0,8
Hallands län	—	—	2	—	2	83	43	126	—	—	—	128	0,8
Göteborgs stad	—	1	36	14	50	979	610	1 589	5	1	6	1 646	4,4
Göteb. o. Boh. län i övr. „	—	—	4	1	5	180	66	246	—	—	—	251	1,2
Älvsborgs län	—	2	3	1	4	273	201	474	—	—	—	480	1,3
Skaraborgs „	—	—	4	1	5	147	68	215	—	—	—	220	0,9
Värmlands „	—	—	2	—	2	262	110	372	—	—	—	374	1,3
Örebro „	—	—	1	—	1	253	114	367	—	—	—	368	1,4
Västmanlands „	—	—	—	2	2	155	57	212	—	—	—	214	1,0
Kopparbergs „	—	—	1	—	1	269	114	383	1	—	1	385	1,4
Gävleborgs „	—	—	3	1	4	384	190	574	—	—	—	578	2,0
Västernorrlands „	—	1	3	3	6	317	109	426	2	—	2	435	1,5
Jämtlands „	—	—	—	1	1	171	99	270	—	—	—	271	1,9
Västerbottens „	1	—	1	2	3	101	39	140	—	—	—	144	0,6
Norrbottnens „	—	—	3	1	4	202	61	263	—	—	—	267	1,1
Summa Total 1954	2	9	108	54	162	8 903	4 814	13 717	23	1	24	13 914	1,9
Smittningsort för ovanstående fall. Place of infection.													
De fem största städerna	—	2	34	26	60	4 263	2 771	7 034	—	1	1	7 097	..
Sverige i övrigt	2	3	5	12	17	3 547	1 864	5 411	5	—	5	5 438	..
Danmark	—	—	7	2	9	304	36	340	—	—	—	349	..
Finland	—	1	—	1	1	50	14	64	—	—	—	66	..
Norge	—	—	—	—	—	56	9	65	—	—	—	65	..
Övriga utlandet	—	—	45	3	48	524	21	545	18	—	18	611	..
Okänd ort	—	3	17	10	27	159	99	258	—	—	—	288	..
Summa Total 1953	7	6	105	79	184	9 261	4 791	14 052	11	1	12	14 261	2,0
„ „ 1952	8	4	208	127	335	9 852	5 111	14 963	26	4	30	15 340	2,1
„ „ 1951	10	10	273	180	453	9 170	4 124	13 294	26	1	27	13 794	1,9
„ „ 1950	8	12	358	250	608	7 005	3 207	10 212	40	3	43	10 883	1,5
„ „ 1949	11	15	436	290	726	6 831	2 912	9 743	58	6	64	10 559	1,5
„ „ 1948	9	18	659	342	1 001	7 411	3 101	10 512	83	5	88	11 628	1,7
„ „ 1947	12	19	787	489	1 276	8 083	3 567	11 650	90	11	101	13 058	1,9
„ „ 1946	16	26	812	525	1 337	10 234	4 758	14 992	82	6	88	16 459	2,4
„ „ 1945	7	12	733	628	1 361	10 556	5 037	15 593	36	3	39	17 012	2,5

Tab. 17. Fall av venerisk sjukdom år 1954 efter ålder och kön

Cases of venereal diseases by age and sex

Sjukdom Disease	Summa Total	Den smittades ålder Age of the infected										
		under 1 år under 1 year	1-9 år years	10-14 år years	15-19 år years	20-24 år years	25-29 år years	30-39 år years	40-49 år years	50-59 år years	60 år o. däröver 60 years and more	okänd ålder un- known age
Syfilis ¹ {M. M. Syphilis {Kv. F.	110 63	1 3	— —	— 1	14 6	19 12	20 9	28 18	17 9	7 4	3 1	1 —
Summa Total	173	4	—	1	20	31	29	46	26	11	4	1
Gonorré {M. M. Gonorrhoea {Kv. F.	8 903 4 814	1 —	2 13	31 48	1 147 1 299	2 930 1 395	2 013 816	1 976 834	624 342	138 57	29 4	12 6
Summa Total	13 717	1	15	79	2 446	4 325	2 829	2 810	966	195	33	18
Ulcus molle {M. M. Chancroid {Kv. F.	23 1	— —	— —	— —	4 1	8 —	8 —	2 —	1 —	— —	— —	— —
Summa Total	24	—	—	—	5	8	8	2	1	—	—	—

¹ Häri ingår samtliga fall av syfilis, såväl medfödd som förvärvad. Congenital and acquired.

Tab. 18. Medicinalstyrelsens skärmbildsundersökningar 1946—1954. Antal undersökta civila personer (exkl. patienter på sinnessjukhus) och gjorda fynd

Massradiofluorography of the Royal Medical Board

Län, städer Counties, county boroughs concerned	Antal skärmbildsundersökta per- soner Number of persons examined				Därav med nedanstående fynd 1946—1954 Number of findings			
	1946— 1952	1953	1954	Summa 1946— 1954 Total	Pågående el. ej säkert läkta fall av tuberkulos ¹	Do i % av de undersökta ²	Övrigt patolo- giskt Other findings	Ossäkra fynd Uncertain findings
Stockholms stad	413 009	—	—	413 009	16 271	3,9	..	1 950
Stockholms län	239 523	38 441	147 453	425 417	11 900	2,8	795	3 185
Södermanlands län	165 267	41 793	124 818	331 878	7 259	2,2	742	2 075
Norrköpings stad	61 380	—	—	61 380	2 284	3,7	..	435
Östergötlands län i övr.	205 509	—	—	205 509	5 717	2,8	..	1 669
Jönköpings län	154 871	30 959	—	185 830	6 342	3,4	373	1 483
Kronobergs län	31 852	67 350	30 217	129 419	3 373	2,6	700	1 044
Kalmar län	180 227	—	—	180 227	5 905	3,3	..	1 494
Blekinge län	102 154	—	—	102 154	4 729	4,6	..	1 085
Hälsingborgs stad	—	53 592	—	53 592	1 410	2,6	207	339
Hallands län	122 961	2 129	—	125 090	3 976	3,2	359	1 207
Göteborgs stad	176 657	83 190	—	259 847	9 890	3,8	1 194	1 428
Göteborgs o. Bohus län i övr.	145 779	4 882	—	150 661	6 059	4,0	..	1 304
Älvsborgs län	273 539	—	—	273 539	10 619	3,9	..	2 362
Skaraborgs län	183 984	—	—	183 984	5 285	2,9	..	1 325
Värmlands län	—	65 296	107 270	172 566	3 628	2,1	978	1 467
Västmanlands län	14 653	77 547	71 843	164 043	3 509	2,1	1 104	1 189
Kopparbergs län	180 696	25 874	—	206 570	7 103	3,4	..	1 548
Gävle stad	—	32 269	—	32 269	881	2,7	135	126
Gävleborgs län i övr.	186 918	—	—	186 918	6 008	3,2	..	1 302
Västernorrlands län	221 886	—	—	221 886	9 804	4,4	..	2 015
Västerbottens län	—	—	22 383	22 383	676	3,0	134	110
Norrbottnens län	—	—	6 402	6 402	163	2,5	27	43
Summa Total	3 060 865	523 322	510 386	4 094 573	132 791	3,2	..	30 185

¹ Active or not definitely healed TB. Inklusive fall under dispensärkontroll. Inclusive of cases already controlled by TB dispensary. — ² Per cent of persons examined.

Tab. 19. Tuberkulossjukligheten och -dödligheten år 1954 enligt uppgifter från Nationalföreningen mot tuberkulos

Tuberculosis morbidity and mortality

Län, städer Counties, county boroughs	Tbc-fall kvarstående i central- dispensärregister den 31/12 Persons with TB registered at Central dispensaries						Nypptäckta tbc-fall införda i centraldispensärregister New findings of TB entered into registers of Central dispensaries						Avlidna i tbc (alla slag) enligt statis- tiska central- byråns mate- rial (prelimi- när uppgift) Deaths from TB (all forms)			
	Hela an- talet All cases	På 1 000 inv. Per 1 000 inh.	Därav lungtbc TB of the lungs				Hela an- talet All cases	På 1 000 inv. Per 1 000 inh.	Därav lungtbc TB of the lungs							
			Hela an- talet All cases	Öppen tbc Contagious		Hela an- talet All cases			Öppen tbc Contagious							
				Antal Num- ber	På 1 000 inv.				Antal Num- ber	På 1 000 inv.	Antal Num- ber	På 1 000 inv.				
Stockholms stad	9 343	12,1	7 643	942	1,2		920	1,2	668	223	0,3	..	..			
Stockholms län	3 956	10,4	3 386	225	0,6		588	1,5	491	58	0,2	..	..			
Uppsala län	1 711	10,8	1 389	114	0,7		134	0,8	80	36	0,2	..	..			
Södermanlands län	1 813	8,2	1 436	178	0,8		301	1,4	218	35	0,2	..	..			
Norrköpings stad	667	7,7	556	81	0,9		68	0,8	40	15	0,2	..	..			
Östergötlands län i övrigt .	2 476	9,3	1 945	217	0,8		181	0,7	114	29	0,1	..	..			
Jönköpings län	2 101	7,6	1 603	201	0,7		197	0,7	110	28	0,1	..	..			
Kronobergs län	1 569	9,9	1 263	219	1,4		168	1,1	130	31	0,2	..	..			
Kalmar län (norra o. södra)	2 470	10,4	2 008	191	0,8		180	0,8	115	23	0,1	..	..			
Gotlands län	775	13,4	649	48	0,8		73	1,3	57	20	0,3	..	..			
Blekinge län	1 802	12,3	1 457	259	1,8		138	0,9	96	37	0,3	..	..			
Kristianstads län	2 800	10,8	2 174	178	0,7		153	0,6	110	24	0,1	..	..			
Malmö stad	2 012	9,9	1 723	102	0,5		156	0,8	127	34	0,2	..	..			
Hälsingborgs stad	551	7,5	479	48	0,7		57	0,8	43	11	0,2	..	..			
Malmöhus län i övr.	3 015	9,5	2 638	220	0,7		227	0,7	181	47	0,1	..	..			
Hallands län	1 149	6,9	925	177	1,1		101	0,6	68	26	0,2	..	..			
Göteborgs stad	3 786	10,2	3 169	319	0,9		317	0,9	200	69	0,2	..	..			
Göteborgs o. Bohus län i övr.	1 868	9,1	1 445	129	0,6		143	0,7	79	27	0,1	..	..			
Älvsborgs län	2 597	7,1	2 029	247	0,7		261	0,7	149	55	0,2	..	..			
Skaraborgs län	1 264	5,1	649	147	0,6		252	1,0	91	27	0,1	..	..			
Värmlands län	2 370	8,3	1 786	143	0,5		377	1,3	192	71	0,2	..	..			
Örebro län	2 203	8,6	1 435	320	1,3		208	0,8	115	44	0,2	..	..			
Västmanlands län	1 479	7,0	1 062	331	1,6		183	0,9	141	26	0,1	..	..			
Kopparbergs län	2 134	7,7	1 689	172	0,6		229	0,8	129	51	0,2	..	..			
Gävle stad	450	9,1	364	16	0,3		51	1,0	34	11	0,2	..	..			
Gävleborgs län i övr.	2 310	9,6	1 812	148	0,6		258	1,1	163	52	0,2	..	..			
Västernorrlands län	4 400	15,3	3 188	236	0,8		344	1,2	218	62	0,2	..	..			
Jämtlands län	1 383	9,5	941	60	0,4		167	1,2	109	41	0,3	..	..			
Västerbottens län	3 589	15,3	2 716	192	0,8		351	1,5	213	54	0,2	..	..			
Norrbottnens län	3 637	14,6	2 611	306	1,2		473	1,9	288	113	0,5	..	..			
Summa Total 1954	71 680	9,9	56 170	6 166	0,9		7 256	1,0	4 769	1 380	0,2	1 940	0,13			
1953	74 649	10,4	57 104	6 685	0,9		7 724	1,1	4 991	1 391	0,2	1 022	0,14			
1952	77 754	10,9	58 324	7 043	1,0		8 516	1,2	5 438	1 496	0,2	1 233	0,17			
1951	80 840	11,4	59 320	7 537	1,1		10 108	1,4	6 660	1 590	0,2	1 617	0,23			
1950	82 542	11,8	59 320	7 905	1,1		10 550	1,5	6 588	1 655	0,2	1 553	0,23			
1949	84 633	12,2	59 172	8 443	1,2		11 611	1,7	7 392	1 775	0,3	1 995	0,29			
1948	86 938	12,6	59 193	8 474	1,2		12 808	1,9	7 933	2 117	0,3	2 813	0,41			

¹ Exkl. i vårt land icke kyrkobokförda utlänningar. Dessas antal torde ha varit mycket ringa. Exempelvis utgjorde de år 1952 20 personer, som ingår i talet 1233.

Tab. 20. Förlossningar¹ och födda barn år 1954 fördelade efter sjukvårds-
områden och vårdform

Sjukvårdsområden och vårdform <i>Counties, county boroughs and type of care</i>	Antal förloss- ningar ¹ <i>No. of deliveries</i>		Antal födda barn ² <i>No. of newborn</i>								Summa födda Total <i>No. of newborn</i>
	Hela antalet Total	Därav fall, då modern avlidit <i>Cases when mother died</i>	Fullgångna ³ <i>Mature</i>				Ofullgångna <i>Immature</i>				
			Levande födda ⁴ <i>Liveborn</i>	Därav avlidna ⁵ <i>Deceased</i>	Dödfödda <i>Stillborn</i>	Därav döda under förlossningen <i>Dead during delivery</i>	Levande födda ⁴ <i>Liveborn</i>	Därav avlidna ⁵ <i>Deceased</i>	Dödfödda <i>Stillborn</i>	Därav döda under förlossningen <i>Dead during delivery</i>	
Stockholms stad och län											
Sluten vård.....	16 291	15	15 468	68	159	85	677	125	138	27	16 442
Öppen vård, staden.....	47	—	45	—	—	—	2	—	—	—	47
» » , länet.....	89	—	85	—	2	..	2	—	—	—	89
Uppsala län..... Sl. v.	2 730	—	2 607	9	33	20	115	29	20	7	2 775
Ö. v.	18	—	17	1	—	—	1	1	—	—	18
Södermanlands län..... Sl. v.	3 075	1	2 933	19	28	17	128	24	19	4	3 108
Ö. v.	27	—	27	—	—	—	1	1	—	—	28
Norrköpings stad..... Sl. v.	1 509	2	1 439	3	15	9	66	11	14	5	1 534
Ö. v.	5	—	5	—	—	—	—	—	—	—	5
Östergötlands län i övr. Sl. v.	3 499	3	3 296	19	36	18	183	34	20	4	3 535
Ö. v.	57	—	58	1	—	—	—	—	—	—	58
Jönköpings län..... Sl. v.	4 078	1	3 872	22	32	9	189	40	23	3	4 116
Ö. v.	75	—	72	—	—	—	2	—	1	..	75
Kronobergs län..... Sl. v.	2 053	1	1 965	5	20	12	76	10	15	2	2 076
Ö. v.	140	—	133	—	4	..	—	—	4	..	141
Kalmar läns norra..... Sl. v.	1 154	—	1 092	3	9	4	57	10	11	6	1 169
Ö. v.	16	—	16	—	—	—	—	—	—	—	16
Kalmar läns södra..... Sl. v.	2 181	2	2 078	11	30	15	91	15	11	2	2 210
Ö. v.	26	—	25	—	1	..	—	—	—	—	26
Gotlands län..... Sl. v.	727	2	700	—	8	5	26	3	2	—	736
Ö. v.	163	—	157	—	2	..	5	3	—	—	164
Blekinge län..... Sl. v.	1 978	—	1 890	7	17	8	83	13	9	1	1 999
Ö. v.	93	—	90	1	1	..	4	—	—	—	95
Kristianstads län..... Sl. v.	3 547	1	3 365	18	42	20	157	31	25	8	3 589
Ö. v.	99	—	96	—	—	—	2	—	1	..	99
Malmö stad..... Sl. v.	2 907	—	2 772	31	25	9	126	10	15	5	2 938
Ö. v.	10	—	10	—	—	—	—	—	—	—	10
Hälsingborgs stad..... Sl. v.	1 441	—	1 352	7	17	7	75	9	16	2	1 460
Ö. v.	6	—	6	—	—	—	—	—	—	—	6
Malmöhus län i övrigt.. Sl. v.	3 827	2	3 659	15	39	14	168	25	16	1	3 882
Ö. v.	27	—	27	—	—	—	—	—	—	—	27
Hallands län..... Sl. v.	2 358	—	2 238	7	29	21	104	20	4	1	2 375
Ö. v.	32	1	32	—	—	—	—	—	—	—	32

¹ Tabellen omfattar förlossningar på anstalter samt utom anstalt, när barnmorska biträdd. Icke redovisat i tabellen är det lilla antal förlossningar utom anstalt, där barnmorska icke biträdd. *The table comprises deliveries at hospitals and maternity homes as well as in private homes in case a midwife has assisted, i. e. practically all deliveries which have taken place.*

² Barn = levande födda och sådana dödfödda, som mäter minst 35 cm i längd. *Child = all liveborn and still-born having a length of at least 35 cm.*

³ Fostrets vikt över 2 500 g. *Weight of fetus more than 2 500 g.*

⁴ Levande födda = foster, som andats. *Liveborn = Fetus, who has breathed.*

⁵ Beträffande på anstalt födda inom 7 dagar från födelsen och beträffande övriga 10 dagar. *Within 7 days from delivery (10 days as regards children not born at maternity institution).*

Deliveries¹ and newborn according to regions and type of care

Sjukvårdsområden och vårdform	Antal förlossningar		Antal födda barn								
	Hela antalet	Därav fall, då modern avlidit	Fullgångna				Ofullgångna				Summa födda
			Levande födda	Därav avlidna	Dödfödda	Därav döda under förlossningen	Levande födda	Därav avlidna	Dödfödda	Därav döda under förlossningen	
Göteborgs stad	Sl. v. 5 763	5	5 442	23	58	25	284	47	39	11	5 823
	Ö. v. 34	—	32	—	1	..	2	2	—	—	35
Göteborgs o. Bohusl. övr.	Sl. v. 2 686	—	2 599	13	31	16	71	23	13	1	2 714
	Ö. v. 137	—	135	—	—	—	2	—	1	..	138
Älvsborgs län	Sl. v. 4 876	1	4 639	17	57	20	206	30	28	6	4 930
	Ö. v. 267	—	258	1	2	..	8	—	1	..	269
Skaraborgs län	Sl. v. 3 550	—	3 396	18	39	24	133	22	29	7	3 597
	Ö. v. 59	—	59	—	—	—	—	—	—	—	59
Värmlands län	Sl. v. 3 833	1	3 656	19	41	21	147	28	27	3	3 871
	Ö. v. 141	—	141	3	—	—	1	1	..	—	142
Örebro län	Sl. v. 3 217	3	3 081	5	32	8	123	33	24	5	3 260
	Ö. v. 107	1	101	1	1	..	4	—	1	..	107
Västmanlands län	Sl. v. 3 189	—	3 046	14	29	13	120	18	21	5	3 216
	Ö. v. 51	—	..	..	—	—	..	..	—	—	51
Kopparbergs län	Sl. v. 3 914	1	3 736	24	36	25	149	15	23	5	3 944
	Ö. v. 154	—	148	—	—	—	3	—	3	..	154
Gävle stad	Sl. v. 1 469	2	1 396	6	26	16	63	14	15	2	1 500
	Ö. v. 4	—	4	—	—	—	—	—	—	—	4
Gävleborgs län i övrigt.	Sl. v. 2 678	5	2 561	19	24	3	106	20	19	4	2 710
	Ö. v. 82	—	78	2	1	..	3	2	1	..	83
Västernorrlands län	Sl. v. 4 252	4	4 024	12	54	33	204	31	28	9	4 310
	Ö. v. 307	—	291	2	5	..	11	—	5	..	312
Jämtlands län	Sl. v. 1 533	—	1 429	6	21	11	92	8	16	6	1 558
	Ö. v. 502	—	490	3	5	..	12	3	2	..	509
Västerbottens län	Sl. v. 3 801	—	3 614	17	36	13	161	31	35	8	3 846
	Ö. v. 113	—	113	1	—	—	1	—	—	—	114
Norrbottnens län	Sl. v. 4 515	6	4 287	26	67	25	190	37	37	5	4 581
	Ö. v. 124	—	116	1	—	—	8	2	1	..	125
Summa sluten vård	102 631	58	97 632	463	1 090	526	4 370	766	712	155	103 804
Därav anstalt av typ I*	59 990	33	56 794	260	645	316	2 789	491	478	113	60 706
» » » » II	36 655	25	35 061	170	401	196	1 388	258	213	39	37 063
» » » » III	5 838	—	5 632	32	44	14	191	17	20	3	5 887
» sjukstuga utan barnbördsavdelning	148	—	145	1	—	—	2	—	1	..	148
Summa öppen vård	3 012	2	(2 867)	(17)	25	..	(74)	(15)	21	..	3 038
Totalsumma	105 643	60	(100 499)	(480)	1 115	(526)	(4 444)	(781)	733	(155)	106 842

* Typ I = Specialanstalt för förlossningsvård med särskild, specialutbildad läkare. *Maternity hospital (department) with a specialist obstetrician of its own.*

Typ II = Annan förlossningsavdelning än typ I vid lasarett eller förlossningsavdelning vid sjukstuga. *Other maternity department at general hospital or cottage hospital than type I.*

Typ III = Andra anstalter än typ I och II (t. ex.

förlossningshem, förlossningsrum). *Other maternity institution than type I and II (maternity home).*

Öppen vård = t. ex. i patientens eller barnmorskans hem. *Not in maternity institution but under the care of a midwife.*

¹ Enligt preliminär uppgift från statistiska centralbyrån uppgick år 1954 antalet födda i hela riket till 106 898, varav 105 084 levande och 1 814 dödfödda.

Tab. 21. Fall av skador genom våld intagna på sjukhus år 1954*Cases of injuries through accidents, poisonings and violence admitted into hospitals*

Anmärkning. Materialet utgöres av årsberättelser från lasarett, sjukstugor, sjukhärbargen, garnisonssjukhus, barnsjukhus och de största, enskilda sjukhemmen. Uppgifter saknas dock från en del anstalter (eller avdelningar av anstalter), som veterligen vårdat skadefall. Med anledning härav har summorna för anstalter, som inkommit med uppgift, höjts i den proportion, med vilken vårdplatsantalet för samtliga sjukhus av an-

givna slag översteg platsantalet för dem, som lämnat uppgift. Hänsyn har härvid tagits endast till vårdplatser, som vanligtvis tar emot olycksfall. Denna komplettering har utförts separat för odelade lasarett o. dyl., medicinska, kirurgiska och pediatrika avdelningar. Effekten på skadefallens totalsumma har blivit en höjning från 45 775 till här redovisade 49 789, d. v. s. med 8,8 %.

Nr i den internationella klassifikationen	Beskrivning (nummer i svensk klassifikation)	Intagna <i>Persons admitted</i>		Döda på sjukhuset <i>Dead in hospital</i>		Nr	Beskrivning	Intagna		Döda på sjukhuset	
		m.	kv.	m.	kv.			m.	kv.	m.	kv.
	Trafikolycksfall	10 590	3 974	268	64	E 916	Skada av eld och explosion i brännbart ämne	369	87	20	5
						E 917	Skada av frätande eller hett ämne .	854	463	3	5
						E 918	» » strålning (radium, röntgen), ej terapeutiskt använd	4	3	—	—
E 860-866	Lufttrafik (E 1)	28	4	1	—	E 919	Skada genom skott och sprängning	298	8	8	—
E 850-858	Vattentrafik (E 2)	120	7	1	—	E 920	Främmande kropp i öga eller orbita	320	33	—	—
E 810-825	Motortrafik på allmänt befaren väg motorcyklar (E 3)	3 591	567	76	8	E 921	Inandning och nedsväljning av föda med kvävning eller andningshinder	14	10	2	—
	andra motorfordon (E 5)	3 826	1 966	140	49						
E 830-835	Motortrafik på enskilt område motorcyklar (E 4)	50	11	1	—	E 922	Inandning och nedsväljning av annat föremål med kvävning eller andningshinder	11	7	—	—
	andra motorfordon (E 6)	120	24	1	—						
E 800-802	Järnvägstrafik (E 7)	164	38	13	1	E 923	Främmande kropp, inkommen genom naturliga öppningar, utan andningshinder	208	160	1	—
E 840, 841	Spårvagnstrafik (E 8)	87	58	3	—	E 924	Kvävning i bädd	—	1	—	—
E 844, 845	Annan vägtrafik utom med trampcykel (E 9)	332	124	11	2	E 925	Kvävning under andra och ospecificerade omständigheter	3	1	—	—
E 842, 843	Tramcykelolyckor (E 10)	2 272	1 175	21	4	E 926	Bristande omvårdnad av barn under 1 års ålder	1	1	—	—
	Olycksfall genom förgiftning	736	432	11	4	E 927	Bett och sting av giftigt djur	188	128	1	—
E 870	Morfin och andra opiumderivat ...	23	26	—	—	E 928	Skada av djur på annat sätt (ej i trafik)	357	146	3	1
E 871	Barbitursyre-derivat	179	172	2	3			27	10	—	—
E 872	Acetylsalicylsyra och salicylat ...	11	7	—	—	E 929	Drunkning	4	—	—	—
E 873	Bromider	8	3	—	—	E 930	Skada av högt eller lågt lufttryck .	15	10	1	—
E 874	Andra analgetica och hypnotica ...	19	14	—	—	E 931	Skada av hetta eller solstrålning ..	28	6	2	—
E 875	Sulfonamider	—	—	—	—	E 932	Förfrysning				
E 876	Stryknin	—	2	—	—						
E 877	Belladonna, atropin och hyoscin ..	7	5	—	—						
E 878	Andra och ospecificerade läkemedel	50	51	1	—						

E 879	Svamp och andra födoämnen (ej genom bakterier eller bakterietoxiner).....	8	8	—	—	E 933	Hunger, törst och utmattning	11	3	—	—
E 880	Alkoholer (ej alkoholism)	70	8	3	—	E 934	Skada vid naturkatastrof (ej blyxt)	3	1	—	—
E 881	Petroleum-produkter	45	16	—	—	E 935	Skada av blyxt	10	7	—	—
E 882	Övriga industriella lösningsmedel ..	32	13	—	—	E 936	Andra och ospecificerade olyckshändelser	3 273	737	10	1
E 883	Frätande ämnen	44	13	—	—		Själv-mord och själv-tillfogad skada	827	1 262	58	38
E 884	Kvikksilver och dess föreningar ...	6	7	—	—	E 970	Själv-mord o. s. v. genom förgiftning med analgetica och hypnotica ..	610	1 116	25	30
E 885	Bly „ „ „ (ej blyarsenat)	10	3	—	—	E 971	Själv-mord o. s. v. genom förgiftning med andra fasta och flytande ämnen	35	52	4	1
E 886	Arsenik och antimon och deras föreningar	4	3	—	—	E 972	Själv-mord o. s. v. genom förgiftning med lys-(kok-, annan nytto-)gas ..	31	26	3	1
E 887	Fluorider	1	—	—	—	E 973	Själv-mord o. s. v. genom förgiftning med andra gaser	4	1	—	—
E 888	Andra och ospecificerade fasta och flytande ämnen	76	52	3	—	E 974	Själv-mord o. s. v. genom hängning eller strypning	16	3	7	—
E 890	Lys- (kok-, svets- och annan nytto-) gas	22	13	—	—	E 975	Själv-mord o. s. v. genom dränkning	3	4	1	—
E 891	Avgaser från motorfordon (ej i trafik)	23	1	—	—	E 976	Själv-mord o. s. v. genom skott eller sprängning	25	1	10	1
E 892	Annan kolmonoxid (ej brand eller explosion)	55	8	—	1	E 977	Själv-mord o. s. v. genom skärande eller stickande vapen	74	27	2	—
E 893	Cyngas	5	—	—	—	E 978	Själv-mord o. s. v. genom hopp från höjd	15	23	5	5
E 894	Andra specificerade gaser och ångor (ej brand eller explosion, ej narkos)	26	4	2	—	E 979	Själv-mord o. s. v. på annat eller ospecificerat sätt	14	9	1	—
E 895	Gaser och ångor utan närmare specifikation	12	3	—	—		Miss-handel, mord, dråp	396	86	4	2
	Övriga olycksfall	20 020	11 466	201	218	E 980	Mord o. s. v. genom förgiftning ...	1	—	—	—
E 900	Fall i trappor	911	1 153	23	10	E 981	Mord o. s. v. genom skott eller sprängning	3	1	—	—
E 901	Fall från stege	353	146	2	—	E 982	Mord o. s. v. med skärande eller stickande vapen	14	7	—	1
E 902	Andra fall från höjd	3 313	1 431	42	14	E 983	Mord o. s. v. på annat eller ospecificerat sätt	366	77	4	1
E 903	Fall i samma plan	4 405	6 085	62	177	E 984	Skador uppkomna genom polis-ingripande	12	1	—	—
E 904	Ospecificerade fall	396	208	—	3		Summa Total	32 569	17 220	542	326
E 910	Fallande föremål	1 714	180	14	1						
E 911	Skada av fordon, ej i trafik (t. ex. i industri, gruvdrift o. d.)	151	10	4	—						
E 912	Skada av maskin(-eri), alla slag ...	1 009	87	2	—						
E 913	Skada av skärande eller stickande föremål	1 586	324	—	—						
E 914	Skada av elektrisk ström (ej blyxt)	160	16	1	—						
E 915	Skada vid explosion av tryckkärl ..	24	4	—	1						

Tab. 22. Verkställda legala aborter enligt år 1954 till medicinalstyrelsen inkomna berättelser fördelade efter indikationer, kvinnans civilstånd, ålder och föregående förlossningar

No. of abortions induced for medical or legal indications

	Grupp I. Medicinalstyrelsens tillstånd <i>Authorization of the Medical Board</i>										Grupp II. Tillstånd av två läkare <i>Authorization of two physicians</i>			Grupp III Nödfall <i>Emergency</i>	Summa <i>Total</i>
	Eugenisk indikation <i>Eugenic indication</i>									Med. o. soc.-med. ind. <i>Medic & social</i>		Huma- nitär indika- tion <i>Huma- nitary ind.</i>	Med. o. social- med. indika- tion (rätts- kapabla)	Huma- nitär indika- tion	
	Sinnessjukdom <i>Mental disease</i>			Sinnesslöhet <i>Ment. deficiency</i>			Svår kroppslig sjukd., epilepsi ¹			Rätts- in- kapabla ²	Rätts- kapabla ³				
	M	Kv	Båda	M	Kv	Båda	M	Kv	Båda						
Civilstånd <i>Marital status</i>															
Gifta	8	6	2	—	8	6	5	15	5	65	2 856	2	435	—	3 413
Förut gifta	1	3	1	—	4	1	—	1	—	15	427	—	49	—	502
Ogifta	8	5	4	2	17	2	1	4	1	58	903	41	110	4	1 161
Uppgift saknas	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	—	1	—	13
Ålder <i>Age</i>															
—19 år	3	1	—	1	1	1	—	—	—	6	252	36	18	4	323
20—24 ▶	5	2	2	1	9	1	1	3	1	26	617	4	88	—	761
25—29 ▶	3	3	—	—	6	1	2	5	2	33	899	1	123	—	1 078
30—34 ▶	6	4	4	—	6	3	1	5	—	31	1 089	2	152	—	1 303
35—39 ▶	—	1	1	—	2	3	1	4	2	34	828	—	123	—	1 000
40—44 ▶	—	3	—	—	5	—	1	3	1	8	462	—	74	—	557
45— ▶	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	50	—	17	—	67
Antal föregående förlossningar (exkl. aborter) <i>No. of earlier deliveries</i>															
0	8	3	4	2	14	1	1	4	1	57	692	40	116	4	948
1	2	2	—	—	3	2	1	3	—	38	640	1	123	—	816
2	6	3	2	—	3	1	2	6	1	21	1 009	1	152	—	1 207
3	1	3	—	—	2	2	1	2	3	15	810	1	106	—	946
4	—	2	—	—	3	—	—	3	—	3	467	—	55	—	533
5	—	—	1	—	1	2	1	1	1	4	275	—	21	—	307
6	—	—	—	—	2	1	—	1	—	—	155	—	4	—	163
7	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	61	—	4	—	66
8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29	—	4	—	33
9 o. fler	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	41	—	7	—	49
okänt	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18	—	3	—	21
Hela antalet <i>Total</i>	17	14	7	2	29	9	6	20	6	188	4 197	48	595	4	5 089

¹ Severe somatic disease, epilepsy. — ² Persons without legal capacity. — ³ Persons with legal capacity.

Tab. 23. Verkställda steriliseringar enligt år 1954 till medicinalstyrelsen inkomna berättelser fördelade efter indikationer, civilstånd, ålder och föregående förlossningar

No. of sterilizations induced for medical or legal indications

	Grupp I (medicinalstyrelsens tillstånd) <i>Authorization of the Medical Board</i>									Grupp II (medicinalstyrelsens tillstånd i samband med abort) <i>Authorization of Medical Board (combined with abortion), kvinnor female</i>			Grupp III (tillstånd av två läkare) <i>Authorization of two physicians, kvinnor female</i>		Grupp IV (nöd-fall) <i>Emergency, kvinnor female</i>	Summa <i>Total</i>	Därav män <i>Male</i>
	Eugenisk indikation ¹						Social indikation ¹		Medicinsk indikation, kvinnor female ¹	Sinnessjukdom	Sinnesslöhet	Kroppslig sjukdom, epilepsi	Utan abort	Med abort			
	Sinnessjukdom ¹		Sinnesslöhet ¹		Kroppslig sjukdom, epilepsi ¹												
	m <i>m</i>	kv <i>f</i>	m <i>m</i>	kv <i>f</i>	m <i>m</i>	kv <i>f</i>	m <i>m</i>	kv <i>f</i>									
Civilstånd <i>Marital status</i>																	
Gifta	4	6	3	22	4	9	9	12	1 264	5	7	12	46	76	5	1 484	20
Förut gifta	1	1	—	4	—	—	3	8	65	3	3	1	2	5	—	96	4
Ogifta	6	2	35	48	3	1	10	28	66	3	17	3	4	14	—	240	54
Uppgift saknas	—	1	—	—	—	—	1	1	6	—	—	—	1	2	15	27	1
Ålder <i>Age</i>																	
—20 år	—	—	8	14	1	—	3	5	4	—	1	—	—	—	—	36	12
20—24 »	1	1	14	20	—	2	1	6	27	—	9	2	2	4	1	90	16
25—29 »	1	2	8	13	2	4	3	17	162	3	6	4	8	11	2	246	14
30—34 »	4	5	3	11	1	1	3	14	430	4	7	4	15	27	8	537	11
35—39 »	2	2	4	7	—	2	5	5	479	1	2	4	12	33	3	561	11
40—44 »	3	—	—	9	1	1	6	2	281	3	2	2	13	19	5	347	10
45— »	—	—	1	—	2	—	2	—	18	—	—	—	3	3	1	30	5
Antal genomgångna förlossningar <i>No. of earlier deliveries</i>																	
0	—	1	—	32	—	2	—	20	47	3	13	3	2	13	—	215	—
1	—	1	—	13	—	2	—	5	64	1	3	3	8	15	4	119	—
2	—	4	—	9	—	3	—	8	181	1	5	4	18	19	4	256	—
3	—	2	—	2	—	1	—	6	292	3	2	2	12	20	8	350	—
4	—	—	—	4	—	—	—	6	270	1	1	3	6	14	2	307	—
5	—	—	—	3	—	1	—	3	223	—	1	1	4	10	—	246	—
6	—	2	—	2	—	1	—	1	138	1	2	—	1	1	—	149	—
7	—	—	—	1	—	—	—	—	87	1	—	—	—	1	—	90	—
8	—	—	—	4	—	—	—	—	38	—	—	—	—	1	—	43	—
9 o. fler	—	—	—	3	—	—	—	—	61	—	—	—	2	3	2	71	—
okänt	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Hela antalet <i>Total</i>	11	10	38	74	7	10	23	49	1 401	11	27	16	53	97	20	1 847	79

¹ English text, cfr. table 22. — ² Inkl. männen.

Tab. 24. Utgifter och personal vid statens och storstädernas sinnessjukhus år 1954

Running cost and personnel at mental hospitals of the State and the three largest cities

Anstalt m. m. Type of care and establishment	Sjukhusdriften Hospital operation						Familjevård Care in pri- vate homes		Hjäl- verk- sam- het, utgif- ter, 1 000 kr Out- patients' care
	Befattningar No. of posts				Utgifter för driften Run- ning cost		Vård- dagar Bed- days	Utgif- ter, 1 000 kr Ex- pences	
	Lä- kare Phy- sici- ans	Vård- per- sonal Nurs- ing pers.	För- valt- n.- pers. Adm. staff	Eko- nomi- pers. Do- mestic staff	Total, 1 000 kr	Per vård- dag, kr Per bed- day			
Statens sinnessjukhus (huvudman S)	153	6 529	220	1 865	119 441	13,9	264 679	1 508	853
Gemensam kostnad	—	—	—	—	811	—	—	—	—
För sinnessjuka	143	6 049	200	1 700	109 204	13,7	244 551	1 450	843
Psykiatriska sjukh.	3	93	6	35	2 090	19,5	—	—	13
Ulleråkers »	12	480	14	118	8 011	14,5	60 907	391	46
S:ta Annas »	2	80	4	23	1 472	15,4	687	5	9
Sundby »	7	352	10	99	6 106	12,8	402	2	53
Birgittas »	6	281	9	83	4 988	13,8	3 583	30	44
Ryhovs »	10	431	13	102	7 457	12,5	—	—	74
S:t Sigfrids »	8	347	12	96	6 226	14,1	41 554	303	43
S:ta Gertruds »	8	336	10	97	6 159	13,6	6 074	29	57
S:t Olofs »	2	79	5	31	1 573	14,6	13 851	62	13
S:t Lars »	11	431	13	111	7 338	13,1	22 198	89	41
S:ta Maria »	11	423	14	94	7 434	12,3	—	—	73
S:t Jörgens »	5	174	8	61	3 603	18,5	—	—	25
Restads »	9	353	11	105	6 449	11,9	1 523	12	62
Källshagens » ¹	4	217	9	72	4 120	12,5	3 419	15	12
Mariebergs »	7	347	9	93	5 974	14,1	12 147	59	61
Säters »	8	421	12	128	7 391	13,1	11 873	56	56
Sidsjöns »	8	330	10	79	6 051	16,3	—	—	69
Gådeå »	2	94	5	36	1 903	14,6	—	—	—
Frösö »	6	256	9	80	4 797	14,0	1 822	11	12
Umedalens »	8	293	9	86	5 568	13,0	35 189	221	45
Furunäsets »	6	231	8	71	4 494	16,5	29 322	165	35
För sinnesslöa ²	10	480	20	165	9 426	14,1	20 128	58	10
Västra Ny sjukhus.	1	52	2	31	1 331	26,3	—	—	—
Vipeholms »	4	242	8	56	4 417	12,3	—	—	—
Västra Marks » ³	2	94	4	40	1 734	12,4	—	—	10
Salberga »	3	92	6	38	1 944	16,3	20 128	58	—
Storstädernas sinnessjuk- hus (huvudman U)	63	1 888	(53)	(501)	(35 341)	(19,6)			
Beckomberga sjukhus	29	707	16	166	13 459	20,1			
Långbro »	12	384	12	118	8 700	24,2			
S:t Eriks »	3	96	..	..	..	..			
Norrstulls »	⁴ 1	54	6	27	1 476	19,1			
Rånäs »	1	24		10	573	14,9			
Malmö östra »	5	218	7	72	4 013	18,2			
Lillhagens »	12	405	12	108	7 120	16,1			

¹ Inkl. avdeln. för sinnesslöa. — ² Inkl. Brotorps arbetshem. — ³ Dessutom 1 läkare gemensam med S:t Eriks sjukhus. — ⁴ Dessutom 1 kurator gemensam med Norrstulls sjukhus.

Tab. 25. Anstalter för vård av sinnessjuka, sinnesslöa och epileptiker år 1954

Hospitals for mental diseases and deficiency

Tabellen avser att utgöra en fullständig förteckning över de svenska anstalter för vård av sinnessjuka, sinnesslöa och epileptiker, som varit verksamma under redovisningsåret. Psykiatriska kliniker vid lasarett ingår dock i kroppssjukhusen på tab. 11 A (jfr tab. 10). Vidare är att märka, att de i tab. 11 E upptagna enskilda sjukhemmen i en del fall även mottager personer med lät-

tare psykiska rubbningar. Tab. 25 hänför sig i princip till den slutna vården men innehåller, som ett undantag, även uppgifter om externatskolor för sinnesslöa (punkt G). Parentes kring summatals betyder, att talet är ofullständigt, enär uppgift för en eller flera anstalter saknas. — Tecken och kodförteckning finnes på sidan IX i början av boken.

Vårdform, anstalt, adress (huvudman) <i>Type of care, establishment, address (sponsor)</i>	Upp- tag- nings- område (region) <i>Region served</i>	Antal vårdplatser den ³¹ / ₁₂ <i>Beds</i>		Antal intagna under året <i>Admis- sions</i>	Antal vård- dagar <i>Bed- days</i>	Vårdform, anstalt, adress (huvudman) <i>Type of care, establishment, address (sponsor)</i>	Upp- tag- nings- område (region) <i>Region served</i>	Antal vårdplatser den ³¹ / ₁₂ <i>Beds</i>		Antal intagna under året <i>Admis- sions</i>	Antal vård- dagar <i>Bed- days</i>
		Pri- mär ¹	Sekun- där ¹					Pri- mär ¹	Sekun- där ¹		
A. Statens och storstädernas (Stockholms, Göteborgs och Malmö) sinnessjukhus <i>Mental hospitals of the State and the three largest cities.....</i>						S:t Lars sjukhus, Lund	9	1 417	—	550	558 454
						S:t Maria » , Hälsingborg...	10	1 293	—	937	605 077
						S:t Jörgens » , Lillhagen	11	410	—	473	194 359
						Restads » , Vänersborg....	12	1 080	—	551	541 809
						Källshagens » , Vänersborg....	2	—	870	233	329 028
						Därav för sinnesslöa	—	—	283	86	—
						Mariebergs sjukhus, Kristinehamn .	13	1 098	—	662	422 507
						Säters » , Säter	14	984	* 271	608	564 703
						Sidsjöns » , Sundsvall	15	917	—	772	371 226
						Gådeå » , Härnösand	2	—	279	23	130 589
						Frösö » , Östersund	16	757	* 55	658	342 591
						Umedalens » , Umedalen	17	978	—	650	427 278
						Furunäsets » , Piteå	18	670	—	277	271 700
1. Statens sinnessjukhus (huvud- man S) State mental hospitals ..		18 362	2 140	10 754	8 619 703						
<i>För sinnessjuka For mentally diseased</i>		<i>16 562</i>	<i>2 140</i>	<i>10 359</i>	<i>7 950 257</i>						
Psykiatriska sjukh., Sthlm	2	—	312	44	107 068						
Ulleråkers sjukhus, Uppsala	1	1 425	—	634	551 273						
S:t Annas » , Nyköping	2	206	—	129	95 468						
Sundby » , Strängnäs	3	895	* 240	701	475 590						
Birgittas » , Vadstena	4	910	* 78	392	362 360						
Ryhovs » , Jönköping	5	1 350	—	891	596 961						
S:t Sigfrids » , Växjö	6	970	* 35	424	441 773						
S:t Gertruds » , Västervik	7	986	—	574	452 986						
S:t Olofs » , Visby	8	216	—	176	107 457						
						<i>För sinnesslöa For mentally deficient</i>		<i>1 800</i>	—	<i>395</i>	<i>669 446</i>
						Källshagen (se ovan)					
						Västra Ny sjukhus, Motala	†	160	—	121	50 522
						Vipeholms » , Lund	†	914	—	86	360 084
						Västra Marks » , Örebro ⁴	†	392	—	65	139 818
						Salberga » , Sala	†	334	—	123	119 022

Noter, se slutet av tabellen.

Vårdform, anstalt, adress (huvudman) <i>Type of care, establishment, address (sponsor)</i>	Upptag- nings- område (region, län) <i>Region served</i>	Antal vård- platser den ³¹ / ₁₂ <i>Beds</i>	Antal intagna under året <i>Admis- sions</i>	Antal vård- dagar <i>Bed- days</i>	Vårdform, anstalt, adress (huvudman) <i>Type of care, establishment, address (sponsor)</i>	Upptag- nings- område (region, län) <i>Region served</i>	Antal vård- platser den ³¹ / ₁₂ <i>Beds</i>	Antal intagna under året <i>Admis- sions</i>	Antal vård- dagar <i>Bed- days</i>
2. Storstädernas sinnessjukhus (huvudman U) Mental hospitals of the three largest cities		5 095	5 053	1 923 361	(forts. C 1)				
Beckomberga sjukhus, Bromma...	A	1 768	2 585	668 757	Barkåkra, Ängelholm.....	L	30	32	10 950
Långbro „, Älvsjö.....	A	888	931	359 364	Bommeryd, Tyringe.....	L	25	3	9 075
S:t Eriks „, (a.v.d.), Sthlm ¹ .	A	374	28	117 533	Borrby.....	L	30	32	10 950
Norrulls „, „, „	A	214	61	77 457	Kristianstad.....	L	99	137	38 116
Rånäs „.....	A	105	13	38 492	Värnhem, Malmö..... (U)	(M)	199	59	78 039
Malmö östra „.....	(M)	532	328	220 868	Hörby.....	M	33	3	12 032
Lillhagens „.....	(O)	1 214	1 107	440 890	Landskrona.....	M	63	9	22 995
					Ramlösa.....	M	61	3	22 257
B. Övriga kommunala jämte enskilda sinnessjukhus					Trelleborg.....	M	60	18	21 817
<i>Other mental hospitals</i>		910	607	305 911	Ystad.....	M	63	9	22 895
1. Kommunala (huvudman K, där ej annat anges) Of local communes		854	320	288 457	Falkenberg.....	N	72	10	26 254
Uppsala.....	C	29	4	7 039	Halmstad.....	N	77	17	28 574
Nyköping „, „.....	D	23	14	7 525	Varberg.....	N	31	2	10 587
Eskilstuna.....	D	50	46	21 012	Kungälv.....	O	105	10	38 119
Linköping.....	E	65	8	21 260	Borås.....	P	48	67	17 819
Sandbyhovs norra sjukhus, Norrköping.....(U)	(E)	52	54	23 305	Herljunga.....	P	23	11	9 133
Markaryd.....	G	10	4	3 353	Torpagården, Vänersborg.....	P	106	33	38 501
Höganäs.....	M	14	4	4 344	Aspö, Skövde.....	R	54	7	19 684
Bergalid, Hälsingborg.....(U)	(M)	92	12	33 360	Sjöryd, Hjo.....	R	79	44	25 010
Landskrona.....	M	39	11	12 224	Hålahult.....	T	137	170	33 966
Ystad.....	M	28	11	8 957	Sala.....	U	51	16	18 207
Trollhättan.....	P	14	—	4 641	Folkarbo, Krylbo.....	W	40	6	12 179
Lidköping.....	R	16	4	4 753	Hovgården, St. Tuna.....	W	92	17	31 512
Vilan, Skara.....	R	35	28	12 407	Gysinge.....	X	79	8	22 573
Karlstad.....	S	24	5	8 703	Hudiksvall.....	X	27	3	9 855
Kristinehamn.....	S	19	1	6 598	Söderhamn.....	X	31	4	11 243
Ekshärad.....	S	14	5	4 145	Frånö.....	Y	45	31	16 237
Fryksände, Torsby.....	S	18	4	6 060	Timrå.....	Y	77	32	24 252
Norra Råda, Myra.....	S	29	8	9 925	Mörsil.....	Z	117	29	38 597
Backa, Molkom.....	S	16	1	5 997	Flurkmark.....	AC	120	23	43 662
Ljusnarsberg, Rällsö.....	T	28	2	8 918	Grannäs, Kvarnbysund.....	AC	42	14	15 125
Ö. Bohr, Vedeväg.....	T	22	2	7 557	Björkgården, Öjebyn.....	BD	237	72	85 830
Gävle.....(U)	(X)	47	35	19 283	2. Enskilda (huvudman P) Private		879	(587)	(197 750)
					Högländsgården, Bromma.....	A	8	5	2 101
					Borgebo, Storängen.....	B	15	..	..
					Bylehemmet, Täby.....	B	22	..	..
					Saltsjöbaden.....	B	14	..	..
					Söderås, Lidingö.....	B	23	11	6 375
					Vrå, Alsiike.....	B	39	4	14 153
					Göransgården, Bergsbrunna.....	C	28	18	9 240

Härnösand	Y	62	3	7 890	Samariterhemmet, Uppsala	C	24	143	8 710
Västnäs, Sundsvall	Y	85	43	32 096	St. Sunnersta, Sunnersta	C	14	..	..
Östersund	Z	23	11	7 105	Ekvallen, Boxholm	E	28	2	10 190
2. Enskilda (huvudman P) <i>Private</i>		56	287	17 454	Berglunda, Eksjö	F	19	13	6 905
Lunnagård, Eksjö	F	26	23	8 834	Björkhamra, Jönköping	F	13	..	..
Betaniastiftelsen, Göteborg	(O)	30	264	8 620	Björkhem, Eksjö	F	12	..	..
C. Vårdhem för lättskött					Kongsbacken, Tranås	F	21	45	6 054
sinnessjuka <i>Nursing homes</i>					Kullalyckan, Eksjö	F	21	14	7 582
for mentally diseased		4 829	(2 701)	(1584594)	Lillvik, Ormaryd	F	18	3	6 205
1. Landstings eller stads utom land-					Lundagården, Bredaryd	F	23	26	7 145
ting (huvudman L, där ej annat					Sjövik, Stensjön	F	12	1	4 817
anges) <i>Of the county councils and</i>					Sjöås, Eksjö	F	20	5	6 882
<i>county boroughs</i>		3 950	2 114	1 396 844	Solhem, Mariannelund	F	16	6	5 629
Karlshäll, Stockholm	(U) A	30	5	10 883	Stora Vänhem, Österkorsberga	F	20	13	7 255
Maria sjukhus (avd.), Ståhl ..	(U) A	31	14	11 241	Kullagården, Växjö	G	16	5	5 750
Albyhemmet, Fittja	B	16	94	5 194	Vallnäs, Växjö	G	10	15	3 620
Knivsta	B	22	24	1 242	Vidéns vilohem, Alvesta	G	20	..	..
Norrby gård, Häverö	B	70	38	25 250	Järnforsen	Hn	12	..	..
Norrtälje	B	56	13	20 249	Sjögårda, Skåtet	Hn	14	..	..
Rimbohemmet, Rimbo	B	8	62	2 409	Solhäll, Virserum	Hn	17	17	5 918
Ulvunda, Bromma	B	112	435	39 242	Solviken, Målilla	Hn	14	5	4 432
Aspa, Ludgo	D	22	6	6 996	Manhem, Tyringe	L	33	..	..
Emtnäs gård, Nyköping	D	52	22	17 177	Stensborg, Osby	L	14	19	778
Gnesta	D	37	16	12 208	Syster Annas sjuk- o. vilohem, Ty-	L	19	31	6 990
Katrineholm	D	25	2	6 935	ringe	L	30	51	10 880
Oxelösund	D	22	10	7 084	Thulins vilohem, Ängelholm	M	12	10	3 628
Trosa	D	30	10	8 982	Bokebo, Ludvigsborg	M	14	1	5 096
Norra sjukhuset, Norrköping ..	(E) E	56	97	19 366	Eslövshemmet, Eslöv	M	11	8	3 520
Ingelstad, Finspång	E	42	6	15 293	Soldala, Harlösa	M	16	7	5 565
Kisa	E	38	5	13 805	Solliden, Åkarp	M	18	..	..
Motala	E	15	4	5 463	Talassa, Hålsingborg	(M)	12	..	..
Sörby, Klockrike	E	36	11	13 088	Tusculum, Hörby	M	14	5	4 511
Tjällmo	E	22	1	8 030	Vintriehemmet, Vintrie	(O)	50	..	..
Vadstena	E	16	4	5 842	Fredriksdal, Göteborg	P	35	..	..
Eksjö	F	38	4	13 892	Eskekärr, Tostared	P	18	47	3 841
Gislaved	F	35	6	12 714	Granviken, Västra Bodarna	R	25	3	9 113
Herrestad, Kärda	F	60	10	21 825	Anneborg, Lundsbrunn	R	25	33	8 955
Tranås	F	31	17	10 898	Fredriksborg, Salstad	Y	20	21	5 970
Ekebo, Lenhovda	G	37	29	15 195	Furugården, Mellansel				
Hallnäs, Alvesta	G	120	50	42 132	D. Skolhem för psykopatiska				
Ingelshov, Ingelstad	G	50	10	19 654	och nervösa barn				
Hultsfred	Hn	31	11	11 476	<i>Schools for psychopathic and</i>		172	(153)	(48 065)
Högsby	Hs	39	13	13 394	<i>nervous children</i>				
Kalmar	Hs	42	3	15 285	Barnbyn, Skå	(U) A	63	90	17 514
Nybro	Hs	69	9	24 977	Mellansjö, Täby	(F) B	42	21	15 640
Ronneby	K	228	78	82 269	Nyhem, Höör	(U) (M)	20	8	6 276
Areslöv, Vinnö	L	59	64	21 059	Råbylund, Lund	(F) M	24	34	8 635
					Skärsbo, Alingsås	(F) P	23	..	..

Vårdform, anstalt, adress (huvudman) <i>Type of care, establishment, address (sponsor)</i>	Länsholstav County (borough)	Vårdplatser den 31/12 Beds				Antal in- tag- na Ad- mis- sions	Antal vård- dagar under året Bed- days	Vårdform, anstalt, adress (huvudman) <i>Type of care, establishment, address (sponsor)</i>	Länsholstav County (borough)	Vårdplatser den 31/12 Beds				Antal in- tag- na Ad- mis- sions	Antal vård- dagar under året Bed- days
		Upp- tagn.- hem Nursing home	Skol- hem School home	Arbets- hem Work home	Vården Asylum					Upp- tagn.- hem Nursing home	Skol- hem School home	Arbets- hem Work home	Vården Asylum		
E. Anstalter för sinnesslöa <i>Establishments for mentally deficient (se även tab. 25 A)</i>		263	2136	2580	4944	(1402)	(2809295)	(forts. E 3)							
1. Statliga (huvudman S) <i>State institutions</i>		—	125	104	58	(37)	(32 465)	Karlsvik, Södertälje	B	—	—	37	—	—	9 855
Statens anstalt för blinda med komplicerat lyte, Lund ..	—	—	52	64	58	..	..	Sjövik, Gräddö	B	—	—	14	—	..	5 110
• uppföstringsanstalt f. sin- nesslöa flickor, Vänersborg	—	—	38	—	—	• 16	• 12 123	Söderhaga, Drevviken	B	—	37	14	—	7	16 332
• uppföstringsanstalt f. sin- nesslöa gossar, Salbohed.	—	—	35	40	—	• 21	• 20 342	Torsby, Hemmestavik	B	—	—	43	—	11	16 189
Källshagen, Västra Ny, Vipeholm, Västra Mark med Brotorp, Sal- berga, se tab. 25 A.	—	—	—	—	—	—	—	Vallbostrand, Vallentuna	B	—	—	—	47	5	17 937
2. Landstings och städers utom landsting anstalter (huvudman L, där ej annat anges) <i>Belonging to county councils and county boroughs</i>		263	1862	1441	2509	(940)	(1524004)	Wråå, Alsike	B	—	—	26	13	4	14 153
Carlsund, Upplands Väsby .. (U)	A	—	—	22	260	67	69 312	Överby, Rotebro	B	—	—	—	5	..	1 779
Slagsta, Fittja	A	60	123	—	—	28	46 785	Haga, Enköping	C	—	—	—	91	9	34 353
Sättra, Adelsö	A	—	—	81	51	10	34 386	Helgesta, Grillby	C	—	—	—	24	2	8 605
Årsta, Johanneshov	A	—	—	—	42	2	15 162	Lövsåtra, Bro	C	—	—	—	26	4	10 667
Hammarbo, Tungalsta	B	—	—	—	26	3	9 488	Segersta, Ekolsund	C	—	—	30	—	9	9 781
Upplands Väsby	B	46	62	76	36	40	65 719	Ålby, Dalboda	C	—	—	—	62	4	25 550
Östhammar	B	—	—	—	38	2	13 857	Björnsund, Gnesta	D	—	—	—	10	13	4 745
Rickomberg-Håga, Uppsala	C	—	56	70	—	23	35 428	Charlottendal, Gnesta	D	—	10	—	—	3	..
Löt, Malmby	D	18	57	40	76	24	63 969	Häckelsta, Malmköping	D	—	—	—	30	4	10 273
Värnhem, Norrköping	(E)	—	—	31	66	10	35 162	Majgård, Gnesta	D	—	—	—	31	1	11 407
Söderköping, provisorisk	D	—	—	—	25	11	8 423	Rinkesta, Årila	D	—	—	29	103	13	47 621
Storängen, Söderköping	E	—	80	90	64	28	82 623	Solvik, Valla	D	—	—	—	26	10	11 434
Nannylund, Eksjö	F, G, H	—	138	36	—	28	45 548	Sävestaholm, Vingåker	D	—	60	19	—	12	..
Vilhelmshöjd, Värnamo	F	—	—	—	75	..	..	Liljestad, Söderköping	E	—	—	27	17	1	16 790
Gladhammar, Verkeback	H	—	—	—	15	15	1 193	Schedevi, Rimforsa	E	—	—	22	81	3	38 763
Ekshagen, Karlshamn	K	—	60	—	—	19	18 280	Skogsfrid, Linköping	E	—	—	—	39	10	14 235
Sjampaholm, Karlshamn	K	—	—	—	45	1	16 793	Betesda, Flisby	F	—	—	—	25	1	7 898
								Biskopsbo, Vrigstad	F	—	—	6	70	2	28 934
								Björkliden, Kortebo	F	—	—	—	71	4	27 694
								Björksäter, Smålands-Taberg	F	—	—	—	43	—	15 731
								Bredablick, Värnamo	F	—	—	—	40	15	15 929
								Dalary, Tenhult	F	—	—	35	—	—	13 234
								Ebenezerhemmet, Jönköping	F	—	—	—	22	..	7 938
								Fridhem, Vaggeryd	F	—	—	—	39	1	14 203
								Furuberg, Smålands-Taberg	F	—	—	20	—	3	8 802
								Lättarp, Forserum	F	—	—	59	—	2	20 476
								Majgård, Horda	F	—	—	61	33	41	34 205
								Solbacken, Smålands-Burseryd	F	—	—	37	—	3	13 519
								Solhem, Sävsjö	F	—	—	13	34	3	17 151
								Tallbacka, Smålands-Taberg	F	—	—	—	45	3	17 209
								Tallebo, Horda	F	—	—	17	45	5	24 090

Arriehemmet, Arrie	L	—	—	15	..	..	Dänningelanda, Växjö	G	—	—	20	6	8 317	
Backagården, Finja	L	—	95	—	15	29 762	Furuliden, Ingelstad	G	—	34	—	3	12 064	
Fridhem, Hässleholm	L	—	85	—	11	24 222	Holmsborg, Lagan	G	—	39	—	1	14 854	
Osby	L	—	—	37	1	13 335	Wilhelminahemmet, Växjö	G	—	—	42	5	15 228	
Håkanstorp, Malmö	(U)	(M)	—	30	—	3	Värend, Väckelsång	G	—	40	6	14 040		
Lindängen, Malmö	(U)	(M)	—	19	—	1	Vartorp, Gamleby	H	—	32	—	5	11 878	
Nyhem, Hälsingborg	L + M	—	—	33	182	6	Tjället, Nävrågård	K	—	—	39	3	14 040	
Blinkarpshemmet, Röstänga	M	—	—	58	—	7	Ekeliden, Tytinge	L	—	17	119	16	49 640	
Klägerupshemmet, Klågerup	M	—	—	10	—	10	Tallåsen, Kollarp	L	—	—	125	12	45 471	
Möllevångshemmet, Lund	M	—	106	37	—	20	Agnesfrid, Malmö	(M)	—	—	23	1	3 223	
Hallagården, Heberg	N	—	—	62	—	10	Georgshill, Hörby	M	—	—	78	3	28 534	
Älvdalen, Åled	N	—	—	—	10	10	Kullebohemmet, Stehag	M	—	25	—	3	9 539	
Öringe, Genevad	N	—	—	—	32	8	Ringvik, Höör	M	—	—	36	3	12 750	
Björboholmshemmet, Björbo-	(U)	(O)	—	—	22	7	Rönneholms slott, Stehag	M	—	68	38	7	37 600	
Gläborg, Häbygård	(L + U)	O	—	—	29	4	Rönås, Bjärsjölagård	M	—	50	—	25	14 351	
Stretered, Källered	(L + U)	O	30	135	78	49	Betaniahemmet, Askim	(O)	—	42	67	26	57 315	
Styrsö	(L + U)	O	—	—	135	11	Alsterlunds vårdhem, Alingsås	P	—	—	8	11	2 630	
Johannesbergshemmet, Alingsås	P + R	—	—	5	17	63	Höglunda, Gräfsnäs	P	—	—	29	2	10 585	
» Mariestad	P + R	—	132	132	148	63	Skansen, Lödöse	P	—	27	49	5	28 019	
Lilla Edet	P + R	—	—	3	17	2	Talleröd, Strömsfors	P	—	44	—	22	7 133	
Strands barnhem, Ulricehamn	P + R	12	—	—	3	6	Aspa, Hasselrör	R	—	10	26	..	13 443	
Björkåsen, Glava	S	—	—	14	46	6	Höra, Järpås	R	—	—	51	1	18 980	
Ulleberg, Karlstad	S	—	49	40	62	34	Klovasten, Ulvåker	R	—	5	22	1	10 379	
Kristinaskolan, Askersund	T	—	42	14	—	10	Hinseberg, Frövi	T	—	34	131	13	59 624	
Marieborg, Askersund	T	—	—	—	53	12	Östanby, Gusselby	T	—	—	45	9	16 511	
Vasshammar, Hammar	T	—	—	6	54	4	Hyddan, Norberg	U	—	—	32	3	12 324	
Sofielund, Strömsholm	U	—	56	60	91	36	Näs, Näs bruk	W	—	—	25	3	7 758	
Haggården, Hedemora	W	14	56	70	67	32	Björknäs, Bräcke	Z	—	14	34	4	18 606	
Karlsberg, Gävle	(U)	(X)	—	33	38	1	Gevågs vård- och arbetshem, Gevåg	Z	—	—	14	28	6	15 315
Höghammar, Bollnäs	X	42	83	48	30	..	Locknegården, Lockne	Z	—	9	41	8	21 071	
Bodaborg, Viskan	Y	—	72	60	93	26								
Kullabo, Trehörningsjö	Y	—	—	18	—	6 570								
Furuhausen, Bräcke	Z	17	38	36	48	12								
Bratthys gård, Vännäsby	AC	—	—	52	—	..								
Bratthys skolehem, »	AC	—	220	50	18	38								
Norsjö	AC	—	—	39	5	14 025								
Strömsjö, Håknäs	AC	—	—	30	97	17								
Gällivare	BD	—	—	—	196	29								
Ingridshem, Gammelstad	BD	—	—	—	96	34								
Tallheden, Råneå	BD	24	120	12	—	29								
3. Enskilda, med statsbidrag (huvudman P) Private		—	149	1035	2377	(425)	(1252826)							
Björkebo, Fagersjö	A	—	—	—	28	1	10 928							
Rörstrandshemmet, Stockholm	A	—	—	30	—	1	10 181							
Bergåsa, Tullinge	B	—	—	7	7	—	5 010							
Granebo, Västerhaninge	B	—	—	—	42	..	15 693							

Anstalt, adress (huvudman) <i>Establishment, address (sponsor)</i>	Läns- bokstav <i>County</i> (borough)	Befintliga vid slutet av året <i>No. of pupils</i>
G. Externatskolor för sinnesslöa <i>Schools for mentally deficient</i>		951
1. Centralskolor (fristående skolor) (huvud- man U)		447
Katarina västra skola, Stockholm	A	211
Norrköping	(E)	36
Celsiuskolan, Malmö	(M)	39
Hälsingborgs stads, RÅ	(M)	59
Östra Hagaskolan, Göteborg	(O)	76
Gävle	(X)	26
2. Till internat anslutna skolor		15 504

¹ Primärplatser är i första hand avsedda för akut sjuka, sekundärplatser för kroniskt klientel. Begreppen tillämpas endast vid statliga sinnessjukhus.

² Sekundärsjukhusen tager emot patienter från primärsjukhusen, nämligen Psykiatriska sjukhuset från Ulleråkers och Sundby sjukhus, Källshagens från Ryhovs, Restads och Mariebergs sjukhus och Gådeå från Sidsjöns sjukhus.

³ Sekundärplatserna är förlagda till sjukhus på andra orter enligt följande. Tillhörande Sundby sjukhus: Ribbingelund, Årila (120 vårdpl.) och Rosöga, Härad (120 vårdpl.); tillhörande Birgittas sjukhus: Hammar (78 vårdpl.); tillhörande S:t Sigfrids sjukhus: Långasjö (35 vårdpl.); tillhörande Sätters sjukhus: Pärby, Grangårde (151 vårdpl.) och Olofsfors, Avesta (120 vårdpl.); tillhörande Frösö sjukhus: Järvsö (55 vårdpl.).

⁴ Inklusive Brotorps arbetshem, Hidingebro (42 vårdpl.).

⁵ Inklusive alkoholistavdelning.

⁶ Under året i slutet vård jämte i familjevård intagna. I externatundervisning intagna patienter ingår alltså icke.

⁷ Avser budgetåret 1953/54.

⁸ Inkluderar platser för upptagningshem.

⁹ Inkluderar platser för arbetshem.

¹⁰ Hem för hjärnskadade barn.

¹¹ Inklusive annexen Scheve (39 vårdpl.), Norrbyvälle (27 vårdpl.) och Nyhem (27 vårdpl.), samtliga med postadress Järna.

¹² Därav 14 vårdpl. på undersökningsavdelning.

¹³ Uppgifter för de särskilda skolorna lämnas icke.

Tab. 26. Specifikation av under år 1954 intagna på statens och storstädernas sinnessjukhus *Admissions into mental hospitals of the State and the three largest cities*

Sjukhus <i>Hospitals</i>	Grupp A (samtliga) <i>Group A</i>				Grupp B ¹ <i>Group B¹</i>		För första gången intagna på sinnessjukhus <i>Patients ad- mitted for the first time into mental hospital</i>			
	Hela antalet intagna ² <i>Total number</i>		Därav f. obser- vation eller unders. ³ (M+Kv)	Intagna på egen ansökan (M+Kv) <i>On pat.'s request</i>	Män <i>M</i>	Kvin- nor <i>F</i>	I allt <i>All cases</i>		Därav ej förut sinnessjuka <i>Not formerly mentally sick</i>	
	M <i>M</i>	Kv <i>F</i>					M <i>M</i>	Kv <i>F</i>	M <i>M</i>	Kv <i>F</i>
Statens sinnessjukhus <i>State Mental hospitals</i>	5 597	5 159	296	4 802	4 421	4 285	3 395	3 130	2 719	2 612
För sinnessjuka <i>For mentally sick</i>	5 289	5 072	296	4 802	4 278	4 220	3 252	3 065	2 719	2 566
Psykiatriska sjukhuset (sek. sjukh.)	23	22	5	12	5	1	3	1	2	1
Ulleråkers sjukhus	330	303	18	169	306	295	223	184	195	148
S:t: Annas	56	73	—	64	45	55	36	35	36	35
Sundby	365	336	1	240	349	328	243	179	193	148
Birgittas	187	207	3	143	162	158	117	127	101	104
Ryhovs	377	514	25	464	289	401	230	295	183	247
S:t Sigfrids	202	222	1	176	149	169	115	129	96	111
S:t: Gertruds	253	321	10	310	218	298	138	152	119	134
S:t Olofs	91	85	6	138	85	85	69	73	56	61
S:t Lars	293	257	13	106	229	199	187	153	171	133
S:t: Maria	524	413	18	506	389	297	323	248	187	161
S:t Jörgens	226	247	6	272	179	188	139	144	107	124
Restads	299	252	5	166	279	237	194	163	190	159
Källshagens (sek. sjukh.)	166	67	—	39	96	64	74	43	41	38
Mariebergs	322	340	12	377	301	319	213	211	181	207
Säters	273	335	22	318	228	260	174	220	166	178
Sidsjöns	408	364	27	462	301	301	251	239	227	179
Gådeå (sek. sjukh.)	14	9	—	3	5	7	4	6	4	6
Frösö	378	280	40	446	284	242	215	191	207	187
Umedalens	348	302	58	255	239	215	188	183	156	140
Furunäsets	154	123	26	136	140	101	116	89	101	65
För sinnesslöa <i>For ment. deficient.</i>	308	87	—	—	143	65	143	65	—	46
Västra Ny sjukhus	121	—	—	—	31	—	31	—	—	—
Vipeholms	64	22	—	—	53	19	53	19	—	—
Västra Marks	—	65	—	—	—	46	—	46	—	46
Salberga	123	—	—	—	59	—	59	—	—	—
Storstädernas sinnessjukhus <i>Mental hospitals of the three largest cities</i>	2 627	2 394	14	2 407	2 198	1 977	1 232	1 046	1 051	888
Beckomberga sjukhus, Sthlm	1 501	1 084	9	1 382	1 281	980	632	461	564	381
Långbro sjukhus, (d:o)	445	486	—	543	419	435	219	209	166	196
S:t Eriks sjukhus, avd. för sinnes- sjuka, (d:o)	1	10	—	1	—	—	—	—	—	—
Norrstulls sjukhus, avd. för sinnes- sjuka, (d:o)	—	46	—	—	—	3	—	3	—	3
Rånäs sjukhus	—	13	—	—	—	—	—	—	—	—
Malmö östra sjukhus, Malmö	167	161	2	143	125	120	93	73	87	69
Lillhagens sjukhus, Göteborg	513	594	3	338	373	439	288	300	234	239
Summa Total	8 224	7 553	310	7 209	6 619	6 262	4 627	4 176	3 770	3 500

¹ Grupp B. För vård intagna samt efter observation enl. 4 kap. ssjl. resp. undersökning enl. 6 kap. ssjl. till vård överförda med frånräkning av dem, som tidigare utskrivits och återintagits för samma sjukdomsform utan att däremellan ha varit friska, eller som förflyttats från sinnessjukhus tillhörigt staten eller någon av storstäderna. *Patients admitted for care including those who after observation or forensic examination have been transferred to care with exception of those who after having been formerly discharged have been re-admitted for*

the same form of disease without having been restored in the meantime. Those transferred from one mental hospital to another are also excepted.

² Stämmer ej exakt med motsvarande uppgifter i tab. 25 beroende på olikheter i redovisningssätt. Gäller särskilt storstädernas sjukhus.

³ Enligt 4 resp. 6 kap. sinnessjuklagen. *Admitted for examination for forensic purposes.*

⁴ Inklusive Brotorps arbetshem.

Tab. 27. Antal den 31 december 1954 befintliga vid statens och storstädernas sinnessjukhus

Number of patients at the mental hospitals of the State and the three largest cities on December 31st

Sjukhus <i>Hospitals</i>	För vård <i>For care</i>		Därav <i>Thereof</i>				Hela antalet befintliga (inkl. för observation enl. 4 kap. ssjl och undersökning enl. 3 kap. ssjl)		Exspektanter <i>Expectants</i>	
			i kontrollerad familjevård <i>supervised in private homes</i>		försöks- utskrivna <i>released on probation</i>		Total			
	M. M.	K. F.	M. M.	K. F.	M. M.	K. F.	M. M.	K. F.	M. M.	K. F.
Statens sinnessjukhus <i>State Mental hospitals</i>	17 188	15 144	368	334	4 183	4 083	17 193	15 147	1 060	1 035
För sinnessjuka <i>For mentally sick.</i>	15 730	14 346	316	334	3 854	3 972	15 735	14 349	792	734
Psykiatriska sjukhuset (sek. sjukh.)	165	182	—	—	28	22	165	182	6	5
Ulleråkers sjukhus	1 128	1 108	47	115	277	311	1 128	1 108	64	96
S:t: Annas „	193	172	—	2	53	62	193	172	16	26
Sundby „	884	716	—	—	227	65	884	716	51	14
Birgittas „	747	580	3	4	191	121	747	580	—	71
Ryhovs „	1 109	1 116	—	—	274	323	1 109	1 118	57	22
S:t Sigfrids „	910	813	70	49	214	184	910	813	85	67
S:t: Gertruds „	733	619	10	7	48	51	733	619	35	29
S:t Olofs „	285	276	17	20	122	108	286	276	6	1
S:t Lars „	1 201	1 068	43	17	339	331	1 203	1 068	67	44
S:t: Maria „	1 170	1 009	—	—	322	220	1 170	1 009	9	34
S:t Jörgens „	360	313	—	—	78	76	360	313	18	33
Restads „	889	973	5	—	164	244	889	973	15	64
Källshagens „ (sek.sjukh.)	781	344	8	—	173	55	781	344	6	—
Mariebergs „	702	697	20	9	78	152	702	697	116	100
Säters „	935	859	23	8	101	143	935	859	104	32
Sidsjöns „	899	814	—	—	338	373	899	815	22	26
Gådeå „ (sek.sjukh.)	212	192	—	—	30	27	212	192	8	7
Frösö „	764	723	4	1	191	356	764	723	48	40
Umedalens „	819	1 027	29	59	205	378	819	1 027	27	—
Furunäsets „	844	745	37	43	401	370	846	745	32	23
För sinnesslöa <i>For ment. deficient.</i>	1 458	798	52	—	329	111	1 458	798	268	301
Västra Ny sjukhus	238	—	—	—	126	—	238	—	3	—
Vipeholms „	709	343	—	—	48	19	709	343	252	284
Västra Marks „ ¹	—	455	—	—	—	92	—	455	—	17
Salberga „	511	—	52	—	155	—	511	—	13	—
Storstädernas sinnessjukhus <i>Ment. hosp. of the three larg. cit.</i>	2 621	3 184	8	27	246	302	2 621	3 184	187	227
Beckomberga sjukhus	1 016	976	8	25	107	37	1 016	976	21	20
Långbro „	523	585	—	—	34	89	523	585	98	72
S:t Eriks sjh., avd. f. sinnessj. ...	54	264	—	—	1	3	54	264	—	—
Norrulls „ „ „ „	—	215	—	2	—	4	—	215	—	—
Rånäs sjukhus	—	105	—	—	—	—	—	105	—	—
Malmö östra sjukhus	303	355	—	—	22	37	303	355	68	135
Lillhagens „	725	684	—	—	82	132	725	684	—	—
Summa Total 1954	19 809	18 328	376	361	4 429	4 385	19 814	18 331	1 247	1 262
„ „ 1953	19 514	18 278	353	312	4 228	4 418	19 523	18 281	1 194	1 263
„ „ 1952	19 164	17 755	360	297	3 962	4 052	19 174	17 756	1 207	1 158

¹ Inklusive Brotorps arbetshem.

Tab. 28. Antal under år 1954 avgångna från statens och storstädernas sinnessjukhus

Discharges from mental hospitals of the State and the three largest cities

Sjukhus <i>Hospitals</i>	Vid intag- ningen ej i be- hov av vård (17 § ssjl.) <i>Not dis- eased when admitted</i>	Åter- ställda (17 § ssjl.) <i>Re- stored</i>	För- bätt- rade (17 § ssjl.) <i>Im- proved</i>	Av plats- brist el. för vård utom sjh. (18 § ssjl.) <i>From shortage of beds or for care outside of hosp.</i>	För- flyt- tade till an- sinnes- sjukh. <i>Trans- ferred to other mental hosp.</i>	Efter slutförd observa- tion el. unders. (4-6 kap. ssjl.) <i>After observa- tion or examina- tion</i>	Andra av- gång- na <i>Others</i>	Av- lidna <i>Dead</i>	Summa <i>Total</i>
Statens sinnessjukhus <i>State Mental hospitals</i>	196	3 687	3 253	273	577	181	891	1 467	10 525
För sinnessjuka. For mentally sick.	196	3 687	3 153	272	431	181	889	1 431	10 240
Psykiatriska sjukh. (sek. sjukh.)	1	3	8	—	11	3	—	4	30
Ulleråkers sjukhus	6	161	251	2	38	5	—	114	577
S:t: Annas „	—	47	35	19	2	—	37	29	169
Sundby „	19	228	172	23	45	2	2	90	581
Birgittas „	8	198	118	17	5	2	13	62	423
Ryhovs „	7	355	240	5	29	16	115	133	900
S:t Sigfrids „	9	124	96	7	10	1	73	72	392
S:t: Gertruds „	9	285	144	8	4	3	53	66	572
S:t Olofs „	—	80	14	1	2	3	13	21	134
S:t Lars „	10	156	305	3	26	6	80	103	689
S:t: Maria „	9	253	308	125	16	10	13	130	864
S:t Jörgens „	1	223	121	14	10	4	76	41	490
Restads „	10	212	219	2	25	4	28	106	606
Källshagens „ (sek. sjukh.)..	—	10	75	18	81	—	—	41	225
Mariebergs „	13	348	131	7	18	7	101	64	689
Säters „	25	180	229	—	13	14	82	71	614
Sidsjöns „	9	315	215	10	43	16	86	57	751
Gådeå „ (sek. sjukh.)..	—	2	1	—	6	—	1	15	25
Frösö „	15	326	243	5	9	30	35	56	719
Umedalens „	41	89	189	6	7	42	72	106	552
Furunäsets „	4	92	39	—	31	13	9	50	238
För sinnesslöa. For ment. deficient.	—	—	100	1	146	—	2	36	285
Västra Ny sjukhus	—	—	21	1	44	—	—	1	67
Vipeholms „	—	—	7	—	27	—	2	19	55
Västra Marks „ ¹	—	—	35	—	12	—	—	7	54
Salberga „	—	—	37	—	63	—	—	9	109
Storstädernas sinnessjukhus <i>Mental hosp. of the three largest cities</i>	112	1 209	2 167	164	164	12	606	403	4 837
Beckomberga sjukhus	55	549	1 316	59	66	8	216	178	2 447
Långbro „	20	238	491	33	28	—	51	67	928
S:t Eriks sjh., avd. f. sinnessjuka.	—	—	2	3	8	—	—	18	31
Norrtulls „ „ „ „	—	—	5	3	17	—	—	21	46
Kånäs sjukhus	—	—	—	1	9	—	—	4	14
Malmö östra sjukhus	9	79	131	3	3	2	67	20	314
Lillhagens „	28	343	222	62	33	2	272	95	1 057
Summa Total 1954	308	4 896	5 420	437	741	193	1 497	1 870	15 362
„ „ 1953	287	4 543	5 353	397	607	179	1 411	1 767	14 544
„ „ 1952	268	4 252	4 885	416	614	151	1 282	1 786	13 654

¹ Inklusive Brotorps arbetshem.

Tab. 29. De år 1954 på statens och storstädernas sinnessjukhus intagna, grupp B (jfr tab. 26), fördelade efter hemort

Admissions, group B (cf. table 26), into mental hospitals of the State and the three largest cities, according to the patients' domicile

Län, städer <i>Counties, county boroughs</i>	Lands- bygd <i>Country</i>		Städer <i>Towns</i>		Summa <i>Total</i>		Län, städer <i>Counties, county boroughs</i>	Lands- bygd <i>Country</i>		Städer <i>Towns</i>		Summa <i>Total</i>	
	M. M.	Kv. F.	M. M.	Kv. F.	M. M.	Kv. F.		M. M.	Kv. F.	M. M.	Kv. F.	M. M.	Kv. F.
Stockholms stad . . .	—	—	1557	1259	1557	1259	Älvsborgs län	170	142	98	87	268	229
Stockholms län	136	99	115	123	251	222	Skaraborgs »	66	143	40	71	106	214
Uppsala »	56	46	37	57	93	103	Värmlands »	182	166	96	104	278	270
Södermanlands »	72	65	76	86	148	151	Örebro »	138	105	90	112	228	217
Östergötlands »	97	82	101	121	198	203	Västmanlands »	70	64	74	84	144	148
Jönköpings »	114	132	113	112	227	244	Kopparbergs »	145	159	54	72	199	231
Kronobergs »	97	90	18	27	115	117	Gävleborgs »	156	120	38	66	194	186
Kalmar »	145	165	54	67	199	232	Västernorrlands »	213	209	84	72	297	281
Gotlands »	49	59	26	28	75	87	Jämtlands »	131	125	38	31	169	156
Blekinge »	63	53	25	34	88	87	Västerbottens »	172	105	24	45	196	150
Kristianstads »	121	118	26	32	147	150	Norrbottnens »	122	78	42	37	164	115
Malmöhus »	119	89	300	245	419	334	Utländet eller okänt						
Hallands »	78	60	43	53	121	113	<i>Abroad or unknown</i>	60	47	98	98	158	145
Göteb. o. Bohus »	148	146	432	472	580	618	Summa Total	2920	2667	3699	3595	6619	6262

Tab. 30. Ålder vid första insjuknandet hos de år 1954 för första gången för vård på statens etc. sinnessjukhus intagna

Patients admitted for the first time into mental hospitals of the State and the three largest cities according to age when disease started

Åldersår Age	Un- der 15	15- 19	20- 24	25- 29	30- 34	35- 39	40- 44	45- 49	50- 59	60- 69	70- 74	Okänd <i>Un- known</i>	Ej vård- behov ¹	Summa <i>Total</i>
Män Male	372	196	346	424	430	426	440	390	576	427	456	108	36	4 627
Kvinnor Female	213	174	296	350	394	372	361	381	646	448	477	48	16	4 176
Summa Total 1954	585	370	642	774	824	798	801	771	1222	875	933	156	52	8 803
1953	606	436	603	774	879	855	831	712	1194	820	910	166	37	8 823
1952	524	409	621	738	808	824	803	685	1029	805	804	189	54	8 293
1951	553	410	611	794	843	815	740	678	1037	790	798	131	38	8 238
1950	656	404	679	776	822	797	665	602	889	707	707	115	59	7 878
1940	463	395	467	511	512	430	364	334	523	296	252	256	..	(4 803)

¹ Not needing hospital care.

Tab. 31. Vid slutet av året befinnliga patienter vid sinnessjukhus m. m. procentuellt fördelade efter sjukdomsform
Number of patients at mental hospitals and nursing homes at end of year according to type of disease (per cent)

Sjukdomsform (Sjkd = Sinnessjukdom) Form of disease	Statens och storstädernas sinnessjukhus Mental hospitals of the State and three largest cities								Mindre, komm. o. en- skilda sinnes- sjukh. år 1954 ¹		Kommunala vårdhem år 1954 ²		Samtliga anstalter år 1954 Total	
	År 1935		År 1945		År 1950		År 1954		m. m.	kv. f.	m. m.	kv. f.	m. m.	kv. f.
	m. m.	kv. f.	m. m.	kv. f.	m. m.	kv. f.	m. m.	kv. f.						
Antal patienter <i>Number of patients</i>	12 532	11 805	17 744	15 057	18 678	16 747	19 814	18 331	565	690	1 979	1 786	22 358	20 807
Därav i % lidande av:														
Manisk-depr. ssjd. <i>Manic-depressive reaction</i> ..	6,9	9,3	5,1	8,4	5,0	8,5	4,6	8,6	3,5	5,1	2,7	4,8	4,4	8,2
Schizofreni. <i>Schizophrenic disorder</i>	66,6	61,7	56,8	58,0	58,3	55,9	56,5	53,5	40,7	39,6	69,1	54,8	57,2	53,1
Kronisk förryckthet <i>Paranoia</i>	0,6	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	1,1	1,7	0,7	0,6	0,4	0,4
Epileptisk ssjd. <i>Psychosis from epilepsy</i>	1,8	1,7	2,0	1,7	1,9	1,8	1,8	1,8	1,8	0,9	1,2	1,2	1,7	1,7
Presenil ssjd. <i>Presenile psychosis and dementia</i>	2,5	9,7	2,4	8,7	2,8	8,5	3,0	9,1	2,8	5,1	4,0	11,6	3,1	9,2
Senil ssjd. <i>Senile psychosis</i>	1,9	3,4	2,6	3,8	2,7	4,4	3,3	4,9	9,6	10,1	5,7	9,2	3,6	5,4
Sinnessjukdom på grund av:														
Arteriosklerotiska förändr. <i>Psychosis with cerebral arteriosclerosis</i>	0,7	0,7	1,2	1,2	1,3	1,5	1,4	1,7	5,0	8,0	3,2	3,6	1,6	2,1
Andra grövre förändringar i hjärnan. <i>Psychosis and dementia due to cerebral injury</i>	1,1	0,6	1,9	0,9	2,7	1,2	3,1	1,3	2,3	1,6	2,6	1,7	3,1	1,4
Syfilitisk infektion, paralytisk form. <i>General paralysis of insane</i>	2,2	0,8	1,4	0,5	1,0	0,4	0,8	0,4	2,3	0,1	0,9	0,6	0,8	0,4
D:o annan form i centrala nervsystemet. <i>Other psychosis and dementia due to syphilis of central nervous system</i>	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,3	0,1	0,1	0,1	0,1
Annan infektion. <i>Psychosis due to other infection</i>	0,6	0,6	0,6	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3	0,5	0,3	0,3	0,4	0,4	0,3
Alkoholförgiftning. <i>Alcoholic psychosis</i>	1,3	0,1	1,1	0,1	1,7	0,1	1,7	0,1	2,3	—	0,7	—	1,7	0,1
Annan förgiftning. <i>Psychosis due to other intoxication</i>	0,1	0,2	0,2	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	—	0,1	0,1	0,2	0,2
Autointoxikation. <i>Psychosis due to auto-intoxication</i>	0,1	0,3	0,1	0,5	0,2	0,8	0,2	0,9	—	1,3	—	0,1	0,1	0,8
Psyko-gen ssjd., hysterisk form <i>Hysteria</i>	0,3	1,0	0,2	0,6	0,1	0,7	0,1	0,6	0,9	0,9	0,1	0,5	0,1	0,6
Annan form. <i>Psychosis due to mental injury and acquired emotion</i>	0,5	0,6	0,8	1,2	1,7	2,1	2,4	2,8	14,5	16,5	1,0	1,5	2,6	3,2
Abnorm personlighet <i>Psychopathic personality</i> ..	2,8	2,6	8,1	4,0	5,9	3,7	6,6	4,0	3,9	2,3	2,3	2,0	6,2	3,8
Sinnessvaghet <i>Imbecility</i>	7,5	4,6	10,6	6,9	9,0	6,6	10,0	7,0	6,3	4,9	4,4	6,5	9,5	6,9
Sinnesslöhet <i>Idiocy</i>	2,3	1,5	4,4	2,5	4,6	2,7	3,4	2,3	2,1	1,3	0,9	0,6	3,2	2,1
Ej sinnessjuk vid intagningen <i>Not insane at admittance</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	0,1	—	—
Summa Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

¹ Other mental hospitals. — ² Nursing homes for mentally diseased.

